פון

קיטען

צו

פריוהיט

ספריה עטשית בטורונטו
יידישע
* פאלקס ביבליאטעק *
טאראנטע
JEWISH PUBLIC LIBRARY, TORONTO

פון קיטען צו פרייהייט

פערציכענונגען פון אן אנטלאָפענעם פּאָליטישען קאטאָרזשניק

פון מ. בערעזין

איבערזעצט אויס דעם רוסישען פון י. מאלין)

אונטער דער רעדאקציע און מיט א פאָרוואָרט

פון מ. קאטץ.

פּרייז 50 סענט

אַרויסגעגעבען פון
אנארכיסטישען רוימען קרייז
ניו יאָרק.
1916.

12 F

געווידמעט דעם אַנדענקען פון טיין אונ־
פערגעסליכען חבר מ. פּאטלאושאן, וועלכער
איז הינגעריכטעט געוואָרען אין יאָהר 1906.

פון די אַרויסגעבער

די אַרויסגאַבע פון דיעזען וועַרק, ווי די גרינדונג פון דעם „ניו יאָרקער אַנאַרכיסטישען רויטען קרייץ", איז ניט קיין צופעליגע ער־שיינונג; ביידע האָבען זיי איין און דעמזעלבען צוועק.

די פערצווייפעלטע בריף פון די אויסגעמאַטערטע חברים אין די רוסישע טורמעס, אין וועלכע זיי האָבען זיך געווענדעט פאַר הילף צו די מעהר גליקליכע חברים אין אַמעריקע און אין די פרייערע לענ־דער אין אייראָפּאַ; איבערהויפּט די גרויזאַמע נקמה, וואָס די רוסי־שע רעגירונג האָט געוואָלט פון די אַנארכיסטען מעהר ווי פון די אַל־געמיינע רעוואָלוציאָנערע עלעמענטען, האָט אַרויסגערופען די גרינ־דונג פון א ספּעציעלען „אַנארכיסטישען רויטען קרייץ, אויסער דעם אַלגעמיינעם רויטען קרייץ, אין 1909.

אויסער די מאַסען־מאָרדען, טויט־שטראָפען און פיניגונגען, וואָס זיי האָט אויסגעטיילט מיט א פרייער האַנד, האָט די רוסישע זעלבסטהערשאַפט פון 1907 אָן, אָנגעהויבען שטעלען די אַנאַר־כיסטען אונטער „קרימינעלע" פּראָצעסען, כדי דאַדורך, ערשטענס, מאַראַליש צו טויטען דעם אַנארכיזם אין די אויגען פון די מאַסען, און צווייטענס, כדי אוועקצורויבען פון די אַנארכיסטען אַלע מאַטע־ריעלע פּריוויליגיעס פון פּאָליטישע, פערשפּאַרענדיג זיי און האַל־טענדיג זיי אונטער דעם העסליכען קרימינעלען רעזשים.

אויב דאָס ערשטע האָט זיך דער רעאַקציע ניט אייגנגעבען, האָט אָבער דאָס צווייטע מאָראַליש דערדריקט אַלע אַרעסטירטע חברים און זיי שרעקליך ערניידריגט. זייערע ליידען איז שווער זיך פאָרצושטעלען: וועראַנדיג „אָפּיציעל" פערראַטען אַלס „קרימי־נעלע", פלעגט די שטיצע פון דעם אַלגעמיינעם רויטען קרייץ צו זיי ניט אָנקומען. פערשיקט און צושפּריצט איבער אַלע פערוואָרפענע ווינקלען פון דער גרויסער אימפּעריע, האָבען די אַרטיגע אַרגאַני־זאַציעס ניט געוואוסט וועמען צו העלפען.

די עקזיסטענץ פונ'ם אַנארכיסטישען רויטען קרייץ איז געווא־רען אַן אונבאַדינגטע נויטוועַנדיגקייט. די געפאַסען האָבען עס בע־גריפען, זיינען געקומען צו הילף, און די אַרגאַניזאַציאָן צוזאַמען מיט איהר טהעטיגקייט איז געוואקסען. אזוי צ. ב. ש. איז אין פערלויף פון די ערשטע 20 מאַנאַטען אַרויסגעשיקט געוואָרען צו די געפאַנ־גענע $527.51; דעם 3טען יאָהר — $498.24; דעם 4טען יאָהר — $883.29; דעם 5טען — $2,040.02; דעם 6טען — $1,218.00.

ערשטער טייל

דאָס לעבען אין טורמע און קאַטאָרגע

א פאר אינלייטונגס־וועדטער

איך קאן קיין מאהל ניט פערגעסען דעם איינדרוק, וואס עס האט אויף מיר געמאכט א צוטריט צו א פארטראג, וועלכען דער פערשטאַרבענער גרויסער קעמפפער, גריגאָרי גערשוני, האט געהאלטען אין גרענד סענטראל פאלאס אין ניו יארק, וועלכער איז דאָ געווען מיט אונז נאָך זיין אנטלויפען פון אקאטוי. יענער פארטראג איז פון איהם געגעבען געוואָרען צו גונסטען דעם רויטען קריין פאר די פאָליטישע געפאנגענע אין רוסלאנד און דער געגענשטאנד פון זיין פארטראג איז געווען: „שליסעלבורג".

„טהוט אוים די שיך פון אייערע פיס, מיט יראת הכבוד שטעלט אייערע טריט; אין א הייליגען פלאץ פיהר איך אייך אריין — אינ'ם קדשי קדשים פון די יסורים פון אונזערע מארטירער..." האט דער גרויסער קעמפפער אָנגעהויבען יענע דערע זיינע איבער „שליסעלבורג" און איבער די „שליסעלבורגצעס". און דיעזע ערשטע ווערטער זיינע האבען מיט א בעזונדער הייליגער פארעהרונג ארומגעכאפט די טויזענדע צוהערער, וועלכע זיינען געבליבען זיצען געשפאנט און איבער וועלכע עס האט נעשוועבט יענע טיעפע שטיל־מונג, ווי אריינטרעטענדיג אין א טעמפעל.

אזא מין געפיהל האט זיך אין מיר ווידערהאלט וועז איך האב צוערשט אין רוסישען אָריגינאל געלעזען דעם מאנוסקריפט פון חבר מ. בערעזין, זייענ „פערצייכענונגען פונ'ם לעבען פון א פאָליטישען קאטאָרזשניק". און ניט דוקא די קינסטלעריש זייט פונ'ם ווערק, ניט די ארט און ווייזע ווי א ז ו י דאָס איז פון איהם געשיידערט געוואָרען — ניט דוקא דערייז לייגט יענע מאגישע קראפט, וועלכע ווירקט אזוי שטארק, זאָנדערן דער אינהאלט גופא, די סאמע איבערלעבונגען, אלעס דורכגעשטריטענעס און דורכגעליטענעס אינ'ם לעבען און אין די יסורים פון די רוסישע קעמפפער פאר א פריי־

צום 4טן יאָהר פון זיין עקזיסטענץ האָט שוין דער אַנארכיס־טישער רויטער קרייץ זיך געפיהלט גענוג שטאַרק אונטערצונעהמען ברייטערע אַרבייטן. עס האָבען זיך געגרינדעט עהנליכע אַרגאַניזאַציעס איבער'ן לאַנד, און דאָס האָט געהאָלפען בעגעגענען די נייע בעדערפענישען. פיעלע חברים, וועלכע זיינען פעראורטיילט געוואָרען אין די יאָהרען 1906—1907, האָבען געענדיגט זייערע טערמינען אין די קאַטאָרגע טורמעס, און מען האָט זיך גענומען העלפען זיי צו ענטלויפען פון די וויטע ערטער, וועלכעס האָט זיך אויך טייל־ווייז אייגענגעבען.

דער רעזשים אין די טורמעס איז אָבער אונטער דער צייט גענוֹאָרען אלץ שוידערליכער: די אינסטיטוציע פון די „סטאַראָס־טאָס" איז אינגאַנצען אָבגעשאפט גענוֹאָרען, די אָפיציעלע פערבינדונגען מיט די טורמעס איז אָבגעברָאכען גענוֹאָרען; און דאָן ערשט האָט זיך ארויסגעוויזען די פראַקטישקייט פון דעם אַנארכ. רויטען קרייץ, דערמיט וואָס ער האָט פונאַנדערגעשיקט די שטיצע און איז געשטאַנען אין פערבינדונג מיט יערען געפאַנגענעם בעזונדער, וואָס האָט איהם אויך געגעבען די מעגליכקייט מאַראַליש אויפצומונטערען די חברים. און די געפאַנגענע געוואָסען, אין זייערע בריפֿ, אַנערקענען די האָזיגע ארבייט מיט דאַנקבארקייט און צופריעדענהייט. דאָס האָט געבראַכט דערצו, אז דער „קאַרעספּאַנדענץ־קאָמיטעט", וועלכער האָלט אויף די האָזיגע פערבינדונג, זאָל אויסברייטען זיין טהעטיג־קייט און זאַרגען דערפאַר, אז יעדער געפאַנגענער זאָל ערהאַלטען בריפֿ און ידיעות פון דער פרייַ.

דער אַנארכ. רויטער קרייץ האָט אויך געטהאָן אלעס וואָס ער האָט געקאָנט, בעקאָנט צו מאַכען דער וועלט מיט דעם שוידערליכען לעבען פון די געפאַנגענע און זייער פערצווייפלטער לאָגע. אויסער דעם וואָס עס ווערען פערעפענטליכט אין דער פּרעס פון צייט צו צייט בריפֿ פון די געפאַנגענע, ווערט יערען יאָהר ארויסגענעבען א ספּעציעלע זאַמלונג פון די האָזיגע בריפֿ אונטער דעם נאָמען „די שטימע".

און צוליעב דעם אייגענעם צווועק ווערט אויך ארויסגענעבען די „פערצייכענונגען פון אן אנטלאָפענעם פּאָליטישען קאַטאָרזשניק" פון חבר מ. בערעזשין, וועלכע גיבען א מעהר־ווייניגער אויספיהרליכען בילד פון דעם טורמע־ און קאַטאָרגע־לעבען, וואָס ער האָט אליין דורכגעלעבט.

אנארכיסטישער רויטער קרייץ.

ניו יאָרק, דעצעמבער 1915.

פון דיעזע גייסטיגע יסורים, ווי זיי רופען זיך אָב, ווי זיי שפיגלען זיך אָב און ווי אונערטרעגליך זיי ווערען געטראָגען פון די, וואָס זיינען געווען אזעלכע וואונדערליכע העלדען אין קאמפף און וועדען פערוואנדעלט אין הילפלאָזע פיגורען, געקרימפעלט און געקאָלעטשעט, געטראָטען און פערשפאָט'ט פון יענע ברואים, אין וועלכע אונמענשליכען רשות עס איז אוועקגענעבען געווארען זייער לייב און זייער לעבען.

דיזע שילדערונג פון די פסיכישע אבקומענישען פון די קעמפפער איז אינער פון די בעדייטענדסטע וועדטהען פון דיזע פערצייכענונגען, אבוואהל דאָס שעפט נאָך וויט־וויט ניט אוים דעם געגענשטאנד, וואדום וויפיעל מען זאָל דאָס ניט שילדערן און וויפיעל מען זאָל וועגען דעם ניט שרייבען איז דאָך דאָס נאָך אלץ בלויז א טראָפען פון יענעם ים פון פסיכישע אי־בערלעבונגען פון פאָליטישע געפאנגענע אין דעם וויטען סיביר.

דאָס זיינען איבערלעבונגען פון'ם פערפאסער אליין, אבער אזוי וויי ער שילדערט דאָ ניט זיין אייגענע פערזאָן און זוכט צו זיין אביעקטיוו, איבערגעבענדיג די אייגענע איבערלעבונגען מיט דעם בליק פון א בעאבאכטער, דאדום קומט דאָ ארויס בולט די גייסטיג־יסורים/דיגע איבערלעבונג פון'ם פאָליטיש־געפאנגענעם ב כ ל ל. אפילו דאָרט, וואו אין די יסורים איז פאראן דער ריין־פערזענליכער עלעמענט, ווי צ. ב. ש. אין דער געזעגענונגס־סצענע מיט'ן חבר, וועלכער וועדט געפיהדט הינגעריכטעט צו ווערען ביים גרויען פאדטאָג, וואָס דאָ קומט שוין אריין עפעס טיף אינטימעס אין די בעציהונגען צווישען דעם פערפאסער און דעם צום טויט פעראורטיילטען חבר — אפילו דאָ קומט אויך ארויס בולט ניט בלויז דאָס, וואָס ער אליין האָט אין אזעלכע מינוטען איבערגעלעבט, זאָנדערן וואָס דעם פאָליטישען קאטאָרזש־ניק אין אלגעמיין קומט אויס אין אזעלכע מינוטען איבערצולעבען. וואדום וויפיעל אזעלכע סצענעס זיינען פאָרגעקומען אין דער נאָך ניט־געשריבענער געשיכטע פון דער פאָליטישער קאטאָרגע — אָך, דאָס האדץ הויבט אָן שפרינגען פון ברוסט, דער מארך גיט זיך א מיש אין קאָפּ, די הענד צוקען זיך קראמפהאפט צוגויף פון אייגענער אונבאהילפליכקייט, וועו מען גיט א טראכט וועגען דעם, איבערלעזענדיג יענע געזעגענונגס־סצענע!

ערער און בעפערער וועלט — דאָס איז הויפטזעכליך יענע ווירק־זאמע קראפט אין דיעזע פערצייכענונגען, וואס לאָזען איבער א טיעפען אינדרוק.

וואס פאר א קוואל פון יסורים! וואס פאר א וועלט פון ליי־דען פאר דער רעבעלירענדער מענשליכער נשמה!

דער פערפאסער האָט דאָ ניט פערצייכענט קיין זעלטענע. אויסנאהמיגע געשעהענישען, וועלכע זאלען פערכאפען דעם לעזער מיט זייער שוידערליכער אויסערגעוועהנליכקייט אלס עטוואס מורא׳דיגעס, פחדים׳דיגעס, וואס עס קאָן אמאָל טרעפען אן וואס זאָל אונז איבעראשען אלס עפעס אזעלכעס וואס מיר הערען דאס ערשטע מאָהל אדער וואס קאָן זיך צופעליג אבשפיעלען אין דער וועלט. ניין, פארקעהרט — דאס וואס ער האָט פערצייכענט איז די גרויסע, אלטעגליכע ווירקליכקייט אינ׳ם לעבען פון די פאָליטיש געפאָנגענע. דאָס צוועפענט ער פאר אונז די טיהרען פון יענער אינ־פערנאָ, פון יענע מדורי גהינום, וואו עס קומען אב זייער שטראף די קעמפפער פאר פרייהייט, פאר מענשליכעס רעכט, פאר העכערע פרינציפען און העכערע אידעאלען.

און אריינבליקענדיג אין די געפענטע טהירען פון דער שוי־דערליכער אינפערנא, זייענדיג געפיהרט פון פערפאסער דורך די פיעלע מדורי גהינום, וואו עס קומען אב די קעמפפער, די טרוימער און די שטרעבער צו שאפען א בעסערען לעבען פאר דער אונטער־דריקטער מענשהייט, דערזעהען מיר די גאנצע אימה, פון וועלכער מיר האָבען אפט געהערט און געלעזען אין אן ארטיקעל, אין א קורצען בריף פון א פאָליטישען געפאנגענעם, אין אן אויפרוף צו גונסטען פון יענע קרבנות פון דער צארסקער דעספאָטיע, אבער וועלכע עס האָבען בלויז דערצהלט אייניצעלנע פאקטען און ניט צופעפענט פאר אונזערע אויגען יענע אינקוויזיציאנס־קאמערען אין זייער גאנצער שרעקענס־ווירקליכקייט.

נור ניט בלויז די אויסערליכע ענויים, ניט בלויז די פיזישע פיינינונגען און ניט דאָס בלויז, וואָס דאָס אויג קאָן זעהן אין אזעלכע שרעקענס־בילדער פון גהינום, האָט דער פערפאסער דאָ פערצייכענט, זאנדערן איהם איז געלונגען איבערצוגעבען יענע פסי־כישע ליידען, יענע נשמה־מאטערנים און דעם גאנצען פראָצעס

וואס די געפאנגענע פרייהייטס־קעמפער מוזען איבערלעבען גע־
פינעגדינ זיך אין דיזער סביבה.

דאסטאיעווסקי, מעלשין, דאראשעוויטש און אנדערע אבען
געשריבען פון דיזער סביבה, פון'ם לעבען אין „טויטענ־הויז"; ;
רייך, שפאנענד, הארץ־ברעכענד, ווי עס זיינען זייערע שילדערונ־
גען, צייכענען זיי זיך אבער אוים מעהר מיט דער קינסטלערישער
מאהלונג, וואס גיט אונז אזעלכע גאלערעען פון בילדער פון יענער
וועלט. דער שרייבער פון דעם פארליגענדען בוך האט זיך מיט
מאהלערישע שילדערונגען ניט אבגענעבען און בריינגט ארוים
אין פערצייכענטע פאקטען יענע טיפען פון געזונקענהייט, ווי זיי
זיינען אין דער טורמע־ווירקליכקייט.

אויב אבער אין דער רוסישער שפראך האבען מיר די שוין
געשריבענע ווערק פון יענעם אינפערנא־לעבען, ווערק וואס גי־
בען אונז א פארשטעלונג פון די מדורי־נהינום, האבען מיר דאך
אבער ניט אזעלכע ווערק אין דער אידישער שפראך. און עס
איז די גרויסע פערדינענסט פון'ם אנארכיסטישען רויטען קרייץ,
וואס ער גיט דיזען ווערק (וואס איז געשריבען געווארען אין רוסיש)
ארוים אויף אידיש. האבען דאך אידען געגעבען אזוי פיעל פריי־
הייטס־קעמפער אין דער רוסישער רעוואלוציאן; געפינען זיך
דאך אזוי פיעל אידישע חברים וואס ווערען געפייניגט אין יענעם
נהינום פון צארסקער דעספאטיע — און יענע רוסישע און אידישע
חברים, פון וועמען אזוי פיעל קרבנות ראנגלען זיך און שמאכטען
אין יענער אונמענלעכער און אונמענשלעכער וועלט, האבען דאך
געקעמפט פאר אידעאלען, וואס זיינען גוט פאר אלע מענשען
און אלע בעלקער. זאל דאך דאס אידישע פאלק, זאל דאך דער
אידישער מענש וויסען פון'ם לעבען און פון די יסורים פון די מאר־
טירער פון פרייהייטס־קאמפף און זאל דאך דער אידישער מענש וי־
סען ווי אבצורופען זיך און ווי צו ערפילען זיין חוב צו יענע,
וועלכע קומען אב פאר זייער שטרעבען אויסצוקעמפפען א בעסערע
וועלט פאר אלעמען.

די חברים פון רויטען־קרייץ פאר דער הילף פון פאליטישע
קרבנות, וואס שמאכטען אין דער צארסקער געפאנגנשאפט, טוהען
די פאסענדע ארבייט מיט דער ארויסגעבונג פון דיזען בוך, וואס
גרויס ווי זייער ארבייט איז אין שאפען מאטעריעלע הילף פאר

זוכענדיג צו פערצייכענען די אייגענע איבערלעבונגען מיט די אויגען פון א בעאבאכטער איז אין די פערצייכענונגען גלונגען דעם פערפאסער בעזונדער בולט אויסצוברייגען די קאטאַרזשנע סביבה, וואָס דאָס האָט א דאָפּעלטע בעריוטונג: ערשטענס די סביבה אליין, און צווייטענס ווי זי רופט זיך אָב אויף דער נשמה פון'ם פרייהייטס־קעמפּפער, וואָס ווערט אריינגעוואָרפען אין איהר.

די קאטאַרזשנע קרימינעלע סביבה! די וועלט פון די טור־מעס, פון די עטאַפּען, פון דער קאטאַרגע; די קרימינעלע און קרימינאַלאָגישע וועלט פון פערברעכען און שטראָף — וויפיעל וועגען איהר איז ניט געשריבען געוואָרען איז זי דאָך נאָך אלץ אן אונערפאָרשטע וועלט! דאָס איז דאָך יענע אונטער־וועלט, וועלכע איז אליין מיט זיך די שארפסטע, די בלוטיגסטע, די שניידענדסטע אנקלאָגע געגען דער עקזיסטירענדער אָרדנונג אין אלגעמיין און געגען דער הערשענדער אָרדנונג אין רוסלאַנד בפרט. ניט רייך איז די ליטעראַטור אין דער ערפאָרשונג פון דעם אָסט־ראָזשנעם לעבען אין רוסלאַנד, און דיזע פערצייכענונגען קאָנען דיענען אלס א בייטראג צו אזא ליטעראַטור, וואָרום זי קומט ארויס בולט ערשט דאָן, וועו זי שפּיגעלט זיך אָב דורך דעם איינדרוק וואָס זי מאכט אויף א מענשען, וועלכער שטעהט אויף א העכערער מדרגה אלס דער דורכשניטס־מענש. ווי מיט זיין אינטעלעקט, אזוי מיט זיין מאָראל, און הויפּטזעכליך מיט זיין מעהר הומאַני־טערען בליק אויף מענשען און אויף זאכען.

וואָס פאר א דעגראַדאציאָן! וואָס פאר א זומפ! וואָס פאר א טאטאלע פערזונקענהייט ביז א ניט־דערקענונג פון א מענשלי־כער בעשעפענים אין דעם מענשען! — דאָס לויפט דורך אין גע־הירן, דערזעהענדיג די טיפען פון דער קאטאַרזשנער סביבה, ווי זי איז ארויסגעבראכט געוואָרען דאָ אין די פערצייכענונגען. און אויף דער ארויסברייגונג פון דיזע קרימינעלע טיפען פון דער אונטערוועלט האָט דער פערפאסער אָבגעגעבען מעהר פלאץ אלס אויף שילדערן טיפען פון פאליטיש־געפאנגענע, וועמען עס קומט־אויס צו לעבען צווישען יענע. און מיט רעכט האָט ער עס גע־טהאָן, וויל ערשטענס דערזעהען מיר דערין די אונטער־וועלט, וועלכע איז די שטארקסטע אנקלאגע געגען דער הערשענדער אוי־בער־וועלט, און צווייטענס ניט עס אונז א קלאָהרען בילד פון דעם,

יענע, וועמעס לעבען איז א מארטירער־לעבען (און דעריין האבען זיי זעהר פיעל אויפגעטהאן פאר דער צייט פון דער עקזיסטענץ פון דיזער הילפס־ארגאניזאציאן) איז נאך זעהר וועדטה צו שעצען זייער ארבייט אין סיסטעמאטישען זאמלען אן ארכיוו פון דאקומענטען און בריעף פון די פאליטיש־נעפאנגענע, וואס וועט זיין אמאל פון גרויסען סאציאלאגישען וועדטה, וועו עס וועט פערעפענטליכט ווערען, וואדום דאס איז היסטארישער און סאציאלאגישער מאטעריאל פאר די קומענדע דורות, וועלכע וועלען לערנען וואס איז דורכגעשטריטען און דורכגעליטען געווארען אינ׳ם קאמפף פאר אידעאלען פון א בעסערער וועלט.

זאלען מענשען לעזען דיזען בוך, זאלען זיי לעזען די דאקומענטען פון מארטירערייי פאר פרייהייט און פאר מענשליכע רעכט. זאלען זיי ווערן בעוואוסט אויף זייער חוב־נעפיהל צו די מארטירער און שטרעבען צו א וועלט, וואו דיזע אלע דאקומענטען זאלען דינען בלויז אלס א שטודיע פון א פערגאנגענהייט!

מ. קאטץ.

פילאדעלפיע, דעצ. 2טען, 1915.

די פאַנטאַסטישע רעטונגס־פּלענער.

פונקט ווי אין א דראמאטישע פּאַרשטעלונג פיהלט זיך דער העלד פון דער דראמא גליקליך אין די ערשטע אקטען און איז אזוי בעזוּיפען פון זיין גליק, אז ער פערדעכטיגט נאָר ניט דאָס שרעקליכע וואָס לויערט הינטער איהם, וויים ניט פון די צרות, וואָס וועלען אָנקומען אנשטאָט זיין פערגענינגען, הגם עס איז דאָ נענוג גרונד אזעלכעס צו פערדעכטיגען — אזוי בעגרייפט אָנפאַנגס ניט א געפאַנגענער, וועלכער ערוואַרט זיין אורטייל, די שרעקליכע ראַכע, וועלכע דער „יושר׳דיגער" גערייכט האָט פאַר איהם צוגעגרייט.

אין דער ערשטער צייט זעהט ניט דער נעפאַנגענער די אָפענע טהירען פון׳ם „טויטענהויז", וואו עס ערווארטען איהם אלערליי יסורים פון גיהנום. אין אָנפאַנג איז זיין הארץ איבערפילט מיט האָפנונג און טיעפען גלויבען אין א גליקליכען אויסגאַנג פון דעם שרעקליכען און בייזען שטורם, וואָס הענגט איבער זיין קאָפּ; אפילו דורך די שווארצע וואַלקענס לייכט פאַר איהם ארויס א שטראהל פון פרייהייט, וועלכער צערטעלט איהם און שמייכעלט צו איהם.

די צייט פון דער אויספאַרשונג, פון אויסהערען די עדות און די בעראַטהונגען מיט דעם פערטיידיגער, — וואָס פאַר א פערשיעדענע, ווידערשפרעכענדע געראַנקען און איבערלעבונגען דאָס רופט ארויס אין דער אָנגעוועהטאַנטער און אָנגעשטרענגטער נשמה! דאכט זיך די זעהסט אליין, אז אלעס איז נעגען דיר, און דאָך פיהלסטו, אז עפעס ניט דיר האָפנונג און בערוהיגונג; די פיהלסט, אז ערנעץ טיף אין הארצען טליען האָפנונגען און זאָגען־צו א גליקליכען אויסגאַנג.

יאָ, דער אינסטינקט פון לעבען איז פיעל שטארקער פון יעדער לאָגיק און פערשטאַנד.

און אין דיעזען קאָשטאַר פון מורא׳דינע יסורים איז די נשמה פונ׳ם נעפאַנגענעם, וועלכער דירשט נאָך רוה, ארומגעבאַפט מיט

איז נאטירליך אין יעדען ארעסטאנט, דריקט זיך אוים אין פער־שיעדענערליי פאַרמען.

געווענליך ערוואַרט אימער דער קרימינעלער ארעסטאנט עפעס א קייזערליכען מאניפעסט, וועלכער וועט איהם אדער אינ־גאנצען בעפרייען, אדער פארקירצען זיין שטראַף־טערמין. און דער פאַליטישער ארעסטאנט ערוואַרט אימער, אז אַט־אַט וועט אנקו־מען א רעוואַלוציע, און דאַס רעבעלירענדע פאַלק וועט איהם ברענ־גען זיין בעפרייאונג.

נאטירליך אַבער קאַנען אזעלכע אילוזיאַנען ניט בערוהיגען דעם נעפאַננענעם און ער איז בעריים אויף פערשיעדענערליי זאכען. אַט רוכט זיך איהם, אז ער וועט טאכען דעם געוואַנטסטען שריט, וועט טהאַן דאַס אונגלויבליכסטע, און אין א ווייליע ארום וועלט ער פערזונקען אין א מין פערשלעפערונג, בלייבענדיג זער'חלום'ט אין א פער'כשופ'טער וועלט פון טומאַנע פאַנטאזיעס: „בעפרייען זיך! אנטלויפען!"

וואַס פאר פאַנטאַסטישע, ווילדע פלענער בעשאפט דיעזעם וואַרט אין דער אַנגעוועהטאַנגטער נשמה! וועלכע נאַרישע, אונזי־ניגע און קינדערשע גראַנקען וועלען דאַן געבוירען אין קאַפ, וועו דאַס צויבערליכע וואַרט פרייהייט שוועבט פאר די אויגען — די פרייהייט, פון וועלכער ער איז בערויבט אויף לאַנגע, לאַנגע יאָהרען.

אָקאַרשט ניט לאַנג איז ער געווען א פראַקטישער, פערנינף־טיגער מענש, און ער וועלט פערוואַנדעלט אין א סענטימענטאַלען פאַנטאַזיאַר, פול מיט קינדערשע חלומות.

שווער און טרויעריג פאַנגט זיך אן דער טאָג פאר'ן געפאַנגע־נעם. די פריהמאַרנענדיגע טורמע־סיגנאַלען רייסען איהם אויף פון זיין שלאָף. פערשוואונדען די שענע חלומות, די ליעבע געשטאַל־טען, און אַנשטאַט דעם דערפיהלט ער די שוועַרקייט פון די נעקאַ־וועטע פיס. די קלאַנגען פון די קייטען, וואַס שלאַגען זיך אַב אן דאַס אייזערנע בעטל, דערמאַנען איהם אויף דער ווירקליכקייט. די אויגען בענעגענען באַלד דעם שטאַהל־קאַלטען בליק פון דעם אימער־וואַכענדען וועכטער, וועלכער קוקט אויף דיר עקשנות'דיג דורך דער לאָף פון דער אייזערנער טחיר און וועלכער היט דיך

א דורכדרינגענדען גלויבען אין א גליקליכער ענדע, וועלכע דער שטרענגער אבער „בארמהערציגער" געריכט וועט מיט זיין איין וואָרט פאר אים ארויסברענגען.

אין אזא צושטאנד ערוואַרטסטו דיין אורטייל.

זייענדיג אויף דעם ברעג פון א שרעקליכען תהום, שטעהסטו מיט'ן רוקען צו דיעזען תהום און מיט'ן פנים צו ליכט און פרייהייט. פיהלענדיג אונטער זיך דיעזען מאוים'דיגען ראנד פון תהום, וועגדסטו זיך מיט אויסגעשפרייטע הענד צו מענשען. מיט אלע דיינע כחות רייסטו זיך ווייטער פון דיעזען שוידערליכען כח־הקלע, וועלכער איז גרייט דיך צו פערשלינגען.

אן אונמענטיגער ערוואַרטסטו די ענטשיידונג פונ'ם שיקזאל. אבער זיי, די שאפער פון דיין שיקזאל, זאגען ארויס זייער לעצטען וואָרט און שטויסען דיך אין דער גרוב, וועלכע זיי האבען אליין פאר דיר אויסגעגראבען...

פערשוואונדען די ליכטיגע שטראהלען... רונד און ארום א בייזע, העלישע פינסטערניש... אן אנדער וועלט — די וועלט פון פערשטויסענע... א מורא'דיגער קבר, וואו עס הערט זיך דער יאמער פון לעבעדיג־בעגראבענע מענשען... דאס קלינגען פון אייזערנע קייטען, דאס פייפען פון ריטער, דאס קנאקען פון נאגאי־קעס, פערצווייפעלטע געשרייען און פלוכען פון די גע שע נ־דע טע, די ווילדע זידלעריין פון פערבראכער — דאס אלעס גיסט זיך צונויף אין איין וואהנזיניג־בלוטיגער מעלאדיע.

און שטענדיג לאזט זיך הערען אט דיעזעס גיהנום־ליעד, דאס ליעד פון מאטערען און פייניגען, און עס שטארבט אב אהן אן ענט־פער אין דער אונענדליכער פינסטערניש, וועלכע בילדעט יענע זייט וועלט — די וועלט פון קאטארגע.

יעצט ערשט דערפיהלסטו בעשטימט דיין לאגע. דו בעגרייפסט דעם מורא'דיגען אמת פון דיין נייעם לעבען; דו בעגרייפסט, אבער דו קענסט ניט רוהיג בלייבען.

דאס לעבען פון א מענשען אונטער דעם דרוק פון פערשיע־רענערליי פערפאלגונגען און יסורים דריקט זיך אוים פערשיעדען. דאס שטענדיגע האפען און דער בעוואוסטלאזער גלויבען, וואס

פֿאַרשטעלונגען, אזעלכע אונמעגליכע טרוימעריין, אזעלכע קינ־דערשע פֿאַנטאזיעס:

אפשר זיך גאָר מאכען פֿאַר נעשטאַרבען? איך האָב דאָך אמאָל געלעזען אזויפיעל וועגען אינדישע פֿאקירען, וועלכע האלטען־אין קינסטליך דעם אָטעם, און אַלע סמנים פון לעבען וועלען ביי זיי פערשוואונדען אויף א צייט. מען בעגראָבט זיי ראַן אין דער ערד, ווי אַלע טויטע, און אין א מאָנאַט אַדער צוויי ערום ערשיינען זיי צוריק אויף גאָט'ס וועלט, פריש און מונטער, ווי עס וואָלט קיין זאַך מיט זיי ניט פאַסירט. מיר איז עפּעס אמאָל אויך אויסגע־קומען צו לייענען וועגען א געוויסען פֿאַלקאָוניק, וועלכער קאָן איינהאַלטען זיין אָטעם און דאָס הארץ הערט ביי איהם אויף צו קלאפֿען אויף א געוויסער צייט.

אך, צום טייפֿעל! איך וואָלט זיך דאָך לאַנג ניט בעראַרפט מאטערען. איין טאָג נור, אַדער בלויז אייניגע שטונדען, קאָנען אזוי אַיינהאַלטען דעם אָטעם, וואָלט געווען נענוג פֿאַר מיר. עס קומט דער דאָקטאָר, אונטערזוכט, קאָנסטאַטירט אז טויט, און אָהן וויטערע צערעמאָניעס טראָגט מען מיך אוועק וואו מען בעראַרף. דער טורעמנער בית־עולם איז דאָך אויף אזא גוטען, איינזאמען פלאַץ. ביי נאַכט־אויף די וויכע, פרישע ערד און... איך בין פריי!

פריש און פרעהליך וועלט פון אזא טרוימעריי אויפ'ן האר־צען; מען דערפיהלט ווי עס פליסט־צו א שטראָם מיט נייע האָפנונגען.

דער נעדאַנק ארבייט אונערמיעדליך. אויף א רגע הערסטו אויף דענקען וועגען דעם גליקליכען רעזולטאַט און ביזט אינגאנצען פערנומען מיט דעם פלאַן גופא; דרינגסט אריין אין אַלע זייגע איינצעלהייטען.

אויסגעצייכענט! מען דאַרף נור פריהער לאָזען וויסען די „אייגענע"; בעקאַנט מאכען זיי וועגען דעם. זאָלען זיי וועגען דעם א טראכט טהאָן און זיי וועלען זיך שוין אן עצה נעבען ווי צו קריגען פֿאַר מיר די ביכער, וואו אזעלכע קונציגע זאכען ווערען ערקלערט.

און אזוי טרוימסטו וואכענריג, ביז וואַנען דער נעווהנליכער

מיט דער גרעסטער פינקטליכקייט, שפירט נאָך יערער בעוועגונג פון דיין קערפער.

מיט ברענענדען צאָרן דרעהסטו אום דיין קאָפ פון דעם אָבשטויסענדען שוואַרצען פלעק, אָבער וואוהין דו זאָלסט זיך ניט קעהרען און ווענדען — איבעראל בענגענען דיינע בליקען דיעזען טיפלישען שמייכעל, דעם שמייכעל איבער דיין אונבעהילפליכקייט. די גרויע שטאַרקע ווענד, די שווערע, חשך'דינע באַלקענס, די אייזערנע גראַטעס, די לופט, וועלכע איז אָנגעזאָפט מיט דער אונ־ברחמנות'דיגער האַרטהערציגקייט צו די ארעסטאַנטען, — דאָס אַלעס דריקט און שטיקט דאָס האַרץ און דעם מח. דו פיהלסט, דאַכט זיך, ווי שארפע און שטעכעדיגע נעגעל פון א חיה־רעה האָבען זיך אריינגעשטאָכען אין דיין קערפער, און זיי ריסען און צוקען דיין האַרץ, דיין מאַרך און דיין נשמה.

און ווי אַלעס וואָלט נאָך נעווען וועניג, וווייזען זיך אין דיין פינסטערען קבר סמנים פון לעבען פון יענער זייט תפיסה. דורך די גראַטעס זעהט זיך א שטרייף הימעל, א טייל פון דער גרויסער, בריייטער, אונענדליכער וועלט.

א קוואַל פון נייע יסורים רופט ארויס אָט דיעזער שטיקעל הימעל, — דער צייכען פון א לעבעדיגער, פרייער וועלט. א טיפע מרה־שחורה כאָפט ארום די נאָענצע נשמה: אזוי נאָהענט, און דאָך אזוי ווייט, קאָכט און זידט דאָס שטורמדיגע לעבען; דאַרט נעפינען זיך די טהייערע און ליעבליכע נעזויכטער, און איך, עלענ־דער, פערשפּארטער, שמאַכט הא אין פינסטערניש און וועך נעמא־טערט קערפערליך און נייסטיג.

ווי א פערוואונדעטער הויב איך אָן ארומלויפען איבער מיין ענגען קערקער. שוואַרצע, פינסטערע תפיסה־שאַטענס ציהען זיך פון אַלע ווינקלען און זאָגען־אָן עפעס בייזעס, שרעקליכעס.

פרובירסט זיך פערטיעפען אין דער צוקונפט, — דיזעלבע אונדורכדרינגליכע פינסטערניש, וועלכע מאַהלט פאַר דיר לאַנגע, שוואַרצע, פינסטערע יאָהרען, איינער שרעקליכער פונ'ם צווייטען. די אונמעכטיגקייט פונ'ם פערשטאַנד און פונ'ם ווילען פון אין זייט, און דער ברענענדיגער פערלאַנג נאָך לעבען און פרייהייט פון דער צווייטער זייט, מאַהלען דיר אויס אזעלכע זאַנדערבארע

וואָלט אויך געווען דאטהזאם איינצואוויקלען זיך אין א ווייסען לייַלעך, און ווען דער וועכטער וועט בעמערקען א ווייסע פיגור, הענגענדיג אין דער לופטען, וועט ער זיך דערשרעקען, פערלירען. און אין דער צייט וועט מען שוין „האַרטען" צוגרייטען אן עקי־פאזש און — נעה זוך מיך!

אלזא, די הויפטזאך איז נור צו בעקומען די נויטיגע שטריק און אריבערווארפען עס אהין, צו די „אייגענע", און יענע וועלען עס שוין צובינדען צום בוים, ווי געהעריג.

לאַנג האלטען אבער ניט אן דיעזע אלע וואונדערליכע פראַיעק־טען און פלענער, וועלכע די הונגעריגע פאַנטאזיע האלט אין איין אויסארביטען. איינער פערשווינדעט און באלד ערשיינט א נייער. און אזוי שטענדיג, אהן א סוף...

די מיליטערישע און די פעלד־געריכטען.

עס וואָלט געווען מענליך, אז די וואהלטהעטיגע קראפט פון דער פאַנטאזיע פונ׳ם אבשטארבענדען לעבען פונ׳ם ארעסטאַנט זאל אננהמען קרענקליכע פארמען איבער דער מאַנאַטאַנער, ניט איבערגעריסענער, שטענדיגער אנשטרענגונג, ווען די פאקטען און פאסירונגען פונ׳ם תפיסה־לעבען וואָלטען איהם ניט אבגעצוויגען פון זיין גייסטיגער איינזאמקייט און ווען ער וואָלט קיין שום בעריהרונג ניט געהאט מיט דער אויסערליכער וועלט.

דאָס אנקומען פון נייע געפאַנגענע, די בעפרייאונגען, וויכ־טיגע און אונווויכטיגע פראצעסען, דער קאמפף מיט דער אדמיני־סטראציע, די אפטע בונטען צווישען ארעסטאַנטען, די פעלד־נעריכטען, וואָס קומען פאר אין דער טורמע — דאָס זיינען אלץ אזוינע פאסירונגען, וועלכע פערכאפען אפט דעם ארעסטאַנט׳ס נאַנצע אויפמערקזאמקייט.

די אפטע טויט־שטראף פראצעסען, אדער פעראורטיילונג צו לאַנג־יעהריגע קאטאַרזשע ארבייט ווירקען אויף יעדען איינעם פון אונז צו רענקען תמיד וועגען דעם. מיט טיעפען, שוידערליכען אנגסט פאלגט יעדער נאך די פערזאַן אדער גרופע, וועלכע וועדט

טורמע־נעשריי רייסט זיך אריין אין דיינע זיסע הלומות און צו־טרייבט זיי אויף דערווייל׳ע.

„ברוט, קאשע, הייסע וואסער, שפּאציערן־נעהן!" — דער־הערסטו שרייען, און די ווערטער קלינגען־אָב אין יערען ווינקעל פון דער תפיסה. דו מאכסט די נויטינע פּאַרבערייטונגען מיט א זעלטענער רוהיגקייט, דו נעהמסט־אויף די נייע איינדרוקע און פּאַלגסט וואָס די געפּענגנים־וועכטער הייסען. אָבער דיינע רעיונות זיינען איבערגעשלאָגען ניט אויף לאנג. עס נעהט אריבער א שטונדע און דו צערטעלסט שוין וויעדער רעם פּלאָן. דער פּראָיעקט צו מאכען זיך פּאר טויט, נעהט דיר אויף א מינוט ניט ארוים פון מוח.

א דאנק דיעזע, קיינמאָל ניט פערווירקליכטע, פּאנטאזיעס, איז דאָ א מענליכקייט פאר׳ן אונגליקליכען פערשפּארטען צו דער־האלטען זיין טרויערינען, בייזען, טריסטלאָזען לעבען. אלעס איז דאָך פאר איהם פערבאָטען. זיין נאנצער פערגעניגען בעשטעהט דאָך נור אין בעקומען ערלויבניש אויף בעזוך פון פריינד און בעקאנטע, אָדער פערלאנגען ביכער, אויף וועלכע מען קאָן זיך קיינמאָל ניט דערוואַרטען.

דער אונזיניגער פּראָיעקט וועלט צושפּרונגען ווי א זייפען־בלאָז און זיין פּלאץ פערנעהמט א צווייטער, א דריטער. אזוי בייטען זיך די פאנטאסטישע פּלענער, ווי לאנג דער נעדאנק ארבייט, ווי לאנג דאָס הארץ קלאפט.

אט האָט מען מיך אריבערגעפיהרט אויפ׳ן פערטען עטאזש.

דורך דעם פענסטערל פון מיין נייער צעלע קאָן איך שוין זעהן ניט נור א קלײן פּיצעלע הימעל, נור אויך אפילו א טייל פון דער גאס, וועלכע ציהט זיך פערבי דער טורמע. אט בעמערק איך אויך דעם שפּיץ פון א בוים, וועלכער נעפינט זיך אויף דער אנדער זייט וואנד. א נייער נעדאנק ניט מיר א בליץ אין קאָפּ.

אז מען זאָל, למשל, דורכציהען א לאנגען שטריק פון דאנען צו יענעם בוים, וואלט איך זיך דאָך נאנץ פריי נעקאָנט ארונטער־לאָזען צו דער ערד און — פריי! נעווועהנליך דארף עס אויסנע־פיהרט ווערען אין דער פינסטער, בייגאכט. דערצו איז נאָך נויטיג אזא רינג, וואָס זאָל מאכען גרינגער זיך ארונטערצולאָזען. עס

נעבען אונזערע פענסטער־לעך, ווי בעוועגונגס־לאָזע סטאַטוען, וועלכע אימיצער האָט מיט איין מאָל דערשטיקט, איבער־לאָזענדיג זיי אין דער ערוואַרטונג פונ׳ם טויט.

„דאָס נעריכט קומט!" — האָט עס ווי דורכגעדונערט, צו־טריי־סלענדיג די לופט. ווילה, אימה׳דינ האָט עס געקלונגען אין די אויערען און אין קאָפּ.

„דאָס נעריכט קומט!" — האָבען ווי אַבגעענטפערט די גרויע טורמע־וועגד, די שווערע אייזערנע טהירען און דער פינס־טערער שטיינערנער באַלקען...

די צייט שלעפּט זיך; ארום הערשט א בית־עולם שטילקייט...

די צייט ציהט זיך. עס ציהט זיך אויך די נעפּלאַגטע ערוואַרטונג.

„דאָס נעריכט האָט זיך נעענדיגט!" — צוטראָגט זיך עס איבעראַל, אזוי ווי דורך דראָטלאָזען טעלעגראף. דאָכט זיך אלע זיינען פערשלאָסען און פערריגעלט אין אונדורכדרינגבארע שטיי־נען, דאָך בעקומען מיר די ידיעות מאָמענטאַן. עס קוקט אוים ווי ערגעץ־וואו וואָלט נעווען פערשטעקט אזא אפּפאראַט, וואָס ניט־איבער אוינענבליקליך אלע נייעסטן און איינצעלהייטען.

נעבען דער פרויען־אַבטיילונג אויפ׳ן הויף ווערט אוועקגע־שטעלט א סלופּ, פון אונטער וועלכען עס קוקט ארויס א שווארצע נרוב, א קבר. אביסעל ווייטער בלישטשען פון זונען־שיין שארפע באיאָנעטען.

מען פיהרט איהם א פערוואונדעטען פון דעם שפיטאָל אין א שטוהל...

דורכ׳ן קליינעם פענסטערל פון מיין שמאָלען קאָמער, אויפ׳ן דריטען עטאַזש, קען איך קוים־קוים בעמערקען דעם פּלאַץ, וואו מענשליך בלוט דארף באַלד פערגאָסען ווערען.

אָט האָט מען איהם צוגעפיהרט. עס דרעהען זיך ארום אייניגע בעאמטע; צוויי רייהען סאָלדאָטען זיינען אויסגעשטעלט. אָט איז צוגעקומען א נייע פיגור — מסתמא דער נלח, און מען הויבט איהם אָן צוביגדען צום סלופּ...

אין אָסטראָג הערשט אן אָנגעשטרענגטע שטילקייט, די שטיל־קייט פאר א שטורם. דערזעלבער צושטאַנד, דערזעלבער נעדאַנק

נעשטעלט צום נעריכט. און נאָך מיט נרעסערען אונגעדולד, ווי עס וואָלט זיך נעהאַנדעלט וועגען זיך אליין, ערוואַרטעט מען דאָס צוריקקומען פון די נע'משפט'ע.

און כאָטש מען וויים דאָך שוין פֿאַראויס מיט וואָס אזעלכע פּראָצעסען ענדיגען זיך, פונדעסטוועגען ווערען זיי ערוואַרט מיט דער העכסטער שפּאַנונג, מיט דער גרעסטער אונגעדולד.

„טויט־שטראָף, אייביגע קאַטאָרגע, צוואַנציג יאָהר קאַטאָרגע!" מראָגען זיך פונאַנדער איבערן אסטראָג אלץ דיזעלביגע נאכריכטען.

טויט־שטראָף, קאַטאָרגע! — די וועלט הערען זיך היינט, מאָרגען, טאָג־טעגליך. זיי הענגען אין דער לופטען אכזריות'דיג, אונערבאַרמליך פּאַר נאַנצע וואָכען און מאָנאַטען. וואָס א טאָג אלץ מעהר בלוטיגע אורטיילען.

אָבער דאָס העלפט ניט! די שטרענגע נעריכטען קאָנען ניט איינשטילען די נעפּאַנגענע פון איין זייט, און זעטיגען ניט די בלוטיגע טיראַנען פון דער אַנדער זייט, און עס הויבט זיך אָן א סדרה פון פעלד־נעריכטען — אין איינע 24 שטונדען פעראורטיילט צום צושיסען!...

גיך, אהן איבעריגע צערעמאָניעס, נעהט עס צו ביים פעלד־נעריכט מיט אויספיהרען דעם אורטייל איבער'ן קרבן. און דאָ טאַקע נופא ווערט די בלוטיגע ארבייט אויסגעפיהרט.

„דער פעלד־נעריכט!"... האָט זיך בליץ־שנעל פונאַנדערגעטראָגען איבער'ן אסטראָג. א טויט־שרעק האָט יעדען איינעם ארומנעבאַפּט.

„דאָס נעריכט נעהט!... און ווי אן עלעקטרישער שטראָם האָט עס נענומען ברענען דעם מאַרק, די נעהירען.

אונפערשטענדליך! אט דא, אין תפיסה, אונטער איין דאָך מיט אונז, נעפינען זיך א פּאָר אפיצירען, שיכור'ע, פערגרעבטע, — און זיי האָבען עס א רעכט צו בעשלוסען דעם שיקזאל פון מענשליכע לעבענס!

דער פּראַלויזירטער בעוואוסטזיין שטרענגט זיך מיט די לעצטע קרעפטען אָן, אום צו בעגרייפען וואָס דא קומט פּאָר.

אזוי ווי לעבעריגע טרופען זיינען מיר נעשטאַנען א לאַנגע צייט מיט אויסגעשטאַרטשעטע אויגען און אָנגעשטעלטע אויערען

זיי וואלטען זיך צוגעהערט צו דעם יאמערענדען קול פון דאס פערגאסענע בלוט.

קאן מען זיך גאר פארשטעלען, אז נאך דעם אלעם זאלען די ארעסטאנטען זיך פיהלען רוהיג און זאלען זיך קאנען איינלעבען אין אזעלכע אומשטענדען? דאס אלעס קומט דאך פאר אזוי אפט, אז מיר זיינען שטענדיג אין אן אטמאספערע פון טויט. די לופט האט זיך נאך ניט אבגערייניגט פון דער שיסעריי, וועו עס ברעכט אוים א פרישער אויפשטאנד, און מיט איהם צוזאמען א מאסען־אויסמארדונג. באלד טרעט אויף אויף דער סצענע דער הונגער־סטרייק מיט די אויסגעמוטשעטע קרבנות, מיט די זעלבסט־מארדען. עס איז נאר ניטא קיין ענדע צו די אלע צרות, צו די אלע שרעקען.

און תמיד נאך אזעלכע געשעהענישען ערשיינען פאר'ן ארעס־טאנט זיינע שטענדינע בעגלייטער, — די זיסע חלומות און פאנ־טאזיעס, צו וועלכע ער גיט זיך מיט פרייד איבער אזוי לאנג, ביז וואנען די טרויעריגע ווירקליכקייט וועט איהם וויעדער ניט אבריי־סען פון זיי.

די טויט־שטראף פון מיין חבר.

א שטארקע ענדערונג האט אין מיין אויגזאמען תפיסה־לעבען פעראורזאכט דער טויט פון מיינעם א נאהענטען חבר. צוויי מאנאט נאכאנאנד איז ער געזעסען און האט ערווארט דעם טויט. איך בין געווען מיט איהם. ענדליך איז דער פאטאלער טאג נעקומען. דער אורטייל איז בעשטעטיגט און אין א מעת־לעת ארום וועט ער אויס־געפיהרט ווערען.

פיער און צוואנציג שטונדען איז פערבליבען צו לעבען. און מען מוז עס יעדע מינוט פיהלען, דענקען וועגען דעם! אפילו די פערהארטעוועטע, די גרויזאמע בעאמטע ווערען אין יענעם טאג מילדער צו דעם פעראורטיילטען. אט האבען זיי נאכגעגעבען אונזער בקשה, און מען האט איהם ערלויבט ארויסקומען צו מיר אייגער אליין. דעם גאנצען טאג יענעם האבען מיר צוזאמען פער־ברראכט. דאס זיינען געווען די לעצטע שטונדען, נאכדעם ווי מיר

האָט ארומגעכאפט יערען איינעם פון אונז. און אלע אונזערע איינזאמע נעדאנקען האָבען זיך איצט צונויפגענאָסען אין איין טיעפען און גרויסען נעדאנק, וועלכער איז אָבער שוואך, מאכטלאָז, און איז ניט אימשטאנד אָבצוהאלטען די בלוט־פערגיסונג. אלע אונזערע געפיהלען האָבען זיך איצט צוזאמענגענאָסען אין איין גרויסען, אונגעהיירן געפיהל פון ראָכע און האס צו די תליונים. אלע אונזערע אָנגעוואוהטאָנגטע הערצער האָבען זיך פאראייניגט אין איין גרויסע הארץ, וועלכע שלאָגט, וואָרפט זיך און צאפלט זיך אין דיעזע פערשלאָסענע וועגה. עס דאכט זיך, אז די ארעס־טאנטען וועלען עס ניט אויסהאלטען און אט־אט וועלען זיי מיט א פאראיניגטער קראפט א שפאר טהאן זיך און פונאנדערטראָגען די וועגה פון קערקער. אויף די חורבות וועט א שפריץ טהאן זודיגעס בלוט, עס וועלען נעהמען פליהען צושפאלטענע קעפ, מענש־ליכער מארך און בילדען א לעבעדיגע, מענשליכע מאסע.

שטיל... א ציטערענדיגער, דורכדרינגענדער פייף שניידט דורך די שטילקייט, און באלד לאָזט זיך הערען א שיסעריי.

„מערדער, תליונים!" — דערהערט זיך א פערדומפטער קול ווי פון א קבר און וועלט ענטשווינגען.

שטיל... ווייטער א פייף, א שיסעריי...

„מערדער, תליונים!.. עס הערען זיך היסטעריש פרויען־שטימען, וועלכע רייסען דאָס הארץ און צופען פאר דער נשמה. זיי פילען־אָן די לופט, וועלכע איז אָנגעזאפט מיט בלוט און עס וועלט שטיל.

שטיל... א לעצטער פייף, די לעצטע שיסעריי, און אלעס איז אָבגעשטאָרבען. פונקט ווי אלע טורמע־איינוואוינער וואָלטען מיט'ן לעצטען שאָס דערשלאָגען געוואָרען אויף טויט...

עס הענגט אראָב דער טויטער קערפער, שאקלענדיג זיך אויף דער שטריק. מען האָט איהם אָבגעבונדען, ער דערלאָנגט א פאל אין גרוב ארײן, און דער הענקער שטויסט איהם אונטער מיט זיין פוס...

זיי האָבען פערשאָטען די גרוב, אויסגעגליכט און פערגלעט גליך מיט דער ערד. און די אנטיילנעהמער אין דער מאָרד־טאָגט זיינען זיך צוגאָנגען לאָנגזאם, מיט אראָבגעלאָזטע קעפ, ווי

נעמאַטערט און וועלכע וועלען אין גיכען פערשווינדען און אויפ־
הערען עקזיסטירען אין זיין טויטען קאָפּ. קענטיג, אז איהם האָט
זיך געגלוסט צום לעצטען מאָל הערען זיין אייגענעם קול, די קלאַנ־
גען פון זיין שטים, וועלכע קיינער וועט שוין קיינמאָל ניט הערען
מעהר... ער האָט געזוכט אויסצודריקען זיין קורצעם לעבען אין
דיעזע לעצטע מאָמענטען. ניט אויסשפּענדיג האָס לעבען, ניט
נענים־ענדיג פון איהם, האָט ער עפּעם איצט ווי נעזוכט א בערעכ־
טיגונג און א טרייסט אין דעם אָנקומענדען אונפּערמיידליכען
טויט, וועלכער האָט זיך אלץ מעהר און מעהר צו איהם דער־
נעהנטערט.

„יאָ, מיין פרייַנד" — האָט ער אָננעהויבען —„עס איז ענד־
ליך נעקומען דאָס, וואָס האָט זיך אימער נעמאַהלען אין מיינע
נעדאַנקען. אלעמאָל, וועו איך האָב נור אַריינגעקוקט אין מיין
צוקונפט, האָט זיך מיר פאַרנעשטעלט נור אזא מין סוף. און האָט
דען אנדערש געקאָנט זיין? צופיעל צובראָכען און צופלאַצט איז
נעווען פאַר מיר דאָס לעבען, אז איך זאָל עס קאָנען דערפיהרען ביז
א נאַטירליכער ענדע, אז איך זאָל קאָנען דענקען צו שטאַרבען מיט
א נאַטירליכען טויט. די נעזעלשאפט האָט מיר צופיעל לייד־ען,
צופיעל יסורים און ערנידעריגונג פערשאפט, און עס וואָלט נעווען
אונמענליך, אז איך זאָל איהר דאָס אלץ מוחל זיין וועלען א
פריעדליכער בירגער. צופיעל האָס וועלען צאַרן האָט זיך אָננעקליבען
אין מיין נשמה, אז איך זאָל קאָנען שלייסען פריעדען מיט'ן לעבען
וועלען זיינער אן אונטערטעניגער שקלאַף.

„וואָר עס וויל זיך ניט אונטערגעבען, דער מוז שטאַרבען!

„אוו דער טויט אליין שרעקט מיך ניט! ניין! איך בין שוין
נענוג צוגעוואוהנט צו דיעזען נעדאַנק. ניט איין מאָל האָט דער
טויט מיר פרייַנדליך אַריינגעקוקט אין די אויגען אין דער צייט פון
לאַנגע, מאַטערענדע הונגער־טעג.

„וועו קיינער אין דער וועלט האָט ניט נעוואָלט שטילען מיין
שמערצליכען הונגער, האָב איך זיך דאָן נעוועגרעט צום טויט, נערו־
פען איהם צו הילף. וועו איך האָב אין די גרויזאמסטע פרעסט,
וואָס האָבען נעגליווערט מיין בלוט, ניט נעהאַט מיט וואָס צו בעשי־
צען מיין קערפער, האָט דער טויט פערשפּראָכען אויסצולייזען מיך

האבען לאנגע יאהרען געלעבט צוזאמען. יאהרען לאנג האבען מיר געפיהרט ביידע דעמזעלבען לעבען, אונטער איין דאך, אין איין צימער, ניט צושיידענדיג זיך אפילו אויף א שטונדע.

און נעלעבט האבען מיר מיט דיזעלביגע שטרעבונגען, מיט דיזעלבע ציעלען; צוזאמען האבען מיר זיך בעטיילינט אין פרייד־דען און אין לייד־ען, זיך נעטיילט מיט יונגע האפנונגספולע רעיונות און מיט שווארצע, אומעטיגע ענטוישונגען. לאנגע יאהרען האבען מיר געטראטען אויף דיזעלבע וועגען האנד ביי האנד, און איצט, מיט אמאל, צוגעהען זיך אונזערע וועגען. ער נעהט אוועק פונ׳ם לעבען, פערשווינדט אויף אייביג, און איך — איך לעב דאך נאך אלץ. . . . . .

. . . . . .

דאס הארץ קלאפט שטארק, דער נעראנק ארבייט אונערמיעד־ליך; א האפנונג צערטעלט און וואכסט:

„איך בין דאך ניט שולדיג אין דעם!... איך האב דאך אויך ערוואכט דעם טויט; מיין פראצעס איז דאך פון דעמזעלבען כאראקטער, נור דער אונבעגרייפליכער שיקזאל, וועלכער האט אונז פעראייניגט אין לעבען, וויל אונז אבער ניט פעראייניגען אין טויט."

און אין יענעם מאמענט האט צווישען אלע אנדערע זיך בעזונדער אויסגעצייכענט שארף איין געפיהל — א געפיהל, וואס האט צו מיר גערעדט אזוי ווי איך וואלט עפעס געווען געגען איהם א פערראטהער, א בעטריגער, און דאס נעוויסען האט מיך נעגומען פלאגען. איך האב זיך בשעת מעשה געפיהלט, ווי מען וואלט עס די תליה צוגעגרייט ניט פאר איהם, נאר פאר מיר אליין.

ער האט אבער בעגריפען וואס עס קומט פאר ביי מיר אין הארצען און האט געזוכט מיך צו בערוהיגען, צו טרייסטען. פון דער נאטור א שווייגער, אן איינגעהאלטענער מענש, האט ער דאן נענומען רעדען פיעל, היים און לויד־ענשאפטליך. אין זיינע ווער־טער, וועלכע ער האט צו מיר גערעדט, האט זיך געפיהלט, אז ער וויל ארויסזאגען הויך אלע זיינע גראנקען, וועלכע האבען איהם

נאטור שטאָלץ און ניט אונטערטעניג, האָט ער ניט געקאָנט ארי־
בערטראָגען די משוגעת'ן פון זיין דעספּאָטישען פּאָטער און איז
געווען געצוואונגען צו פערלאָזען זיין אייגען הויז. זיין קראנקע,
שוואכע מוטער, וועלכע איז אליין געווען א קרבן פון איהר טירא־
נישען מאן, איז ניט געווען אימשטאנד צו בעשיצען איהר יונגען
זוהן און אויף אזא'ן אופן איז ער שוין פון קינדהייט אן איבערגע־
לאָזען געווען צו זיין אייגענעם שיקזאל.

די פרייע מוטער־ערד איז זיין מאמע נעווארען. און ווי בייז
און אונערבארמליך עס איז ניט דיעזע מוטער פון אלע ברואים,
פון טויטע און פון לעבעדיגע, האָט זי דאָך איהם צוגעטוליעט, צו־
טייליענדיג איהם איהרע צערטליכקייטען ווי אויך איהרע בייזע
קאפריזען.

די נאטור איז זיין פאמיליע געווארען. אין איהר האָט ער
פאר זיך רוה נעפונען. אלע איהרע אונצעהליגע מיטגליעדער זיינען
איהם געווארען ווי זיינע נאהענטע, אייגענע. איין לעבען האָט ער
מיט זיי געמיינען פיהרען, א נאטירליכען אלגעמיינעם לעבען. זיין
קערפער, זיין ווילען האָבען זיך ענטוויקעלט און זיין נשמה האָט
אין זיך איינגעזאפט אינגאנצען די טיעפקייט און פערשיערענקייט,
וואָס זי פערמאָגט.

א בייזער, קאלטער ווינטער־טאָג. א שטאַרקער, שניידענדיגער
פראָסט. די אבנעשטאָרבענע ערד איז איינגעהילט אין א ווייסען
קיטעל, און אויף איהר קוקט ארונטער א שווארצער הימעל. א
לעבעדיגען נפש איז ניט צו בעמערקען, און דאָך לעבען דאָך די מענ־
שען, יעדער איינער אין זיין זיסער היים, אין דער ווארימער היים,
איכ'ם קרייז פון זיינע נאהענטע און טהייערע. און אפילו אין
אזא צייט האָט ער אויך ניט געהאט אין נעדאנק צו שיידען זיך מיט
זיינע שטענדיגע בעגלייטער, מיט'ן הונגער און קעלט.

עם פערגעהט דער קאלטער ווינטער. די נאטור בעגייט זיך.
די ערד ווארפט פון זיך ארונטער איהרע תכריכים און בעדעקט זיך
מיט גרינע, דופטענדע גראָז, וועלכע דיענען איהם פאר א ווייכען
געלעגער. די ווארימע זון וויקעלט איהם איין אין איהרע מילדע
שטראהלען און די פויגעלעך מיט זייער פרעהליכען, זארגלאָזען
געזאנג פערווויעגען איהם אין א זיסען שלאף. דער אויסגעשטערענ־

פון דיעזע יסורים, אזוי ווי אויסשפרייטענדיג פאר מיר זיינע ווייבע, ווארימע אומארמונגען. יא, נאהענט און ליעב איז מיר דער נעדאנק פון טויט!

„ביי ניטשע געפינט זיך ערגעץ אזא אפאריזם: „דער נעדאנק וועגען בעגעהן זעלבסטמארד פערלייכטערט פאר אונז ניט איין שווערע נאכט". פאר מיר האָט דער נעדאנק וועגען טויט נעריעגט אלס א טרייסט אין די שווערע מאמענטען פון מיין לעבען.

„אלעס, האָב איך געטראכט, קענען זיי ביי מיר רויבען, אלע מיינע רעכטע קאנען זיי ביי מיר צונעהמען, אבער זיי קאנען פון מיר ניט רויבען דאס רעכט צו שטארבען. און אויב איך האָב זיך ניט נעקאנט צופאסען צום לעבען, וועל איך אבער אלעמאל זיין אימשטאנד צו שטארבען אזוי שטאלץ, ווי איך וועל וועלען. איך האָב אבער אויך דערין א טעות נעמאכט: שטארב איך דען ווי איך האָב זיך פארגעשטעלט? האָב איך דען עררייכט אלעס, וואס איך בין פעהיג געווען צו עררייכען מיט מיין טויט? ניין און ניין! און מיך ארט איצט ניט וואס איך מוז פערלאזען מיין לעבען, מיך פערדריסט נור, וואס מיט מיין שטארבען האָב איך ניט גענוג אויסגעקויפט מיין לעבען."

ער האָט נערעדט לאנג, מיט פייער. יעדען וואָרט האָט ער ארויסגעזאגט מיט אזא שמערצליכען נעפיהל, ווי א שטיק הארץ וואלט זיך ארויסרייסען ביי איהם מיט יעדען וואָרט. עס איז שוין פערבליבען וועניג צייט און ער האָט געוואלט ארויסזאגען אלעס, וואס עס האָט איהם געמאטערט. עס איז אבער געווען קענטיג, אז אין פערלויף פון גאנצע וואכען און מאנאטען אפילו וועט ער ניט זיין אימשטאנד ארויסצוזאגען אלעס, וואס עס האָט זיך מיט אזא קראפט נעריסען ארויסגעזאגט צו ווערען.

איך האָב געהערט דיעזען מין וידוי, וועלכער איז געווען דורכגענומען מיט'ן בלוט און מיט די יסורים פון מיין צום טויט פערוואורטיילטען פריינד. און ווי א בעשטעטיגונג פון אלעס דאס, וואס ער האָט נערעדט, האָבען זיך אין מיין פארשטעלונג דורכגעטראגען בילדער פון זיין יונגען, אבער שווערען לעבען.

דער שיקזאל האָט איהם אבגעריסען פונ'ם נארמאלען פאמיליען־לעבען וועלן ער איז נאך געווען א אינגעל. זייענדיג פון דער

שטרענגטע קרעפטען פלענט ער אפט אריינטרעטען דאָס אין איין שולע, דאָס אין אן אנדערע. ניט בעזיצענדיג אבער די נויטיגע מיטל וואָס עס פאדערען זיך דערצו, פלענט ער אימער זיין נעצוואונגען צו פערלאָזען די אלע שולען, ביז איהם איז ענדליך געלונגען אנצוקומען אין דרעזדענער פראָגימנאזיום, וואו איך האָב זיך געפונען.

מיט זיין ניט בערעזאמקייט און צוריקגעהאלטענקייט האָט ער באלד צונעצויגען צו זיך מיין נאנצע אויפמערקזאמקייט.

איין מאל, אין א קאלטער ווינטערדיגער נאכט, וועו א זשוע־רוכע האָט נעפייפט אין די לעריגע נאסען און דער פראָסט האָט אונטערגעקנאקט אונטער'ן פענסטער, האָט ער מיך צום ערשטען מאל בעוובט אין מיין הויז. איך האָב נאָך דאן ניט געהאט קיין פאָרשטעלונג וועגען זיין לעבען. ביז שפעט אין נאכט האָבען מיר אריינגערעדט און איך האָב איהם געבעטען פערבלייבען ביי מיר נעכטיגען.

און דערוויסענדיג זיך אלע איינצעלהייטען פון זיין טרויעריגען שיקזאל, האָבען מיר איהם אייגשטימיג צוגענומען אין אונזער פאמי־ליע פאר א נייעם מיטגליעד. פון יענער צייט אן האָבען מיר נעלעבט צוזאמען, ביז וואנען דער טויט וויל אונז יעצט צושיידען.

זייענדיג אליין א קינד פון אַרימע עלטערן, האָב איך נאטיר־ליך ניט געהאט די מענליכקייט צו לערנען זיך פיעל און האָב דערום גענאסען אן אונבעדייטענדע, אייגזייטיגע ערציהונג. איך האָב, אמת, גלעזעו ביכער, אבער איך האָב וועניג בענריף געהאט פון העבערער וויסענשאפט, פון שעהן־ליטעראטור, און האָב ניט געקאנט גענוסען פון אזעלכע פערגענינגען.

און וועו איך האָב זיך מיט איהם בענענעט, האָט ער מיך ביסלעכווייז אנגעהויבען אריינפיהרען אין יענע וועלטען פון וויסען־שאפט און עסטעטישען גענוס. צוליעב זיינע אומשטענדען האָט ער זיך ניט געקאנט אויסצייכענען מיט וואָס עס איז, אדער ספע־ציאליזירען זיך אין א וועלכען עס איז גענענשטאנד. דערפאר האָבען זיך אבער זיינע פעהינקייטען ארויסגעצייגט אויף פיעל־ערליי נעביטען. ער האָט זעהר שעהן גענונגען, נעמאהלען, געשרי־

טער הימעל, מיט זיין טיעפקייט און שעהנקייט, דריקט זיך אָב אין זיין נשמה און זיין „איך" ווערט צושוואומען אין דער גרויסקייט און ערהאבענקייט פון׳ם אוניווערזום.

און דאָרום איז עס נאָנץ נאטירליך, ווען די שעהנקייטען און טיעפקייטען פון דער נאטור, וועלכע די מענשען גיבען איבער אין קלאנגען, פֿארבען און ווערטער, האָבען געפונען אַן אָבקלאנג אין זיין נשמה.

מען האָט איהם געקאָנט אויך זעהן אין א וואָלקענריגע, פינסטערע נאכט, ווי ער שטעהט אָנגעשפּאָרט צום וואָנד, אָדער צו א פענסטער און הערט זיך אויפמערקזאם צו צו די טענער פון א פיאָנאָ אָדער א פיערעל, וועלכע האָבען זיך אַרויסגעטראָגען אין נאס. די עדעלע, צארטע קלאנגען האָבען טיף אַריינגערוננען אין זיין פיהלענדעם הארץ און פלעגען איהם פערטראָגען אין א פאנטאסטישע וועלט, פול מיט פראכט און גרויסקייט. דאן פלעגט ער אינגאנצען פערגעסען וועגען זיין אייגנאמען, אומעטיגען לעבען.

זייענדיג בערויבט פון מוטערליכער ליעבע, ניט האָבענדיג קיין אייגענעם ווינקעל, וואו דעם קאָפּ צוצושפּאָרען, ניט פיהלענדיג קיין פרייגעליכען אייגנטייל, האָט ער דערום אלעמאל געפונען טרייסט אין די ביבליאָטעקען, וועמעס טהירען עס זיינען פאר איהם אימער געווען אָפען פאר א קורצע צייט, און וואו ער פלעגט אויך א ווייל געפינען מנוחה.

זיין פרייע צייט האָט ער ליעב געהאט פערברענגען אין די ביבליאָטעקען, און אויב ער האָט אין דער ערשטער צייט געלעזען אום צו האָבען די געלעגענהייט צו פערברענגען אייניגע שטונדען אין אן אננענעהמער אומגעבונג, אָדער צו פערטרייבען דעם הונגער, האָט ער זיך אָבער דערנאָך צוגעבונדען מיט זיין לייב און זעעלע צו דער וועלט פון ווייסענשאפט, צו דער ליטעראַרישער וועלט. פיעל, זעהר פיעל האָט ער געלעזען, אונערמיעדליך. און וועו די פיהרער פון דער ביבליאָטעק און אלע איהרע אנטיילנעהמער האָבען בעטראכט דיעזען מערקווירדיגען „אייביגען לעזער", האָבען זיי זיך מיט איהם פעראינטערעסירט. ער פלעגט אפילו שלאָפען דאָרט, אויף אזוי ווייט האָט ער געפונען חן אין די אויגען פון די פערוואלטער. און א דאנק זייער אנטיילן און זיינע אייגענע אנגע-

אויפגעהערט וועגען לערנען זיך ווייטער, און מיר האָבען אָבגעראיזט מיט נאָנץ אנדערע פּלענער.

מיט אונזער נאָנצער ענערגיע און טיעפּען גלויבען האָבען מיר זיך אריינגעוואָרפען אין דער בעוועגונג, און אייִדער מיר האָבען נאָך צייט געהאט ארויסצוצייגען אונזערע יונגע קרעפּטען, האָבען אונז שוין פערשלונגען די בלוטיגע כוואליעס פון דער רעוואָלוציע...

איצט שטעהט ער פאר מיר אן ארומגעוואשענער און טהוט זיך איבער אין רייגע וועש. ער גרייט זיך צו שטאַרבען! איך פיהל, אז איך פערליר מיין זינען! עס בעהערשען מיך וואהנזין און שרעק! און וויפיעל איך זאל זיך ניט אָנשטרענגען, קען איך אָבער דאָך ניט דערשטיקען אין זיך די שלוכצען, וואָס רייסען זיך ארוים פון מיין צוריסענער נשמה. פון זיינע טיעפּע, רייגע אויגען פאלט ניט ארונטער קיין איין איינציגע טרער. רוהיג און קאלט־בלוטיג, ווי ער וואלט ערשט יעצט בעגריפען דעם סוד פון לעבען, שטעהט ער פאר מיר און טרייסט מיך נאָך.

עס קומט אָן די נאכט. מיט בליץ־שנעלקייט האָט זיך די נייעם וועגען טויט־שטראָף צושפּרייט איבער דעם גאנצען אָסטראָג. אלע זיינען מיט אמאל געוואָרען שטיל, און שטום, מיט איינגעהאל־טענע אָטעמס האָט מען גענומען ערווארטען דעם מאָמענט, וועז מען וועט איהם ארויספיהרען.

ווי א שווארצער שאָטען איז דורכגעלאָפען איבער אלעמען. טויזענדער הערצער האָבען מעכטיג געגומען קלאפען.

אָט האָט מען איהם אריבערגעפיהרט אין צימער, אין וועלכען די פּעראורטייל־טע צום טויט פערבראנגען זייערע לעצטע מינוטען.

צוויי שטונדען זיינען אריבער. די טהירען פון מיין קעמערל עפענען זיך און מען פיהרט מיך צו איהם, צו זעהן זיך מיט איהם דאָס לעצטע מאל.

איך גיעה נאָך נאָכ'ן אויפזעהער; די טויטע שטילקייט וועגט איבערגעריסען דורכ'ן קלאנג פון די קייטען, אין וועלכע איך בין געקאָוועט; אין אלע פענסטערלאָך בענגענען מיך אונרוהיגע און אָנגעשטרענגטע בליקען.

אריינקומענדיג אינ'ם פּאָרצימער, וועלכער פיהרט צו זיין קעמער'ל, שטויס איך זיך אָן די וועכטער, וואָס דארפען איהם

בען ליעדער; ער האָט טיעף פערשטאַנען מוזיק און איז געווען זעהר בעלעזען.

מיינע אייגענע פעהינקייטען זיינען געווען אפילו גאַנץ מיטעל־מעסיג, זיי זיינען אָבער געווען גענוג, אז אונטער זיין איינפלוס זאָל איך קאַנען איבערנעהמען אלעס, וואָס מיין יונגער פרייַנד האָט מיך געלערנט.

און אזוי זיינען מיר צוגעבונדען געוואָרען אלץ שטאַרקער אייַנער צום צוויי־טען, ענטוויקלענדיג און צוזאַמען פיהרענדיג אונזער נייסטיגען לעבען. דיזעלבע שטרעבונגען און נייגונגען, דיזעלבע אונצופריעדענהייט, האָט געווירקט אויף צו שאפען אונזער שטאַרקע פרייַנדשאפט. און וועז צו אונז האָבען דערגרייכט די סאַציאלים־טישע אידעען, האָבען זיי באלד געפונען פלאַץ אין אונזערע פיהלענדע הערצער און זיינען באלד געוואָרען די הויפט־צוועקען פון אונזער ווייטערען לעבען.

צו אונזער טיעפען בעדויערען האָבען מיר צו יענער צייט זיך ניט געקאַנט אָבגעבען מיט פראקטישער טהעטינקייט, ווייל מיר זיינען נאָך געווען יונגע שילער, דערפאר האָבען מיר זיך פלייסיג נענומען לערנען און צוגרייטען זיך צו פערענדיגען אונזער קורס, און דאן אלס אינטעליגענטע ארבייטער אריינטרעטען אין די פאַב־ריקען, צווישען די ארבייטער־קלאַסען, און פערשפרייטען צווישען זיי די פרייהייט־אידעאלען.

וועז ענדליך האָט די רעוואָלוציאָנערע כוואליע מיט אמאל זיך צוגאַסען מיט איהרע שטורמדיגע און אָטעם־פערכאפענדע פאסי־רונגען איבער'ן לאנד, האָט זי אויך אונז אָבגעריסען פון אונזער שטודיום.

אין דער צייט, וועז די אייגענע און בעקאַנטע האָבען געטיינט, אז מיר לערנען זיך פלייסיג און גרייטען זיך צו צו די עקזאמענס, אום נאָכהער אריינצוטרעטען אין א העכערע טעכנישע שולע, האָבען מיר שוין לאַנג געהאט אוועקגעוואָרפען אונזערע לעהר־ביכלעך און האָבען זיך בעשעפטיגט מיט אויסארבייטען רעוואָלוציאָנערע פלע־גער. אלע האָבען גערעכענט, אז מיר פאָהרען אוועק אין אן אנדער שטאָדט צו האלטען עקזאמען, אָבער מיר האָבען שוין אפילו דענקען

געטהאָן און האָט דערנאָך וויעדער געברענט מיט דעמזעלביגען גלייכמעסיגען פלאָם.

מיר זיינען געזעסען אלץ שווייגזאם, ניט מאכענדיג די מינדעסטע בעווענגונג. ניט קוקענדיג דערויף וואָס הינטער'ן טהיר איז דער קאָרידאָר געווען פול מיט מענשען, איז דאָך געווען אזוי שטיל, ניט דער מינדעסטער גערויש. אין פענסטער האָט אריינגעקוקט די פינסטערע נאכט. עס האָט זיך געדוכט, אז עפעס איז פאָראן געמיינשאפטליכעס צווישען דיעזער פינסטערער נאכט און דער הערשענדער שטילקייט. ווי זיי וואלטען זיך צונויפגערעדט, פערשטילט זיך צוזאמען געהיימניספול און וואָרטען אויף עפעס...

בלויז דער קלאנגלאָזער גערויש פון ברענענדען לאָמפ האָט זיך אריינגע'גנב'עט אין דיעזער נאכטליכער, בייזווילליגער שטילקייט. דאָס פלעמעל פון לאָמפ האָט זיך געוויעגט און אויסגעצויגען, ווי עס וואָלט מיט זיין הוזשען אויסזינגען דאָס אויסלעשען זיך פון א מענשליכעס ליכט, א מענשע'ס יציאת נשמה...

מיר האָבען פאָרטגעזעצט אונזער שטומען געשפרעך. דאָס פייערעל אין זיינע אויגען איז אלץ גרעסער געוואָרען און האָט געברענט מיט אלץ א גרעסערער קראפט. די אויגען וואָלטען אזוי ווי אָנגעהויבען ארויס פון זייער לעכער־קרייז אין דער פאָרם פון גרויסע פייערדיגע קוילען. עס האָט אויסגעוויזען זיך אזוי, אז דיעזער גאנצער לעבענס־פייער נעהמט זיך צונויף און קלייבט זיך ארויסצוגעהן פון אינוועניג.

אָט קלייבט עס זיך אונטער צו די מויל־ווינקלען און וועט ארויספליהען אין דער פאָרם פון מעכטיגע, דונערענדע וועלטער...

מיר האָבט זיך געדוכט, אז אָט־אָט וועט ער אויסשרייען: „לעבען וויל איך!"

און ער וועט עס אויסשרייען מיט אזא קראפט, אז די גאנצע טורמע וועט א ציטער טהאָן און וועט זיך אויפכאפען; עס וועט א ציטער טהאָן און אויפכאפען זיך די גאנצע שטאָדט. פון אומע־טום וועלען זיך צונויפלויפען מענשען, וועלען אריינרייסען זיך אין טורמע... וועלען אריין, וועלען דערזעהן, וועלען פערשטעהן, וועלען אלעס בעגרייפען...

אבער דער שטרענגער שומר, וואָס האָט איבער אונז געוואכט,

בענלייטען צום עשאפאט. צוויישען זיי בעמערק איך אי אפיצירען אין זייערע גלענצענדע מונדירען, אי בעוואפענטע סאלדאטען, פאליציי און אויך ציווילנע מענשען. אלע רעדען זיי צווישען זיך עפעס אזוי שטיל און אויך זעה ווי זיי בענלייטען מיך מיט זייערע נייגעריגע בליקען.

אט עפענט מען שוין די טהיר. א גרויסער, פינסטערער חדר; ערגעץ אין א ווינקעל ליגענט א שטרויענער מאטראץ און אין מיטען א גרויסער טיש, נעבען וועלכען ער זיצט אנגעבויגען, שרייבענדיג זיינע לעצטע אבשיעדס־בריפ.

זיין בלייכער, פערטראכטער פנים, אויף וועלכען עס רוהען די דונקעלע שטראהלען פון דעם שיין פון א לאמפ, ווערט פערצוינגען מיט א פריינדליכען, געהיימניספולען שמייכעל, ווען ער דערזעהט מיך. מען זעצט אונז אווק איינעם נעגען דעם אנדערען און צוויישען אונז פערנעהמט דעם פלאץ א בעאמטער, וועלכער פאדערט אז מיר זאלען רעדען הויך און פערשטענדליך.

אבער די צונג איז דאך אלץ איינם פארלוירט. עם רייסען זיך ארוים בעזונדערע, אבנערייסענע, אונפערשטענדליכע ווערטער. דער גרויזאמער טויט שוועבט איבער אונזערע קעפ, ער געפינט זיך צווישען אונז. עס דאכט זיך, אז דער קערפער, די געפיהלען זיינען ווי פערשטארבען, נור די אויגען האבען זיך איינגעגעסען, ווי מיר וואלטען וועלען דערשלינגען איינער דעם צווייטען.

אין מיינע אויערען האבען נאך געקלונגען די ווערטער פון זיין וידוי, און איצט קוקענדיג אויף איהם האט זיין פנים פאר מיר אויסגעדריקט עטוואס אנדערעס.

אויף זיין אויסגעצוינגענעם פנים האבען זיך געוויזען עפעס נייע שטריכען, וועלכע זיינען פריהער ניט געווען, און אין זיינע אויגען האט עפעס ווי א צינד געטהאן זיך א נייער, פלאמענדער פייערל.

ער האט עפעס געוואלט זאגען, עפעס זעהר וויכטיגעס, יסורים'דיגעס, נור ווען זיין בליק איז געפאלען אויף דעם זיצענדען טורמע־שומר, האט זיין גאנצער קערפער קאנוואלסיוו א טרייסעל געטהאן זיך און דאס פייערל אין זיינע אויגען האט א פינקל

דאָס אויסריכטען אויף קאטאָרגע.

איבער דער טורמע האָט זיך דורכגעטראָגען דער קלאנג, אז מען גיהט אויסריכטען א פּאַרטיע ארעסטאנטען קיין סיביר — אויף קאטאָרגע. די גאנצע טורמע איז אין אויפרעגונג. אלע פּיהלען עפּעס א גיהויבענע שטימונג.

די, וועלכע מען דאַרף אוועקשיקען זיינען גערן, וואָס זיי ווערען ענדליך בעפרייט פון דער תּפיסה־אומגעבונג, וועלכע האָט גענוג דערעסען אין די לאנגע, גיפּלאָגטע מאנאטען און יאָהרען, וועו זיי האָבען איבערגעלעבט די שוועריסטע מאָמענטען פון זייער לעבען.

די וואָס פּערבליבען זיינען אויך מונטערער. אייניגע ערוואַרטען זייער רייה, וועו מען וועט זיי אויך פון דאנען אוועקשיקען; אנדערע זיינען גערן, וואָס זיי קענען זיך בענוצען מיט אזא צופּאל און פּערבערענגען מיט זייערע פּרייַנד און בעקאנטע ביים אָבשיער גיהמען.

אינ׳ם גאנצען אָסטראָג האלט מען נאָר אין רידרען וועגען דיעזער פּאסירונג, וועגען קאטאָרגע, וועגען יענע פּלעצער וואוהין מען שיקט די ארעסטאנטען.

מיט דער גרעסטער אונגעדולד ערווארטען אלע די צייט, וועו מען לאָזט ארוים שפּאציירען אין הויף, וואו אן אלטער קרימינעלער פּערבריכער, וועלכער איז שוין עטליכע מאל גיוועזען דאָרט, דערצוהלט אלעמען וועגען דעם לעבען פון א קאטאָרזשניק, וועגען די דאָרטיגע מנהגים און וועגען די בעדינגונגען פון קאטאָרזשנע ארבייט.

אָט איז נאָר וואָס איינער פון דאָרט גיקומען און גיט אוגז איבער גאנץ פּרישע אייניצעלהייטען וועגען יענעם וויגקעל.

און ווי פּינסטער, ווי שוידערליך עס זאלען גיט קלינגען די אלע זייערע ערצעהלונגען, זיינען זיי אָבער גיט אימשטאנד צו פּערקלענערען די יום־טוב׳דיגע שטימונג פון די, וועלכע מען האלט ביים פּערשיקען.

די שטענדיגע האָרטקייט און שטרענגקייט ווערט אויך דיעזער ווייליע אביסעל ווייכער, נאכגעלאָזט; די בעאמטע וויזען אויס ווי מילדער און מען בינדט זיך גיט צו אונז איבעריג. אלע קעמערליך

האָט ווי פערצויגען זיין מויל און פעסט פערשלאָסען איהר... אין דער פערזאָן פון דיעזען שומר פון טיראַניי איז פאר איהם געזעסען אלץ דיזעלביגע פינסטערע, טייוועלשע קראפט, וועלכע האָט שוין נערויבט פון איהם דאָס לעבען און קיין זאָך אין דער וועלט איז שוין ניט נעווען ביכולת ארויסצוריסען עס פון זיין מאכט.

דיעזעס בעוואוסטזיין איז נעווען יענע אונזעהבארע סטרונע, וועלכע האָט צונויפגעצויגען פעסט און שטאַלץ זיין נשמה אין דער אנווועזנהייט פון דעם תליון...

די צייט האָט זיך נעצויגען לאנגזאם און לאנג. עס האָט זיך נעדוכט, אז מיר זיצען אזוי שוין יאָהרען-לאנג, אז עס איז קיין אָנפאנג ניט נעווען און עס וועט דערצו קיין ענדע ניט זיין.

דער טורמע-וועכטער איז געזעסען, האלטענדיג די הענד פאר זיך אויפ'ן טיש און האָט די נאנצע צייט געקוקט אויף „איהם".

מיר האָט זיך נעדוכט, אז דעם טורעמשטשיק'ס הענד האָבען אָנגעהויבען אויסציהען זיך און לאנגזאם צו'גנב'ענען זיך צו זיין האלז...

אָט האָבען זיי ארומגעכאפט דעם האלז... א, ניין, דאָס האָט א דיקע שטריק ארומגעצויגען זיך ארום זיין נאקען... ער ציהט זיך אב אויף צוריק... עס פערלעשט זיך דאָס פייערעל אין זיינע אויגען, וועלכע זיינען ווי ארויסגעקראכען פון זייער קרייז, דער פנים ווערט בלוי, די מויל צוגעפענט זיך, עס ווייזט זיך די צונג... אָט וועט ער א געשריי טהאָן: „לעבען מויל איך!"... אבער ניין!... עס האָט זיך דערהערט א סקריפ... א דומפפער כאָרכעל...

איך בין נעקומען צו זיך... דאָס האָט דער נאטשאלניק מיט א נערויש א הויב נעטהאָן זיך פון שטוהל און א זאָג נעטהאָן: „דאָס זעהן זיך האָט זיך געענדיגט".

עס איז אָנגעקומען דער מאָמענט פון אונזער אייביגער צו-שיידונג...

איך קאָן זיך ניט עראינערען וואָס ווייטער איז מיט מיר נעווען, ווי אזוי איך בין דערנאָנגען צו מיין קעמערל.

פאר די אויגען שוועבט די תליה... אין קאָפ און אין די אויערען קלינגט עפעס אזוי טעמפ, עס סקריפען טהירען, א מין לאנגע נסיסה... און איך פאל... א טיעפער, פינסטערער תהום...

וועז אלעס איז שוין פארטיג, פיהרט מען די פארטיע ארעס־טאנטען ארויס אין גאס, וואו א מאסע פרוינד און אויגענע שטעהען און וואַרטען. דאָס זיינען זיי געקומען צום לעצטען מאל א בליק געבען אויף זייערע טהייערע און הייס־געליעבטע, נאָר פערשאלטענע און פון קיינעם ניט אנערקענטע.

זייענדיג ארומגערינגעלט פון מחנות קאזאקען, סאלדאטען און פאליציי, זוכען אומזיסט די אויגען. וויפיעל מען זאל זיך ניט אנשטרענגען, קומט אן שוועד צו באפען א בליק אויף דעם, וועמען די אויגען זוכען אזוי דורשטיג.

פריהער א רינג פון קאנוואינע מיט זייערע בלאנקע שוועדען; ארום דיעזען רינג א צווייטער, פון סאלדאטען מיט זייערע ביקסען אנגעשטעלט גליק אויף די ארעסטאנטען; און ארום דעם רינג ערשט א דריטער, פון בעוואפענטע קאזאקען. און ארום דעם אלעם ערשט א בענליי־טונג פון פערשיעדענע פאליציי־בעאמטע. אזוי איז בעוואכט די פארטיע.

זעלבסטפערשטענדליך, אז מען האט מיט דיעזער איבער־שטרענגער שמירה ניט געמיינט די געשמירטע ארעסטאנטען, וועלכע האבען זיך קוים געקאנט ריהרען. דאָס האט מען נור אן איבעריגען מאל געוואלט וווייזען דעם זייטיגען עולם די מאכט פון'ם געזעץ און די קראפט פון דער הערשענדער מאכט, כדי ארויפצו־וואַרפען אויף זיי מעהר פחד.

וואָס וווייטער די ארעסטאנטען געהען אוועק פון די גרויסע שטעדט, אלץ מעהר און מעהר וועדט פערקלענערט די וואָך, ביז וואנען עס פערבליבען נור די איינציגע קאנוואינע סאלדאטען...

בעגליים פון דער מאסע איינעגע און פון נייגעריגע, האט דיע־זער פאראדנער צוג דורכגעשניטען די שטאדט, מארשירענדיג צום האפען, וואָרום אין דעם געשילדערטען פאל האט דער וועג געראדפט זיין דורך דעם ים.

דער עטאפ אויפ'ן אייזענבאהן.

דער עטאפענער וועג איז ווי א מין הקדמה פון קאטאָרגע. דער מיליטערישער, קריעגערישער צושטאנד, וועלכער האט געהערשט וועז מען האט אונז ארויסגעפיהרט פון אסטראג, האט נאך די

זיינען לענגער אפען און מען קאן זיך גאר ניט אנרעדען; מען קאן גאר ניט גענוג זאט ווערען מיט די געשפרעכען, וועלכע געהען אן אין דיעזער צייט.

רער טאג, אין וועלכען די פארטיע דארף ארויסגעשיקט ווערען, קומט ענדליך אן; די לעצטע פארבערייטונגען ווערען שוין געמאכט. מען שליסט די ארעסטאנטען אין קייטען; מען צעהלט זיי איבער און מען גיט זיי ארוים נייע קלייד־ער אין וועג אריין.

און איצט פאנגט זיך ערשט אן די געהיימע ארבייט: מען זוכט מיטלען און מען ברעכט די קעפ ווי אזוי צו בעהאלטען דאס געלד, די פאספארטען, זעגעלך א. אז. וו.

דאס לעצטע זעהן זיך מיט פריינד און אייגענע איז אריבער. עס צוגיסען זיך הארצרייסענדע געווייגען און יאמערען פון מוטערס, ווייבער און קינדער, פונקט ווי מען וואלט עס בעווייגען טויטע און ניט די וואס מען פערשיקט אין די טיעפענישען פונ׳ם קאלטען סיביר, אויף קאטארגע.

באלד פאנגט זיך אן די צערעמאניע פון איבערגעבען די פער־שיקטע צו זייערע בעגלייטער, צום קאנוואי, וועלכע קומט פאר אין א בעזונדערע, ספעציעלע אבטיילונג. יעדען איינעם גיט מען ארויס אן איבעריגען ארעסטאנטספקען אנצוג, פאר וועלכען עס קומט די שווערסטע שטראף, וועז מען זאל עס פערלירען.

וועז זיי זיינען שוין אין זייערע פארמעלע קאטארזשנע בגדים, זיינען זיי שוין אונטערווארפען צו זייערע נייע בעאמטע, די קאנ־וואינע, וועלכע שאלטען און וואלטען איבער זיי גרויזאם, מיט אן אונבעגרעניצטער מאכט. איבערנעהמענדיג יעדען ארעסטאנט, לויט ווי עס איז בעצייכענט אין די ביכער, קוקט מען פארזיכטיג איבער די קייטען, אלע קאזיאנע זאכען, ווי אויך די אייגענע זאכען, וועלכע מען לאזט גרעסטענטיילס ניט דורך.

נאכהער טיילט מען אב יענע ארעסטאנטען, וועלכע זיינען פערצייכענט אין די ביכער פאר שלעכטער אויפפיהרונג און וועלכע מען רעכענט פאר פעהיג צו ענטלויפען. אויף זיי גיט מען מעהר אכטונג ווי אויף די איבעריגע, און אויסער דעם וואס זייערע פיס זיינען געשלאסען אין קייטען, קאווערט מען נאך אויך זייערע הענר, צו צוויי אדער פיער מענשען, איינע צוגעשמידט צו די אנדערע.

זעגען די גראַטעס פון די פענסטער און אין מיטען וועג — ארויס־שפּרינגען. מיר האָבען באַלד אייגגעטייליט די ארבייט צווישען אונז אַלעמען, און האָבען זיך פליסיג געגומען צום עסק. דער חבר פ., דער ווירקליכער איניציאַטאָר פון דיעזער אונטערנעהמונג, א העכסט ענערגישער און ענטשלאָסענער מענש, איז שנעל צאַרטיג געוואָרען מיט זיין טייל ארבייט, איבערזענעריג די אייזערנע גראַטעס.

דאַן איז געקומען דער וויכטיגסטער מאָמענט. וועלן די אייזערנע גראַטעס זיינען שוין געווען אויסגעבויגען צו דער אויס־וועניגסטער זייט, האָט מען געמוזט אויפהויבען דעם ענטליפער אויף די הענד און צוהאַלטען איהם פאר'ן קאָפּ און פאר'ן גאנצען קערפער, געבענדיג איהם אויף אזא אופן די מענליכקייט ארויסצו־שפּרינגען.

דער ערשטער איז געווען פ. אום אבצוציהען די אויפמערק־זאמקייט פון קאַנוואי, וועלכער האָט זיך געפונען אין דער פאַדערס־טער טייל פונ'ם וואגאן, האָבען אייניגע חברים ביסלעכווייז איהם ארומגערינגעלט און האָבען פערפיהרט מיט איהם געשפּרעכען. די איבעריגע האָבען גלאַט גענומען שרייען און ליארמען, האָבען געגו־מען צוואוארפען זייערע בעטנעוואַנד אויף די אונטערשטע און אויבערשטע בענק, ווי זיי וואָלטען זיך גרייטען געהן שלאָפען. אויף אזא אופן האָבען זיי פערשטעלט דעם וועג פאר'ן וועכטער, ער זאָל ניט קענען צוקוקען זיך צו דעם פענסטער! אין ווינקעל, וואו דער פּלאַן האָט געדאַרפט דורכגעפיהרט ווערען.

דאַרט האָט מען דערווייל אויפגעהויבען דעם חבר פ., און איהם דורכגעשטופט דורך דער געמאַכטער עפנונג. צו אונזער גרעסטען שרעק האָבען מיר דערזעהן, אז ער איז פערבליבען דאַרט שטעקען אין דער מיטען — ניט אהער, ניט אהין. די געזאַהר איז געווען גרויס; איין רגע און מען דערשיסט אונז אַלעמען.

מיט גרויס מאַטערנים איז ענדליך אונז געלונגען אַרייגצושלע־פען איהם צוריק אין וואגאן.

פ. איז באַלד געקומען צו זיך, און האָט צורעכט געמאַכט די צובויגענע גראַטעס. אין דיעזער שרעקליכער געפאַהר, אין וועלכער ער האָט זיך נאָר וואָס געפונען, האָט זיך זיין אייזערנער ווילען

ערשטע צייט אָנגעהאַלטען אויף אויף דער באַהן. אויב אָבער דאָ האָט מען אונז ניט געקאָנט פערשמיידען צו פיער מיט אמאָל, האָט מען אָבער אייניגע פון אונז געהאַלטען געשמידט פֿאַרווייזן.

מיך האָט מען צוגעשמידט צו א חבר. מיין רעכטע האַנד איז געווען צוגעשמידט צו זיין לינקער, און ניט ווילענדיג האָבען מיר געמוזט פֿאַרשטעלען מיט זיך אן עכטע טראַני־קאָמעדיע. יעדער אייגער פון אונז האָט געמוזט נאָכפֿאָלגען די בעוועגונגען פון׳ם צווייטען, מיט וועמען ער איז געווען געשלאָסען. האָט זיך אייגער געלעגט, האָט זיך דער אַנדערער אויף געמוזט צולעגען; האָט זיך ווער פון אונז אומגעקערט אויף א זייט, האָט דער אַנדערער עס געמוזט באַלד נאָכטהאָן. ער אהין — אי ך אהין; אי ך אהער — ע ר אהער. האָט ווער פון אונז געמוזט ערפילען זיינע נאַטירליכע בערערפענישע, האָט זיך דער צווייטער געמוזט נאָכשלעפען נאָך איהם. שמערצליך־טרויעריג, דאָך קאָמיש.

צום גליק האָט עס אָבער לאַנג ניט אָנגעהאַלטען. דער נייער קאַנווּאי, וועלכער האָט אונז איבערגענומען, האָט אונז פונאַנדערגעשמידט, איינפיהרענדיג דערפאַר אַנדערע שטרענגע מיטלען.

פון די ערשטע טעג פון אונזער ארומשלעפען זיך איבער די פערשיעדענע אַסטראַנגן, האָט זיך אין אונזערע מוחות אייניגעקריצט דער רעזשים פון׳ם כארקאָווער אַסטראַנ. פאַר די עטליכע שטונדען וואָס מיר האָבען דאָרט פערבראַכט, האָט מען אונז דאָרט מערדערליך גענשלאָגען און גייסטיג געפֿייניגט.

אויפ׳ן וועג פון כארקאָוו קיין פּענזא האָבען מיר זיך שטאַרק גענומען גרייטען צו עטלויפען. עס פערשטעהט זיך, אז מיר, פֿאָליטישע, וועלכע האָבען זיך נעפונגען אין איין וואַגאָן, האָבען אלע געדאַרפט נעהמען אן אנטייל אין דעם; אָבער אזוי ווי אלע האָבען דאָך ניט געקאָנט מיט אמאָל עטלויפען, איז דער גורל געפאַלען זעלבסטפערשטענדליך אויף די יעניגע, וואָס זיינען געווען פעראורטיילט אויף לאַנגע טערמינען: דאָס זיינען נעווען צוויי אנארכיסטען און צוויי ס. ר.׳אווצעס.

סאָציאַלדעמאָקראַטען זיינען צווישען אונז אינגאַנצען געווען דריי אן ניט אויף לאַנגע טערמינען.

מיר האָבען אויסגעארבייט א גאַנץ איינפאַכען פלאַן: איבער־

צו אונזער גרעסטען וואונדער האָט מען זיך מיט אונז דאָן בענאַנגען מיט רחמנות. דער ֿפּיציר, א קלייני־געוויקסיגער און גוטמוטיגער, האָט ניט ערלויבט מען זאָל אונז בעהאַנדלען גרויזאַם. ער האָט זיך צוואווייגט ווי א קליין קינד, און מיט ביטערע טרערען האָט ער אונז איבערגענעבען אַלעם וואָס עם ערווארטעט איהם יעצט, פאר דעם ענטלויפען פון די קאַטאַרזשניקעם.

וועגען די אַלע טעלעגראַמעם, וואָס מען האָט צושיקט איבער אַלע סטאַנציעם און ארומיגע שטעדט, איז אונז אויסגעקומען צו הערען פערשיעדענע קלאַנגען. אָט האָט מען געזאָגט, אז מען האָט זיי געכאַפּט, און אָט האָט מען געהעדט, אז דאָס נאַנצע זוכעניש איז אומזיסט.

אזוי זיינען מיר אָנגעקומען אין פענזא, וואו מיר האָבען געדארפט בלייבען א געוויסע צייט, אָהן פיער פון אונזערע חברים.

נעפּינעדיג זיך אונטער דעם איינדרוק פון די פאַסירונגען, וואָס מיר האָבען נאָר־וואָס איבערגעלעבט, האָבען מיר ניט געקענט רעכט בעטראַכטען די אַלגעמיין־קרימינעלע קאַמער, וועלכע איז געווען געפאַקט מיט פערשיקטע. אזוי ווי עפעס וויים פון אונז האָט זיך פערשפרייט א געדיכטער טומאָן, דורך וועלכען עם האָבען געשוועבט גרויע פיגורען מיט בלייכע, אויסגעמאַטערטע פּנים'ער, פערהילכענדיג די לופט מיט קללות און זידלעריען אויף פערשיעדענע שפּראַכען, געמישט מיט די קלאַנגען פון קייטען.

אויסלעגענדיג זיך געדיכט איינע נעבען די אַנדערע אונטער די נאַרעם, זיינען מיר אין יענער נאַכט געזעסען ביז שפּעט און האָבען געשמועסט וועגען דעם שיקזאל פון די ענטלאָפענע, ארויסזאָגענדיג פערשיעדענע השערות. און ווי גרויס איז געווען אונזער שרעק און איבערראַשונג, וען אויפ'ן צווייטען פריהמאָרגען האָט זיך געעפענט די טהיר און מען האָט אריינגעפיהרט די אַלע פיער ענטלאָפענע, אויסגעמאַטערט, צושלאָגען און צוקאַליעטשעט.

ווי עס האָט זיך ארויסגעצייגט, איז די אורזאַכע פון זייער דורכפאל געווען דאָס, וואָס זיי זיינען נעגאַנגען אָנגענהאָן אין זייערע ארעסטאַנטסקע קלייַדער. פאַסירט האָט עס אזוי:

וען זיי זיינען ארויסגעשפּרונגען, זיינען א פּאָר פון זיי שטאַרק צושלאָגען געוואָרען. זיי האָבען זיך געפונען אין אַן איינזאַמען

ווי נאָך מעהר פערהאַרטעוועט; דער שטאַרקער דורשט נאָך פרייהייט האָט זיך נאָך מעהר פונאַנדערגעברענט אין איהם, און ער האָט געגומען פאָדערען פון די דערשראָקענע און פערלוירענע חברים צו נעהמען זיך אויף דאָס ניי פאַר דעם פלאַן.

דיעזען מאָל האָט מען שוין מעהרער און בריייטער פונאַנדערגעבויגען די גראַטעס, און אין איין רגע האָט מען איהם אויפגעהויבען און ארויסגעשלייִדערט אויף דער אַנדער זייט. נאָך איהם האָט נאָכגעפאָלגט א צווייטער און א דריטער. דער פיערטער האָט זיך אָבער, ווי עס ווייזט אויס, דערשראָקען און זיך בעהאַלטען; מען האָט איהם אָבער מיט געוואַלד א כאַפ געטהאָן און ארויסגעשלייִדערט. דערנאָך האָט מען שנעל צוריקגעמאכט דאָס גראַטען־פענסטער, כדי דער קאָנוואָיינער סאָלדאַט זאָל עס ניט בעמערקען.

ביסלעכווייז האָבען זיך אלע צולעצט אויף זייערע געלענערס, מאַכענדיג דעם אָנשטעל אז מען שלאָפט, און אין וואָנאָן איז געווען שטיל.

מיט א פערשטיקטער אונרוהיגקייט און אויפרעגונג האָבען מיר געוואַרט אויף דעם מאָמענט, וועלן דאָס וועט ענטדעקט ווערען און מיט וואָס דאָס אלעס וועט זיך ענדיגען. דערווייל איז געקומען די צייט וועלן די וואַך בייט זיך. (דאָס קומט פאַר אלע צווייי שטונדען, און אין פערלויף פון די צווייי שטונדען האָט דערום אלעס געמוזט אָבגעטהאָן ווערען, ווייל די נייע וואַך צוהלט איבער די ארעסטאַנטען און קוקט־איבער פאַרזיכטיג די גראַטעס, די וועגד, א. ז. וו.).

אין דער ערוואַרטונג פון דער „סמענא" האָט דער וואַך־סאָלדאַט דערווייל גענומען איבערצוהלען די ארעסטאַנטען און האָט דערזעהן אז פ י ע ר פעהלען. זיין אויג האָט זיך גלייך אָבגעשטעלט אויף די פיער לעריגע בעטלעך נעבען וויגקל פענסטער און, וועראַנדיג צוטומלט פון דער ענטדעקונג, האָט ער אָנגעהויבען שיסען.

אין איין אויגענבליק האָט זיך אויפגעהויבען אין וואָנאָן א שרעקליכע טרעוואָגע. עס זיינען געקומען צו לויפען די איבעריגע קאָנוואָינע סאָלדאַטען מיט'ן אָפיציר. מיט רציחה האָט מען גענומען רייסען און שלעפען די כלומרשט פערשלאָפענע ארעסטאַנטען פון זייערע געלענערס און אָנגעהויבען זיי צוהלען.

איהרע פערטיידיגער. דער קאַנווּאי איז אומגעביטען געווּאָרען און אלעס האָט זיך איינגעשטילט.

צוליעב דעם וואָס די קאטאַרזשאנקע ד. האָט נעטראָגען אויף די פים קייטען, האָט זי נעצוויגען אויף זיך די אויפמערקזאמקייט פון די קאַנווּאינע סאַלדאטען. און כאטש ניט לאַנג האָט מען אויף דעמזעלביגען וועג שוין דורכגעפיהרט א גאנצע גרופּע פרויען, אין וועלכער עס האָבען זיך געפונען די בעריהמטע ס פ י ר י ד א נ א־ ו ו א, א י ז ע ר ס ק א י א, ב י צ ע נ ק א, א י ז מ א י־ ל ָ ו ו א, פ י א ל ק א און ש ק א ל נ י ק, — האָט מען יענע אָבער דורכגעפיהרט שנעל, אָהן אָבהאלטונגען. אויב וועד פון זיי איז נעווען געשמידט, האָבען דאָס די נייגעריגע סאַלדאטען ניט בעמערקט. דעריבער איז פאר זיי ד. געווען א זעלטענע ערשיינונג, דערמיט וואָס איהרע פים זיינען געווען געשמידט. דאָס האָט זיי שטאַרק פאראינטערעסירט, און יעדער נייער קאַנווּאי האָט זיך אָבגעשטעלט בעטראכטען דאָס מערקווירדיג בילד, — א פרוי געשמידט אין קייטען.

פון נאטור אן אגיטאַטאָרין, האָט זי זיך בענוצט מיט'ן צופאל, און מיט איהרע וועדטער און ערצעהלונגען האָט זי זיי נאָך מעהר צונעצויגען צו זיך. אונטער'ן איינפלוס פון איהרע וועדטער זיינען די סאַלדאטען נעווּאָרען ווייכער און בארמהערציגער, האָבען אונז נענומען ברענגען צייטונגען און בעריכטען אונז.

אויפ'ן וועג קיין אירקוטסק האָט זי אויף אזויפיעל נעווּאונען דעם צוטרוי פון די סאַלדאטען, אז זיי האָבען אנגעפאנגען ארויסצו־ ווייזען אן אונצופריעדענהייט מיט זייער לאגע און זיינען נעווען שטאַרק אויפגערעגט פון דער ארטהערציגקייט און אכזריות פון זייער אפיציר, אן וועלכען זיי האָבען זיך געווּאָלט נוקם זיין. זייע־ דיג זיכער מיט זייער פערטרויען, האָט זי זיי פאַרגעשלאָגען א פלאן:

„איהר בעפרייט מיך", — האָט זי זיי ערקלערט, — „און מיר וועלען זיך צוזאמען בעהאלטען. מען וועט אייך שוין בעזאָרגען מיט אלעס וואָס נויטיג איז און מען וועט אייך אריבערשיקען קיין אויסלאנד. איך וועל פערבלייבען דא און הרג'ענען אייער עלטסטען".

פעלד, ווייט אויגער פון צווייטען, און דאָרום האָבען זיי ניט געקאָנט זעהן איינער דעם אנדערען. מיט גרויס מיה איז דרייַ פון זיי געלונגען זיך צוזאמענצוטרעפען, אָבער דעם פיערטען האָבען זיי פאר קיין פאל ניט געקאָנט אויפזוכען. זיי האָבען די ערשטע זאך ארַאבגעקלאפט פון זיך די קייטען און אוועקגעוואָרפען. נאָכהער האָבען זיי זיך געלאָזט געהן צו א ישוב, וואָס איז נעווען ניט ווייט, און אלעס איז צוגענאַנגען גוט. האָט מען אָבער בעמערקט זייערע ארעסטאנטסקע קלייַדער. עס האָט לאַנג ניט גענומען און זיי זיינען שוין געווען אין די הענד פון דער אָרטיגער פאָליציי.

דער ווייטערדיגער וועג איז דורכגענאַנגען שטיל און רוהיג.

אויפ'ן וועג צו דעם סאמארער אָסטראָג זיינען צו אונז צוגעקומען נאָך עטליכע פאָליטישע פעראורטייל־טע, צווישען זיי די קאטאָרזשאנקע ד., וועלכע איז פאר א טערָאריסטישען אקט געווען פער'משפט צום טויט; מען האָט נאָכהער איהר אורטייל פערביטען אויף לעבענסלענגליכער קאטאָרגע. זי איז געווען זעהר אן אינטעליגענטע, לעבעדיגע און קאמף־לוסטיגע מיידעל. צוזאמען מיט איהר אָנקומען האָט זיך וויעדער פאר אונז אָנגעפאַנגען א רייה פון פאסירונגען. וועז זי איז נאָך געווען אויף דער סטאנציע, האָט זיך שוין דאָרט שיער ניט אָבגעשפיעלט א בלוטיגע דראמע.

לויט'ן געזעץ דארפען אלע פענסטער אין די ארעסטאנטסקע וואַגאָנעס זיין צוגעשלאָסען. דאָס פענסטער אָבער, נעבען וועלכען ד. איז נעזעסען, איז געווען אָפען. איז צוגענאַנגען א סאָלדאט און האָט עס צוגעמאכט, מאכענדיג דערביי א גראָבע בעמערקונג. האָט זי ניט לאַנג נעקלערט און איז איהם אריינגעפאָהרען אין באק. דער סאָלדאט איז געוואָרען איבערראשט און האָט אויסגעשאָסען. צום גליק איז אָבער די קויל פערבייגעפלויגען און האָט זי ניט בעריהרט.

עס איז אריינגעלאָפען דער אָפיציר, מיט א רויטע, אייגענפאַלענע נאָז. ער האָט געבריפעט ווי א צוואווילדעטע חיה און האָט בעפויליען שיסען, שלאָגען. אלע האָבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע פלעצער און נעמומען פערטיידיגען דאָס מיידעל. דער איניציידענט האָט זיך געענדיגט דערמיט, וואָס ד. האָט בעקומען א זעץ פון א סאָלדאט מיט א ביקס, און דאָס זעלבע אויף עטליכע פון

אין ארעסטאַנטסקע קלײדער, נור אין איהרע אייגענע. און כאָטש די קלײדער זיינען נעווען נרויע, עהנליך צו דעם קאָליר פון די ארעסטאַנטסקע קלײדער, האָט ער אָבער געפֿאַדערט, אז זי זאָל זיך באַלד אויפֿן אָרט איבערטהאָן. זי האָט געענטפֿערט, אז זי ווען עס פֿאר קיין שום פאַל ניט טהאָן, ווײל זי איז נעווען אַרומנעריגעלט פון דער נאַנצער פֿארטיע ארעסטאַנטען, ווי אויך פון א נרויסען נייגעריגען עולם פון די אָרטיגע איינוואוינער. עס איז נעווען רען א נעשלענ; די פּריקלאַדען האָבען נענומען ארבייטען. אָבער קיין צו־שטרענגע מיטלען האָט מען ניט בענוצט, און ד. איז פֿערבליבען אין איהרע אייגענע קלײדער.

דער עלטסטער איז אָבער געווען שרעקליך בייז און אלם נקמה האָט ער אין זיין רעפֿאָרט צו דעם סטרעטענסקען קאָנוואי איבערגעגעבען וועגען אונז זעהר א שלעכטע מיינונג. די סטרעטענסקער בעאמטע זיינען אזוי אויך געווען בעריהמט אלם די ווילדסטע און ערגסטע טיראַנען, און דאָס איבערנעהמען אונז איז דאָרום געווען זעהר א „ליעבהארציגע".

אין אלגעמיין דאַרף מען בעמערקען, אז די שווערסטע און ערגסטע צייט פֿאר דער פֿארטיע איז, ווען מען נעהמט זי איבער אייגער פונ׳ם צוויטען. די שטונדע אָדער צוויי פונ׳ם איבערנעהמען נעהען דורך אין פיזישע און מאַראַלישע מאַטערנישען און ערנידעריגונגען, וועלכע מען קאָן פֿאר א לאַנגע צייט ניט פערגעסען.

פון דיעזע אָפּטע אָפּעראַציאָנען פערליערט מען, דוכט זיך, א טייל פון אייגענעם „איך" און די וועלט אינגאַנצען הערט אויף פֿאר דיר צו עקזיסטירען. דיין קערפּער ווערט אינגאַנצען פערוואַנדעלט אין אין נעפיהל פון וועהטאָג; אין די אויערן הערען ניט אויף צו קלינגען די קאַזאָנע פראַגען: „אונטערהויזען פֿאראן? א כאַלאַט פֿאראן? די קאַנראַלען פֿאראן? די פּאַרקאַנדאַלניקעס פֿאראן? די פוס־טיכער פֿאראן?" א. ז. ו.

אזוי ווי דאָס האַרץ האָט אונז געזאָגט, איז דאָס איבערנעהמען אונז אין סטרעטענסק צוגענאַנגען זעהר שטרענג. דאָס איז נעווען אן עכטע אינקווויזיציע, וועלכע מען קען זיך נור פֿארלויבען איבער די בערויבטע פון אלע רעכטע קאַטאַרזשניקעס. יעדען איינעם האָט מען אויסגעטהאָן נאַקעט. לאַנג און פֿאַרזיכטיג האָט מען

דער פֿאַרשלאָג איז די סאָלדאַטען נעפּעלען געוואָרען, אוּן מען האָט אָנגעהויבען אויסארבייטען דעם גענויעם פּלאַן ווי עס דורכצופיהרען. לויט די אומשטענדען האָבען זיך אין דיעזען פּלאַן ניט נעקענט בעטייליגען פּיעלע פון די חברים. די חבר'טע ד., די אמת'ע איניציאַטאָרין פון דעם פּלאַן, האָט מיך אוּן דעם אויבענערמאָנטען חבר פּ. איינגעלאָדען אלס איהרע פערבינדעטע. אוּן אָט ווי אזוי דאָס האָט נעדאַרפט אויסגעפיהרט ווערען:

אין דער צייט ווען די דאָזיגע סאָלדאַטען וועלען שטאַהן אויף דער וואַך, זאָלען די חבר'טע ד., חבר פּ., ווי אויך איך אוּן די סאָלדאַטען, ארויסשפּרינגען פּונ'ם וואַנאַן אוּן בעהאַלטען זיך.

ווען דער צוג האָט געדאַרפט צופּאָהרען צו א געוויסער סטאַנציע, איז צוגעקומען צו דער חבר'טע ד. איינער פון די פערטרויטע סאָלדאַטען אוּן האָט איהר מיטגעטיילט, אז באלד וועט מען דאָ מאכען א שטרענגע אונטערזוכונג, אוּן אום צו זיין זיכער מיט די אלע אונלעגאַלע זאכען, זאָל זי עס איהם איבערגעבען. ד. האָט ניט געמאכט קיין איבעריגע שאלות אוּן האָט איהם דערלאַנגט א פּאַס־פּאָרט, זעגעלפּך אוּן נאָך אנדערע זאכען.

א קורצע ווייל שפּעטער איז אין וואַנאַן אריינגעקומען אַן אָפיציר אוּן האָט געהאַלטען אין האַנד די אלע אויבענדערמאַנטע זאכען.

די בעווייזע זיינען געווען פון אויבען־אויף; קיין בעזונדערעם איז אָבער ניט פאַרגעקומען. מען האָט זיך נור אומגעביטען מיט אונפּריינדליכע בליקען. אָבער איצט האָט מען אונזער העלדין שוין אויך די הענד נעשמידט. אזוי ווי מען האָט קיינעם מעהר ניט פערדעכטיגט האָט מען נור פערשמידט אונזער „סטאַראַסטא". מען האָט אויך פערשטאַרקט די וואַך. דעם פערערטהערישען סאָלדאַט האָט מען שוין מעהר ניט געזעהן.

ענדליך זיינען מיר אָנגעקומען קיין סרעטענסק. דאָס איז געווען דער לעצטער פונקט פון אונזער רייזע אויפ'ן באהן, אוּן פון דאַנען האָבען מיר זיך געשלאָפּט צופוס אין פערשיעדענע אָסטראַגען פון דער נערטשינסקער קאַטאָרגע.

ווען דער עלטסטער האָט אָנגעהויבען איבערצוהלען די ארעסטאַנטען, האָט ער בעמערקט, אז די חבר'טע ד. איז אָנגעטהאָן ניט

און דיין אונבעהילפליכקייט רופט ארויס פרישע בעלײדיגונגען און דו פיהלסט וויעדער די שטענדיגע סאָלדאטסקע קלעפּ איבער'ן קערפער. ווי עס איז דערשלעפסטו זיך צום שוועל פון דער ארעמ־טאַנטען־געביידע, און מאכטלאָז פאלסטו אַנידער אויף דיינע שמאטעס. דיר ווייזט זיך אויס, אז דו געהסט נאָך אלץ צוויישען די רייהען פון די האַלב־ווילדע סאָלדאטען און לײדעסט גיסטיגע יסורים.

שפּעט אין דער נאכט, וועו אלע האָבען זיך שוין צולענט אויף די נאַרעס און זיינען איינגעשלאָפען מיט יענעם אונזיבערען, אונ־רוהיגען שלאָף פון קאַטאַרזשניקעס, וועלכער איז פול מיט שווארצע און בייזע חלומות, האָט זיך פלוצים צו אונז דערטראָגען א פער־שטיקטער, איבערגעריסענער יאָמער פון א פרוי. מיר האָבען אלע א ציטער געטהאָן, פונקט ווי מיר וואלטען גאָר ניט געשלאָפען, נור גע־לענגען אין ערווארט עטוואָס שרעקליכעס.

מיר האָבען אלע אויגענבליקליך דערפיהלט, אז די שטים קומט פון יענעם צימער, וואו די חבר'טע ד. האָט זיך איינגעפונען.

אָהן א רעכענונג, ווי די משוגעים, האָבען מיר זיך אלע א וואַרף געטהאָן צו דעם היל־צערנעם וועגטעל פון איהר קעמערעל. צו אונזער איבערראשונג האָבען מיר בעמערקט א קליין לעכעל אינ'ם וועגטעל, צו וועלכען אייגער פון אונז איז באלד צוגעפאלען מיט'ן אויג. נור גלייך האָט ער ארויסגעלאָזען א ווילדען געשריי, און ווי עפּעס וואלט איהם א שליידער געטהאָן פון דאַרט. אינ'ם שפּאלט האָט זיך בעוויזען דער שפּיץ פון א באיאָנעט. ווילד פער־צווייפעלטע האָבען מיר זיך געגומען וואַרפען פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען, ניט וויסענדיג וואָס צו טהאָן.

און צו דעם אלעמען האָבען נאָך די דערשראָקענע און בייזע „אוגאלאָוונע" אונז געגומען צוריעדען, אז מיר זאָלען בעסער גאַרניט טהאָן. זיי האָבען אונז ערקלערט, אז דאָס ווערט נאָך מעהר וני־מאכען די אויפזעהער און זיי וועלען האָבען א געלעגענהייט אונז אלעמען צו שלאָגען.

אין דער צייט וואָס צווישען אונז איז אָנגעגאַנגען דער טומעל, איז אויף יענער זייט וועגטעל אייגעטראָטען שטילקייט. מיר האָבען אָבער שוין מעהר ניט געקאָנט איינשלאָפען, מיר זיינען געלעגען און

דורכגעקוקט יעדען פאַרימעל. אזוי ווי עס פיהרט זיך האָט מען נעמאכט דעם אזוי גערופענעם „מאסאזש", ד. ה. איבערגעטאפט די קייטען. צוגעגאנגען איז עס אויפ'ן פאלגענדען אופן: איינער האלט צו פאר די אקסלען און אנדערע צוויי פרובען אויס, צי די קייטען זיינען גאנץ, צי זיי רוקען זיך נית אראב. נור דיעזען מאל האבען זיי עס געטהאן אזוי פלייסיג און מית אזא קראפט זיי גערי־סען, אז עס האט אויסגעזויזען, דאם נאך איין מינוט — און עס וועלען אויסגעריסען ווערען די פים מית די קייטען צוזאמען און וועלען אבגעשליידערט ווערען ערגעץ ווייט, ווייט.

אין דער צייט ווען מען האט מיך אזוי אונטערזוכט, האב איך בעמערקט ווי א סאלדאט, וועלכער האט דורכגעקוקט מיינע זאכען, האט אזוי ווי דורך א וואונדער ארויסגעשלעפט פון דארט א פאטא־גראפישעם בילד, וואם האט זיך דארט געפונען. מיר האט זיך עפעס אבגעריסען אין הארצען, ווען איך האב דערזעהן דעם פרע־כען שמייכעל, מיט וועלכען ער האט דאם בילד געגומען אין די הענד. טהייערעם, ליעבעם בילד! דער איינציגער טרייסט און די איינציגע פרייד, וואם איך האב געטראכט צו האבען נעבען זיך אין מיין געפאנגנשאפט! און דאם בילד איז שוין ארומגענאנגען פון האנד צו האנד, בעגלייט פון פערשיעדענע סאלדאטסקע בע־מערקונגען.

„וואם איז דאם פאר א מין פאדלע?" — האט זיך צינים א וויצעל געטהאן דער בעאמטער און האט דאם בילד געגומען רייסען אויף שטיקלעך. איך האב געפיהלט, אז דאם רייסט מען נית דאם בילד, נור דאם צופיצעלט מען מיין הארץ אויף שטיקלעך.

וועז מען האט געענדיגט אונז אונטערזוכען, האט מען מיט קלעפ און זירלעריין געגומען טרייבען אונז אבצוריינינגען פלאץ פאר אנדערע. און מען בלייבט אין אזא אונמענליכער לאגע: מיט איין האנד האלטט אונטער די אראבנלאזענע אונטערהויזען, וועלכע דיענען אין דערזעלבער צייט פאר הויזען, און מיט דער צווייטער קלייבסטו צונויף דיין ביסעל פרימקייט, וואם איז צו־וואפען ארום און ארום. אנשטרענגענדיג זיך מיט די לעצטע כחות, הויבסטו זיך אן צו ריהרען; נאר בייס ערשטען טראט צושיטען זיך די אלע זאכען, וואם דו האסט מיט אזוי פיעל מיה צונויפגעקליבען.

איבער די סטעפעס און בערגלעך פון רער זאבאיקאלער געגענד. פאַראויס, אין אויסגעשטעלטע רייהען, געהען די קאטאַרזשניקעס ארומגערינגלט מיט א געדיכטען קרייז פון סאָלדאטען. נאָך זיי פאַהרען פוהרען מיט ארעסטאנטען, וועלכע רער דאָקטאָר אנערקענט פאר קראנקע. הינטער זיי פאַהרען פוהרען מיט פרויען און קינ־דער און ערשט די לעצטע זיינען עס די פוהרען, אויף וועלכע עס געפינען זיך די זאכען פון די סאָלדאטען און די קאטאַרזשניקעס. ווי אויך שפייז.

אָט אזוי ציהט זיך דיעזע פראַצעסיע אונטער'ן קלאנג פון פיעלע קייטען, שטרענגע קאָמאנדעס און געשרייען פון די סאָל־דאטען.

אין רער פריה, מונטער און לעבעריג פון רער נאכט רוה און פון רער פרישער פריהמאַרגען לופט, פיהלט זיך נאָך אין רער פאַרטיע אביסעל לעבען. צייטענווייז זאָגט איינער הויך ארויס זיין מיינונג וועגען די איינדריקע וואָס עס מאכט אויף איהם די סיבי־רישע נאטור. א צווייטער העלפט איהם ארויס מיט א בעמערקונג. איינער גיט זאָגאר אמאָל א זאָג א גלייכווערטעל, וועלכען אנדערע כאפען־אונטער.

מיט נייגעריגקייט קוקט זיך די פאַרטיע צו צו די אַרטיגע איינ־וואוינער, וועלכע מען רופט „גוראנעס" אדער „טשעלדאנעס", צו זייערע וואוינונגען און צו אלעס וואָס דאָס אויג קאָן נור כאפען, וועז מען נעהט פערביי זייערע דערפער; צו די קאָזאקישע „סטאַ־ציעס" און צו רער גלייכגילטיגקייט, מיט וועלכער זיי בעטראכטען די ארעסטאנטען.

זיי האָבען זיך שוין, ווי עס ווייזט אוים, אויף אזוי פיעל צוגעווענהנט צו דיעזע אפטע בילדער, אז זיי שענקען דערויף ניט אפילו א ברעקעל אויפמערקזאמקייט. וועז ניט וועז סיידען בעווייזט זיך אן אלטעטשקע אדער אן אלטינקער מיט קויעטשען, און אויב רער עלטסטער איז נור גוט אויפגעלעגט, רייסט מען עס ביי זיי פון די הענר פאר א קאָפיקע א שטיק. יעדען קאטאַרזשניק איז ערלויבט צו האָבען זיין אייגענס ביז 99 קאָפיקעס.

וועז מען נעהט אזוי אָב א וויאַרסט 20—25, הויבען די כחות אן וועלען שוואכער. די צאָהל פון די מיעדע, וואָס שטעהען אָב,

צוגעהערט זיך צו די פערשטיקטע קלאנגען פון דער נאכט־שטילקייט.

מיט דער גרעסטער אונגעדולד האבען מיר ערוואַרט דעם פריהמאָרגען, צו דערוויסען זיך וואָס עס האָט פאסירט מיט ד.

ביי דער ערשטער געלעגנהייט האָט זי אוכז אין דער פריה איבערגעגעבען פאָלגענדעם: וועו מען איז איהר געקומען אונטער־זוכען האָט מען זיך געכאפט, אז זי טראָגט ניט קיין קייטען אויף די הענד, וועלכע עס איז איהר געלונגען אויסטהאָן. דיעזער פאקט האָט פון די קאָנוואָינע ארויסגערופען נייע גראָבע בעליידיגונגען, און זייער עלטסטער האָט זיך געוואָלט בענוצען מיט דעם וואָס זי איז אינע אליין און שענדען זי. אבער איהר פערצווייפעלטער ווידערשטאנד און אונזער אויפגעהויבענער טומעל האבען איהם ניט ערלויבט אויסצופיהרען זיין טהיערישען צוועק.

וועו מיר האבען זיך איבערצייגט, אז מיר האבען געמאכט א טעות וועגען איהר שיקזאל, האבען מיר זיך אביסעל בערוהיגט און געגומען זיך אונטערהאיאלטן מיט דער פארטיע, וועלכע איז שוין געווען פארטיג זיך צו לאָזען אין וועג אריין.

מיט'ן עטאפ צופום.

וויי איך האָב שוין געזאָגט, הויבט זיך פון סטרעטענסק אן דער עטאפ צופום. אום צוצוקומען צום אסטראָג קיין נערטשינסק, דאַרף מען דורכמאכען א שטרעקע פון 250 וויאָרסט. אויף דיעזען וועג לייגען צוואָרפען אויף א מהלך פון 20 ביז 40 וויאָרסט איינע פון די אנדערע, עטאפּנע הייזלעך. דאָס זיינען גרעסטענ־טיילס אלטע, איינגעפאלענע, קאלטע געבוידעס, וואָס שטעהען איין־זאם און אין מיטען פעלד, אדער ביים עק פון א דערפעל.

געווענליך געהט מען נאכאנאנד צוויי טעג, מען נעכטיגט וואו עס איז איבער, און דעם דריטען טאג רוהט מען. דאָס וועדט אָנגערופען „דניאָווקא". אזא רייזע געדויערט אונגעפעהר פון 11 ביז 12 מעת־לעת, און אויב דאָס פאָהרען מיט דער באהן גיט דעם קאטאָרזשניק אזוי פיעל נחת, צייכענט זיך דער עטאפּ צופום אוים מיט ניט וועניגער פערגעניגען.

וויי א לאנגער קאראוואן שלעפט זיך דער קאטאָרזשנער עטאפּ

יעדער אַנשטרענגונג צו דערזעהן עס וויעדער איז אומזיסט. אין פאַראויס זעהען זיך וויעדער בלויז דיזעלבע בערגלעך...

אונטער אזא שטימונג הויבען זיך אָן הערען אויסדריקע פון פערצווייפלונג, פון ענטוישונג, און די שוועכע זיפצען מישען זיך צונויף מיט טרייסטענדע פאַראויסזאַגונגען און מיט סתם קללות אין דער וועלט אריין.

וואַן מיר זיינען אויף אזא אופן דערקאַכען צום שפיץ פון א בערגל, האָבען מיר צו אונזער גרעסטער פרייד דערזעהן אויף א האַלב וויאַרסט וויטער די עטאַפּנע געביידע, מיט איהר גאַנצען אַרימען אויסזעהן.

ביי יעדען איינעם האָט דער אָטהעם פערכאַפּט ביים געדאַנק, אז אָט־אָט וועלען מיר זיך אויסרוהען. די ארעסטאַנטען האָבען געגומען געהן פעסטער, און די פערד, דערשפּירענדיג די נאָהענט־קייט פון א שטאַהל, האָבען זיך פרעהליך צוהירזשעט און געגומען לויפען.

צוקומענדיג צו דער „עטאַפּקע", האָבען זיך אלע אויסגע־שטעלט אין גלייכע רייהען, און וואַן מען האָט געענדיגט אונז איבערצוהלען האָט מען ערשט דאַן פונאַנדערגעעפענט די טהירען פון דיעזען גיהנום.

וויי וויללדע צורייצטע חיות וואַרפען זיך אויף זייער רויב, אזוי וואַרפען זיך די קאַטאַרזשניקעס אין די אָפּענע טהירען, טרעטענדיג מיט די פיס און איבערלאָזענדיג הינטער זיך די שוואַכע, וועלכע קענען נית נאָכקומען אזא וויללען געלאָף. דיעזע אויסערגעוועהנ־ליכע דריקענישׂ וועכט בעגלייט מיט א משונה'דיגען ליאַרם, מיט וויללדע זידלעריייען און א שרעקליכען קלאַנג פון די קייטען. נאָך פון נעבען שוועל הויבען אָן צו פליהען אויף די נאַרעס שיך, היטלען און אַנדערע שמאַטעס, וועלכע דיענען אלם צייכען, אז דיעזע פלע־צער זיינען שוין פערנומען.

אויף דער פערכאַפּטער נאַרע צולענט זיך דער גליקליכער העלד אין זיין גאַנצען נעווואוקס, און אויף אזא אופן פערכאַפּט ער אויך אייניגע פלעצער פאַר זיינע חברים. דער דאָזיגער מורא'דיגער קאַמפף קומט פאַר נית נור פאַר די ערטער אויף די נאַרעס, נאַר אויך פאַר אונטער די נאַרעס, פשוט אויפ'ן פאַרלאָגע, וויי אין די ענגע

און וועלכע די בייזע, מיערע סאָלדאטען קלאפען אונטער מיט די פּריקלאדען אָדער מיט די קולאקעס, וועלכע וועלן גרעסער און גרעסער. א מרה־שחורה'דיגע, געדריקטע שטימונג הערשט אין דער פּאַרטיע. מען בעמערקט שוין ניט און מען בעוואונדערט ניט ווי פריהער די שהנע אומגעבונג פונ'ם פּארנאכט.

לאנגזאם און ווי א טשערעפּאכע קריכט דער עטאפּ; עס דאכט זיך, אז די קייטען לאָזען פון זיך ארויס א קלענליכען קלאנג און שלעפען מיט אזא קראפט צו דער ערד, אז מאנכער האלט עס ניט אויס און אָטאָט, דוכט זיך, וועט ער זיך אראָבלאָזען, צוזאַמען זיך.

„לעבעדיגער געגאנגען!" — דערטראָגט זיך אונעראוארטעט א שטרענגער בעפעהל, און אין א רגע ווערט געמאכט אן אָנשטרענגונג, ווי עס וואלט פלוצלינג צוגעקומען א שטראָם נייע כחות, וועלכע ווערען אָבער באלד פערשוואונדען, אזוי גיך ווי זיי קומען. דיעזע מאָמענטאנע אָנשטרענגונג נעהמט נאָך מעהר אָב די לעצטע כחות.

דערווייל קומט אָן דער פּארנאכט. אלעס ווערט אַרום דיר שטיל, יעדערער קלייבט זיך אויסצורוהען פון דער טאָגיגער ארבייט, נור דער עטאפּ זעצט פּאָרט זיין קאטאַרזשנעס וועג און — קיין ענדע און קיין גרענץ צו די יסורים.

„אָן איז זי, די מאמעלע!" — דערהערט זיך פלוצלינג אן אויסגעשריי. אלע שטעלען אויס די אויגען אין דער אָנגעוויזענער ריכטונג.

„אָן איז זי, די פערפלוכטע!" — שטימט צו א צווייטער.

דאָס האָט זיך אויפ'ן פינסטערען האָריזאָנט דערזעהן א פייערעל און א רויך. דער פּאַראויס ווינקענדער אברוה־פלאַץ מונטערט אלעמען אויף. לעבעדיגער און פרעהליך נעהמט מען שפּאַנען און מען זוכט צו טרעפען די שטרעקע און די צייט וואָס וועט נאָך געדויערען ביז מען וועט אָנקומען צו דעם מקום מנוחה, צו דער עטאפּ־געביידע.

אָט איז מען שוין, דוכט זיך, גאָר נאָהענט צוגעקומען צו דיזען כשוף־פייערעל, ערשט מיט אמאל איז עס פערשוואונדען, און

א שרעקליכעס, א משונה'דיג באַרבאַרישעס בילד וויקעלט זיך פונאַנדער פאַר די אויגען.

ליעגט א פרוי אויסגעצויגען, ווי א שטיק האָלץ, ניט זי ריהרט זיך, ניט זי בעוועגט זיך, און אַרום שטעהען צעהנדליגע נאַך דער רייהע, גרייט צו שטילען זייער טהירישע תאוה. איינער טרעט אָב זיין פּלאַץ פאַר'ן צווייטען, און אַזוי וויטער און וויטער אָהן אַן ענדע.

איז דאָס ניט קיין חלום? ווי אַזוי קען זי עס אַריבערטראָגען? לעבט זי נאָך? אפשר איז זי שוין טויט? אָט אַזעלכע שוידערליכע פראַגען פּלאָגען און עגבערן דעם מאַרק.

דו זוכסט צו פערטרייבען די רעיונות, זוכסט א מיטעל ניט צו טראַכטען וועגען דעם וואָס דאָ קומט פאָר, דו ווילסט זיך אויסבעהאַלטען און דיינע אויגען זאָלען ניט זעהן, אָבער — אומזיסט! וואוהין דיין בליק זאָל ניט באַלען שטויסטו זיך אָן אויף זאַכען, איינע וויל'דער, מאוים'דיגער פון דער צווייטער.

דאָ און דאָרט ווערען בעגאַנגען אונגאַטירליכע און משוגע'נע אַקטען פון זנות און אַנאַניזם. עס דאַכט זיך, אַז דער פאַנטאַסטישער לעגענדאַרער נעפּט פון אויסגעלאַסענהייט, אין וועלכען „דאַריאַן גרעי" האָט זיך געפונען, איז א נאַקעטע וווירקליכקייט...

אין אַלגאַטשינער קאַטאָרזשנער טורמע.

אויסגעמאַטערטע, צובראָכענע און קוים מיט'ן לעבען האָבען מיר זיך ווי עס איז דערשלעפּט צו דעם זערענטוויער אָסטראָג.

זערענטוי איז דער צענטראַלער פונקט, אין וועלכען עס געפינט זיך די פערוואַלטונג פון דער נערטשינסקער קאַטאָרגע. דאָרט טיילט מען פונאַנדער און מען צושיקט די ארעסטאַנטען איבער פערשיעדענע אָסטראָגען, ווי דער אַלגאַטשינסקער, אקאַטוייער, קוטאָמארער און אַנדערע.

מיך האָט מען בעשטימט אין דעם אלגאַטשינסקען אסטראג און אין א וואָך ארום האָט מען מיך אויסגעריכט אהין. אויף אזא'ן איבן איז מיר ווייערער אויסגעקומען דורכמאכען א שטרעקע פון העכער 200 ווירסט און איבערצולעבען נייע צרות.

און פערשטיקטע געבוידעם, וועלכע זיינען בעשטימט פאר דרייסיג מענשען, שפּאַרט מען אריין פון הונדערט ביז הונדערט און פופציג קאַטאַרזניקעם. עס פערשטעהט זיך, אז מאַנכעסמאָל איז פּשוט ניטאָ וואו צו שטעהן און מען לייגט אָנגעוואָרפען אייגע אויף די אנדערע.

אויף אַן אָנגעזעהענעם פּלאַץ שטעהט דאָ דער נאכט־צעבער („פּאַראַשאַ"), אין וועלכען די ארעסטאַנטען ריכטען אָב זייערע נאטירליכע בעדערפענישען פאר אלעמען אין די אויגען. אין גיכען ווערט דער צעבער פול און גיסט זיך אריבער איבער די ברעגען, צופלייצט זיך איבער דער גאַנצער פּאַרלאָגע, פערשפרייטענדיג אַן אונערטרעגליכען געשטאַנק. און אויף דער ערד, אין אזא שמוץ, מוזען זיך וואלגערען מענשליכע בעשעפענישען. די קאלטע און פייכטע גענייד ווערט גיך אָנגעפילט מיט דעם אונערטרעגליכען עיפוש, די הונדערטקעפיגע „שפּאַנקא" קוויטשעט און רעווט; עס הערען זיך די אונאויפהערליכע קלאַגען פון די קייטען און אלערליי משונה'דיגע קלאַות און פאַסקודנע ווערטער.

אָט דאָס שטעלט מיט זיך פאר דאָס אברוה־פּלאַץ נאָך אזויגע לאַנגע מאטערנישען. און דאָך האָפט מען און מען וואַרט אויף איהם מיט אונגעדולד.

מען זאָגט, אז בייטען א בעשעפטיגונג מיינט מאַנכעסמאָל רוה. ווי עס ווייזט אוים איז אויך דאָס בייטען פון צרות אין מאטערניסען א שטיקעל מנוחה.

פאר פרויען זיינען אין די עטאַפּ־הייזער פּאַראַן בעזונדערע אָבטיילונגען. מעהרסטענטיילס ווערען די קרימינעלע פרויען אייגענעלאדען צו נעכטיגען מיט די סאָלדאטען. ווען ניט ווען געלינגט עס די קרימינעלע ארעסטאַנטען צו קריגען די ערלויבניש, אז עטליכע פרויען זאָלען איבערנעכטיגען צוזאמען מיט די מענער.

עס צויושעט זיך דאַן די הערשאפט פון נאָט „אמאר" מיט איהר גאַנצער מאכט. עס פאַנגט זיך אַן אָפענער, אונפערשעהמטער האַנדעל, דער קאטאַרזשנער ליעבעס־ספּעקטאַקעל מיט זייגע צערטליכקייטען און בעזונדערע שמוציגע אויסדריקע, ביז וואַנען מען געהט אריבער צו טהאט...

דערשטאַנד פון דער קלייַנער גרופּע העלפֿרען. די בעשטראָפונגען האָבען זיך נעמומען ווידערהאָלען אפטער און שארפער.

ארויסגעקומען איז דיזער ניט גלייכער קאמפּף דערפאר וואס די פּאָליטישע האָבען ניט געוואָלט אראבנעהמען זייערע היטלען פאר די נאַטשאַלניקעס, ניט געוואָלט זיך אויפהויבען פון זייערע ערטער, וועו די בעאמטע פלעגען צו זיי אריינקומען. זיי האָבען אויך שטאַרק ניט געוואלט ליידען, ווען מען פלעגט צו זיי זאגען „דו", געגען וואָס זיי פלעגען פראטעסטירען און ענטפערן גאנץ גראב.

אויף אוא'ן אופן פלעגט יערעס מאָל, וואס דער נאטשאלניק פלעגט זיי בעזוכען, ענדיגען זיך מיט קלעפּ און אונמענשליכע הריגות. א חוץ דעם פלעגט ער אָננעהמען געגען זיי אויך אנדערע מיטלען: פונאנדערזעצען זיי איבער די קרימינעלע קאמערען; יואָ־כענ־ווייז ניט ארויסלאָזען זיי אויפ'ן הויף און האלטען זיי איבער דער „פּאראשא," וואָס דאָס מיינט, אז פאר אלעמען אין די אויגען דארף מען די גאנצע צייט אָבריכטען די נאטירליכע בערערפנישען אין קאמער. אמאָל פלעגט מען גאָר איבערפיהרען אין די טאָטער־שע קאמערן, וואו עס איז זעהר ניט אנגענעהם צו זיצען.

ענדליך האָט זיך אָננעהויבען דאס מאטערען אין קארצער, וואו דו זיצסט אין פייכטקייט און אין דער פינסטער אויף ברויט און וואסער. אהין דרינגט ניט אַריין קיין שום ליכט, און אזוי ליגסטו אין פיעבער אויף דער פייכטער ערד, וואס איז פול מיט שמוץ און האָסט קיין פּאָרשטעלונג ניט וועו טאָג איז און וועו נאבט, און ווייסט קיין מאָהל ניט וועלכע צייט עס איז.

דיין אונרוהיגער שלאָף, אין וועלכען דער אויסגעמאטערטער קערפער פאלט אריין, ווערט מאנכעסמאל געשטערט פון די גרויסע מייז, די אייַנציגע אייַנוואוינער פון דיזער גרייכטער קבר־פינסטער־ניש, וועלכע טאנצען און שפרינגען ארום איבער אלע טיילען פון'ם קערפער. און וועגען ביכער, אדער אפילו זיך דורכשרייבען מיט די אייגענע, קען גאָר קיין רייד ניט זיין.

וועו איך בין אָננעקומען אין אלגאטשי איז דאן פארגעקומען א הונגער־סטרייק צווישען די פּאָליטישע, וועלכער איז ארויסגערופען געוואָרען צוליעב די אכזריות פון דעם קאָזאק איזמאילאָוו. צו יענער צייט איז דער אויבענדערמאָנטער בארדולין געווען אוועק־

אין זערענטוי נאָך האָב איך זיך שוין דערוואוסט, אז אין אל־גאטשינסק ווילדעווטע דער בעריהמט־געווארענער מיט זיינע אכזריות, דער קאָזאק איזמאילאָוו, דער צייטווילינגער בעאמטער נאָך דעם בלוטדורשטינגען בארדוליין.

אָנגעקומען בין איך קיין אלגאטשי אקוראט אין סאמע מיטען ברענענדען קאמפף, צווישען די פּאָליטישע קאטארזשניקעס מיט דעם דאָזיגען איזמאילאָוו.

ווי עס איז בעוואוסט איז אין אָנפאנג פונ׳ם 6טען יאָהר דער נאָטשאלניק פונ׳ם אלגאטשינער אָסטראג, בארדוליין, אוועקגעשיקט געווארען אין אקאטוי איינצושטילען דארט די קאטארזשניקעס און איינפיהרען אָרדנונג.

אין פערלויף פון פיעלע מאָנאָטען האָט דיעזער הענקער סים־טעמאטיש געשלאָגען און געפייניגט די פּאָליטישע קאטארזשניקעס. זיינע שוידערליכע מעשים זיינען אלעמען בעוואוסט אונטער׳ן נא־מען: „ד י א קא ט ו י ע ר ד ר א מ א". דער סוף איז געווען, אז ער האָט א מאן פופצעהן, די וואָס האָבען זיך געהאל־טען פעסט און זיך ניט אונטערגענעבען, צווישען זיי אויך י ע נ א ר סאזאנאָוו, אריבערגעפיהרט צו זיך אין אלגאטשינסקער אס־טראג, אויסצובעסערען זיי.

ביי די טויערען פון׳ם אסטראג האָט זיך שוין אָנגעפאנגען די בעשטראפונג. מען האָט זיי געוואלט מיט געוואלד אבשרעקען. ווי געווהנליך האָבען זיי זיך ניט געלאָזט און דער רעזולטאט איז געווען פיעל צו׳הרג׳עטע און פערוואונדעטע.

דיזער הענקער האָט זיך ניט גענארט אין דער עקשנות פון די פופצעהן אויסגעקליבענע, ער האָט נור א טעות געמאכט אין חשבון, וועו ער האָט געמיינט, אז עס וועט זיך איהם איינגעבען צוברעכען זייער ווילען. זיי האָבען זיך העלדיש און אָנבעזיעגבאר צוזאמען געשלאָסען צו פערטיידיגען די עהרע פון די פּאָליטישע קאטארזשני־קעס. אויף א שריט צוריק זיינען זיי ניט אָבגעטראטען פאר דער דראָהענדער געפאהר.

וואָס מעהר זייער פעסטע האלטונג האָט זיך אָנגעשטויסען אן דער ווילדער עקשנות פון׳ם אונפראנטווארטליכען הערשער פון דעם אסטראג, אלץ שטארקער און ענערגישער איז געווען דער ווי־

דיזען עקשנות'דיגען און אונ'ברחמנות'דיגען קאמפף. זעלבסטפערשטענדליך אז דער זיעג האָט זיי טייער געקאָסט; אייניגע זיינען פערבליעבען פערקריפּעלטע און צו'הרג'עטע אויף זייער גאנצען לעבען.

בעשטאַנען זיינען דיזע פופצעהן מענשען פון אויף אויבינ פערשיקטע, טיילוויז פּארטיי־ארבייטער. צוויישען זיי זיינען געווען אייניגע אנארכיסטען, וועלכע זיינען פּראָפּאגאַנדיסטען געווארען אין 1905 אין ארעם, נאָך אין די ערשטע פּראצעסען פון די „אנארכיסטען־קאָמוניסטען." דאס זיינען געווען די פּארשטעהער און די טרעגער פון'ם אמת'ן, ריינעם און ערהאבענעם אנארכיזם, וועלכער איז נאָך דאן ניט געווען בעפליקט מיט די מעשים פון די פערשיידענע אויסוואורפען פון די לעצטע, שווארצע יאהרען.

זעלבסטפערשטענדליך, אז מעהר פון זיי אליעמען האָט זיך אויסגעצייכענט די מערקווירדיגע געשטאַלט פון יענאָר סאזאנאָוו, דער הינריכטער פון'ם מיניסטער פאָן־פליווע. דאס איז נעווען אן אמת'ער טיפּ פון אן אידעאליסט־נארָדניק פון די אכציגער יאהרען, וועלכער איז אין גאנצען געווען דורכגעדרונגען מיט גליובען אין'ם אידעאל. און כאָטש פון דער באמבע אויפרייסונג איז ער א ביסל אבגעשוואכט געווארען, אויך אביסל טויבלאָך, איז ער אבער נאָך אלץ פערבליעבען דערזעלבער. א הויכער, שלאנקער מאן מיט אזא שטאַטליכע, שעהנע פיגור. זיין געלבליך בערדל, וואס איז אליעמאל געווען אין אונאָרדנונג, מיט די נוטע, צוטרויליכע אויגען און צארטען געזיכט האָבען ארויסגעוויזען זיין אויפריכטיגע, אמת'ע נשמה.

שטענדיג האָט מען סאזאנאָוו'ן געקענט טרעפען לייענען אייניגעם פון יענע ניט פיעל ביכער, וועלכע האָבען זיך אימער ביי איהם געפונען; דאס זיינען געווען ווערק פון מיכאיליאָווסקי, לואיס'עם געשיכטע פון פילאָזאָפיע, פוליע'ס ווערק און נאָך אנדערע.

ער האָט קיינמאל ניט ארויסגעוויזען וועלכע עם איז סמנים פון כבוד־זוכענייש אדער גאוה. פון נאטור בעשיידען, האָט ער פיינד געהאט צו רעדען וועגען זיך אליין און וועגען זיין טהעטיגקייט. וועז ער פליגט אין זיינע געשפּרעכען בעריהרען אמאל די רעוואָלוציאנערע טהעטיגקייט, פליגט ער מיט היץ נור איבערגעבען די ער־

געפֿאהרען אויסצורוהען זיך נאָך זיין גערעכטיגקייטס־ארבייט, און צונויפֿקלייבען פרישע כחות אום נאָכדעם פֿאָרטצוזעצען איינשטיל־לען די קאטארזשניקעס. איהם איז אבער ניט בעשערט געווען צו עררייכען זיין ציעל. לויט'ן אורטייל פון דער פֿארטיי סאָציא־ליסטען־רעוואָלוציאנערען האָט מען איהם הינגעריכטעט. זיין פֿלאַן האָט דאן פערנומען דער קאָזאק אויזמאילאָוו, וועלכער האָט אין מאָנכע הינזיכטען נאָך איבערגעשטיגען בארדוליגען מיט זיין לוטהרשטיגער אונמענשליכקייט.

מיט דער גאנצער קראפט פון זיין וויליעדער נאטור האָט ער גע־האסט די פֿאָליטישע קאטאָרזשניקעס. וועו ער פלעגט ווערן אויפ־גערעגט פלעגט ער זיך אין גאנצען פערליערען, ניט קענען זיך בע־הערשען. אין אזוינע מאָמענטען איז ער פעהיג געווען דער'הרג־ענען א מענשען אויפ'ן אָרט. אין טורמע פלעגט ער אריינקומען אָהן א שווערד און אָהן א רעוואָלווער, וויל ער האָט מורא געהאט אז אין כעס זאָל ער זיך מיט זיי ניט בענוצען. עס איז געווען א פאל, וועו ער איז אוינמאָל ארויס פון די כלים און האָט ארויס־געכאפט דעם שווערד ביי דעם נארזיראטעל, וואס איז לעבען איהם געשטאנען, פערמעסטענדיג זיך מיט דעם אויף די קאטאָרזשניקעס. ער פלעגט מיט זיינע אייגענע הענד שלאָגען און פיינינגען, דערביי פלעגט ער זיך צינישׂ זידלען מיט אלע ערנסטע שימפֿ־ווערטער.

די לאנג פון דיזער פאָליטישער גרופע איז געווארען אונער־מרעגליך און שווער און זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען ארויסרופען א הונגער סטרייק.

אויפ'ן אכטען און נייגטען מעת לעת פון'ם סטרייק האָבען זיך שוין בעוויזען שווערע קראנקע און דער טורעמנער דאָקטאָר האָט זיך אין דער גשעיכטע אריינגעמישט. וועו ער האָט זיך איבערצייגט אז זיין גאנצע מיה צו מאכען שלום צווישען ביידע קעמפֿענדע צדדים פיהרט צו גאָר ניט, האָט ער די הונגעריגע אריבערגעפיהרט אין האָספיטאל אלס קראנקע. אוו וויי באלד זיי זיינען חולאים קען מען דאָך פון זיי שוין ניט פאָדערען נאָכצוקומען אלע קאפריזען פון'ם קאזאק און זיין אונטערוואַרפען אונטער דיסציפלין. נאָכהער האָט מען זיי ביסלעכווייז פונאנדערגעשיקט איבער אנדערע אָסטרא־גען און אויף אזא'ן אופן זיינען זיי ארויסגעקומען די זיעגער פון

רופען אכטונג צו זיך אפילו פון די גרויזאמסטע און פערביטערטסטע טיראנען.

דעמזעלבען קאמפף, וואס ער האָט אָנגעפיהרט אויף דער פרייהייט, האָט ער פאָרטגעזעצט אויף אין זיין געפאנגענשאפט מיט דערזעלבער ערנסטקייט און איבערגעבענהייט, בעריט צו אפפערען מיט זיך. ער האָט אויפגעפאסט אויף זיין אייגענע אויפפיהרונג און זיין יערע טהאט. יעדער טראט איז ביי איהם געווען אויסגערעכענט, פאראויסגעזעהן אויף אזוי פיעל, אז ער זאל זיך פאר קיין פאל ניט קאמפראמיטירען אָדער ערנידעריגען זיין ווערטה און די עהרע פון דעם פאָליטישען פערברעכער אין די אויגען פון די נאדזירא־טעלעם פון אָסטראָג.

זיין טראגישער, העלדישער טויט איז דער אמת'ער לאָגישער רעזולטאט פון זיין ארט לעבען, פון זיין נאטור.

סאזאגאוו האָט זיך גענומען דאס לעבען אלס פראָטעסט דערפאר וואס מען האָט זיינע חברים, פאָליטישע קאטאָרזשניקעס, קערפערליך בעשטראפט.

מען דארף זיך נור טיעפער פערטראכטען וועגען דיעזער מאָראָלישער טהאט!

זיין פיהלעגדע נשמה האָט ניט געקענט אריבערטראגען אזא שאנדע. דער אייניציגער מיטעל צו פראטעסטירען געגען אזא ווילדקייט פון די אכזריות'דיגע הענקער און די טעמפע אונטערטעניקייט פון די פער'משפט'ע קנעכט, האָט זיך איהם גערואכט, איז נור זעלבסטמאָרד, אָפפערן זיין אייגענעם לעבען, דאס אייניציגע וואס ער האָט פערמאָגט.

זיינע לעצטע ווערטער, וואס ער האָט איבערגעלאָזען אלס צואה זיינען געווען:

"קאמעראדען! הייבט וועל איך מאכען דעם פערזוך צו ענדיגען מיין לעבען.

„אויב עמיצעגס טויט קאָן ווירקען אויף אָבצושטעלען ווייטערע אָפפער, איז דאָס פריהער פון אלעם מיין טויט, און דארום מוז איך שטאַרבען.

„איך פיהל דאָס מיט מיין גאנצען וועזען; עס טהוט מיר אזוי וועה וואס איך האָב ניט בעוויזען אונמענליך צו מאכען די צוויי

צעהלונגען וועגען זיינע נאָהענטע בעקאנטע חברים־רעוואָלוציאָנערען.

איך געדענק איינמאָל, וועז ער האָט מיר געציינט די פאָטאָגראָפישע בילדער פון באָלמאשאָוו, קאָליאיעוו און אנדערע. ער האָט וועגען זיי דערצעהלט מיט אזא ענטציקונג, איבערהויפט וועגען קאָליאיעוו'ן, וועלכען ער האָט זעהר גוט געקענט.

א רוהיגער, א שטילער, ווייך, מיט א מין צערטליכקייט פון א פרוי, האָט זיך געדוכט אז ער האלט זיך גאנץ פאסיוו צו דעם שטורעמדיגען לעבען פון דער קאטאָרזשנער קאָמונע. וועז מען האָט זיך אבער אביסעל בעסער צוגעקוקט, האָט מען זיך לייכט געקענט איבערצייגען, אז אָהן איהם וועלט קיין זאך ניט געטהאָן, און אין אלע אקטען, אונטערנעהמונגען פון דער קאָמונע, לעבט און ארבייט פאזאנאוו'ס נייסט.

זיין אידעאלע, איבערגעבענע, נאָבעלע און אויפריכטיגע נאטור האָט ארויסגערופען צו איהם די אכטונג פון יעדען איינעם וואס האָט זיך מיט איהם בעגעגנט. אפילו די קרימינעלע ארעסטאנטען, וועלכע, צוליעב פיעלע אורזאכען, האָבען שטארק פיינד די פאליטישע, האָבען צו סאזאָנאוו'ן אויף ארויסגעצייגט א בעזונדער העפליכקייט. וואס דארף מען מעהר, אפילו דער מערקווירדיגער הענקער איזמאילאָוו נופא פלעגט זיך גאר אין גאנצען אומבייטען, וועז ער פלעגט מיט סאזאנאוו'ן רעדען.

אָט, צום ביישפיעל, אזא פאל.

מיר זיצען איינמאָל צוזאמען מיט סאזאנאוו'ן און עסען וואר־מעס. אין מיטען קומט אריין איזמאילאָוו אליין אנזאָגען סאזאנאוו'ן, אז מען וועט איהם אריבערפיהרען אין זערענטוי'ער אסטראג. און צוגעגאנגען איז עס אויף אזא'ן אופן: ער געהט אריין און וועגדעט זיך גלייך צו איהם מיט די וועדטער: „איך האָב אייך עפעס געוואלט דערצעהלען, נור זייט מוחל, וואס איך האָב אייך געשטערט; כ'וועל צו אייך אריינקומען שפעטער א ווייל.“

פאר אונז איז עס געווען אן אמת'ע איבערראשונג, וועז מיר האָבען דערהערט פון דיזע שמוציגע און טהירישע ליפען איינפאכע מענשליכע וועדטער.

בלויז אזוינע נאטורען ווי סאזאנאוו'ס זיינען פעהיג ארויסצו־

מיינעם ענאָאיזם, אויף דער טהיריישער זעלבסט־ליעבע, וועלכע רעדען אונאויפהערליך וועגען דער אונמענליכקייט פון אידעאלען און פון העכערע שטרעבונגען, דאן ערשיינט אין מיין פארשטעלונג די ליכטיגע, אידאאלע געשטאלט פון סאזאנאוו און שטארקט אין מיר דעם שוואנקענדען גלויבען אין מענשען.

אויסער די פופצהן פאָליטישע, וועלכע מען האָט מיט דער צייט אריבערגעפיהרט אין פערשיעדענע אסטראגען, האָבען זיך נאָך אין יענער צייט אין אלגאטשי געפונען עטליכע ארבייטער רעוואָלוציאנערען. די איבעריגע זיינען בעשטאָנען פון געוועזענע סאָלדאטען.

אבוואהל זיי זיינען געווען פערטיילט אין בעזונדערע קאמערען, האָבען זיי אבער ניט געקענט בילדען יענעם ספעציפישען קאטארזשנעם לעבען, וועלכער צייגט זיך נעווהנליך ארויס, וועו עם קלויבען זיך צוזאמען פאָליטישע ארעסטאנטען.

פערכאפט פון דער רעוואָלוציאנערער כוואליע אין די 5טע און 6טע יאהרען, האָבען זיי געהאט א שוואכע פארשטעלונג וועגען די ריכטיגע אידעען פון יענער בעפריאונגס־בעוועגונג, אין וועלכער זיי האָבען געשפיעלט אזא וויכטיגע ראלע. פיהלענדיג זיך אז זיי זיינען נאָכן אנדערש פון די קרימינעלע פערברעכער, האָבען זיי אבער צו דערזעלבער צייט ניט געהאט קיין בעשטימטען גרונד פאר זיך און פלעגען דעריבער אפט אריינטרעטען אין זייערע אלטע ראָלען, ד. ה. ווערען צוריק סאָלדאטען.

אויף זיי האָבען, אהן שום צווייפעל, געקענט ווירקען די בעוואוסטזיניגע ארבייטער, זיינען זיי אבער געווען זהר וועניג אין צאָהל, צוואוארפען איבער די קאמערען פון די קרימינעלע און האָבען ניט געהאט קיין שום בעציהונגען ניט מיט זיי און ניט צווישען זיך אליין. מען קען זאגען, אז אין אלגעמיין האָט נאָך דאן ניט עקזיסטירט קיין „פאָליטישע קאטארגא.“

שפעטער, וועו מיר איז אויסגעקומען צו זיין אין'ם גאָרנאָ־זעלענטויער אסטראג, וואו עם האָט זיך געגומען זאמלען א היבשע צאָהל פאָליטישע, האָט מען געקענט בעמערקען, אז עפעם אזעלכעם האלט זיך אין פארמירען.

מיט דער צייט וועט מסתמא ערשיינען א בעשרייבונג פון דער

קרבנות, וואָס זיינען היינט געשטאָרבען. מיין בקשה, מיין דרינ־
גענדעם געבעט צו אייך איז, חברים, אז איהר זאָלט מיר ניט
נאָכטהאָן: זוכט ניט אַ צורשנעלען טויט. וועו ניט די קלייגע
האָפנונג, אז מיין טויט קאָן ווירקען, אז עס זאָלען מעהר ניט
פאָלען קיין קרבנות, וואָס מאָלאָך פּאַרערט, וואָלט איך אונבעדינגט
געבליבען לעבען אוו קעמפּפּען צוזאַמען מיט אייך, קאַמעראַדען!
אָבער וואַרטען נאָך אַ טאָג וואָלט הייסען ווידער מאָרגען צוזעהן
נייע קרבנות.

„א האַרציגער גרוס צו די פרייגד אוו א גוטע נאַכט אייך.
„דעם 27טען. יעגאָר.“ *

אוו מיט זיין טויט האָט ער ווי געזאָגט דער וועלט: „א,
איהר מענשען! ווי אזוי ווערט איהר ניט פערציטערט פון דער
אונבעגרענעצטער שאנדע, צו וועלכער איהר זייט אונטערוואַרפען,
וועו מען פיניגט אייערע קעמפּפער, אייערע בעסטע מענשען, אייר־
ערע פּאַרשטעהער. ווי אזוי בעגרייפט איהר ניט דיעזע לעסטערונג,
דיעזע פיניגונג איבער דער מענשליכער פערזאָן, וועו מען שלאָגט
איהם אזוי בארבאריש, ווילד, וועו מען שמייסט איהם מיט ריטער.
איך קען שוין ניט לעבען אין אזא שוואַרצען, נידריגען אוו שענדלי־
כען תהום, וואו דער מענש ווערט פשוט דערשטיקט. בלויז דער
טויט נור ווערט קענען בערוהיגען מיין געוויסען! לאָזשעש מיין טויט
דיענען אלס פּראָטעסט, זאל ער וועקען דעם בעוואוסטזיין אוו דאס
נעווייסען, זאל ער ציהען די אויפמערקזאמקייט פון די מענשען
אויפ'ן שענדליכען שטעמפּעל וואס איז אויף זייערע שטערענס. מיט
זייער אייגענעם ווילען עקזיסטירט עס אוו מיט זייער אייגענעם
ווילען קענען זיי זיך פון דעם ריין וואשען!“

אין מינוטען, וועו פערצווייפלונג בעהערשט די נשמה אוו איך
דערפיהל אז איך בין ענטטוישט אין מענשען, הער אויף צו גלויבען
אפילו אין זייערע אויפריכטיגע, ריינע געדאנקען, וועו אומעטום
ווייזען אן די פאקטען פון דער ווירקליכקייט אויף דעם אלגע־

* דיזע שריפט, וועלכע סאָזאָנאָוו האָט איבערגעלאָזען פאַר'ן טויט,
האָט זיך אויסגעפוונען ביי חבר בריליאָן, וועלכער איז דאָן געווען אין
נערטשינסקער קאַטאָרגע, אוו וועלכער גענינט זיך איצט אין אַמעריקע.

שטאַדט מיט'ן רעזולטאַט, דאָס אלע פערהאסטע שקלאפען וועלען אויסשטאַרבען מיט א שמערצפולען טויט.

אלס א ביישפיעל פון זייער פראקטישער טהעטיגקייט איז מיר בעקאַנט דער פאלגענדער פאל:

דורך א פויער, וואָס איז געווען פער'משפט פאר אנטיי נעהמען אין א בויערן־אויפשטאַנד, האָט מען איבערגעגעבען פאר א געוויסען צוועק 300 רובעל, וועלכע ער האָט זיך נאכהער ענטזאַנט אבצוגעבען. די אינדיווידואליסטען האָבען זיך דערפון דערוואוסט און אויפ'ן גרונד פון זייערע „איבערמענשליכע רעכטע" זיינען זיי בעפאלען דעם פויער מיט מעסערס און דראהונגען און האָבען צוגענומען ביי איהם דאָס געלד פאר זייערע איינענע נוצען.

אין אן אנדער פאל האָבען זיי אין א טשיטינסקען אַסטראָג, אין דער צייט פון א קריעג מיט פאָליטישע, דער'הרג'עט אויף טויט א סאָציאל־דעמאקראַט.

די קרימינעלע קאַטאַרגע.

צו יענער צייט איז אין דער קרימינעלער קאַטאָרגע פאָרגעקומען א גרויסע ענדערונג. עס האָבען זיך נאָך געפיהלט די שפורען פון דער ניט־לאַנגאַניגער גרויסער שלאַכט מיט די „אייואַנעס", אין וועלכער זייערע גרעסטע פאָרשטעהער זיינען געפאלען.

„אייואַנעס", — דאָס זיינען געווען געטער, קסרים אין דער קאַטאָרזשנער מלוכה. זיי האָבען בוכשטעבליך געווארפען אויף אלעמען א פחד, יעדער האָט זיי געמוזט אין אלעם פאלגען, צייטענווייז אפילו די אָרטיגע אדמיניסטראציע אליין.

דאָס זיינען די זאַגענאַנטע „אייביגע בירגער" און אייגוואוינער פונ'ם אַסטראָג. דאָס גאנצע לעבען זייערס פערברענגען זיי אין אַסטראָג, וועלכען זיי רעכענען פאר זייער „אייגענעם וויינקעל". וועג זיי געהען פון דאָרט אוועק אָדער זיי אנטלויפען איז עס נור מיט'ן צוועק צו דורכלופטערען זיך אביסעל, „אן ארבייט טהון" און זיי קעהרען זיך באלד אום צו זייער „אייגענער היים", אין אַסטראָג.

זיי זיינען גרעסטענטיילס אנערקענטע, בעריהמטע גנבים און

„פאָליטישער קאטאָרגע", וועלכע וועט טראָגען א בעזונדערען, ספע־ציעלען כאראקטער, אנדערש פון יענע, וועלכע איז אונז בעוואוסט פון דאָסטאָיעווסקי׳ס: „שריפטען פון א טויטען הויז" און מעלשין׳ס: „אין דער וועלט פון ארויסגעשטויסענע".

איך וויל דאָ בעצייכענען איין אייגענארטיגען טיפ פון די פאָליטישע קאטאָרזשניקעס, כאָטש אין דער אמת׳ן צווייפעל איך, אויב מען קען איהם גאָר צורעכענען צו דיזער קאטעגאָריע:

די פאָרשטעהער פון דיזען טיפ אנערקענען זיך גאָר ניט פאר פאָליטישע; פערקעהרט, זיי שטעלען זיך ארויס פאר די שארפסטע און ערנסטע געגנער פון די פאָליטישע און צייגען צו זיי ארויס שנאה און האס.

זיי רעכענען זיך נעהענטער צו די קרימינעלע, בעוואוסטזיניגע און פראָפעסיאנעלע גנבים און מערדער. דאָס זיינען אלץ געווען פארטיי־ארבייטער, וועלכע האָבען געהערט צו פערשיידענע סאָציא־ליסטישע ארגאניזאציעס. צום גרעסטענטייל זיינען זיי בעשטאנען פון אינטעליגענטע פערזאנען. צווישען זיי, למשל, איז געווען א פאָלקס־לעהרער, א סעמינאריסט, א טעלעגראפיסט א. ז. וו.

זיי פלעגען זיך אליין רופען אינדיווידואליסטען, אן אנדערש מאָל מיט א צונאָמען, ווי „אינדיווידואליסטען־אנארכיסטען". זייער פילאָזאָפיע, זייער טעאָריע האָבען זיי נעשעפט ביי פרידריך ניטשע. איהם האָבען זיי נעהאלטען פאר זייער לעהרער און גרינדער פון זייערע אידעען.

זייער נאָנצער שטרעבען, פערשטעהט זיך, איז געווען בע־צווועקט צו פערפאלקאמען זיך אין ניטשע׳ס „איבער מענש" און דאָרום פלעגט זייער אלמעכטיגער, אלהערשענדער „איך", וועלכע־שטעהט אויסער אלע געזעצען און מאָראָלישע פרינציפען, אננהמען א משונה׳דיגע פאָרמע.

די ליטעראריש טיפען, וועלכע זיינען זיי מעהר געפעלען געווען, זיינען געווען די העלדען פון פשעבישעווסקי׳ס: „רעם שטן׳ס קינדער" און פון אנדרעיעוו׳ס „סאווא". אָבער זיי האָבען מיט זייערע מעשים איבערשטיגען אפילו די דאָזיגע העלדען.

צווישען זייערע פראיעקטען האָט זיך געקענט געפינען אזא מין פלאן, ווי למשל: ערגיפטען די וואסער׳ן פון א וועלכע עס איז

שלאָגן ביז'ן פערלירן דאָס בעוואוסטזיין, נאָכהער ארונטער־ווארפן אונטער די „נארעס" און דאַרט שענדן איהם. נאָכדעם איז שוין ניט שווער נעווען צו פערוואנדלען אזא אונגליקליכען אין א פראַסטיטוטקע, אז ער זאָל אויף אימער טהאָגען אויף זיך א שאנד־פלעק און זיין פעראכטעט און פערשפּאָט.

אזא מין ארעסטאנט איז פעררעכענט פאר דעם נידעריגסטען און אונווירדיגסטען מענשען; ער טאָהר ניט לאָזען הערען זיין שטים און יעדער איינער האָט דאס רעכט צו בעלײדיגען און צו שלאָגען איהם אונבעשטראָפטערהייט.

איבער אזעלכע פון רעכט בערויבטע ארעסטאנטען רעכענט יעדער איינער פאר א חוב ביי יעדער געלעגענהייט לוסטיג צו מאכען זיך, מאכען איהם צו שפּאָט. דאָס בעשטענדיגע פלאץ פון אזעלכען איז לעבען דער „פּאַראשא", אין בעסטען פאל — אונטער די נארעס. און א חוץ דעם איז ער נאָך פעררעכענט ביי די „אי־וואנעס" פאר א דיענסט און איז געצוואונגען צו טהאָן די שווערסטע און שמוציגסטע ארבייט.

און דערפאר טאקע איז פאר'ן קרימינעלען ארעסטאנט די העכסטע בעלײדיגונג און שאנדע, ווען מען גיט איהם א נאָמען „זי", וואָס עס מיינט, אז ער פערנעהמט דעם אָרט פון א געפאלענער פרוי. פאר אזא בעלײדינונג איז אן ארעסטאנט גרייט צו שלאָגען זיך ביז בלוט.

רעכענענדיג זיך פאר די געזעצמאכערס פון'ם קאַטאָרזשנעם לעבען, האָבען די „אייוואנעס" צו דערזעלבער צייט אויך געהיט און אכטונג גענעבען אויף די מאָראל און די מנהגים פון די קאַטאָרזשניקעס לויט זייער אייגענעם קאדעקס.

פאר יעדע זינד, פאר יעדען פערברעכען האָבען זיי נור געהאט איין שטראָף — טויט. איך אליין, צום ביישפּיעל, האָב בייגעוואוינט אזא מין אקט:

אלע געדענקען נאָך, דאָס אין די אונרוהיגע, רעוואלוציאָנערע פּאָנראָמען־טעג האָבען אין פיעלע שטעדט עקזיסטירט די זעלבסט־שוץ גרופּען. אין פערבינדונג מיט דעם פאקט האָבען זיך נאכהער פערשפרייט קלאָנגען, אז דיזע גרופּען אָדער אייניגע פון זייערע

רויבער, — די „שטערען" פון דער פערבראכענער וועלט. זיי. מעהרסטענטייל, האלטען עס די „מיידאנען" — טורמע־קרעמלאך, וואו זיי אליין מעגען נור פערקויפען שפייז און אנדערע זאכען פאר די קאטאַרזשניקעס.

מיט זייער אונבעגרענעצטער הערשאפט זיינען זיי בעגאנגען די גרעסטע, אויסערגעוועהנליכע, געמיינהייטען און גוואלדטהאטען. א חוץ דעם וואס זיי פלעגען בעל הבית'עווען איבער דעם קאַטאַרזשניק'ס האָב און גוטס, פלעגען זיי איהם נאָך בערויבען פון אלע לעבענס־פראָדוקטען, און דעם ארעמען קאטאַרזשניק פלעגט נעבאך אויסקומען הונגערען.

דאָס גאנצע פלייש פלעגען זיי איבערלאָזען פאר זיך און אינ'ם קאָך־קעסעל פלעגען זיי אריינווארפען שטיקער האָלץ. דערפון בעקומט מען די זאָגענאנטע „באלאנדא", און דאָס פלעגט מען דערלאנגען די ארעסטאנטען. ברויט און אנדערע שפייז פלעגען זיי ארויסגעבען אין זעהר א קליינער פּאָרציע. וועז זיי פלעגען זיך שוין אָנפרעסען ביז'ן האלז, פלעגען זיי דאס איבערגעבליבענע פאר־קויפען אויסער'ן אסטראג.

דעריבער פלעגען גאנץ אפט פּאָרקומען טויטענפעלע פון הונגער און פון דער קראנקהייט „ציננא".

פאר דאָס געלד וואָס זיי פלעגען לייזען פון די פערקויפטע זאכען, אָדער געווינען אין קאָרטען, פלעגען זיי בעקומען בראָנפען און מען פלעגט שיכור'ן אויף'ן ווילדסטען אופן. דערביי פלעגען זיך אָבשפיעלען אלערליי העסליכע סצענעס פון אויסגעלאָסענהייט און זנות, אויף וועלכע בליוז אזעלכע קאטאַרזשניקעס זיינען פעהיג. זיי זיינען שטענדיג נעווען בעוואפענט מיט מעסערס און פאר דעם קלענסטען פערזוך ניט צו פאלגען זיי, האבען זיי בעשטראפט מיט'ן טויט.

יעדער אייגער פון זיי האָט זיך געהאט א „וויב" (א זכר) און אויסקלייבען פלעגען זיי די „וויבער" פון די יונגע ארעסטאנטען.

פלעגט נור אָנקומען א פרישער, א „זשלאָב", ניט קיין אייגענער, פלעגען זיי איהם באלד אברייניגען פון קאָפּ ביז די פים, צו־נעהמען זיינע זאכען און געלד. און וועה איז נעווען צו דעם יענינגען, וואָס האָט געוואגט צו שטעלען זיך אנטקעגען. מען פלעגט אזוינעם

אלעס האט פאראויסגעזאגט, אז עס דערנעהענטערט זיך עטוואס ניט פרעהליכעס.

מיר האבען נאך קיין צייט ניט נעהאט זיך רעכט ארומצוקוקען, וואן אייגער פון זיי איז צוגענאנגען צום בעשולדיגטען פאליטישען און האט איהם א כאפ געטהאן פון הינטען ארום.

דאס ווערט אויסגעפיהרט אויף אזא'ן אופן: מען גנב'עט זיך אונטער צום קרבן און מען גיט איהם א כאפ פאר'ן האלז אזוי, אז ער הויבט זיך באלד אן ווערגען און קען זיך בשום אופן ניט בעפרייען און ניט פערטיידיגען זיך.

דורכפיהרענדיג דעם ערשטען אקט געשיקט, זיינען שוין די איבעריגע חברה געווען לעבען איהם. מען האט דעם קרבן אויפגעהויבען אין דער לופטען, אייניגע האבען איהם נעהאלטען פאר'ן קאפ און די אנדערע פאר די פים, די איבעריגע האבען זיך ארומגעשטעלט ארום זיין קערפער.

נאכדעם האט מען איהם געגומען פייניגען אויף א שרעקליכען, אינקוויזיטאריישען אופן. סיסטעמאטיש, איינס נאך איינס, האט מען איהם געגומען שלאגען ווער מיט די קולאקעס, ווער מיט שטיקער אייזען איבער'ן בויך און הארצען. און געשלאגען האבען זיי לאנגזאם, אויסגערעכענט און מיט ערנסט, פונקט ווי זיי וואלטען אבגעריכט א גאטעס־דיענסט.

מיר אלע זיינען געשטאנען פאראליזירטע אויף אונזערע ערטער; מיר האבען בעגריפען, אז יערער פערזוך פון אונזער זייט צו שטערען זיי, וועט ניט נור זיין אומזיסט, נור קען נאך ווערען געפעהרליכער. אונז איז נור פערבליעבען מיט פערצווייפלונג צו בייוואהנען דאס שרעקליכע בילד, ווי קרימינעלע קאטארזשניקעס פיהרען דורך זייער אורטייל איבער זייער קרבן.

אפילו די נאדזיראטעלס אליין זיינען געשטאנען אויף זייערע פאסטען און האבען ניט געמאכט די קלענסטע בעווענונג אבצוהאלטען זיי. איז דאס געווען צוליעב דערוואלבער אורזאכע וואס מיר האבען געשווינגען, אדער שוליעב עטוואס אנדערעס, — ווי די זאך איז, זיי האבען נאכנישט געטהאן אין רער נאנצער צייט.

און די שלעגער האבען יעדעס מאל אונטערזוכט זייער קרבן, האבען זיך צוגעהערט צו זיין הארץ צי ער לעבט נאך. און ווען זיי

מיטגלידער האבען פערפאלגט גנבים און האבען עטליכע פון זיי אומגעבראכט.

און אט אין דער צייט, וועו איך האב זיך געפונען אין'ם אַ—סקער אסטראג, האבען די קרימינעלע אויסגעפונען, דאם אייי־ נער פון די פאליטישע, א געוועזענער מיטגליעד פון'ם זעלבסט־ שוץ, האט געטויט א גנב.

די אנדענקונג פון זייער געפאלענעם חבר, ווי אויך דער הויי־ ליגער מנהג, האבען געפאדערט פאר דעם א בלוטיגע ראכע. נאך לאנגע אויספארשונגען און בעראטהונגען האבען זיי איהם אנער־ קענט פאר שולדיג און פעראורטיילט צו שטארבען.

פאר די פאליטישע איז געווען קלאהר, אז קיום האבען זיי נור ארויסגעטראגען אזא אורטייל, וועט שוין קיין זאך ניט זיין אים שטאנד אויסצולייזען איהם פון דיזען שרעקליכען טויט.

דער אייניציגער מיטל, וואם איז נאך פערבליבען, איז געווען, אז מען זאל קענען ערווייזען און איבערציגען זיי אין זיין אונ־ שולד און דערמיט פועל'ן, אז דער אורטייל זאל אומגעביטען ווערען.

און די פאליטישע האבען מיט זיי געגומען ארויג'טענה'ן און אויף פערשיעדענע אופנים ווירקען אויף זיי און דערווייזען די גרונדלאזיגקייט פון דיזער בעשולדיגונג. איבערהויפט האט מען זיי געגעבען צו ערקלעהרען, אז א סאציאליסט וועט אזא זאך קיינמאל ניט טהון.

הייסע דעבאטען זיינען אנגעפיהרט געווארען אי שריפטליך אי מינדליך. ביידע צדדים האבען געקראגען פערשיעדענע דאקומענטען און אזוי האט עס אנגעהאלטען א לאנגע צייט ביז וואנען, ווי עס האט זיך געראכט, עס איז זיי גלונגען צו בעוהיגען און אלעס איז שטיל געווארען.

אבער אין א שעהנעם פריהמארגען, וועו מען האט אונז ארויסגלאזט אויפ'ן שפאציער, זיינען מיר איבערראשט געווארען פון א זאנדערבארער ערשיינונג. אויפ'ן הויף האבען מיר געטרא־ פען עטליכע „איוואנעס" מיט זייער סוויטע, וועלכע האבען זיך צוזאמענגעקליבען אין איין גרופע, אוו האבען זיך וועגען עפעס געהיימניספול בעראטען.

טאנטען און דער אדמיניסטראציע זיינען געווען העכסט פאטריאר־כאליש; וועו דער נאטשאלניק — „דער לייבליכער טאטע" — פלעגט מיט די ארעסטאנטען צוזאמען שיכור'ן און שפיעלען אין קאָרטען, האָבען זיך די ארעסטאנטען־געזעצע אויך בעצויגען אויף די בעאמטע. ניט איינער פון זיי איז בעשטראָפט געוואָרען. עס ווערט דערצעהלט, למשל, אז אין אָלנאטשי האָט מען אריינגעווארפען דעם דאָרטיגען „נאטשאלניק" אין אן אונגעהייער גרויסען קעסעל, אין וועלכען עס האָט זיך געקאָכט געקעכטס פאר עטליכע הונדערט מענשען. מען פלעגט אויך אנוועגדען אנדערע מיטלען אויף צו בעשטראפען די פאָרשטעהער פון׳ם אסטראג.

זעהר אן אנגעזעהענעם פלאץ פארנעהמט דאָס קאָרטען־שפיעל אינ׳ם קאָטאָרזשנעם לעבען. די פערשטיקטע לויידענשאפטען פון די ארעסטאנטען שפיעלען זיך פונאנדער אין דעם לויידענשאפטליכען קארטען־שפיעל. קארטען זיינען די הויפט־טהעמא פון׳ם טאָג פאר׳ן ארעסטאנט און דערריין איז פאראינטערעסירט יעדער ארעסטאנט. איבער קארטען ווערט פערגאָסען בלוט, ווערען בעגאנגען מאָרדען און אנדערע פערברעכענס. אינ׳ם קאָרטען־שפיעל ווערט פער־שפיעלט אלעס וואס דער ארעסטאנט בעזיצט נור: אי די „קאזיאנע" קלויידער, אי זיין שפייז, און צייטענווייז אפילו זיין אייגענער „איך" — זיין קערפער. וועו דער ארעסטאנט פערשפיעלט שוין זיינע אלע זאכען, זיינע קלויידער און זיין געלעגער און בלייבט א נאקע־טער, שטעלט ער דאן אוועק אין קאָן זיין פאָרציאָן ברויט און פלייש, פון וועלכע ער מוז זיך ענטזאגען פאר גאנצע וואָכען און מאָנאטען. און וועו דאס אלעס איז פערשפיעלט, הויבט ער דאן אָן צו שטעלען אין קאָן זיין ארבייט; בעסער געזאגט, ער פערפליכטעט זיך צו טהאָן פערשיעדענע ארבייטען פאר דעם נעווינער.

וועו עס פערבלייבט איהם שוין גאָרניט אויף וואס צו שפיעלען, שטעלט ער אין קאָן א וואָנצע, אדער א ברעם און אזא איין־וואָנ־ציגער אָדער מיט איין ברעם וועט פון אלעמען אויסגעלאכט. די גאנצע „קאָביללקא"*) איזדעקעווען זיך איבער איהם; ער איז שוין הפקר פאר אלעמען.

*) מיט דעם נאָמען „קאָביללקא" ווערט בעצייכענט די גאנצע מאָסע אַרעסטאָנטען.

האָבען זיך שוין איבערצייגט, אז ער איז טויט, האָבען זיי איהם אוועקגעלייגט אויף דער ערד. עטליכע מאָל האָבען זיי זיך ארומגעקוקט צי עס זעהען זיך ניט אין איהם וועלכע עס איז שפורען פון לעבען און נאָכהער זיינען זיי זיך רוהיג־פייערליך פונאַנדערגענאַנגען.

דעם איבערגעלאָזענעם קערפער האָט מען אוועקגעטראָגען אין קראַנקען־הויז.

צום גליק איז דיזער חבר לעבען געבליבען. און אָט ווי אזוי דאָס איז געשעהן.

וועז ער האָט בענריפען, אז דער טויט איז דאָ אונפערמייידליך, האָט ער זיך פערשטעלט פאַר געשטאָרבען. דאָס האָט געהאָלפען, אז זיי זאָלען איהם ניט ערמארדען אין גאַנצען.

אָט אזוי בעשטראפען די קרימינעלע אן ארעסטאנט, וואָס האָט זיך נענען זיי מיט וואָס עס איז פערשולדיגט. בעזונדערס וועלען פערפאלגט די זאָגענאנטע „ליאַגאוויע" — דאָס הייסט די, וועלכע גיבען ארויס פאר דער אדמיניסטראציע ארעסטאנטסקע סודות.

ס'איז נענוג ארויסצוכאָפען זיך מיט א וואָרט, (אויפ'ן ארעסטאנטען לשון הייסט עס „פארשיטען") אָדער פעראורזאכען צופעליג א וועלכען עס איז שאדען צו עמיצען, — און מען זאָל שוין זיין פערדעכענט פאר א „ליאגאווען". א ליאגאווער" — דאָס איז אייגער פון די שווערסטע און פערהאַסטע פערברעכער אין'ם לעבען פון דער קרימינעלער קאטאָרגע. דער וואס איז איינמאָל אנערקענט פאר אזעלכען, וועט זיך שוין פאר קיין פאל ניט ארויסדרעהען פון דעם טויט. ניט די אדמיניסטראציע, ניט קיינע אנדערע מיטלען וועלען איהם שוין העלפען. אויב ניט אין דיעזען איז אין אַנדער אָסטראָג, אָדער אויף דער פרייהייט, אָבער פריהער אָדער שפעטער און מען וועט איהם אומברענגען.

מען שלאָגט, מען דערשטיקט און מען ערמארדעט אויך פאר ברעכען איינגעפיהרטע ארעסטאנטסקע מנהגים.

גנבה, צום ביישפיעל, רעכענט זיך אין'ם קאטאָרזשנעם נעמיינשאפטליכען לעבען פאר דער שענדליכסטער און ערנסטסטער טהאט. דעם וואס מען כאפט ביי אזא טהאט, וועט זיך שוין ניט ארויסמאכען פון דער פערדיענטער שטראָף.

אין אמאליגע צייטען, וען די בעציהונגען צווישען די ארעכ־

אלײן איז ער א הויכער, א געזונדער נפש, א שווארצער, מיט וואָנצעם און מיט שווארצע, פעדערדיגע ברעמען אויף זיין פער־האַרטשווטען, פערברוינטען פנים.

זיין קאריערע האָט ער אָנגעפאנגען, ווען ער איז נאָך געווען א סאָלדאט און איז עטלעכע מאָל אנטלאָפען פון דיענסט. דערנאָך איז איהם אויסגעקומען פאר פערשיידענע פערברעכענס צו זיצען אין אָסטראג, ביז ווָאנען מען האָט איהם פעראורטהיילט אויף קא־טאָרגא, פון ווָאנען ער איז אויך אנטלאָפען. „אלץ — דערצעהלט ער — האָב איך געזעהן אויף מיין לעבען, אומעטום געווען, די גאנצעגע ועלט דורכגענאנגען און דעריבער, ברידער, זיינען מיינע מעשיות דער רייגער אמת".

און מיט דיעזע ווערטער האָט ער אין פערלויף פון מָאנאטען און יאָהרען אָנגעפאנגען זיינע אונענדלִיכע, פאנטאסטישע מעשיות, וועלכע זיינע צוהערער פלעגען אויסהערען מיט'ן שפאנעגדסטען אינטערעס.

און עס איז געווען צו בעוואונדערען פון ווָאנען נעהמט זיך עס ביי איהם דער אונערשעפלִיכער מאטעריאל פאר זיינע שטענדיגע און אלע מאל פרישע ערצעהלונגען.

האָט מען זיך אָבער בעסער צוגעהערט צו איהם, האָט מען באלד נעקענט פערשטעהן, האָס ווערענדיג אלײן הינגעריסען און בעגייסטערט פלעגט ער זיינע פאנטאסטישע העלדען מיט זייער־ע פאסירונגען שפּעטן פון זיין רייכער פאנטאזיע, שאפענדיג אויף אזא אופן ערצעהלונגען.

אין'ס צווייטען ווינקל זיצט א בעריהמטער גנב, וועלכער שפּיעלט א בעדייטענדע ראָלע אין אָסטראג, און דערצעהלט וועגען זיינע לעבענס־פאסירונגען.

דאָס איז א שלאנקער, בריטפלייצינער און שעהנער ברונעט. די שווארצע באָרד, דער הויכער שטערען, מיט שעהנע נעזיכט־ציגע מאכען זיין אויסזעהן זעהר צארט און ערנסט. אין איהם שפּיעג־לען זיך אָב אלע שפורען פון אן אינטעליגענטען מענשען. ער שרייבט שעהן און קאָרעקט, און קענטיג, אז ער איז בעקאנט מיט דער רוסישער און אויסלענדישער לִיטעראטור. איבערהויפט האָט ער לִיעב אבצולאכען און קריטיקירען די פאָלִיטישע ארעסטאנטען.

א חוץ דעם וואָס אזא פארשפּיעלטען בלייבט צו ליידען הונגער, קעלט און אלערלייי ערנידערינונגען, דארף ער נאָך אָבגעבען דין וחשבון פאר די בעאמטע פון׳ם אָסטראג פאר זיינע מעשים. פאר פערשפּיעלען „קאזיאנע" זאכען בעשטראפט מען געווענליך מיט 25 אָדער 50 שמיטץ. וועט ער שוין וועגען אזא שטראף ווי אריינזעצען אין קארצער. אזוינער איז געהרען צו זיין דאָרט, ווייל דאָרט איז ער כאָטש פערזארגט מיט ברויט אויף עטליכע טעג.

עס טרעפט אמאָל, אז די גאנצע קאמער האָט זיך פערשפּיעלט צו איינעם, וועלכער איז א זשעניע אין זיין פאך. אזא איינער פערנעהמט אינגאנצען דאָס שפּייז און רייצט זיך אָהן א פונק פון רחמנות מיט די הונגעריגע. אויב איהם געלינגט ניט אלעס צו פערקויפען, צוואוואנדערט ער און צושלייידערט דאָס איבעריגע, פערניכטעט עס כדי צו טהאָן בלויז אלעמען צו להכעיס.

האָס שפּיעל ווערט קיינמאָל ניט אונטערבראכען. ביי דער ארבייט, אין קיך, אויפ׳ן שפּאציר, — אומעטום וואו נור עטליכע ארעסטאנטען קומען זיך צונויף, מאכט מען גלייך א קערטעל. אפילו ביי נאכט, נאָך א טאָג פון שווערער, קאטאָרזשנער ארבייט זעצט מען זיך נאָך שפּיעלען.

די אלגעמיינע קרימינעלע קאמער

ווי נור עס ענדיגט זיך דאָס געשריי פון׳ם רעווידירען אין אבענד די ארעסטאנטען, ווי נור עס ווערען איינגעשטילט די לעצטע קלאנגען פון׳ם פעררוקען די אייזערנע ריגלען און עס הערט זיך מעהר ניט דאס קלינגען פון די שליסלען, אזוי הויבט אן אריינצורעטען די נאכט־אטמאָספערע מיט איהר געווענליכער שטימונג.

די קארטען־שפּיעלער צולעגען זיך אונטער די נארעס און א גאנצע מחנה נייגעריגע רינגלען זיי ארום. דער „סטרעמשטשיק" ניט אכטונג, אז דער אויפזעהער אין קאָרידאָר זאָל ניט בעמערקען, וואָס אין קאמער טהוט זיך. ערגעץ אין א ווינקעל אויף די נארעס זעצט זיך אוועק דער „אייביגער מעשיות־דערצעהלער" און ציהט צו זיך צו זיינע בעשטענדיגע צוהערער.

„ארבייט" שוין א דאנק נאָט א יאָהר צוואַנציג און אין נאנצען זיץ איך ערשט דעם צווייטען מאָל. דו, כחור, ביזט נאָך נאָר יונג און שוין א צעהן מאָל אריינגעפאַלען — הא? האָם איז הערפאר וואָם אונזערער א מענש בעגעהט זיך אָהן איבעריגע צערעמאָניעס. מאַכט זיך א שטיקעלע „ארבייט", איז טהוסטו זיך, און נאָרנישט. שטעלט זיך דיר אימיצער אין וועג — א רייב אין זייט און א סוף! רחמנות האָבען אויף „זיי"? צו וואָם?

„אייך, עזלען, האָט מען דעם קאָפּ נעדארפט ארַאבדרעהען! וואָם דארפט איהר אויף „זיי" רחמנות האָבען? זיי, די פערפלוכסטע, האָבען עפעס א סך רחמנות אויף אייך? הא! אָט, כאַטש נעהמען מיין לעצטע שטיקעל ארבייט, א צופאל, הייבט עס, אזעלכער, וואָם גיט מיר נאָך ער היום ניט קיין רוה. אָט וועגען דעם ווי איך עס אייך מאקע דערצעהלען:

„מיר האָבען זיך אמאל פערקליבען אין איין הויז. ערשט עס הויבט זיך אויף א טומעל. נו האָבען מיר זיי אלעמען אזוועקגעשיקט צום רבונו של עולם. ס'הייסט, האָבען מיר נעטראַכט, דאַרט וועט זיי זיין א סך בעסער און מיר זיינען דא דערווייל זיבערער.

„א נאנצע הויזגעזינד איז עס נעווען, ביי א זעקס אָרער זיבען מענשען. איך זעה אין א בעטעלע ליגט א קינד פון א יאָהר דריי אדער פיער, איך וויים ניט צי א אינגעל צי א מיידעל. איך קום צו צו איהם, ער קוקט מיר גלייך אין די אויגען אריין. עפעס אזיינע גרויסע, שווארצע אויגען און אזוי מאַדנע קוקען זיי. די האנד הייבט זיך ביי מיר ניט. שטעה איך און קוק אויכ'עט. זיינע אויגען אזוינע טיעפע און וואונדערליכע האָבען זיך אין מיר ווי איינגעגעסען. אָט אזוי, ברידער, האָט עס נענומען א מינוט דריי. איך האָב זיך אזש דערשראָקען, און א ציטער איז מיר אריבער איבער'ן לייב. מיט איין קלאפ האָב איך איהם פארטיג געמאַכט.....

„יע, עפעס האָט זיך יענע נאכט מעהר ניט געארבייט, קיין זאך איז ניט געגאנגען. און אָט איז שוין אזא צייט פון דאן אריבער און די דאזיגע אויגען קוקען נאָך אלץ אויף מיר. וואוהין איך זאָל זיך קעהרען, אומעדום, צי איך שלאָף, צי איך עס, צי איך ארבייט — שטעהען די אויגען פאר מיר.

„אָט זיץ איך נאָר און דערצעהל איך נאָר, דוכט זיך, נארנישט

איצט האָט ער פּאראינטערעסירט זיינע צוהערער מיט ער־צעהלען ווי אזוי ער האָט אבגעטהון „מעשים", ווי ער האָט אָבנע־נארט און דורכגעפיהרט פּלענער, און אָט האָט ער זיך איצט אב־געשטעלט אויף אייניצעלהייטען פון א געוויסער נדויסער גנבה.

וואָס פאר קונצען און שווינדלעריין ער האָט עס אבגעטהאָן! אָט איז איהם אויסגעקומען פארצושטעלען זיך פאר א רייכען סוחר, אָט פאר א פּאָליציי־בעאמטען און אָט נאָר פאר א טיטולירטען אריסטאָקראָט. דערנאך האָט ער געמאכט אונטערנראָבונגען, פעל־שונגען און נאך אנדערע פערשיערענע כיטרע קונצען, ביז ער האָט ערריכט זיין ציעל.

און פערענדיגט האָט ער זיין ערצעהלונג דערמיט, דאָס איהם איז געלונגען די גנבה צו פערקויפען פאר א גרויסע סומע געלד, וועלכע ער האָט אין דערזעלבער נאכט פערשוונדעט. און מיט א בעזונדער בעגייסטערונג פלענט ער נעהמען מאהלען אלע אייני־צעלהייטען פון יענער הויאנקע מיט די טהייערסטע סאָרטען וויינען, שהנע פרויען א. ז. וו. א. ז. וו. די נאנצע בעגייסטערטע און גליקליכע „קאביללקא" האָט איהם אויסגעהערט מיט בעגייסטע־רונג און מיט סלינע אויף די ליפּען.

וועו ער פלענט פארטיג ווערען מיט זיין ערצעהלונג פלענט זיין פּלאָץ פארנעהמען זיין נאהענטער שכן, א בייזער, פינסטערער קאמאָרזשניק.

זיין פּנים האָט אויסגעדריקט א בעהאלטענעם, פערשטיקטען כעס, זיינע בייזע אויגען האָבען זיך בעהאלטען טיף אונטער'ן שטערען, ווי ער וואלט געטראכט וועגען ענטשיידען א געוויסע נעהיימנים. אליין א שווייגענדיגער און ניט בערעדזאמער, האָט איהם דאָך יעדער איינער נעפיהלט לעבען זיך און מען פלענט איהם אויסמיידען ווי א שרעקליכע נעפאהר.

ניט קוקענדיג אויף קיינעם האָט ער אנגעהויבען זיין ער־צעהלונג און דערביי מאכען חוזק פון׳ם פריהעריגען ערצעהלער.

„קיין שמעק טאבאק זיינען ביי מיר ניט ווערטה אלע אייערע קונצען און נארעריין" — זאָגט ער. — „נאנצענע יאָהרען „ארבייט" איהר, מאכט א סך הוצאות און דערנאך — גיב א קוק, אריינגעכאפט זיך, „פערשאָטען" זיך. און איך, ווי איהר זעהט,

צוריקגעהאלטענער, — זעהט זיך אָבער ארויס זיין ניט געקינצעלטע אָריגינאליטעט.

ניט אכטענדיג אויף זיין האַרטען און קאלטען כאַראקטער און אויף זיין בעשטענדיגען אָבלאָכען פון זיינע חברים, די סאָציאַליסטען, ציהט ער אָבער צו צו זיך און רופט ארויס ליעבע און צוגעזנדענקייט צו זיך. מען זעהט איהם אלע מאל א צונויפגעדרעהטען אויף זיין געלעגער, וואו ער האלט נור אין שרייבען און פערצייכענען.... אלעמענם מיה אויסצוגעפינען וואס דיזע נעהיימניספולע צעטעלאך ענטהאלטען אין זיך, איז געווען ארויסגעווארפען. זיי פלעגען נור צופלאקערען אונזער נייגעריגקייט.

דער דריטער איז א רוסישער ארבייטער, א סאָציאל־דעמאקראט, וועלכער איז גע'משפט געווען פאר א פערברעכען, וואס ער איז נאָר ניט בענאנגען. ער האָט זיך איינגעפונען אין א הויז מיט אנדערע מענשען, וועלכע האָבען געמאכט אן עקספראפריאציע, און דערפאר האָט מען איהם פעראורטיילט. ער בעקלאגט זיך קיינמאל ניט אויף זיין ניט פערדיענטער שטראָף און קיינמאל הערט מען איהם ניט דערמאָנען די נעמען פון די אמת'ע שולדיגע. ער איז נאאיוו, אויפריכטיג און מען זעהט אין איהם אלע צייכענם פון'ם רוסישען פויער. ער ליידעט פון איין זאך, און דאָם איז „אָגיטאציע". פאר יעדען אָגיטירט ער, ארגומענטירט און גיט צו „פערשטעהן" א. ז. ו.

דער פערטער בין איך.

די אבענדען פלעגען מיר פערברענגען פערשיעדען. אמאל פלעגען מיר זיצען און שפיעלען אין שאך (די נויטיגע פיגורען וועדען געמאכט פון ברויט). אָפטמאל פלעגען מיר זיך גאָרניט צונויפקומען; יעדער זיצט זיך פאר זיך און איז פערנומען מיט זיך אליין. געווענליך אבער פאסירט דאָם אזוי: מיר טרינקען טהעע און שמועסען זיך וועגען מערקווירדיגע צופעלע פון'ם קאטאָרזשנעם לעבען. עס הויבט זיך אן א פערשיעדענהייט אין מיינונגען, א שטיקעל האמפעריי און אונבעמערקטערהייט נעהט מען אריבער צו דער פערשיעדענהייט אין אונזערע אידעען. און ווידער, אפשר דעם טויזענדען מאל, ווידערהאלען זיך און וועדען איבערגעקייט די אלגעמיינע וועדטער און פראזען. איך פערטיידיג מיינע אנארכיסטישע

אבער זיי קוקען אלץ אויף מיר.... טפפו! דער טייוועל זאל עס נעהמען!"

אנטקעגען אין א ווינקעל ליגט דער אלטער „איוואן", בעזוי־פען מיט מארפיום, און הערט ניט אויף צו בורטשען, צו זידלען זיך און צו שעלטען. און ער געברויכט דערביי א בעזונדער שמויגע, קונציג־עקעלהאפטע זידעל־שפראך:

„ווי צולאזען עם איז דאס איצט די „שפאנקע" נעווארען — זידעלט ער זיך — יערער „זשלאב", יערער „זשיגאן", יערער סאלדאט קריכט וואוהין מען דארף ניט. אט אזא נבלה פלענט זיך ביי אונז וואלגערען אונטער די נארעס און איצט מאכט ער זיך גאר פאן אן אמת'ן ארעסטאנט".

און הא דערמאהנט זיך איוואן אויף זיין אמאליגער גדולה, אויף די אלטע ארעסטאנטסקע מנהגים, ווי אלעס האט זיך געפיהרט ווי עס דארף צו זיין, ווי עס פאסט זיך באמת פאר ארעסטאנטען, ווי יערער האט געוואוסט זיין פלאץ א. ז. ו.

אלס אן ענטפער אויף זיינע קלאג־רייד הויבען זיך פון אלע זייטען אויף אלערליי משונה'דיגע קולות פון חזירים, פון בהמות און פון הינד. דאס ניט מען אנצוהערענים וועגען זיינע לייבעס־געפיהלען צו חיות.... אבער דאס מאכט איהם נאך ווילדער און ער הויבט זיך אן נאך שטארקער צו זידלען.

לעבען דער „פראשא" זיצט א דארער דערשלאגענער פויער און בעקלאגט זיך שוין אפשר דעם הונדערטען מאל פאר זיין פרייגד, אז מען האט איהם אומזיסט פער'משפט און אז ער איז אין דער צייט פון'ם מארד אפילו אין דארף ניט געווען, דער או־ריאדניק איז אויף איהם געווען אין כעם א. ז. ו.

אין דעם זעלבען קאמער זיצען מיר פיער פאליטישע; איינער איז א פאליאק, א פ־ס., אן איינפאכער, הארעפאסנער אונגעהו־בעלטער ארבייטער. ער שטרעבט נור צו איין זאך, צו בילדונג, און זיין נאנצע פרייע צייט זיצט ער איבער זיינע לעהר־ביכלעך.

דער צווייטער איז א לאטיש; נאך א נאר יונגער בחור. ער איז א נעווענענער סאציאל־דעמאקראט און איז איצט שטארק ענטטוישט אין'ם סאציאליסטישען אידעאל. א בערשלאסענער און

אויפרעגונג פון די שפּיעלער איז שוין דערנאנגען ביז'ן לעצטען גרענעץ; אָט אָט און עס וועט זיך ענדיגען מיט דער געוועהנלעכער קאטאסטראפע: ווי ווילדע חיות, מיט צוקרימטע און ליידענשאפטלעכע געזיכטער, מיט צוזאמענגעדריקטע פויסטען, מיט בליצענדע, בייזע אויגען — האָס אלעס זאגט פּאראוס א ניכע ענדע צום שפּיעל.

דער פערשפּיעלטער ארעסטאנט, א האלב נאקעטער און א בענאסענער מיט שוויס, שטעהט א צורייצטער, א ווילדער און זיך דעלט זיך אויף אן עקעלהאפטען אופן. זיינע קללות זיינען משונה'דיג־מאָדנע. און זידלען זידעלט ער אלעמען: נאָט, דעם קיסר, דעם גלויבען, דאָס געזעץ און עפּעס דאָרט א „הייליגען", א. ז. וו. און ניט בעפריעדינענדיג זיך דערמיט ווארפט ער זיך אויף זיין געגנער אום כאָטש דערמיט אביסעל שטילען זיין אויפגעקאכטע רציחה. יענער שטעלט איהם אָבער באלד אָב ארויסכאפּענדיג נעגען איהם א לאנגען בלאנקען מעסער. די „קאַביללקא" דערשרעקט זיך באלד, טאָמער וועט די גאנצע קאמער דערפון ליידען, מישט זי זיך אריין און דערלאזט ניט צו בלוטפערניסונג.

דערמיט ענדיגט זיך דאָס שפּיעל און אלע הויבען זיך אן צו צוליינען שלאָפען.

שפּעט אין דער נאכט, וועז די נאנצע קאמער איז פערזונקען אין א שווערען שלאָף, דערהערט זיך פלוצלינג א שטאַרקע שיסעריי פון ביקסען. אלע כאפען זיך מיט אמאָל אויף, אָבער קיינער הויבט זיך ניט אויף פון זיין אָרט, קיינער דריקט ניט אוים זיין פּחד, קיינער זאָגט ניט ארוים א וואָרט, — מען ליגט ווי געוועזן.

ניטאָ וואו צו געפינען קיין רעטונג, ניטאָ ביי וועמען צו זוכען הילף. יעדער איינער רוקט זיך טיעפער ארונטער אונטער'ן קאָלדרע און וואָרט וואָס עס וועט זיין זיין גורל. און אין קאמער איבער די קעפּ פייפען די קוילען און עס דובט זיך, אז אָט אָט און זיי וועלען אריינפליהען אין דיר....

אזוי געהט דורך א היבשע צייט פון פיינליכער און טויטליכער ערוואַרטונג.

די שיסעריי הערט אויף. פון דרויסען דערטראגען זיך עפּעס

פרינציפען, דער ס. ר. — זיינע; דער ס. ד. — זיינע. דער לעצטער, א פעסימיסט און סקעפטיק, מאכט אביסעל חוזק און דערווייזט די צוועקלאזיגקייט פון די אלע טהעאריעס.

די דעבאטען אונזערע ווערען דערווייל אזוי היציג, אז מען פערגעסט זיך אין יענעם מאמענט וואו דאס קומט פאר, און נור דאן, ווען מיר הויבען אן דערפיהלען די שטעכווערטלאך פון די איבעריגע ארעסטאנטען אויף אונזער חשבון, הערען מיר אויף זיך צו האמפערען.

מיט א דערשלאגענעם געמיטה צוגעהען מיר זיך אויף אונזערע ערטער. דער פאליאק, ווי דער שטייגער איז, כאפט זיך באלד פאר זיינע לעהר־ביכלעך; דער יונגער סקעפטיק נעהמט זיך שרייבען זיינע נעהיימניספולע צעטעלאך; דער דריטער זעצט זיך אוועק לעבען זיין שכן און הויבט באלד אן מאכען „ערקלעהרונגען".

אונטער'ן פרישען אייגדרוק פון דעם ויכוח טרעט איך צו צו מיין געלעגער, זוכענדיג נאך אלץ ארגומענטען פאר מיינע געגנער. אבער ווי נור איך בלייב אליין מיט מיינע רעיונות, פיהל איך אז איך בין ניט אימשטאנד אבצוגעבען זיך מיט אזוינע גערענקען, וואס טראגען אן אלגעמיינעם כאראקטער. זיי הויבען זיך אן צו פערבייטען אויף די שטענדיגע האַרציגע טרוימעריין, וועלכע גיבען מיר צו ערמוטיגונג און טרויסט. — איין גערענק, דער גערענק וועגען אנטלויפען, האט זיך שוין אנגעהויבען צו פערוואנדלען אין א ווירקליכקייט און עס שטעלט זיך שוין פאר ווי עס זיינען שוין נעמאכט נעווארען פראקטישע שריט פאר דער פערווירקליכונג פון'ם געפלאנטען אנטלויפען.

אין מיין פארשטעלונג נעהט דורך אין גאנצען דער פראצעס פון מיין אנטלויפען, וועלכער איז געקרוינט מיט ערפאלג און ברענגט מיך אין דער ליכטיגער מלוכה פון פרייהייט. אין דער־זעלבער צייט לעב איך איבער די אלע שרעקען און געפאהרען וואס איז מיט דעם פערבונדען, ווי אויך דאס גליק פון דער עררייכטער פרייהייט.

די אומגעבונג רייסט מיך אבער באלד אב פון מיינע שעהנע חלומות... אונטער די נארעס איז די קארטען־שפיעל דערווייל אנגענאנגען און דערגרייכט צו דער העכסטער ליידענשאפט. די

ליבער ארבייט איז שוין אויסגעקליבען, הויבט מען אָן ארויס־שיקען די איבעריגע צו טהאָן אזוינע ארבייטען, וועלכע זיינען אָהן נוצען און אָהן א צוועק, נור לויט דער מיינונג פון דער אדמי־ניסטראציע מוז מען דערמיט בעשעפטיגען די ארעסטאנטען, כדי צו מאכען זיי פאר בעסערע מענשען. דיזע נוט־טהוענדע ארבייט בעשטעהט אין איבערטראגען שטיינער פון אין אָרט אויפ'ן צווייטען, אָדער אויסגראבען גריבער און צוריק זיי באלד פערשיטען, אויסגלייכען בערגלעך א. ז. וו.

עס וועלט נעטהאָן ארבייט אויך אין די גאָלד־גרובען פון „זיין מאיעסטעט"; אהין אבער וועלען פאָליטישע און אידען ניט צונעלאזען, וויל פון דאָרט איז זעהר לייכט צו אנטלויפען.

איך וויל זיך ניט ערלויבען דא צו שילדערען די פסיכאָלאָגיע פון די טיפישע קרימינעלע קאטאָרזשניקעס, אבוואָהל איך האָב זיי בעאָבאכטעט; איך ערלויב זיך דאס ניט צו טהון כדי עס זאל ניט אויסקומען א מין פראָפאַנירונג פון יענע נעניאלע שילדערונגען, וועלכע עס האָבען אונז נעליפערט אזעלכע אונשטערבליכע שריפט־שטעלער ווי דאסטאָיעווסקי, מעלשין און די טאָלאָנטפולע בעשרייי־בונגען פון דראַראשעוויטש. די טיפען, וועלכע זיינען ארויסגעבראכט געווארען אין זייערע ווערק, געפינען זיך נאָך אָהן צווייפעל עד היום, נור זיי ווערען בטול אין דער אונגעהייערער צאָהל פון דער קאטאָרזשנער מאסע, וועלכע איז נאנץ פערשיעדענארטיג אין איהר צונויפשטעלונג אין אין איהר כאראקטער.

צוואמען מיט די פערצייכענטע פאָליטישע און קרימינעלע טיפען, די בעוואוסטזיניגע, אזוי צו זאָגען, און פראָפעסיאָנעלע „פערברעכער", געפינט זיך אין דער נעגענווארטיגער קאטאָרגע דער גרעסטער פראָצענט אזעלכע יאקובי שולדיגע, וואָס זיינען גאָר אפילו פונ'ם שטאנדפונקט פון די הערשענדע אָנשויאונגען קיין פער־ברעכער ניט.

גרעסטענטייל זיינען עס אזעלכע, וואָס זיינען צופעליג אהער אריינגעפאלען און מען קען זיכער בעהויפטען, אז וועו מען זאל נור צוועפענען די טיהרען פונ'ם אסטראג, וועט זיך א גרויסע טייל פון זיי באלד נעהמען פאר זייער נעווענהליכער ארבייט: וועו אין זיין וועלקשטאט, און וועו ביים אקער־אייזען ביי זיך אין האָרף.

מאדנע קלאנגען, א פייפערי, א געלאף, הויבע נעשרייען. און באלד ווערט אלעס צוריק שטיל.

אין קאמער איז שטיל; קיין נערוויש, קיין בעווענונג. יערער אייגער האט שוין פאר זיך ערקלעהרט די פלוצלינג פאסירונג: אדער מען האט ענטדעקט דאס אנטלויפען פון וועמען עס איז, אדער ווער עס איז האט נאריש־ערהייט א קוק געטהאן אין פענסטערל, אדער גיבער פון אלץ, ווי עס טרעפט נאנץ אפט, האט דער וואס שטעהט אויף קראאוול אנגענומען דעם שאטען פון וועמען ניט איז פאר אן ארעסטאנט, וואס קלויבט זיך אנטלויפען, און האט דעריבער אנגעהויבען צו שיסען אין יענער ריכטונג.

דאס איז דאך אזוי געווענליך, אז די אויפגעווועקטע ארעסטאנטען דארפען זיך גארנישט וואונדערען. און אויב ווער עס איז ווערט איבערראשט, איז עס צולייב דעם, וואס די געפאהר איז אריבער און ער איז פערבליבען לעבען אום אויפ'ן צווייטען טאג פילייכט וויטער צו זיין אונטערווארפען דערזעלבער טויטליכער שרעק.

פארטאג רייסען זיך אריין די בעאמטע צו מאכען די „פאווועראקא". יערער אייגער פון די אויפזעהער האט שוין זיינע מיטלעען וויי פונאנדערוועקען די פערשלאפענע ארעסטאנטען. איינער שלעפט פון זיי אראב זייערע קאלדרעס, אן אנדערער שלעפט דעם שלאפענדיגען פאר די פיס, א דריטער פארקעט מיט'ן זעבעל איבער'ן קערפער און דערביי מאכט ער אלערליי שענדליכע בעמערקונגען. וועו די פערשלאפענע און האלב־נאקעטע קאטארזשניקעס זיינען שוין אויסגעשטעלט, פאנגט מען זיי אן איבערצוהעלפען.

און דא אויפ'ן שטעל טיילט אוים דער עלטסטער די פערשיעדענע ארבייט פאר'ן טאג. פריהער פון אלעס קומט די ווירטשאפטליכע ארבייט פון'ם אסטראג, ווי פיהרען האלץ, וואסער, מעהל א. ז. ו. מען שפאנט זיך איין אין וועגלאך און מען שלעפט אויף זיך דאס וואסער פון א ברונען, וואס געפינט זיך אין דארף, — די האלץ פון'ם געהילץ־שפייכלער. זומער ארבייט מען אין די גערטנער און ווינטער רייניגט מען דעם שנעע אינ'ם אסטראג, לעבען די הייזער פון די בעאמטע, און מען ארבייט אין די מינען.

וועו די נויטיגע צאהל ארעסטאנטען פאר דער ווירטשאפט-

עס האָט זיך צואוויקעלט דאָס בעקאנטע בילד פון א קא־טאָרזשנער הוליאנקע. אין אנפאנג, פיהלענדיג דעם תענוג וואָס מען וועט האָבען, זיינען אלע בעגייסטערט און מען דריקט איינער פאר'ן צווייטען אויס ליעבעס־געפיהלען און איבערגעבענהייט. און ענדי־גען ענדיגט עס זיך מיט קריענערייען, געשלענערייען, און אָפטמאל מיט א מאָרד.

וואָס מעהר די וואָס בעטייליגען זיך אין דער „הוליאנקע" ווערען שיכור, אלס מעהר ציינען זיך ארויס זייערע אמת'ע נאטורען. עס ווערט ארויסגעזאגט אלץ, וואָס מען האלט געווענליכערהייט בסוד. עס צושפענען זיך פערשיעדענע געהיימע פלענער און סעק־רעטען און עס ווערען אויסגעדריקט די בעהאלטענסטע געדאנקען. מען הויבט זיך אָן דערמאנען חטאים; מען קראצט אויס א בע־שולדיגונג געגען דעם אדער יענעם; מען נעהמט זיך פאר אלטע חשבונות און מען זוכט אבצורעכענען זיך איינער מיט'ן אנדערען פאר אלטע קריוודעס. דער רעזולטאט פון דעם אלעם קאָן מען זיך פאָרשטעלען.

דעם מאל זיינען מיר, פאליטישע, וועלכע האָבען זיך געפונען אין דערזעלבער קאמער, געווען די טהעמא פון זייער שיכור'ער אָפענהערציגקייט.

צום אלעם ערשטען האָבען זיי זיך געזומען וויצלען איבער אונז. באלד איז עס אריבער אין זידלעריי, און נאכדעם האָבען זיי זיך איינפאָך געזומען איזדעקעווען איבער אונז. איבערהויפט האָבען זיי זיך פערנומען מיט מיר, דערפאר מסתמא, וואָס צוויישען אלע פאליטישע בין איך געווען דער איינציגער איד, ווארום מען האָט ניט וועניג וועגען דעם נערעדט. דערצו איז נאך צוגעקומען דער פאקט, וואָס איך בין געווען א שרייבער אין קאנצעלאריע.

איך האָב זיך ניט נעקענט צוריקהאלטען און געפאָדערט, אז זיי זאלען אונז לאָזען צו־רוה.

זיי, ווי עס ווייזט אוים, האָבען אויף דעם נור געווארט. און באלד האָט איינער פון זיי דראָהענד אויסגעשריען:

„וואָס מיינסטו „זשיד", וועסט דערצעהלען דעם נאטשאל־ניק ?"

וועז ער וואלט זיך נור בענוגענט מיט'ן וואָרט „זשיד", איז ווי

נור וועז זיי פערבליבען אין דער סביבה פון יענע פראָפעסיאָנעלע פערדאַרבענע פערבראָכער מוזען זיי ניט ווילענדיג אונטערפאלען אונטער זייער איינפלוס.

איבערהויפט נאָך, וועז דער קאָטאָרזשניק וועלט פערשיקט אין א ווילדער נעגענד אין סיביר, ניט בעזאָרגט מיט מיטלען אוז אָהן שום מעגליכקייט צו פערדינענען עפעס דורך עהרליכער פראַצע, מוז ער זיין נעצוואונגען אריינצולאָזען זיך אין גנבה אוז רויב; ער מוז דאָך ווי עס איז דערהאלטען זיין לעבען. אויך אזא'ן אופן קומט אויס, אז דער גאַנצער סיסטעם פון קאָטאָרגא איז נור נעגרינדעט צוליעב דעם צוועק צו שאפען נייע פערברעכער.

קאָטאָרזשנע משפטים איבער פאָליטישע ארעסטאַנטען

פאָלגענדער פאקט וועט דיענען אלס א ביישפיעל, ווי עס קומט אפט אויס, אז דער פאָליטישער ארעסטאַנט, געפינענדיג זיך אין דער געוואלשאפט פון קרימינעלע, איז געצוואונגען אויפצונעהמען זייער מאראל אוז זייערע מנהגים.

אין דיעזען פאל איז דאָס ניט יענע געוועהנליכע ווירקונג פון דעם קרייז, אין וועלכע דער מענש געפינט זיך, אָדער די נאטירליכע אנפאסונג צו דער סביבה, וואס דאָס איז די אייגענשאפט פון דער מענשליכער נאטור, ניין — דאָס איז אזא צושטאַנד, אין וועלכען גאנץ בעוואוסטזיניג, מיט'ן אייגענעם ווילען קומט אויס צו האנדלען אקוראט נעגען די אייגענע פרינציפען אוז מאראל. איך וואָלט עס פערגליכען מיט יענער לאגע, וועז א מענש זאל זיין געצוואונגען אנשפייען זיך אליין אין פנים אריין.

געטראפען האט עס נאטירליך דאן, וועז איך צוזאמען מיט אייניגע אנדערע חברים, האב זיך איינגעפונען אין דער אלגעמיינער קאמער מיט די קרימינעלע ארעסטאַנטען. אונזערע מיטוואוינער האבען עפעס געפראווועט א סעודה (אוז „פירושקעס" פלענט מען מאכען יעדעס מאל, וועז נור עס איז געלונגען צו בעקומען בראנפען). צו דער שמחה האט מען איינגעלאדען געסט אויך פון אנדערע קאמערס, וועלכע האבען זיך שוין אז עצה געגעבען, ווי אריינצוקומען אהער.

האָבען זיך אימער צו מיר בעצויגען מיט אזא עהרע און רעספעקט, און מיט וועלכע איך בין שטענדיג געווען אין פרײַנדליכע בעציהונגען, זײַנען איצט געווען פּאַרטיע צו ערמאַרדען מיך, צו צוריסען מיך.

מעגליך, אז זיי וואלטען מיך דער'הרג'עט, וועז מיין חבר וואָלט מיך מיט גוואלד ניט ארויסגעריסען פון זייערע הענד.

דער רעזולטאט איז געווען, אז איך האָב זיך געפונגען אין זעהר א פּיינליכער און געפעהרליכער לאגע.

„וואָס זאָל איך טהאָן? ווי זאָל איך האנדלען?" — האָב איך געטראכט, און מיין האַרץ איז צוריסען געווארען פון גייסטיגע יסורים. די נאנצע טורמע, די „קאביל̈קא", האָט דערוויי̈ל געליאַרעמט און געפּי̈לדערט. דיעזע פּאסירונג איז נאָך בעזונדער געווען אינטערעסאנט און בעריי̈טענד, ווי̈ל דאס האָט נאך געטראפען מיט א פּאָליטישען. דערפאר האָבען אלע מיט אונגעדולד געווארט און געקוקט מיט וואס דיזע ערנסטע זאך וועט זיך ענדיגען.

נעווענליך, וועז אן ארעסטאנט ווערט בעשולדיגט אדער פערדעכטיגט אין „ארעסטאנטישע אונעהרליכקייט", ווערט עס באלד בעוואוסט פאר דער נאנצער „גענעלשאפט" — אזא פראנע ריהרט אָן יערען אייגעם.

אין דיזען פאל איז נעווענליך אזא פראנע ניט געווען. אלע ארעסטאנטען, ווי אויך די וואס האָבען אליין פערפיהרט דעם קריעג, האָבען פערשטאנען, אז די בעשולדיגונג איז א גרונדלאָזע און זאָגאר פערברעכעריש פון זייער זיים. זיי האָבען פערשטאנען, אז מיין שיכור'ער בעליידיגער האָט נור ארויסגעוויזען זיין כעס, זיין שנאה צו א פּאָליטישען „זשיד". דערצו האָט איהם נאך ערמוטהיגט דער פּאקט, וואס איך בין א שרייבער אין קאנצעלאריע.

דערביבער האָט זיך די „קאביל̈קע" ניט אריינגעמישט און האָט ווי איבערגעגעבען די נאנצע אנגעלעגענהייט אין אונזערע איינענע הענד, אויף אונזער פערזיכערליכע פּראנטוואָרטליכקייט. צו דער־זעלבער צייט האָבען זיי אבער מיט גרויס נייניריקייט און אינטערעס אכטונג נעגעבען, אז עס זאל אבנעהיט ווערען „קאטאַרזשנע מאראל".

אזוי אדער אנדערש, אבער דורך דיזען צופאל בין איך געווארען

שטארק דאָס וואָלט מיך ניט בעלײדיגט, ווי דאָס וואָלט ניט וועה געטהאָן, וואָלט דאָס אָבער נאָר אָנגעריהרט מיינע פריוואָטע פערזענליכע אינטערעסען, אדער טיפער גערעדט, מיינע נאציאָנאלע אינטערעסען. איך וואָלט דאָן פערשוויגען און וואָלט מיט זיי ניט געוואָלט פערפיהרען קיין עסקים. וועז אָבער דערביי איז דערמאָנט געוואָרען דער נאָמען פון „נאטשאָלסטוואָ", בין איך דערמיט שוין געוואָרען בעלײדיגט און בעשולדיגט ווי אַן ארעסטאַנט. דאָס האָט שוין אָנגעריהרט די אינטערעסען פון דער גאַנצער „קאָטאָרזשנער גזעזלשאפט", און דערביבער האָט עס ניט געקענט פערשוויגען ווערען. איך האָב געפאָדערט אַן ערקלעהרונג און אלס אַן ענטפער האָט מיר יענער דערלאָנט א קלאַפּ...

דאָס האָט גהייסען, אז די לעצטע גרענץ פון דער עהרע פון אַן ארעסטאַנט איז געווען איבערטראָטען און איז איצט בעפלעקט געוואָרען דורך דיזען אקט.

קיין בעזונדערס איז פערשטעהט זיך ניטא אין דעם, וואָס ארעסטאַנטען רייסען זיך צווישען זיך. דאָס איז אַן אָפּטע ערשיינונג, און מען שלאָגט זיך איבער פערשיעדענע וויכטיגע און אונווויכטיגע אנגעלעגענהייטען. נור אָבער וועז ער האָט מיך א זעץ נעטהאָן אין פערבינדונג מיט אזא בעשולדיגונג, האָט עס שוין אָנגענומען א גאַנץ בעזונדערען, אויסשליסליכען כאראקטער. מיט'ן קלאַפּ איז די בעשולדיגונג ווי פעסטגעשטעלט און דערווייזען געוואָרען.

איך האָב אויפ'ן פלאַץ אינסטינקטיוו דערפיהלט, אז דאָס אייניציגע וואָס קען ראטעווען מיין עהרע פון אַן ארעסטאַנט, איז צו געבען איהם א קלאַפּ צוריק. מיט דיזען בעשלוס האָב איך זיך א וואַרף געגעבען אויף מיין געגנער. באלד האָבען זיך זיינע שנאַפּס־חברים אויפגעהויבען צו פערטיידיגען איהם. איך האָב קיין צייט ניט געהאט צו ערפילען מיין וואונש, ווי איך בין שוין אבגעשליידערט געוואָרען פון איהם דורך פיעלע פויסטען און קלאַפּ....

וועז איך האָב זיך ארומגעקוקט, האָבען מעסערס געגומען בלאַנקען פאר מיינע אויגען און איבער'ן קאָפּ האָבען געשוועבט שווערע שטיקער אייזען אוו אנדערע כלי־זין. דיזעלבע ארעסטאַנטען, וועלכע

איך וויל דא דערצעהלען וועגען נאָך א געוויסען פאל, וואס האָט פאסירט מיט מיר אלס פאָליטישער קאטאָרזשניק.

אין זיינע עראינערונגען „פון דער נאָהענטער פערנאנגענהייט" האָט שוין גערשוני אנגעמערקט דעם פאקט, אז צו פערדאנקען דער אייגענארטיגקייט פון'ם קאטאָרזשנעם לעבען, ווערען אָן די ארעם־טאנטען נאָך אָפט זייער ערענסטקייט. זיי ווערען אזוי קליינליך, אז די קלענסטע און אונבעדייטענדסטע זאך אין'ם טורמע־לעבען רופט פון זייער זייט ארויס א געוואלדיגען אינטערעס. זאכען, אויף וועלכע קיינער וואָלט נאָר נעווהנליך קיין אויפמערקזאמקייט ניט גע־שאנקען, פערנעהמען א וויכטיגען פלאץ אינ'ם לעבען פונ'ם גע־פאנענעם.

און איינע פון אזעלכע קליניגקייטען האָט זיך שיער, שיער פאר מיר ניט געענדיגט זעהר טרויעריג.

מען האָט ארויסגעגעבען פאר די ארעסטאנטען בלוזעס. ווי געווענליך, זיינען זיי פון א דונקעל־גרויען קאָליר. דעם מאָל זיינען אָבער צווישען זיי געווען עטליכע פון א ליכטיג־בלאָהען קאָליר, וועלכע זיינען געווען עהנליך צו דעם קאָליר פון גימנאזיסטען־צייג. צופעליג איז אָט אזא בלוזע אריינגעפאלען צו מיר.

אין די קאטאָרזשנע אָסטראָגען איז אנגענומען, אז מען נעהט נאָך אָפט איבער אזעלכע בלוזעס אין קורצע רעקלאָף, אזוי ווי פרייע מענשען טראגען. דאָס איז, זעלבסטפערשטענדליך, ריזיקא־ליש, נור אין שטילע, רוהיגע צייטען קוקט די אדמיניסטראציע אויף אזא זאך דורך די פינגער און די ארעסטאנטען פראנטעווען זיך רוהיג אין זייערע רעקלאָף.

אזוי ווי איך האָב בעקומען א בלוזע פון אן אויסערגעווענליכען קאָליר, האָט עס מיך נענומען רייצען צו איבערמאכען איהר אין א פאָרמענעם רעקעל. איבערהויפט נאָך, ווען דאס איז געווען ערב מיין אנטלויפען און איך האָב גערעכענט, אז דאס וועט מיר צונוץ קומען, הגם אום צו אנטלויפען פאדערען זיך גאָר צייווילנע קליידער.

אום אבער ניט צו בלייבען אין נאנצען אָהן א בלוזע, האָב איך זיך בעזאָרגט מיט אן אנדערע, וועלכע איך האָב געקויפט ביי אן ארעסטאנט. „איך וועל דאָך מיט דעם", האָב איך געטראכט, „ניט שטערען דעם גאנג פונ'ם קאטאָרזשנעם לעבען; קויפען און פערקויי־

בערויבט פון די רעכטע פון א ווירדיגען און נעעהרטען ארעסטאנט. און וועה איז צו יענעם ארעסטאנט, וואס איז ניט אימשטאנד הער־צושטעלען זיינע רעכטע און פערטיידיגען זיי.

אבער ווי מאכט מען עס? דא העלפט ניט קיין לאגיק, קיינע ערקלערונגען און קיינע ארגומענטען. לויט דער אנגענומענער ארעס־טאנטישער מאראל האב איך נור נעקענט הערשטעלען מיין עהרע בלויז מיט דער הילף פון מיין פויסט...

דער ארעסטאנט, וועלכער האט מיך בעליידיגט, האט זיך אייג־נעפונען אין אן אנדער קאמער און מיין אויפגאבע איז נעווען, אז איך זאל איהם אבווארטען און דערלאנגען איהם א קלאפ, אדער איינפאך זיך צושלאגען מיט איהם.

וואס פאר א ווילדע, משוגע'נע פאדערונג פון א ווילדער, בארבא־רישער מאראל! און וואס פאר אן אונזיניגע, שענדליכע פערספעקטי־וע! נעהן שלאגען זיך, אז מען זאל מיך נאך אפשר דער'הרג'ענען! צו שטארבען מיט אזא נארישען, ניט פערדיענטען און שענדליכען טויט!

און אויב עס געלינגט ניט צו בעהאלטען דאס פון דער טורמע־אדמיניסטראציע, דאן בין איך נאך אונטערוואדפען צו קערפערליכע בעשטראפונג, דערפאר וואס איך האב פערפיהרט א געשלעג און געבראכען די דיסציפלין פון"ם אסטראג.

איך האב דערפיהלט, אז איך געפין זיך אויף אן אראב־בארג צו א תהום, און אז איין מאל בין איך שוין אויף אזא געפעהרליכען פונקט, וועל איך שוין מוזען קייקלען זיך ביז'ן סאמע סוף.

עס זיינען אוועק טעג און נעכט און צו מיינע יסורים איז קיין גרענץ ניט געווען. וואס ווייטער האט אלץ מעהר און שטרענגער דער „גאט" פון קאטארגא געפאדערט פון מיר זיין קרבן.

זייענדיג געשטויסען פון דיזען „גאט" און פון יענעם אלגע־מיינעם געזעץ: „אז דו וואוינסט צווישען ווילדע, מוזטו אליין אויך זיין א ווילדער", האב איך אויסגעפיהרט מיין מיסיאן. און ערפילט האב איך עס אזוי, אז ניט מיין געגנער, נור איך בין געווארען צו־שלאגען. אבער דער פאקט, אז איך האב ריזיקירט מיט מיין בלוט און אז מיט מיין קולאק האט איך געוואלט פערטהיידיגען מיין ארעסטאנטסקע עהרע, האט דיעזע עהרע מיינע הערגעשטעלט.

ציגער פעהלער פון מיין זייט. ער דארף דאך פערשטעהן, או איך בין גאנץ ווייט פון אזוינע זאכען. יעדער בעשטראפונג, האב איך גע־זאגט, ווערט אויסגעפיהרט איבער'ן פערשולדיגטען ארעסטאנט מיט'ן צוועק אויסצובעסערען איהם. מיך אבער דארף מען אין אזא פאל ניט אויסבעסערען, ווייל אזוינס קען מעהר מיט מיר קיינמאל ניט פאסירען.

נור מיינע רייד האבען איהם נאך בייזער געמאכט, און ער האט בעפוילען צו ברענגען ריטער און מאבען די נויטיגע הכנות.

א וואהנזיניגער שרעק האט מיך ארומגעכאפט, ווען איך האב אויסגעהערט דעם אורטייל.

„שטראפט מיך מיט וואס איהר ווילט, נור ניט שענדעט מיך", האב איך איהם דראהענד געבעטען. „דער'הרג'עט מיך, דערשיסט מיך, נור ניט פיהרט אוים דיזע שענדליכע שטראפע איבער מיר!" האב איך היסטעריש אויסגעשריען.

אבער ניט ווייט פון מיר זיינען שוין געלענגען די ריטער און די סאלדאטען זיינען געשטאנען גרייט צו ווארפען זיך אויף מיר, ווי זיי וועלען בעקומען דעם לעצטען בעפעהל.

ניט שוין זשע ווען עס טאקע געשעהן? ! א, הימעל! איך האב זיך דערפיהלט ווי אויפ'ן סאמע ברענ פון א שווארצען, אפענעם אבגרונד. „וואס טהוט מען! ווי רופט מען ארויס דעם צארען פון מיינע הענקער, או זיי זאלען מיך אויפ'ן אָרט דערשיסען," — האב איך געבראכען דעם קאפ זוכענדיג א ניכען טויט.

איך האב בעשלאסען א וואָרף צו טהאן זיך אויפ'ן נאטשאלניק און דערלאנגען איהם א פאטש, אויסגראבלען איהם די אויגען, און טאמער וועט זיך עס מיר ניט איינגעבען וועל איך זיך וואַרפען אויף די סאלדאטען.

כדי צו געווינען אביסעל צייט. אבצוציהען זייער אויפמערקזאמ־קייט אום צו קענען אויספיהרען מיין פלאן, האב איך זיך דערמאנט, או איך האב די טעג דערהאלטען אביסעל געלד און האב דארום א זאג געטהאן צום בעאמטען: „איך האב צעהן רובל, נעהמט זיי צו פאר דער בלוזע!"

„אה!" — האט ער פרעהליך א פאטש געטהאן מיט די הענד, — „ער האט גאר געלד, נו וועלען מיר שמייסען דאס געלד!"

פען „קאזיאנע" זאכען געהט דאך שטענדיג אן און וועט אלע מאל אנגעהן". און אזוי, פערזיכערענדיג זיך פון יעדער מעגליכער גע־פאהר, בין איך געווען נאכץ רוהיג. דארף זיך אבער צום אונגליק טרעפען א שטרענגע רעוויזיע און מען כאפט זיך, אז יענער ארעס־טאנט האט ניט קיין בלוזע.

אויפ'ן שטרענגען פערהער האט יענער, פערשטעהט זיך, באלד געבראכען דעם מנהג ניט צו מסר'ן און האט דערצעהלט, אז זיין בלוזע האט ער מיר פערקויפט. די בעאמטע האבען זיך געלאזען צו מיר און מען האט אונז געפאקט סאמע אין דער צייט, וועז מיין חבר האט אנגענעהט מיין נאמען אויף דער בלוזע. מען האט די בלוזע, ווי עס פיהרט זיך, באלד צוגענומען ביי מיר און מיינע האט מען שוין געפונען א צושניטענע פאר א רעקעל.

עס האט זיך אנגעהויבען א פערהער מיט פראגען. עס האט לאנג ניט גענומען און מען האט מיך אויפגעפאדערט זיך מעלדען פאר'ן נאטשאלניק.

פאר אזא פערברעכען בעשטראפט מען געווענליך מיט שמיץ, נור אז מען זאל א פאליטישען בעשטראפען מיט שמיסען פאר פטור'ן קאזיאנע זאכען האט זיך עס נערעכענט פאר אונגעווענליך און אונמענליך.

דער נאנצער אסטראג איז אויפגערודערט געווארען. די פאלי־טישע האבען זיך ווי פערלארען, און די קרימינעלע האבען מיט אונגעדולד און נייגעריגקייט געווארט וואס וועט דא זיין. וועז מען האט מיך ארויסגעפיהרט האט מיך אפילו קיין איין ארעסטאנט ניט נעזעהן, נור פון די פערמאכטע טהירען האבען אלע אנגעווענדעט זייערע בליקען אויף מיר, ווי זיי וואלטען וועלען לעזען פון מיין פנים, וואס איך דענק צו טהאן.

ווי איך בין נור אריבערגעטראטען דעם שוועל פון קאנטאר, איז דער נאטשאלניק באלד געווארען ווילד און האט זיך שרעקליך צובייזערט. ערקלערענדיג מיך אין שולדיג אין פערשוועגען און פטור'ן קאזיאנע זאכען, האט ער בייז און ענטשלאסען ערקלערט, אז ער מוז מיך דערפאר בעשטראפען מיט ריטער.

ווי ענטשלאסען ער איז ניט געווען, האב איך דאך איהם גע־נומען אויפווייזען, אז דאס איז נישט מעהר ווי א צופאל, דער אייג־

פערשיעדען זיינען די פאָרשטעהער פון דער קאטאָרזשנער אדמיניסטראציע אין זייער פסיכאָלאָגיע. מיר האָבען נעזעהן אזא טיפּ, ווי דער אויבענדערמאָנטער נאטשאלניק באָראָדולין. דאָס איז דער טיפּ פון א טורמע־קאריעריסט, וועלכער האָט זיך ניט אָבגע־שטעלט פאר קיין זאך. אבי צו ערריכען זיין קאריערע. ער קומט צו איהר טרעטענדיג אויף די טויטע קערפערס פון דערשאָסענע און צוקאָליעטשעטע קאטאָרזשניקעס, און דורך טייכען פון איהם אליין פערגאָסענע בלוט.

דער גרונד, אויף וועלכען ער שטיצט זיך, זיין אויסגאנגס־פונקט און זיין ענד־פונקט איז דאָס געזעץ. איינמאל היט ער נור שטרענג אָב דעם בוכשטאָב פון געזעץ, ערפילט ער דאָן זיין „חוב" צו דער העכסטער וואויל־טהאט, צום געזעץ. ווייטער פון די אינסטרוקציאָ־נען פון אָסטראָג געהט ער ניט; אחוץ די געזעצע פון טורמע עקזעס־טירט פאר איהם קיין זאך ניט. זיין גאנצער מאַרך, זיין גאנצע נשמה בעשטעהט פון אין זאך — געזעץ. אָבער זיך גוט צוקו־קענדיג, שטעלט דאָס אלעס מיט זיך פאר א בעשטימטע פאָליציי־טורעמנע קאריערע.

ווייטער האָבען מיר זיך בעקענט מיט אזא עקזעמפלאר ווי דער קאָזאק איזמאילאָוו. מיט איהם איז שוין פערקעהרט. פאר איהם עקזיסטירט שוין ניט דאָס נעשריבענע געזעץ פון דער קאטאָרזשנער אינסטרוקציאָן. ער בעשאפט אליין זיינע אייגענע געזעצע. זיינע ווילדע, בלוטדורשטיגע קאפריזען שטעלען צונויף זיין „זאקאָן". פאר איהם עקזיסטירט ניט קיין העכערע מאכט, ער אליין איז דער גאָט, ער אליין איז דער צאר פון דער קאטאָרזש־נער מלוכה.

זיין קאריערע איז שוין ערריכט.

דאָ, איבער די רעכטלאָזע, שוצלאָזע, אויס־מענשליכע קא־טאָרזשניקעס, האָט ער די משגליכקייט ארויסצואווייזען זיין באר־בארישען, קאָזאקען כאראקטער און אויספיהרען זיין מיליטעריש בלוטיגע אויסגעלאָסענהייט.

ווייטער פאָלגט דער סאמע פערשפריטסטער טיפּ פון אָסטראָג, פון דער פאָליציי און אין אלגעמיין פון דער וועלט פון טשינאָוו־ניקעס.

א צוטומעלטער האָב איך פון אָנפאַנג ניט פערשטאַנען וואָס ער מיינט מיט דעם ; נאָר וועז ער האָט בעפוילען מיך צו בעפרייען, האָב איך דערפיהלט, אז מען קאָן ווערען פון טויט לעבעדיג אפילו אינ׳ם „טויטען־הויז".

טיפען פון דער קאַטאַרזשנער אַדמיניסטראַציע.

אין די קאַטאַרזשנע אסטראָגען איז אָנגענומען צו בעשטימען ארעסטאַנטען, וועלכע ערפילען די פֿליכטען פון שרייבער אין די קאַנצעלאַריעס פון אָסטראָג. די דאָזיגע ארבייט טהוען זיי אונטער דער שמירה פון קאָנוואָינע סאָלדאַטען.

איך ווייס ניט צי דאָס ווערט געטהאָן מיט דער ערלויבניש פון דער העכערער מאַכט אָדער ניט, אָבער עס פיהרט זיך שוין אזוי פון לאַנג, און אויף אזא אופן ווערען פערקלענערט די הוצאות פון די אָסטראָגען.

עס האָט אזוי געטראָפען, אז אינ׳ם אָסטראָג, וואו איך האָב זיך געפונען, האָט מען נעראַרפט האָבען א שרייבער, און גראָד האָט זיך צוויישען די קרימינעלע ניט געמאַכט קיין פּאַסענדער פאר דיעזער ארבייט, האָט מען געמוזט נעהמען איינעם פון די פּאָליטישע.

מיט דער מיטווירקונג פון א צווייטען ארעסטאַנטען־שרייבער איז געלונגען, אז איך זאָל בעקומען דיעזע שטעלע, וועלכע מיר האָט זיך שטארק געוואָלט האָבען אום צו קענען ענטלויפען. און צו פערדאַנקען דעם אומשטאַנד איז טאַקע נאָכהער געלונגען דורכצופיהרען דעם פּלאַן פון מיין ענטלויפען.

זייענדיג אין דיעזען אמט, כאָטש אונטער א שטרענגער וואַך, האָב איך בעקומען די מעגליכקייט דורכצולעזען א וועג אויף אויס־צופיהרען דעם פּלאַן. מיר האָט זיך איינגעגעבען איינצופיהרען א פערבאָרגענע קאָרעספּאָנדענץ, בעקומען געלט, קומען אין פערבינ־דונג מיט דער פרייהייט און דינגען פערד.

און דאָרט, אין קאַנצעלאַריע, אָלס א שרייבער, האָב איך אויך געהאַט די געלעגנהייט צו בעקענען זיך בעסער מיט דער פסיכאָ־לאָגיע פון דער אַדמיניסטראַציע.

איך בין געשטאנען פערווירט און ניט געוואוסט וואָס צו ענט־פערען אויף דער פראַגע, וואָס מען האָט מיר געשטעלט. ענטפערען אז דער רעוואָלווער איז ניט מיינער, וואָלט דאָך געמיינט צו זאָגען, אז ער געהערטצו מיין חבר.

קאָנטראָלירענדיג שטרענג מיינע ענטפערס, בין איך אלע מאל געווען דורכגעדרונגען מיט איין געדאַנק: זיך ניט ארויסצוכאפען מיט א ווארט, טאמער קאָן וואָס שאדען אנדערע חברים. און דאָ איז פאר מיר אזא שוועריג און געפעהרליכע אויפגאבע. קיין פיעל צייט האָב איך אויך ניט געהאט צו בעטראכטען, צי די רעוואָלוציאָ־נערע מאראל, צי די עהרליכקייט ערלויבט מיר אין דיעזען פאל צו זאָגען דעם אמת וועגען רעוואָלווער, ד. ה. אז דער חבר איז דער אמת'ער אייגענטימער.

ענדליך האָב איך געענטפערט, אז דער רעוואָלווער איז מיינער. איך האָב געפיהלט, אז אלע האָבען לייכטער אָבגעאָטעמט, אי דער נאדזיראטעל, וועלכער האָט בעהאלטען מיין רעוואָלווער, אי דער גאַראַדאָואי, וועלכער האָט בעגריפען זיין פלאָנטער, אי דער אונ־טערזוכער, וועלכער האָט בעקומען אזא צופריעדענשטעלענדען ענטפער.

איך ווייל דאָ בעמערקען, דאָס מיין רעוואָלווער האָט זיך אין מיטען שיסען פערהאקט, ד. ה. האָט ניט אויסגעשאָסען און דעם חבר'ס האָט יאָ איין מאל אויסגעשאָסען. אויף אזא'ן אופן האָב איך מיינע שונאים געגעבען מיט מיין אייגענעם וויללען א שטארקען בעווייז אנטקעגען זיך און האָב גענומען אויף זיך אזא שוועריג בעשולדיגונג, וואָס דאָס בעווייזט צוויישען אנדערעם די קראפט פון רעוואָלוציאָנערער טראדיציאָן.

דאָס כאראקטעריסטישע און וויכטיגע אין דיעזען פאל איז די טהאט פון דעם טרעגער פון פאָליציי־פליכטען, דעם דיענער פון געזעץ. ער האָט בעשלאָסען, אז איך אליין וועל דאָך ניט זאָגען, אז ביי מיר איז געווען א רעוואָלווער, נו האָט ער געוואָלט מאכען א פאָר רובעל און האָט בעהאלטען מיין רעוואָלווער, ד. ה. בעהאל־טען די בעווייזע פון א פערברעכער, און דערמיט דעם פערברעכער אליין אויך. ד. ה. פאר עטליכע רובעל האָט ער פערראטען דאָס געזעץ און זיינע אייגענע הייליגע דיענסט־פליכטען.

פאר דעם דאזיגען מין אדמיניסטראטארען בעשטעהט די דיענסט אין „אנשטאפען די קעשענעם" מיט אלע ערלויבטע און ניט־ערלויבטע מיטלען, ניט אבשטעלענדיג זיך ניט פאר אונעהרליכקייט און ניט פאר פערברעכען. צולעצט זייער ציעל זיינען זיי פארטיג צו פערקויפען זייערע עלטסטע, דאם נעזונט און זייערע פליכטען.

איך וועל ברענגען א פאל, וואס איז מיט מיר פאךגעקומען, און וועלכער כאראקטעריזירט דיעזען טיפ:

צוויי פון אונז האט מען ארעסטירט. בשעת דעם ארעסט האבען מיר געשאכטן. וועז מיר האבען זיך אונטערגעגעבען, האט מען, פערשטעהט זיך, צוערשט אבגענומען ביי אונז די רעוואלווערן. ביי מיר האט צוגענומען דעם רעוואלווער א פאליציייסקער נאדזיראטל און ביים חבר אן איינפאכער פאליציייסקער. וועז מען האט אונז געבראכט פאר דער ערשטער אויספארשונג צום פריסטאוו אדער עפעם אן אנדער טשינאוניק, איז ביי איהם שוין נאר געווען איין רעוואלווער.

„ווער האט אבגענומען דיעזען רעוואלווער?" — האט ער געפרעגט די פאליציייסקע. וועלכע האבען אונז ארעסטירט.

„איך" — האט זיך אבגערופען איינער פון זיי.

„ביי ווען פון זיי ביידען?" — האט ער וויטער געפרעגט.

„ביי דיעזען" — האט ער אנגעוויזען אויף מיר.

„דאם איז אייער רעוואלווער?" — האט ער זיך א וועגד געטהאן צו מיר.

איך האב בעטראכט דעם רעוואלווער און דערזעהן, אז ער איז ניט מיינער, נור מיין חבר'ס. איך זוך מיט די אויגען מיינעם, אבער ער זעהט זיך ערגעץ ניט.

„וואס טהוט זיך דא?" — קלער איך. איך קוק מיט א פראגע אויפ'ן נאדזיראטל, וועלכער האט ביי מיר אבגענומען מיין רעוואלווער, ער איז עפעם אויפגערעגט, אט וועדט ער בלייך און אט רויט.

„ער האט עפעם געוואלט דורכפיהרען און עס האט זיך איהם ניט איינגענעבען" — האב איך א טראכט געטהאן. איהם האט הענגט אויך געשראקען דאס, וואס דער פאליציייסקער האט אנגעוויזען ניט אויף דעם ריכטיגען אייגענטימער פון'ם רעוואלווער.

לאריע. און די בעציהונגען צווישען איהם און די קאטאַרזשניקעס זיינען געווען. אויב מען קאָן זיך אזוי אויסדריקען, „פאטריארכאַלישע".

אלס אזעלכע, זיינען די פאטריארכאַלישע בעציהונגען פון דער אלטער גוטער צייט אויך באַרבאַריש און ווילד פונ'ס איצטיגען שטאַנדפונקט, און זיי זיינען ניט בעסער פון דעם איצטיגען קולטורעל־דעספאָטישען צושטאַנד.

די פאטריארכאַלישע האַנדלונגען פון אזא פאטריאַרך־נאטשאַלניק זיינען געווען דיזעלבע, ווי די בעציהונגען פון אן אונווייסענדען מענשען צו זיין הונד. ער איז צו זיין הונד צוגעבונדען, ער האָט איהם אפילו ליעב, אָבער דאָס איז דאָך א הונד, א חיה. ער דאַרף זיך וואַלגערען ביי איהם צו די פֿיס, זיין אַרט איז אונטערן טיש; ווען מען דאַרף ווען ער די חיה א זעץ טהאָן מיט'ן פוס, געבען מיט א פלאָקען, מיט א בייטש...

ווי אן עכטער פאַרשטעהער פון אזעלכע פאטריאַרכאַלישע און פאַטערליכע בעציהונגען צו די היימישע קאַטאַרזשנע חיות, ווילכע מען קאָן אמאל צולאשצען, געבען אביסעל פרייהייט, אָבער דערפאַר זיין „שטרענג" ווען מען מוז, האָט אונזער נאטשאַלניק געהאט אין זיך אלע אייגענשאפטען פון יענער סיסטעם. די סיסטעם פון יענער פאטריאַרכאַלישער קעניגרייך, ווילכע איז בעשריבען געוואָרען צו יענער צייט, איז אָבער בעשטאַנען אויך אין דעם, ווען א נאטשאַלניק פלעגט שפילען מיט די ארעסטאַנטען אין קאַרטען אויף די נארעס אדער אונטער די נארעס. אויך האָט ער אפט געטרונקען מיט זיי און געליהען זיי געלד, אדער פלעגט אמאל לייהען געלד ביי די קאַטאַרזשניקעס. די זאכען האָט אונזערער ניט געטהאָן.

דערפאַר האָט ער אויסגעמידען יענע „שטרענגקייט", ווילכע די ארעסטאַנטען האָבען צו יענער צייט ארויסגעוויזען צו זיינע פאַרגעניגער, ווען מען האָט עס נור בעדארפט. אויב למשל דער נאטשאַלניק האָט זיך מיט עפעס פערזינדיגט, האָט ניט געוואָלט ווען עס איז ערפילען, האָבען איהם די ארעסטאַנטען מיט מעסערס ארומגערינגעלט אין אַסטראָג און מיט געוואָלד איהם געצוואונגען צופריערענשטעלען זיי.

אבער איך וויל איבערגעהן צום נאטשאלניק פון דעם אסטראג, וואוהין מען האט מיך נאכדעם אריבערגעפיהרט און פון וואנען איך בין ענטלאפען.

ער איז א טיפישער קאטארזשנער טורמע־נאטשאלניק, א פארשטעהער פון יענער אלטער, אשטארבענדער קאטארגע, וועלכע האט שוין אבגעלעבט און וועלכע איז פערביטען געווארען אויף א פאלקאמענער קאטארגע. דעריבער איז דער טיפ אויך אן אבשטארבענדער און אונזער נאטשאלניק האט מיט זיך פאר־געשטעלט איינעם פון די לעצטע עקזעמפלארען פון יענעם מין.

ער שטאמט, קען מען זאגען, פון א קאטארזשנע משפחה. ד. ה. זיין גאנצע משפחה האט זיך געפונען אין דיענסט אויף קאטארגע. זיין פאטער איז זיין גאנץ לעבען געווען דער נאטשאלניק פון דער קארישער קאטארגע און האט איבערגעלאזען זיין אמט ווי א מין ירושה צו זיין זוהן. די ערשטע צייט איז ער געווען דער נאטשאל־ניק פון „קארא", און וועו דיעזער פלאץ איז שפעטער אבגעשאפט געווארען האט מען איהם איבערגעפיהרט אין נערטשינסק, וואו ער האט נעדיענט די גאנצע צייט.

אויסוואקסענדיג און האדעווענדיג זיך זיין גאנצען לעבען אין דער קענגרייך פון קאטארגע, צווישען קאטארזשניקעס, זיינען שוין זעלבסטפערשטענדליך זיינע בעציהונגען צו זיי געווען אנדערע. פאר איהם זיינען די קאטארזשנע ארעסטאנטען ניט געווען האס, וואס זיי זיינען פאר די נאטשאלניקעס, וואס וועלען געשיקט אהער פון רוסלאנד. ער האט אויף זיי געקוקט ווי אויף מענשען, וועלכע זיינען ניט בלויז דורכגעדרונגען פון פערברעכען און געגען וועלכע כען דארף אנווענדען בעשטראפונגס־מיטלען און אויספיהרען אלע אינסטרוקציאנען פון אסטראג, נור זייענדיג מיט זיי שטענדיג אין בעריהרונג, האט ער געוואוסט די ארעסטאנטען לויט זיינע פערזענליכע ערפאהרונגען און בעאבכטונגען. ער האט געקענט אי די פאזיטיוון זייטען, די מענשליכע זייטען, אי די פערברעכעריישע, נעגאטיוון, געפעהרליכע זייטען פון זייער נאטור.

מענשליכע צי ניט מענשליכע, אבער לעבעדיגע בעשעפע־נישען זיינען געווען פאר איהם, ניט נור אבסטראקטע ציפערן, וועלכע זיינען געווען פערשריבען אין די ביכער פון דער קאנצע־

ד. ה. מיט די ארעסטאנטען, וואס געפינען זיך אויסער'ן אסטראג א. ז. וו.

און אָט די אלע עלטסטע האָבען פערוואלטעט ניט אונטער זיין פיהרונג, ווי עס דארף זיין, נור האָבען געפיהרט ווירקליך די בעל־הבית'קייט פון'ם אָסטראג, בעהאלטענדיג זיך אונטער זיין נאָמען. דערפאר זיינען זיי געווען די פאקטישע הערשער און האָבען זיך אויפגעפיהרט זעלבסט־הערשעריש, יעדער איינער אין זיין אָבטיילונג.

אויף אזא'ן אופן האָט דער פאטריארכאלישער נאטשאלניק געוואוסט וועגען די אלע מעשים אין אסטראג אויף אזויפיעל, ווי־פיעל דער דאָקטאָר פון אסטראג וויסט וועגען דעם געזונדם־צו־שטאנד פון די קראנקע קאטאָרזשניקעם.

זיינע פעראנטוואָרטליכע פליכטען פון א נאטשאלניק פון א קאטאָרזשנעם אסטראג האָבען זיך אויסגעדריקט אין דעם, וואס ער האָט, אויב ער האָט זיך ניט פערשלאָפען אדער געווען פער־נומען מיט עפעם אנדערעם, אויסגעהערט די רעפּאָרטען פון זיינע ארויסהעלפער, האָט גוטגעהייסען זייערע פעראָרדנונגען און האָט צוגעשטימט צו זייערע פאָדערונגען.

ניט איין מאָל זיינען אין קאנצעלאריע פאָרגעקומען אזוינע סצענעס: דער נאטשאלניק פון אסטראג האָט געבעטען ביי זיין עלטסטען נאדזיראטעל, אז ער זאָל רחמנות האָבען אויף דעם אדער אויף יענעם קאטאָרזשניק, וועלכען דער נאדזיראטעל האָט בעשלאָסען שמייסען, אדער אנדערש בעשטראפען, און וועגען וואס ער איז עס געקומען מעלדען זיין נאטשאלניק, אויב ער האָט איהם נור געטראפען.

געוועהנליך פלעגט ער זיך אין אזוינע פעלע ניט שטאָרק בעטען אָדער צושטעהן, ווייל ווען ער האָט נור געוואָלט ארויס־ווייזען זיין מאכט פון א נאטשאלניק, האָט ער עס אלע מאָל גע־קענט. אין דעם פאל האָט ער עס ניט געפונען פאר נויטיג, ווייל איבעראל האָט צווישען זיי געהערשט כמעט הארמאָנישע איינשטי־מונג.

זיין האָלע אין קאנצעלאריע איז בעשטאנען אין אונטערשרי־בען פאפיערען, וועגען דעם אינהאלט פון וועלכע ער האָט געוואוסט

מיט דער אויסנאהמע פון דיעזער שוין צו־נאהענטער פרייד־שאפט, איז ער אבער פערבליבען געטריי צו די פאטריארכאלע קאטאדושנע טראדיציעס. „שמייסען", קערפערליכע בעשטראפונ־גען, מיט וועלכע אזעלכע תליונים ווי באראדולין און איזמאילאוו פלעגען זיך זעלטען ווען בענוצען, זיינען פאר אים געווען א נעוועהנליכע זאך.

עס איז ניט אריבער א טאג, אז מען זאל וועמען עס איז ניט שמייסען אונטער זיין פאטערליכער „השגחה אויף די קינדער". אפילו די פאליטישע, וועלכע ער האט געוופען נאכ'ן אלטען מנהג „מלוכה־פערבראכער", און וועגען וועמען ער פלעגט נעהיימניספול און מיט שטאלץ דערצעהלען פון דער צייט ווען ער איז נאך מיט זיי נעווען אויף „קארא", — איז ער פונדעסטוועגען נעווען פארטיג נאכ'ן אלטען מנהג צו אונטערווארפען זיי צו קערפערליכע בעשטראפונגען.

אינ'ם אויבענדערצעהלטען פאל, וואו ער האט מיך געוואלט שמייסען, איז כאראקטעריסטיש פאלגענדעס: ער האט מיך געוואלט קערפערליך בעשטראפען ניט פאר זעם פערברעכען, וואס איך האב בענאנגען, פאר ברעכען דאס געזעץ פון אסטראג, נור דערפאר וואס איך האב איבערגעפיהרט „קאזאנעם מאטעריאל" און אנגעטהאן א היזק. וואהרום וועז איך האב איהם פארגעלעגט צו דעקען דיעזען שאדען מיט מיין אייגען גלד, וואס איך האב געהאט אין קאנטאר, האט ער מיך באלד בעפרייט פון דיעזער שענדליכער און ערנידע־רינגענדער שטראף.

אבער דאס מערקווירדיגסטע אין איהם איז געווען דאס, וואס ער איז נאר געווען דער אפיציעלער, פארמעלער נאטשאלניק, און די פאקטישע הערשער זיינען געווען עטליכע, פון וועלכע איינער האט פערנומען דעם הויפט פלאץ און האט געהערשט איבער'ן נא־טשאלניק אליין.

די פערוואלטונג און דאס פיהרען דעם אסטראג ווערט אויי־געטיילט צווישען עטליכע עלטסטע נאדזיראטעלעס. דער עלטסטער נאדזיראטעל אין אסטראג בעל הבית'עווען איבער איהם און אי־בער די קאטארזשניקעס; א צווייטער איבער דער ווירטשאפט, שפייז און זאבען; א דריטער פערוואלטעט די „פריע קאמאנדא";

ער פלעגט אויך דערצעהלען וועגען פערשיעדענע קאטאָרזשניקעס, וועגען בעריהמטע פערברעכער, וועגען וועלכע מען פלעגט אין בערגעבען מאָדנע לעגענדעס. וועגען זיי האָבען געזאמעלט אייניצעלהייטען בעוואוסטע שרייבער און פסיכאָלאָגען, וואס פלעגען בעזוכען די קאטאָרגע. ער אָבער האָט זיי געקענט אזוי ווי גערוועהנליכע אייגפאכע ארעסטאנטען און האָט דערצעהלט אזוינע זאכען וועגען זיי, וואס האָבען בעוויזען זייער עהנליכקייט מיט דער מענשליכער וועלט...

וועז ער פלעגט דערצעהלען וועגען „מלוכה פערברעכער", פלעגט ער שוין דאן אויך צוציהען מיין אויפמערקזאמקייט און איך פלעג אוועקלעגען אן א זייט מיין פעדער, גלייך מיט די איבעריגע שרייבער, וואס האָבען שוין לאנג אויפגעהערט ארבייטען. דערצעהלען פלעגט ער איבערהויפט וועגען די פאָליטישע קאטאָרזשניקעס אויף „קארא". דאס זיינען אלע געווען בעוואוסטע און בעריהמטע „נאראדאוואָלצעס". א חוץ זיין בעקאנטשאפט מיט זיי ווי דער נאטשאלניק פון דער קאטאָרגע אויף „קארא", פלעגען נאָך צוקומען ערצעהלונגען, וועלכע ער האָט נעהערט פון זיין פאָטער. דאס אלעס איז געווען זעהר אינטערעסאנטער מאטעריאל, אבווהל פון די ליפען פון א קאטאָרזשנעס טשינאָווניק. יעדעס מאָהל ווען ער פלעגט נעהמען דערצעהלען, פלעגט זיך זיין ראלע אונבעמערקטערהייט בייטען: פון אן ערצעהלער פלעגט ער פערוואנדעלט ווערען אין א צוהערער.

דער קאטאָרזשנער שרייבער, דער צווייטער נאָך מיר, וועלכער פלעגט דעם נאטשאלניק שטעלען פראגעס וועגען דעם וואס ער פלעגט דערצעהלען, פלעגט ביסלעכווייז אליין אנהויבען צו דערצעהלען. און דערצעהלען פלעגט ער אזוינע געשיכטען, פלעגט בערעגען אזוינע „פאקטען", אז דעם אלטען קאטאָרזשנעס נאטשאלניק'ס מעשיות פלעגען ווערען בלאס. און ער פלעגט נעבאך דארפען אבטרעטען זיין פאָזיציע דער אויטאָריטעט, — זיין שרייבער.

ווען יענער פלעגט אריינקומען אין זיין ראלע, שטעהענדיג, ווי זיין נעווהנהייט איז געווען, אין מיטען צימער מיט דער פען אין האנד, פלעגט ער טיעפזיניג דערצעהלען וועגען אזעלכע פעלע, אזעלכע וואונדער, פון וועלכע עס פלעגט פערכאפען דעם אטהעם ביי די

אזויפיעל, ווי וועגען דעם טורמע־שפייכלער, דעם טורמע־קעסעל און די טורמע־רפואות. די קאנצעלאריע האָט אויך פערוואלטעט א נאדזיראטעל, וועלכער האָט ערפילט די פליכטען פון דעם עלטסטען שרייבער. ער האָט געענטפערט אויף אלע פאפיערען און האָט געפיהרט די רעכענונגען, און דער נאטשאלניק האָט זיי אונטערגעשריעבען.

אויב דער נאטשאלניק האָט אפילו ניט אויסגעהערט די רעפּארטען, האָט ער אבער די פאפירען דאָך געמוזט אונטערשרייבען, ווייל די העכערע בעאמטע האבען זיי דאָך נעקענט איבערקוקען, ניט נעהמענדיג אפנים אין אנבעטראכט, אז די העכערע בעאמטע האָבען דאָך אויך שרייבער־עלטסטע.

דעריבער פלעגט ער קומען אונבעדינגט אלע טאָג אין קאנצעלאריע. דאן פלעגט איהם שוין אויסקומען ארבייטען אביסעל שווערליך, ווייל איהם פלעגט ערוואַרטען א נאנצער בארג מיט פאפּיערען, וועלכע ער פלעגט אונטערשרייבען ניט איבערלעזענדיג אפילו די קעפלעך. ניט אומזיסט האָט ער אבער געשפּארט דיזעז צייט; ער האָט זי פערברויכט מיט גרויס ניצליכקייט פאר דעם אינטערעס און פערגניגען פון אלעמען.

זיין צייט אין קאנצעלאריע פלעגט ער פערברענגען אין שטענדיג דערצעהלען מעשיות וועגען די קאטאַרזשנע בעאמטע, ווי פון די קלענערע, אזוי אויך פון די העכערע, ווייל פון די קלענערע וועלען דאָך העכערע בעאמטע. דערצעהלען פלעגט ער עס אזוי, פונקט ווי ער וואלט איבערגעגעבען היסטאָרישע פאקטען: ווי אזא און אזא פון א געוויסען ראנג איז מיט אמאל אריבער אין אנ'אנדער ראנג; ווי א געוויסער טשינאָווניק איז דורך א געוויסער פאסירונג געוואָרען א געהיימראטה; אז זיין הויכגעבורטה, דער גובערנאטאָר, האָט, בעזוכענדיג דעם אסטראג, זיך אויסגעדריקט אזוי און אזוי איבער א געוויסער אנגעלעגענהייט; אז דער נאטשאלניק פון דער קאטארגא עקס... האָט ליעב געהאט זיך שארף אויסדריקען; און דער נאטשאלניק פון קאטארגא או... האָט געהאט אזא און אזא טבע; און אז דער אלטיטשקער אייוואן אייוואנאָוויטש האָט ליעב געהאט אזא מין וויץ. און טאקע אויפ'ן אָרט פלעגט ער דעם וויץ אויסבערזאגען און פלעגט בעוועגען צום לאכען די גאנצע קאנצעלאריע.

ארויסשלעפענדיג איינע פון די פיעלע פאפיערלעך און פא־פיערען, וואס זיינען געהאנגען איבער זיין טיש פלעגט ער זאגען: „לעזט, דא האב איך נאך פון לאנג שוין פערצייכענט אייער חלום". און פלעגט נעהמען לייענען דאס פאפירעל. און דערנאך פלעגט ער ארויסשלעפען א צווייטען פאפירעל און פארטזעצען לייענען: „אין אזא און אזא נאכט, אזא און אזא טאג, האט זיך אייך נע־חלומ'ט אזא חלום. ניט אמת?" פלעגט ער זיך וועגדען צום נא־טשאלניק.

און יענער, צי ער פלעגט געדענקען אדער ניט, אבער ער פלעגט א שאקעל טהון מיט'ן קאפ או יא.

„און אזוי ווי איהר זייט געבוירען געווארען אין אזא טאג, אין אזא יאהר" — פלעגט ער פארטזעצען, ארויסשלעפענדיג א דריטען פאפיערעל, — „דעריבער בעדייטעט אייער חלום".... דא פלעגט ער מאכען די נויטיגע אויספיהרונגען. דער נאטשאלניק, און מיט איהם די גאנצע קאנצעליאריע, פלעגען אבאטהעמען פרייער. און דער שרייבער פלעגט א צופריעדענער צוריק פארנעהמען זיין פלאץ ביים טיש.

א חוץ זיינע געניאלע קענטניסע וועגען רוחות, איז נאך דיזער ארעסטאנט־שרייבער געווען פאר דער קאטארזשנער אדמיניסטרא־ציע א לעבעריגע ענציקלאפעדיע. ער איז אבסאלוט נעווען געניט אין אלעם. ער האט געקענט אלע ארעסטאנטען ביז איינעם: וואר עם פיהרט זיך אויף גוט און וואר שלעכט; וואר עם איז פעהיג אויף עפעם און וואר ניט; וואר עם צייכענט זיך מיט עפעם אוים, וואר עם מאכט זיך פערדיענסטליך א. ז. וו...

דעריבער פלעגען די אלע פראגען פון דער קאטארזשנער פער־וואלטונג, וואס פלעגען בעשפראכען וואר אין קאנצעלאריע, ענט־שיידען וואר לויט זיין מיינונג. פיעלע קאטארזשניקעס זיינען דעריבער געווען מיט זייער שלעכטען אדער גוטען אורטייל פער־פליכטעט צו דיזען שרייבער־ארעסטאנט.

צו פערדאנקען אייניגערמאסען דיעזען טיפ איז מיר אויך נע־לונגען דורכפיהרען מיין אנטלויפען פון קאטארגא. א דאנק זיינע בעמיהונגען בין איך געוואארען א שרייבער און האב נאכהער געקענט דורכפיהרען מיין אנטלויפען מיט זיין אנטייל נעהמען. זיין מיט־

קאנצעלאריסטען. און דער נאטשאלניק פלעגט אויסנלאָצען די אויגען און האָט מיט זיך פּאָרנעשטעלט די פערקערפערטע אויפמערקזאמקייט.

דער דאָזיגער שרייבער איז נעווען איינער פון די הויפט אייגפלוסריכע פאקטאָרען אין דער קאטאָרזשנער פערוואלטונג. דאס איז נאטירליך ניט נעווען אנערקענט און קיינער האָט זיך וועגן דעם ניט ארויסנערעדט. אין דער ווירקליכקייט איז ער נעווען דער הויפט מאכער פון אלע אונטערנעהמונגען און פאסירונגען פון דער טורמע־אדמיניסטראציע. און ערשייכען אזא שטופע האָט ער נור נעקענט א דאנק זיינע אויסשלים־איכע „טאלאנטען" און בעזונדערע „מעלות".

ערשטענס איז ער נעווען פערבונדען מיט פערשיעדענע מאָנאסטירען, האָט זיך דורכגעשריבען מיט פיעלע מאָנאכען, מאָנאשקעס, און אפילו מיט אן עפיסקאָפ. די קאָרעספּאָנדענץ איז נעווען׳ליך נעווען פון א רעליגיעזען כאראקטער, אלץ וועגן הייליגע, געטליכע זאכען. וועגן דיזער קאָרעספּאָנדענץ האָבען אויך נעוואסט דער נאטשאלניק און אלע נאדזיראטעלעס, וועלכע פלעגען ביים לעזען פון די בריעף קוקען אויפ׳ן שרייבער, ניט אזוי ווי אויף א קאטאָרזשניק, נור אזוי ווי אויף איינעם וואס דריקט אוים היימליגע חכמה. ווייטער איז ער נאָך נעווען אן עהרען־מיטגליעד פון א „ספיריטואליסטישער נעזעלשאפט", פלעגט מאכען סעאנסען. און לויט דער בעהויפטונג פון „פערטרויטע" האָט ער נעהאט פערבינדונגען מיט די „נייסטער".

ווען דער נאטשאלניק פלעגט אמאל קומען אין קאנצעלאריע אביסעל פריהער אין־דער־פריה, האָבען מיר שוין נעוואוסט, אז מיט איהם האָט פאסירט עטוואס אונגעוועהנליכעס. נאָך אויפ׳ן שוועל שטעהענדיג, פלעגט ער פערזאָרגט און אונרוהיג דערצעהלען, אז איהם האָט זיך לעצטע נאכט גע׳חלומ׳ט א זאָנדערבארער חלום, האָבענדיג אין זינען מיט זיין ערצעהלונג א בעשטימטע פערזאָן. די בעשטימטע פערזאן האָט זיך ניט געלאָזט לאנג בעטען. דער ארעסטאנט־שרייבער פלעגט באלד אויפשפרינגען פון זיין אָרט און פייערליך א זאָג טהאָן: „אָט באלד וועל איך פאר אייך אנפלעקען א נעהיימניס."

צוויטער טייל.

דאָס אַנטלויפֿען פון קאַטאַרגע

ווירקונג האָב איך געקראגען דורך דעם, וואס איך האָב איהם פערטרויט און גע'פועל'ט, אז מיר זאָלען צוזאמען אנטלויפען.

עס איז נעוועהנלעך געווען זעהר ריזיקאָליש צו פערבינדען זיך מיט אזא טיפ, אָבער קיין אנדער וועג איז ניט געווען. איך האָב זיך דערנאך איבערצייגט, אז עס איז אבסאָלוט אונמעגליך צו טהאָן עס מיט איהם, און נאכדעם וועז מיט זיין מיטווירקונג איז שוין כמעט אלעס געווען פארטיג צו מיין אַנטלויפען, איז מיין הויפט אויפגאבע געווען ווי אזוי פטור צו ווערען פון איהם.

איך האָב איהם געדארפט איבערצייגען, אז איך האָב געביטען מיין בעשלוס צו אַנטלויפען, אז אונזער פלאַן איז אן אוטאָפיע און אז אונזער גאנצע ארבייט איז גאָרנישט ווערטה. איך וויים ניט אויף וויפיעל מיר איז געלונגען איהם איבערצודעגן צו ענדערען דעם בעשלוס, ווייל ביז דער לעצטער מינוט האָב איך אלץ ערווארטעט, אז איבער איהם וועל איך דורכפאלען.

אויף אזא'ן אופן האָט די קלענסטע און צו דער זעלבער צייט די וויכטיגסטע פרוזשינע פון דער טורמע־אדמיניסטראציע גופא מיטגעווירקט צו מיין אנטלויפען.

איך נעה אריבער צו מיין אנטלויפען.

צוליעב אורזאכען פון א ריין קאנספיראטיוועז כאראקטער, ווי אויך צוליעב דעם, אז געוויסע מיטלען, מיט וועלכע מען וועט זיך נאך קענען בענוצען, זאלען ניט דורכפאלען, וועל איך וועגען פיעלעם אין נאנצען פערשווייגען.

עס פערשטעהט זיך, אז עס איז ניט גרינג אננעקומען בעזארגען זיך מיט נעלד און אדרעסען אין דער געפאנגנשאפט, און איבערהויפט נאך דורכשרייבען זיך אויף אן אונלעגאלען אופן.

ניט וועניג שווערינקייטען און אנשטרענגונגען האבען פאר־נעשטעלט מיט זיך, צום ביישפיעל, דאס דינגען פון׳ם פויער, וועל־כער האט מיך בעדארפט אוועקפיהרען אויף זיינע פערד. וועז איך וועל שוין זיין אויסער די וועגד פון׳ם אסטראג. מיט צרות איז אנ־געקומען דאס צוגרייטען פון ציווילע קליידער, געווער, גיפט, א געאגראפישע קארטע פון יענעם נענענד, שוין ניט רעדענדיג וועגען דעם הויפט־פונקט, וואו דאס אנטלויפען האט בעדארפט פארקומען.

וועגען בעפרייען זיך, וועגען אנטלויפען הויבט מען אן צו טראכטען, נאטירליך, אין די ערשטע טעג נאכ׳ן אורטייל, אן אזוי האבען אין דיזען פאל די פראקטישע צוגרייטונגען געדויערט העכער צוויי יאהר.

אוז אט קומט אן דיעזער פאטאלער מאמענט. עס ווערט דורכ־געפיהרט דאס, פון וואס דו האסט געטראכט אין פערלויף פון׳ם לאנגען, פינסטערען קאטארושנעם לעבען. די חלומות פון שלאפלאזע אוז מאטערענדע נעכט ווערען פערוואנדלט אין א ווירקליכייט. די אונרריכבארע מחשבות אוז פאנטאזיעס ווערען א ווירקליכער פאקט.

דאס איז געווען א מאי־נאכט פון׳ם יום טוב פון דעם הייליגען „ניקאלאי", אבער אין אונזער קאטארושנער קעניגרייך איז עס נע־ווען א דרייפאכער יום־טוב : ערשטענס איז עס א יום־טוב אן אלגע־מיינער, פון׳ם גאנצען רוסישען פאלק, צו וועלכען עס געהערען אויך די בעאמטע אוז אונזערע דארפישע שכנים ; צווייטענס איז דער דאר־פישער קלויסטער געווען געגרינדעט אין׳ם נאמען פון דיזען היי־

דא". עס זעהט אויס אויפ'ן אָנבליק, ווי דאָס וואָלט געווען דער אָסטראָג אליין. עמיצער האָט פון דאָרט צוגענומען דעם צאָהם און די איבעריגע זאכען, און ער איז אזוי פערבליבען שטעקען אליין אין סטעפ.

און אָט ביי דער ווייסליכער, צודרעהטער סטעזשקע טרעט ארויס דער בעוואוסטער, ווייסער, הויכער שטיין, וועלכער ווערט דערמאָנט אין דער היסטאָריע פון דער קאַטאַרגא. דאָס איז דער קבר פון אן אנטלאָפענעם קאַטאַרזשניק, וועלכען מען האָט, יא־ געגריג זיך נאך איהם, דער'הרג'עט און אויפ'ן זעלבען פלאַץ בע־ גראָבען און אוועקגעשטעלט דעם ווייסען שטיין פאר א מצבה.

רעכטס הויבט זיך צו דער הויך א מרה שחורה'דיגער ריעזיגער פעלז, וועלכער בילדעט, דוכט זיך, ווי א מוראַ'דיגען באלקאָן איבער דער קעניגרייך פון קאַטאַרגע. ער הענגט אזוי ווי אין דער לופטען און דראָהעט, אז אָט אָט וועט ער זיך אבריסען און בעגראָבען אונטער זיינע חורבות אלע קאַטאַרזשנע געבוידעם מיט זייערע אייגוואהנער צוואמען.

און דאָרט אויף דער אנדער זייט, אויף אויגעם פון די בערג־ לעך, זעהען זיך די קברים פון די „נאַראַדאָוואלצעם" און פון די פוילישע מיאטאזשניקעם, וועלכע זיינען דא געשטארבען אין פער־ שיעדענע צייטען. שוין לאַנג ווי עם רוהען דא דיזע גרויסע פער־ שיקטע און קיין זכר וואָלט שוין ניט פערבליבען פון זיי, וועו ניט די בעמיהונגען פון מעלשין'ען, וועלכער האָט דאָ פערבראכט און וועל־ כער האָט גע'פועל'ט, אז מען זאל די מצבות בעגייען. וועו איווא־ נאָוו, א פאָליטישער, א סטודענט פון מעדיצין, איז געשטאָרבען און איז אויך אויף דיזען פלאַץ בעגראָבען געווארען, איז מעלשין'ען גע־ לונגען, אז מען זאל די איבעריגע אייגעאפלענע קברים צורעכט מאכען.

און איצט, אויף א הויכען אבגעהאקטען שטיין, צווישען די נאקעטע און ווילדע בערגלעך, טהייל'ען זיך אב אייגזאם און שטאָלץ א גאנצע גרופע צלמים־מאָנומענטען.

צוקוקענדיג זיך צו דיזע מאָנומענטען בעמיהסטו זיך דורכ־ שטודירען און אוועקטראגען מיט זיך די אלע ערצעהלונגען, וואם מען האָט זיך אָנגעהערט וועגען דעם לעבען פון אָט דיעזע מארטירער־

ליגען; און דריטענס האָט דער נאטשאלניק געפייערט אין יענער נאכט זיין געבורטס־טאָג, וויל ער האָט געטראָגען דעם נאמען פון דיזען הויליגען.

דערפאר איז דיזער טאָג פון אלגעמיינער שמחה, שיכרות און בעגייסטערונג אויסגעקליבען געוואָרען, כדי מען זאל זיכערער און בעקוועמער קענען דורכפיהרען דעם פלאָן.

מיר זיינען צווויי. דער ערשטער הויפט־אקט איז דורכגעפיהרט. מיר קריכען שוין דורך שטילערהייד די ארומצאמונג פון׳ם אָסטראָג. אויסציהענדיג זיך אין גאנצען געוואוקם פויזען מיר אויפ׳ן בויך און וועגרען אָן אונזערע קרעפטען צונויפצוגיסען זיך מיט דער אויבערפלעכע פון דער ערד, כדי מען זאל ניט בעמערקען אונזערע בעוועגונגען.

דער שוואַרצער שאָטען, וואָס די הויכע וועגד פון׳ם אָסטראג ויאַרפען פון זיך, בעשיצט אונז מיט זיין געדיכטע פינסטערניש. פון׳ם נאטשאלניק׳ם הויף דערטראגען זיך אונהארמאָנישע, פערפלאָנטערטע קלאנגען פון מוזיק, געזאנג און געלעכטער. די צוּרטע, קלינגענדע טענער פון א פיאנאָ ווערען איבערגעשלאָגען און מישען זיך אויס מיט דאם פרעהליכע, לעבעדיגע געזאנג פון א גראמאָפאָן און דאָם קלאפען פון די דאָרף־שומרים. דאָם אלעס רייסט איבער א זאַרנלאָזער, זעלבסטצופריעדענער, גליקליכער געלעכטער פון פיעלע שטימען; שארפע, הילכענדע און פאלשע פרויען־שטימען ניסען זיך צוזאמען מיט די שיכור׳ע באסאָוע קולות פון די מענער. פונ׳ם גאנצען דאָרף דערטראָגט זיך אן אונגעוועהנליכער טומעל און גערויש. עס הערט זיך ווי מען פרעהט זיך שיכור׳ערהייד, ווי מען הוליעט.

אט זעהען מיר אנטקעגען אונז ליגט די „פרייע קאָמאנדא", אזוי ווי אן אונגעהייער גרויסע גרוב. די קאטאָרזשנע ערדישע הייזלעך, פונקט ווי בערגלעך מיסט, ליגען צוואוארפען ניט ווייט איינע פון די אנדערע. וואו ניט וואו פון ערגעץ א לאָך וואס דיענט אנשטאט א פענסטער, קומט ארויס א שוואכער שיין. אויף א רגע ליופען דורך אין געראנק די אלע אימה׳דיגע און בלוטיגע עפיזאָדען, וועלכע שפיעלען זיך אָב אין דיזע קאטאָרזשנע הייהלען. אביסעל אן א זייט שטעהט איינזאם די געבוידע פון דער „פרייער קאָמאנ־

זייערע פּנים'ער זיינען געווען געריכטעט ווער צום הויף פּונ'ם נאטשאַלניק און ווער צו דעם יום טוב'דיגען דאַרף. זיי זיינען געשטאַנען אונבעוועגט, פערטראכט, קענטיג, דאָס זיי האָבען זיך אויפּמערקזאם צוגעהערט צו די פּרעהליכע קלאנגען, וואס האָבען זיך פון דאָרט דערטראגען.

די יום טוב'דיגע און הייליגע שטימונג האָט זיי אַבגעצויגען פון זייערע הייליגע דינסט־פּפליכטען. עס קען זיין אז זיי האָבען זיך אין יענעם מאָמענט עראינערט אָן זייער היים, זייערע קרובים און האָבען געטרויעט וועגען יענער גליקליכער צייט, וועז זיי וועלען זיך אויך קענען משמח זיין און געניסען פון הייליגען יום טוב.

אונז האָט עס אבער אויף קיין האָר ניט בערוהיגט. מיר האָבען אָנגעשטרענגטערהייט נאָכגעפאָלגט זייער יעדער בעוועגונג, ווייל וועז זיי וואָלטען אונז נור בעמערקט וואָלטען זיי אונז גלייך דערשאָסען, ניט אכטענדיג וואס זיי זיינען געווען אזוי יום טוב'דיג געשטימט.

מיר האָבען נעדארפט פערבייגעהן עטליכע אזעלכע געפּעהרליכע וואָך־ביידלאָך, אויידער מיר זאלען דערגרייכען דעם נויטיגען גרויסען וועג אין פעלד. פריהער האָבען מיר בעדארפט דורכגעהן די געגענד פונ'ם אסטראָג, דערנאָך די קאָנוואָינע קאָמאַנדאָ, וואו עס איז אויך געווען א וואָך, נאָכהער די געגענד פון דער אדמיניסטראציע און צום סוף דורכגעהן דעם דארף פערביי די בויערשע הייזלאָך. ערשט דאן וועלען מיר צוקומען צום וועג, וועלכער פיהרט צו יענעם אָבגערעדטען פונקט, וואו אונז האָבען ערווארטעט די פערד.

לאנגזאם און געוויסלאָז, אָנשטרענגענדיג זיך ניט צו מאכען דעם קלענסטען קלאנג, ניט ארויסצייגענדיג קיינע לעבענס־שפּורען, האָבען מיר זיך שטיל אונטערגע'גנב'עט פון איין פונקט צום צוויי־טען, ביז וואנען מיר האָבען געהאַט די מעגליכקייט צו שטעלען זיך אויף די פּיס.

נאָכדעם ווי מיר האָבען זיך צורעכט געמאכט האָבען מיר אנגעלאדען אונזער געווער און האָבען נאָכאמאָל ווידערהאָלט אונזער אָבמאך אין פאל טאָמער כאָפּט מען אונז. דער אבמאך איז בעשטאַנען, אז מיר זאָלען זיך לעבעדיגערהייד ניט אונטערגעבען, פאר

פערשיקטע, די „מלוכה־פערבערעבער", וועמעס געדענקים איז פער־בליבען און נעהט איבער פון דור צו דור ביי די בויערן־איינוואהנער אוך דריגנט אויף אריין אין די קאטאַרוזשע אַסטראגען.

פיעלע לעגאנדארישע ערצעהלונגען גיבען אויף איבער די אלטע איינוואוינער פונ׳ם האַרץ וועגען טשערנישעווסקי׳ן און מיכאיל׳אוו׳ן, וועלכע האַבען זיך דא איינגעפונען אין דער צייט, וואַס דער בע־ריהמטער ראזגולדייעוו האַט דאָ געשאַלטעט און געוואַלטעט.

וועו דו קעהרסט זיך אום מיט׳ן פנים פונ׳ם צופוסען פון׳ם מרה שחורה׳דיגען פעלז, לעבען וועלכען עס געפינט זיך דאס דער־פעל, צווישען חורבות פון שטיינער, גראניט־פעלזען, זעהען זיך ארויס אַט די זילבער־שיכטען מיט זייערע קוימענס און נאכט־פלינ־לען און אנדערע געביידעס.

זייער פינסטערער אויסזעהן טרייבט אויף דיר אָן טרויעריגע מחשבות און דערמאַנט, אז גאר ניט לאנג האַבען דאָ אין פינסטערע, אונטעראירדישע לעכער, אין דונקעלהייט און פייכטקייט, מיט אי־בערמענשליכע יסורים, געשמידטע אין אייזען, געארבייט מענ־שען, אונטער דער געפאַהר פון׳ם באיאָנעט און ריטער האַבען זיי געקלאפט אין די שטיינער און ארויסגעקראגען פון דאנען די זילבער־דודע, דורכגעזאפט מיט מענשליכע בלוט.

ווי א שטורם טראַגען זיך דורך אין דער פארשטעלונג דיזע אייגדריקע און בילדער פון דער דאזיגער סביבה אין יענער פאטא־לער נאכט און גיסען זיך צוזויף צוזאמען מיט דעם געפיהל, אז דו געפינסט זיך אויף דער גרענעץ פון פרייהייט און געפאנגענשאפט, אויפ׳ן וועגעץ פון לעבען און טויט.

קריכענדיג אזוי אויף אלע פיער פארווערטס, ווי א ראַק, און לאנגזאם, האַבען מיר זיך שוין אבגעמוקט אויף אזא בעדייטענדער שטרעקע, אז עס האַט זיך שוין דערזעהן דער אַסטראג.

דער שווארצער און גרויסער אסטראג, מיט זיינע פיעלע, שוואך־בעלויכטענע פענסטערלאך, האַט אויף אונז א קוק געטהאן בייז. אזוי ווי ער וואלט זיך מיט זיין חושך־שווארקייט אנגעמוקט אויף אונז און פערפאַלגט, וועלענדיג אונז אין נאנצען צוזדריקען. אויף אלע זיינע פיער וויגקלען זיינען אין זייערע הויכע בייזלאך גע־שטאנען די וואך־פאַסטען מיט זייערע ביקסען אויף די אקסלען.

א קאלטער, שארפער ווינטעל האָט פריי און מיט א פייפעריי זיך צושפיעלט און אבגעפרישט אונזערע מיעדע כחות.

איצט האָבען מיר זיך אומגעקוקט אויף צוריק און בעטראַכט דעם הורכגעגאנגענעם וועג. פאר אונז האָט זיך פאַרגעשטעלט אן אונבעקאנטעם בילד.

טיף אין דער ניעדער, אין אן ענגען, פינסטערען טאָהל, האָט זיך געצויגען ווי א גראָהער פּאָס דער דאַרף, ארומגערינגעלט ביי די זייטען פון׳ם האַריזאָנט מיט טרויעריגע, שארף־שפיציגע בערג־לאָך. די אלטע, ארימע און האלב־איינגעפאלענע חורבות האָבען זיך צוגעטוליעט איינע צו די אנדערע, אזוי ווי זיי וואָלטען מורא געהאט פאר די בערגיגע גינאנטען, וועלכע האָבען ארומגעבאפט זייער אָרימען און פערגעסענעם דערפעל.

שווער איז פון אנפאנג געווען צו דערקענען די אלע בעקאנטע פּלעצער און פונקטען, וועלכע האָבען איבערגעלאזען אזוי בולט דעם איינדרוק אין אונזערע געהירען. נור דער שיין פון פיעלע פייערלעך אין איין אָרט האָט באלד אָנגעוויזען, אז דאָס איז די קאַטאַרזשנע סביבה. און וועז מיר האָבען זיך איינגעקוקט אין יענער זייט, האָבען מיר באלד דערקענט די לאנגע הילצערנע, קאַטאַרזשנע געבייודעם. די געשטאלטען פון די וואַך־פּאָסטען, וועלכע האָבען געשטעקט ווי אין דער לופטען און אויף אנדערע בעקאנטע זאכען. די פערשטיקטע, משונה׳דיגע און געמישטע קלאנגען, וועלכע האָבען זיך צו אונז דערטראָגען, האָבען געצייגט, אז דאָרט בעווענט זיך עפעס און לעבט.

דאָס ביסעל אברוהען זיך האָט נאָך מעהר געווירקט אויף אונזער אויסגעמאטערטקייט. מען האָט אָבער ניט געטאָרט א מינוט פערלירען. מיר האָבען געמוזט פארטזעצען אונזער וועג. דערצו האָט זיך נאָך געפאָדערט א געוויסען טייל פונ׳ם וועג דורכצומאכען מיט אן אונגעוועהנליכער שנעלקייט.

א קלאָרע לבנה־נאכט איז עס געווען, און דעריבער איז דאָס גאנצע פלאכע פעלד אין יענעם פלאץ געווען העל בעלויכטען. ביז אהער האָבען מיר זיך נאָך ווי עס איז געקענט בעהאלטען אינ׳ם שאָטען פון די קאַטאַרזשנע און דאַרפישע געבייודעם. איצט אבער, וועז אימיצער זאל אהער א קוק טהאָן, וואלט ער באלד בעמערקט צוויי געהיימניספולע, אויזאמע געשטאלטען, וואָס בעווענען זיך.

קיין שום פאל ניט לאזען זיך נעהמען געפאנגען צוריק; און אויב זיי וועלען אונז ניט דער'הרג'ענען, זאלען מיר זיך איינע די אנדערע אומברענגען. צוליעב דיעזען צוועק האבען מיר זיך פער־זארגט אויך מיט גיפט.

צוגויפנעהמענדיג אלע אונזערע כחות, בענוצענדיג זיך מיט פלענער, וואס מיר האבען נעהאט און אנוועגענדיג אונזער אייגע־נעם סטראטעגישען שכל, האבען מיר זיך נעלאזען נעהן ווייטער. ניט איין מאל איז אונז אויסגעקומען בלייבען שטעהן בעוועגלאז, ווי פערשטארבענע, וועו מיר פלעגען דערזעהן עפעס א שאטען, אדער א וועלכע עס איז פיגור, אין דער וויידקליכקייט אדער אין אונזער פאנטאזיע.

צוקומענדיג נעהענטער צום דארף, האבען זיך די קלאנגען און געשרייען פון מענשליכע קולות דערהערט אלע העכער און שטארקער. צייטענווייז האט זיך נעראכט, אז דאס זיינען קולות פון וועבטער און סאלדאטען, וואס יאגען זיך נאך אונז.

מיט א פערהארטעוועטען ווילען, וואס איז געקומען פון דער נעפאהר און שרעק, און וועלכער וויסט ניט פון אויסקלייבען און פון צווייפלען, האבען מיר פארטנעזעצט אונזער וועג, וועלכער איז יעצט פאר אונז פערבליבען דער איינציגער און האט ניט געקענט זיין קיין אנדערער, ווי בלויז דער, וועלכען מיר האבען פאר זיך.

מיינע פיזישע קרעפטען האבען מיך אנגעהויבען צו פערלאז־זען אקוראט דאן, וועו עס האט זיך געפאדערט א בעזונדערע אנ־שטרענגונג. אבער מיין חבר, א שטארקער און געזונדער יונג, האט מיך א כאפ געטהאן אונטער'ן ארעם און מיך געפיהרט נאך זיך מיט זיין גאנצער קראפט.

צוקומענדיג צום עק דארף, האבען מיר זיך צום ערשטען מאל אבגעשטעלט אביסעל אבצורוהען זיך. אויף אונז האט א בלאז געטהאן דער סטעפ מיט זיין פרישקייט און בריסקייט. פארואוס, אין אונארדנונג, האבען זיך געהויבען צום הימעל ווי מוא'דיגע קופאלען, די זאבייקאלער בערג. נור יענע פון זיי וואס האבען זיך אויסגעצייכענט מיט זייערע פערשארפטע, צונעשניטענע פעלזען און גרויסע שטיינשטיקער, וועלכע האבען ארויסגעקוקט אין'ם רוים, האבען בעוויזען זייער וויידקליכע נאטור.

די נאכט איז געווען א שטילע, א ריינע און א לבנה'דיגע;

צושריפט פון׳ם נאטשאלניק, וואו אויף א פאַרמענעם פאפיער און מיט דעם זיעגעל און אונטערשריפט פון׳ם נאטשאלניק איז געגעבען די פולע ערלויבניש פאר אזא און אזא פויער אָבצופיהרען אויף א נעוויסען פלאץ צווישן ארעסטאנטען צוליעב א געוויסער אנגעלעגענהייט. אז דער פויער האָט מיט זיך אזא צושריפט, איז ער אין נאנצען אונפאראנטוואַרטליך, וועז מען זאָל אונז כאפען. דערצו האָט ער נאָך פון אונז בעקומען נאנצע הונדערט רובל. פאר א „טשאלדאן" איז אזא סומע גלייך ווי 100 טויזענד רובל. אָבער ער קאן דאָך פריהער אויסנארען ביי אונז דאָס געלד און דערנאָך ערשט אונז אויסליפערען צום נאטשאלניק? ער קאן דאָך נאָך דער־צעהלען וועגען אונזער צווייטען פערברעכען, די פעלשונג פון׳ם דאָקומענט? און אפילו וועז דיזער פונקט פון אונזער אנטלויפען זאָל שוין אראָב גלאָט, טו וויפיעל אנדערע געפאהרען ערוואַרטען נאָך אונז? איין נעראנק טרויסט נור, און דאָס איז, אז לעבעדיג וועלען מיר זיך בשום אופן ניט לאָזען פאנגען.

און ווי אונרוהיג אונזערע געדאנקען זיינען ניט געווען, און ווי טרויעריג מיר האָבען זיך ניט געפיהלט, האָבען מיר דאָך פיעבער־האָפט געשפאנט פאַראויס. מיר זיינען שוין פערנאנגען טיף אין דער ווילדער און בערגינער סטעפּ. ארום און ארום האָט זיך צו־וואַרפען א ים פון טרויעריגע בערג, בערעקטע מיט שנעע, וועלבע האָבען ארומגעכאפט דעם נאנצען האָריזאָנט מיט זייערע אייז־גרויע בערג־שפיצען. פון נאנץ ווייט האָט זיך דערטראנען א טויבער, אייגטאָניגער גערוש פון׳ם געדיכטען וואלד. ביים זייט פון וועג בעמערקען זיך שפורען פון די „טונדרעם", וועלבע מען קאן ניט דורכגעהן. די שנעע־שטיקער אויף די בערג האָבען געבילדעט זאָג־דערבאַרע פיגורען, געהיימניספולע, וועלבע, דוכט זיך, פערפאלגען און דראָהען אונז. צייטענווייז הערט זיך פון ערגעץ א שארפער און בייזער אויסגעשרייי פון א הונגעריגער חיה.

מיר האָבען זיך איינגענעסען מיט די אויגען אין דער פינסטע־דער ווייטקייט אום צו דערזעהן יענעם צלם, וואו עס דארפען וואַרטען אויף אונז די פוהרען.

ווער קאָן וויסען, וואָס אזוינס בעדייטעט יענער געהיימניס־פולער און אונבעוואוסטער קבר, אין אזא איינזאמען פלאץ; מיר האָבען בלויז געוואוסט, אז לעבען צלם פון דיעזען קבר האָבען מיר

און די אונגעוועהנליכע צייט און אזא אויסערנעוועהנליכער פאקט וואלט באלד דערוועקט א חשד. מיר האבען אבער קיין אנדער ברירה ניט געהאט און מיט די לעצטע כחות האבען מיר זיך געלאזט לויפען, ביז מיר האבען דערגרייכט דעם לעצטען בערגעל, וועלכער האט אונז פערשטעלט פון געפעהרליכע בליקען.

כאטש לויט'ן אויסגעארבייטען פלאן איז אויסגעקומען אויף זיכער, אז מיר געפינען זיך אויפ'ן ריכטיגען וועג, האט אבער דאס אויסגעמאטערטע הארץ זיך געשראקען און אלערליי צווייפלונגען געראנקען האבען געעגבערט דעם מח: וואס טהוט מען, וועו דער פלאן אליין איז גאר ניט ריכטיג, אדער וועו מיר פיהרען איהם ניט ריכטיג דורך? עס פאסירט דאך אפט, דאס אנטלאפענע פערבלאנדזשען און דרעהען זיך אזוי לאנג איבער די בערגלעך, ביז וואנען זיי קומען צוריק צו דער קאטארזשנער טעריטאריע, וואו מען כאפט זיי דאן לייכט.

ניט בערוהיגענדיג זיך וועגען דעם, שפרינגען שוין די געראנקען אריבער אויף אן אנדער חשד און פייניגען אהן רחמנות און מאטערען די נשמה: „וער וויים, אויב דער פויער וואלט אויף אונז אויפ'ן בעשטימטען פלאץ? טאמער האט ער אונז גאר געמסר'ט? עס קען דאך זיין, אז ער האט אונז פערראטען און דארטען וואלטען שוין אויף אונז די אויפזוהער מיט דעם נאטשאלניק?" דאס איז דאך דער געוועהנליכער טראגישער רעזולטאט פון די אבמאכונגען מיט די פויערים.

ערשט ניט לאנג האט פאסירט אזא פאל. מען האט געדונגען א פויער, וועלכער האט בעראפט אבווארטען צוויי אנטלאפענע אויף א בעשטימטען ארט. וועו די צוויי ארעסטאנטען זיינען ערשיענען אויף יענעם פלאץ, האבען זיי דארט געטראפען א קאמפאניע סאלדאטען מיט נאדזיראטעלעס, וועלכע האבען גיי טאקע אויפ'ן ארט דערשאסען.

ניט שוין זשע ערוואלטעט אונז אנזיך השה זעלבער שיקזאל? דאכט זיך מיר זיינען געווען אזוי פארזיכטיג, אלעס אזוי גוט אויסגערעכענט און פאראויסגעזעהן! מיר האבען קודם כל פערשפראכען אונזער פויער, אז מיר וועלען איהם בעזאלגען מיט אזא דאקומענט, וועלכער וועט איהם שטעלען אויסער יעדע געפאהר; דיעזען דאקומענט האבען מיר טאקע איצט מיט אונז. דאס איז א געפעלשטער

דריי מעת־לעת דורכאנאנד האָט ער זיך אויסבעהאלטען צווישען די בערג, אין דער וויסטענישׂ, לײדענדיג פון יסורים און שרעק. אוועקגעפאהרען איז ער מיט דריי מעת לעת בעפאָר אונזער אנטלויפען, כדי קיין פערדאכט זאָל נאכדעם אויף איהם ניט פאלען.

אויף אזא'ן אופן האָבען מיר ניט איבערגעלאזען נאָך זיך קיינע שפורען.

ווי געיאָגט פון רוחות האָט זיך דאָס פאָר פערד געטראָגען, דאָס אויפהויבענדיג זיך אויף א בארג און דאָס אראבלאָזענדיג זיך אין טיעפע גראבענס. אום אויסצומיידען ניט געווינשטע בענעגעניש, זיינען מיר ניט געפאהרען מיט'ן געוועהנליכען וועג, נור מיט א זייטיגען, א שווערען און פול מיט גריבער.

אונטער'ן שווערען בארג שטויביגע היי זיינען מיר געלעגען און זיך צוגעהערט צו דעם גערויש פון די רעדער און צו דער קלאפערי פון דעם וואָגען, אנשטרענגענדיג זיך צו כאפען וועלכע עם איז קלאנגען.

די גערָאנקען זיינען ארומגעשפרונגען פון איין זאָך צו דער צווייטער. „וואָס טהוט זיך איצט דאָרט? האָט מען זיך שוין גע־כאפט? יאָגט מען זיך שוין נאָך אונז?" דיעזע פראָגען האָבען מיר זיך אייניער דעם צווייטען געשטעלט.

„און וויי פיהלט זיך איצטער דער חבר ק.?" האָבען מיר זיך גע־נומען דערמאָנען אויף דעם און אויף יענעם פון אונזערע חברים, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין אונזער אנטלויפען, און אויף פערשיעדענע אנגעלענהייטען, וואס זיינען דערמיט געווען פער־בונדען. דיזע עראינערונגען האָבען אבער ניט לאנג פערנומען אונזערע גערָאנקען און מיר האָבען געמומען בעקלאָהרען אלעם דאָס, וואָס עס שטעהט אונז יעצט פאָר. און דערווייל האָבען מיר שוין פונאנדערגעשאָרט אביסעל די היי און געמאכט א לאָך, אז מיר זאָלען האָבען אביסעל פרישע לופט און זאָלען קענען זשהן, וואָס עס טהוט זיך ארום אונז.

מיט אמאָל האָט זיך צו אונז דערטראָגען פון ערגעץ ווייט דאָס בילען פון הינד. מיר האָבען זיך שטאַרק פערוואונדערט און זיך געוווּנדערט צו פיאָטר'ן, ער זאָל אונז ערקלערען וואָס דאָס בעדייטעט. ער האָט אונז געזאָגט, דאָס מיר וועלען באלד דארפען

זיך נעדארפט בעגעגענען מיט'ן פויער. די בעגענעניש האָט גע־דארפט פֿאָרקומען דורך דער הילף פון א פריהער אבגעמאכטען ציי־כען, וועלכער איז בעשטאנען אין פאלגענדעם: אויף א נעוויסער שטרעקע פון'ם צלם האָבען מיר בעדארפט אנצינדען א שוועבעלע און דער פויער פון זיין זייט האָט אויך בעדארפט טהאָן דאָס־זעלבע.

עס האָט ניט געמומען לאַנג און פון אונטער א בערגעל האָט זיך בעוויזען דער שפיץ פון א צלם. דאָס האָרץ האָט מעכטיג גע־נומען קלאפֿען, וועו מיר האָבען איהם דערזעהן און, ניט אבריי־סענדיג אונזערע בליקען פון דיעזען פינטעלע, וועלכע האָט זיך אלץ מעהר געמומען פערגרעסערען, האָבען מיר זיך צו איהם דער־נעהנטערט. וועו פאר אונזערע אויגען האָט זיך בעוויזען כמעט אין גאנצען דער צלם, האָבען מיר זיך אבגעשטעלט און אָנגעריבען א שוועבעלע.

אין איין מינוט האָבען מיר אלם אן ענטפער דערזעהן אזא פייערל אויף דאָרט.

ארום אונז האָט געהערשט א בית־עולם שטילקייט. די כחות וואָס האָבען ביז אהער נעארבייט, זיינען וויי שטיל געווארען, וויי זיי וואָלטען וועלען שטומע עדות זיין פון אלעם וואס דא קומט פאָר.

נעהמענדיג אין איין האַנד דאָס גיפט און אין דער צווייטער די צורעכטנעמאכטע געווער, האָבען מיר זיך שנעל געלאָזען לויפען אין דער ריכטונג פון'ם אויסגעלאָשענעם פייערל.

בלייך ווי דער טויט איז פאר אונז געשטאנען דער פויער פיאָטר וואָסילייטש און טרייסלענדיג זיך פון אויפרעגונג, האָט ער א זאַג געטהאָן זעהר שטיל:

— לעבעדיגער, קינדער!

מיר זיינען אריינגעשפרונגען אין וואָגען. ער האָט אונז גיך אויסגעלייגט, ארויפגעווארפען אויף אונז א גרויסען בארג הייה, האָט זיך אוועקגעזעצט אויף אונז און האָט נעמומען טרייבען די פערד.

נוטער פיאָטר! ווי דאנקבאר מיר זיינען איהם געווען אין יענער מינוט! זיין אויסזעהן און זיין אויפפיהרען זיך האָבען אין גאנצען בעזייטיגט יעדען פערדאכט, וואָס האָט אונז די גאנצע צייט אזוי ענגאָנגט.

מעהר האָבען מיר שוין ניט געקענט אויסהאלטען און האָבען א קוק געטהאָן אויפ'ן דאָרף. איבעראל זיינען טהירען אין פעסטער געווען פעסט צוגעמאכט; קיין איין מענשליכע געשטאלט האָט זיך ניט געזעהן. עס האָט געהערשט א שטילקייט, וועלכע בלויז די הינד מיט זייער בייזען בילען האָבען געשטערט.

וועו מיר זיינען בשלום דורכגעפאהרען דעם דאָרף, האָבען זיך די פערד ווידער געגומען טראָגען איבער'ן אָפענעם און גלייכען וועג. זיבעציג וויארסט זיינען מיר אויף אזא אופן אבגעפאהרען. די פערד זיינען געווען שטארק אויסגעמאטערט און מיר האָבען זיך צום ערשטען מאל אבגעשטעלט רוהען. הגם מיר האָבען נאָך געדארפט זיין אויף דער וואך, האָט אָבער די נאטור געגומען פאָדערען איהרס. אויסגעמאטערטע פון די אלע איבערגעלעבטע שרעקען, זיינען מיר אנטשלאָפען געוואָרען, ניט בעקענענדיג זיך אפילו רעכט מיט דער סביבה, וואו מיר האָבען זיך געפונען.

וועו איך האָב זיך אויפגעכאפט נאָך א שווערען שלאָף, פול מיט חלומות, האָבען מיר זיך געפונען ביים ברעג פון'ם טייך ארגון. די גלאטע אויבערפלעכע פון דיזען טייך האָט זיך געצויגען וויט, וויט און האָט זיך וויי צוזאמענגענאסען מיט'ן האריזאנט און הימל. דער רוישענדער מורמל פון די טיעפע וואסערען האָט אָנגענפילט די לופט מיט איינטאָניג קלאָנגען. די נאטור ארום האָט גאָר ניט געוואלט אנערקענען, או עס איז שוין פריהלינג און האָט זיך נאָך געפונען אין די ארעמס פון דעם בייזען, קאלטען וויינטער. א שניידענדע קעלט האָט דורכגענומען מיין קערפער און איך האָב פיבעריש געציטערט.

אין גיכען האָבען זיך אויך אויפגעכאפט מיינע בעגלייטער. מיר האָבען צולעגט א פייער, האָבען זיך ארומגעזעצט ארום איהם און מיט אפעטיט געגומען צובייסען פון די שפייזען, וואָס פיאָטר'ס וויב האָט פאר איהם צוגעגרייט.

וועו דער הונגער איז שוין געווען געשטילט, האָבען מיר זיך אביסל צורעכט געמאכט און נאכהער אָנגעטהאָן די פעלצען, וואָס פיאָטר האָט צוגעגרייט, אין וועלכע מיר האָבען געדארפט שפיעלען די ראלע פון סוחרים.

אין'ם גאנצען וויטערען וועג, אין אלע דערפער און סטאנציעס, וואו אונז איז אויסגעקומען זיך אבשטעלען, האָבען מיר זיך אָנ־

דורכפאהרען א קאָזאצקען דאָרף. אלע אָרטיגע דערפער שטעלען כמעט פאָר מיט זיך „סטאַנציעס" פון די זאבייקאלער קאָזאקען.

עס האָט אנגעהויבען ווערען ליכטיגער, עס האָט שוין גע־טאָגט. אלץ נעהענטער און העכער איז געוואָרען דאָס בילען. אין גיכען האָבען זיך·אין דער ליכטיג־בלאָהליכער וויטקייט בעווייזען אלע סמנים פון א מענשליכען ישוב: זיילען פון׳ם שוואַרצען רויך, דער שפיץ פון א קלויסטער און די גרויע הילצערנע דעכער פון די דאָרפישע הייזלעך.

מיר האָבען זיך גוט איבערגעדעקט און האָבען אָנגענומען אזא פאָזע, או אי מיר זאלען זיך קענען בעקוועם ליגען, אי מען זאל אונז די נאנצע צייט ניט בעמערקען.

מיר זיינען אריינגעפאהרען אין דאָרף. מיר האָבען באלד דערהערט א טופערייי פון פיעל פים און מענשליכע שטימען; עפעס האָט מען געזאָגט אונזער פּיאָטר׳ן און ער האָט געענטפערט. באלד נאָכדעם האָט זיך דערהערט א געלעכטער מיט בעזונדערע אויסגעשרייען, אָבער מיר האָבען גאָרנישט געקענט פערשטעהן. דאָס שנעלע און אָפּטע קלאָפּען פון אונזערע הערצער האָט, דאכט זיך, אזוי ווי געשטערט, או מיר זאלען קענען פערשטעהן, וואָס דאָ קומט פאָר.

די מענשליכע קולות זיינען מיט אמאל שטיל געוואָרען. דער־פאר האָבען מיר אָבער געפיהלט, או דאָס בילען פון פיעלע הינד ווערט אלץ נעהענטער.

ווי פּיאָטר האָט אונז נאָכדעם דערצעהלט, איז עס דורכגע־נאנגען א מחנה קאָזאקען, פון וועלכע פיעלע זיינען געווען זייער נוטע בעקאנטע. ער האָט זיך מיט זיי געגריסט, געמאכט איניגע בעמערקונגען, געוואָגט גלייכווערטלעך און דערמיט האָט זיך דאָס בעגעגעניש געענדיגט.

וועו מיר זיינען דורכגעפאהרען די גאסען פון דעם שלאָפענדען דאָרף האָבען אונזער וואָגען ארומגערינגעלט גאנצע מחנות הינד, וועלכע האָבען אויפגעהויבען א שטארקען בילען און סקאַווויטשען. זיי האָבען מיט אזא ווילדע רציחה זיך גערישען און געווארפען, או אונז האָט זיך גערעכט, דאָס זיי וועלען אויפווועקען דעם גאנצען דאָרף און מען וועט אויף אונז אנהויבען קוקען פון די טיהרען און פענסטער.

צוריקפאהרענדיג פערפאהרען צו איהם און דאן ווי עס איז צונויפ־
געהן זיך וועגען מקח.

נאכדעם האָט זיך ביי אונז ווידער פערבונדען א זייטיגער געשפּרעך, און צוויישען אנדערעם האָט דיזער קאָזאַקער אָטאמאן אונז דערצעהלט, אז ער האָט בעקומען א נאכריכט וועגען צוויי אַנטלאָפענע קאָטאָרזשניקעס, און האָט זיך פונאנדערגעפרעגט ביי אונז צו האָבען מיר אויפ'ן וועג ניט בעגעגענט קיין פערדעכטיגע פּערזאָנען. ער האָט אונז אויך געפרעגט, צי מיר האָבען וועג עס איז אמאל געזעהן ארעסטאנטען, קאָטאָרזשניקעס, און וועו מיר האָבען איהם געזאָגט אז ניט, האָט ער פאר אונז געגומען מאהלען זייער אויסזעהן, זייערע קלייִדער א. ז. ו.

ער איז געווען שטאַרק אויפגעבראכט אויף דער נאכלעסיגקייט פון דער אדמיניסטראציע, וועלכע נעהמט ניט פאר קיין גוטע מיטלען אקעגען דאָס אָפּטע אנטלויפען פון די קאָטאָרזשניקעס. דערפאר האָט ער זיך אָבער געטרויסט מיט דעם נעראנק, דאָס די אַנטלאָפענע וועלען זיך פאר קיין פאל ניט ארויסדרעהען פון דיזע פלעצער. פריהער אדער שפעטער — מען וועט זיי כאָפען.

מיר האָבען זיך נאטירליך כלומרשט שטארק געווונדערט וועגען דאָס אלעס, וואָס ער דערצעהלט אונז און מיר האָבען איהם נאך געשטעלט פערשיידענע פראגען. און דערביי איז אונז אויס־ געקומען איבערצולעבען א זעהר אונאנגענעהמען צושטאנד. מיר זיצען אזוי און רייִדען. מיט אמאל גיט ער א פרעג ביי מיין חבר זיין פאמיליען־נאָמען. מיין חבר האָט זיך אָבער הפּנים פערגע־ סען אָן דעם אין יענעם מאָמענט און געגומען פלאָנטערען זיך אין זייַנע ענטפערס אויף דעם אטאמאנ'ס פראגען.

די לאָגע איז געווארען זעהר א קריטישע, אויב ניט קיין נע־ פעהרליכע. צום גליק האָט זיך פיאָטר אריינגעמישט און אונז ביידען איז געלונגען צו בעזייטיגען די געפאָהר. מיר האָבען זיך מיט איהם וואַרעם צוזעגענט מיט דער האָפנונג אין גיכען זיך ווידערזעהן.

דעם האָנדעל מיט די פעלכלעך האָבען מיר שוין אזוי אָנ־ גענפיהרט אין אלע ערטער וואו מיר האָבען זיך בעראַרפט אָבשטעלען.

אויף דעם פערטען מעת־לעת פון אונזער רייזע איבער דעם

נעגעבען פאר סוחרים פון טארבאגאנער פעלכלאך. טארבאגאנעס זיינען אזעלכע חיה'לעך, וועלכע געפינען זיך אין יענע פלעצער. זייער פעל ווערט הויך געשאצט אין רוסלאנד, און אט מיט דעם האבען מיר עס געהאנדעלט.

איינמאל איז אונז אויסגעקומען אבצושטעלען זיך ביי אן אטאמאן (דער עלטסטער פון קאזאקען) אין א קאזאצקען דארף. פיאטר, וועלכער איז געווען מיט איהם גוט בעקאנט, האט אונז פארגעשטעלט פאר איהם אלס סוחרים און פארשטעהער פון א געוויסער פירמע. דער אטאמאן האט אונז זעהר גאסטפריינדליך אויפגענומען.

באלד האט מען אויפ'ן טיש אוועקגעשטעלט א גרויסע פלאש בראנפען, און די בעל הבית'טע האט ענגומען פאר אונז צוגרייטען א פיינעם ווארמעס. דער ווירטה, זעהר א בערעזאמער, האט אונז פערוואלפען מיט שאלות, זיך פונאנדערגעפרעגט וועגען אונזער פירמע און וועגען פיעלע אנדערע זאכען. מיר, פון אונזער זייט, האבען איהם דערצעהלט וועגען דעם ערפאלג פון אונזער פירמע און וועגען די אבטיילונגען, וועלכע זי האט אין אלע גרויסע שטעדט פון איראפעאישען רוסלאנד, סיביר און אפילו אין מאנדזשוריע. נאכהער זיינען מיר אריבער צו אונזערע אייגענע געשעפטען.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז ער האט זיינע אייגענע פעלכלאך ארום א טויזענד, וועלכע ער וויל פערקויפען. אבער מיר האבען ניט געקענט איינשטימען מיט דעם פרייז. ער האט אפילו ענומען ארבלאזען פונ'ם מקח, ווייל איהם האט זיך געווואלט שטעהן אין פערבינדונגען מיט אונזער פירמע און אנהויבען אונז צושטעלען סחורה, מיר האבען אבער אלץ ניט געקענט מושוה ווערען. לאנג האבען מיר זיך געדונגען, און אזוי ווי מיר האבען איהם געבאטען זעהר א קליינעם מקח, האבען מיר, ווי געווענליך, ניט געקענט צונויפגעהן זיך.

ענדליך האבען מיר אויפגעהערט צו דינגען זיך און האבען איהם ערקלעהרט, אז מיר וועלען נאך צו איהם פערפאהרען אויף צוריקווענס, ווייל, האבען מיר איהם געזאגט, מיר פאהרען איצט אין א פלאץ איינקויפען סחורה און ארויסשיקען עס, וועלען מיר

געגומען קוקען אויף אונזער וואגען און אזוי ווי מיר האבען דאס טאקע געוואלט, האבען מיר איהם באלד איינגעלאדען צו אונז אויפ'ן וואגען, וואו ער האט זיך צווישען אונז ביידען אוועקגעזעצט. לעבעדיגער און מונטערער האט פיאטר געגומען טרייבען די פערד. לאכענדיג און וויצלענדיג זיך זיינען מיר אזוי ארויינגעפאהרען אין מאנדזשוריע.

אויפ'ן וועג זיינען געשטאנען מענשען און האבען אויף אונז געגומען קוקען. דער הויכער כינעזער, וועלכער האט זיך ארויסגעזעהען צוויישען אונז, האט אבער הפנים אבגעצוינגען פון אונז זייער אויפמערקזאמקייט.

מיט בעזונדער דאנקבארקייט און א געפיהל פון פרייד האבען מיר זיך צושויידט מיט'ן כינעזער און זיך געלאזט פאהרען צו פיאטר'ס א בעקאנטען, וועלכער האט געהאלטען א שענקל, אדער א מין אכסניה, וואו מיר האבען גערעכענט אבצושטעלען זיך.

וען מיר זיינען שוין צוגעפאהרען צו יענעם הויז, איז פיאטר אריין אינוועניג, כדי זיך צונויפצוריידען מיט'ן בעל הבית וועגען אלעס וואס מען דארף. אין גיכען זיינען זיי ביידע ארויסגעקומען און דער וווירטה האט אונז ערקלעהרט, דאס ער קען אונז פאר קיין פאל ניט ערלויבען אבצושטעלען זיך ביי איהם. דיזע נאכט איז בעגאנגען געווארען א מארד, די גאנצע פאליציי איז אויף די פיס, און אזוי ווי מיר האבען ניט קיין פאספארטען, איז עס פאר אונז אלעמען געפעהרליך צו פערבלייבען דא.

ער האט אויף אונז געקוקט מיט פערדאכט און האט ניט געוואלט, אז מיר זאלען זיך געפינען נאהענט לעבען זיין הויז. מיר האבען זיך געשראקען, אז דיזער בעל אכסניה זאל אונז אליין ניט מסר'ן, דערפאר האבען מיר שנעל גענומען אבציהען פון דארט. פיעלע מענשען, וואס זיינען גראד געשטאנען דארט, האבען אונז בעגלייט מיט זייערע נייגעריגע בליקען.

מיר זיינען אזוי ארומגעפאהרען איבער די גאסען, פונקט ווי מען וואלט זיך נאך אונז נאכגעיאגט און האבען זיך בעראטהען וואס צו טהאן. עס איז געווען קלאהר, דאס מיר האבען זיך ניט וואו אהינצוטהאן, און מיר מוזען אונגעזאמט זיך צושיידען מיט אונזער פיאטר'ן, און זיך לאזען געהן אויפזוכען די אדרעסען, וואס מיר האבען געהאט.

זאוואדסקען אויעזד פון נערטשינסק, זיינען מיר צונעפאהרען צו דער גרענעץ פון מאנדזשוריע. דאָס איז די גרענעץ פון מזרח־סיביר און דער כינעזער טעריטאָריע, וואו עס בעלֿ־בית׳וועט נאָך די רוסישע מאכט. די אָפיציעלֿע גרענעץ איז די סטאנציע מאנדזשוריע און מיר האָבען ניט געדארפט פאהרען מיט דיזען וועג, נור מיט אַן אנדער זייטיג וועגלֿ, מיט וועלכען עס קענען זיך נור בענוצען זעהר זעלטען די אַרטיגע איינוואוינער.

מיר האָבען אפילו דא געדארפט ערווארטען א שטערונג, ווייל ווי באלד אז די אנטלֿאָפענע קאָזאַרזשניקעס קענען זיך בענוצען מיט אזא וועגלֿ, ווייסען עס מן הסתם די בעאמטע אויך און זיי האָבען עס שוין געווים בעזאָרגט מיט א וואָך. מיר האָבען אָבער קיין אנדער ברירה ניט געהאט און אזוי צי אזוי האָבען מיר בעדארפט נעהן דער געפאהר אנטקעגען. מיט דער גרעסטער פאָרזיכטיגקייט האָבען מיר זיך אָנגעהויבען דערנעהענטערען צו דעם פער׳כשופ׳טען פלאַץ.

עס איז שוין געווען פארנאכט, וועו מיר זיינען אריינגעפאהרען אין מאנדזשוריע. פון ווייטען נאָך האָבען מיר בעמערקט, אז די גאַס, פערביי וועלכער אונזער וועג איז געלֿעגען, איז פול בעלֿעבט מיט מענשען. שטארקער און שווערער האָט געגומען קלאַפען דאָס הארץ און די שלייפען.

אויף א זייט פונ׳ם וועג האָבען מיר פלוצים דערזעהן א כינעזער ארבייטענדיג. עס האָט א בליץ געטהאָן א געדאנק, אז מיר זאָלען זיך מיט דיזען כינעזער בענוצען אלס א בעשיצונג. מיר זיינען צו איהם צוגענאנגען און פערפיהרט א געשפרעך. און צו זיין גרעסטער צופריעדענהייט האָבען מיר געגומען רעדען צו איהם אין זיין שפראַך. מיר האָבען איהם געזאָגט „חא" — גוט, „פוחא" — שלעכט, און נאָך עטליכע כינעזישע ווערטער. אין גיכען זיינען מיר פערטיג געווארען מיט אונזער זאַפאַס ווערטער, וועלכע מיר האָבען זיך אויסגעלֿערנט אין דער צייט, וועו מיר האָבען פערבראכט מיט זיי צוזאמען אין די אַסטראָגען. ווי עס ווייזט אויס, האָט ער אונז אָנגענומען פאר ארטיגע איינוואוינער און איז זעהר נערן געווען וואָס מיר פארברענגען מיט איהם אזוי פריינדליך.

די צייט איז שוין געווען נאָך דער ארבייט. דער כינעזער האָט

לאָזט און זיך ניט געקענט בעשלִיסען צו פרעגען זיי: אייגער קוקט אוים צו זיין פערדעכטיג, אונסימפאטיש, א צווייטער איז אונז סתם ניט געפעלִען מיט זיין אויסזעהן. אָט האָבען מיר זיך שוין גאָר בע־שלִאָסען צוצוגעהן צו איינעם, אבער איך האָב אָבגעשטעלט מיין חבר און געזאָגט או איך גלויב איהם עפעס ניט.

אבער אָט האָבען מיר בעמערקט אויף דער אנדער זייט גאס א מאן פון מיטעלע יאהרען מיט א שווארץ געשוירען בערדעל, וועלכער האָט ארומגעשפאציערט איבער דער גאס. און גלייך האָט אונז עפעס א ציה געטהאָן צו איהם. „אָט ביי דעם דאָזיגען וועלִען מיר פרעגען", האָבען מיר ביידע איינשטימיג בעשלִאָסען. און מיר זיינען גלייך צוגענאַנגען צו איהם פרעגען צו קען ער אונז ניט זאָגען וואו געפינט זיך דאס הויז פונ׳ם העררן א. „דאָס בין איך אלִיין, דער הערר א.", האָט ער צו אונזער העכסטער פרייד געענטפערט.

מיר האָבען ארויסגעזאָגט א י י ן ווארט, — ער האָט אויף אונז א קוק געטהאָן פיעל־דייטיג און האָט אלִעס פערשטאַנען.

„וארט א פאָר מינוט," האָט ער אונז געבעטען און אלִיין איז ער באלד פערשוואונדען אין א טויער. עס איז אריבער א געוויסע צייט, און באלד האָט ער זיך צוריקגעקעהרט און האָט אונז אייגעלִאדען צו זיך אין הויז. וועהן מיר זיינען נור אריינגעקומען אינעוועניג, האָט מען באלד געזומען גרייטען צום טיש און די ווירטהין האָט געזומען פערפערטיגען מיטאג. דערווייל האָבען מיר זיך ארומגעוואשען און זיך אביסעל ארומגעריניגט. די בעלִי בתים האָבען זיך ג׳עסק׳ט ארום אונז און אונז בעריעגט מיט דער העכסטער פרייגדליכקייט.

צום ערשטען מאל האָבען מיר דא פריי אבגעאטהעמט, זיך דערפיהלט אין א נייעם אָרט, אויף דער פרייהייט. פון דאנען האָבען מיר אוועקגעשריעבען בריעף צו אונזערע קרובים און פרייגד וועגען אונזער אנטלויפען. זיי האָבען נאָך פון גאָרנישט געוואוסט.

מיר האָבען זיך פונאנדערגערעדט מיט א. און עס האָט זיך ארויסגעוויזען, אז ער איז צוזאמען מיט אונז אין איין צייט געזעסען אין אלגאטשינער אסטראג. ער איז דארט דאן נעווען פערעעגט פאר א פאבריק־ארבייטער. (די קאטאָרזשניקעס, וועלכע

מיר האָבען זיך ענדליך אבגעשטעלט אין א נאם, זיינען ארויסגעקראָכען פון וואָגען און זיך בעוויזען אין אונזער אמת'ן און ניט אנציהענדען געשטאלט: צושויבערטע, ניט נעוואשענע און פערשמוצטע פון קאָפּ ביז די פיס האָבען מיר געהאט א פנים ווי מען וואלט אונז גור וואָס ארויסגעשלעפּט פון א מיסט־גרוב. עס איז שווער געווען פּטור צו ווערען פון די סמנים פון אונזער רייזע.

זעהענדיג, אז מיר ציהען אויף זיך אלעמענס אויפמערקזאמ־קייט, האָבען מיר זיך אויף גיך צוזעגענט מיט פיאָטר'ן, ניט הא־בענדיג קיין צייט אפילו איהם רעכט צו בעדאנקען און זיך שנעל פערקירעווען אין אן אנדער נאם, אום אויסצובעהאלטען זיך. מיט שנעלע טריט האָבען מיר זיך געטראָגען איבער נאסען און זיך געסטארעט אויסצומישען זיך מיט די מענשען אין די טומעלדיגע פלעצער. און וועז מיר האָבען זיך שוין איבערצייגט, דאָס מיר זיינען אויסער געפאהר און קיינער יאָגט זיך ניט נאָך אונז, הא־בען מיר אנגעהויבען זוכען דאָס הויז, וואוהין מיר האָבען געהאט דעם אדרעס.

אייגענטליך האָבען מיר ניט געהאט קיין אדרעסען צו פאלי־טישע, ניט אין מאנדזשורייע און ניט אין חיילאר. אָבער אווי ווי מאנדזשוריע איז פאר אונז געווען זעהר א וויכטיגער פונקט, האָבען מיר געקראָגען אן אדרעס פון א קרימינעלען, א בעריהמטען מערדער.

ניט קוקענדיג דערויף, וואָס מיר זיינען געווען איבערצייגט, דאָס בייַ די קרימינעלע איז עס אויך א פערברעכען און א שאנדע צו פערראטהען וועמען עס איז; דאָס עס איז פעררעכענט פאר א הייליגע פליכט צו בעשיצען און בעהאלטען די קאטאָרזשניקעס פון זייער אלגעמיינעם פיינד — די פאליציי, האָבען מיר דאָך ניט געהאט צו זיי קיין פולען צוטרוי. מיר האָבען זיך אָבער ניט געקענט בעגעהן אָהן דיעזען אדרעס.

דער אדרעס, וועלכען מיר האָבען איצט געזוכט, האָט אָנ־געצייגט די נאם און דאס הויז פון'ם העררן א., וועלכער האָט אונז בעדארפט אויסריכטען וויטער. די נאם האָבען מיר שנעל אויס־געפונען, אָבער אום אויסצונעפינען דאס הויז האָט מען געמוזט זיך נאָכפרעגען בייַ וועמען. פיעלע בעגעגענטע האָבען מיר דורכגע־

א„ וועלכער האָט ניט געהאט קיינע בעשטימטע רעזולטאטען. קיין פאספּארטען האָט ער בשום אופן ניט געקענט קריגען. די צייט איז אין אלגעמיין נעווען ניט קיין גינסטיגע פאר אונז, א דאנק דעם מאָרד, וועלכער איז ווירקליך א נאכט פריהער בענאנגען געווא־ רען. דעריבער האָבען מיר בעדארפט וואס פריהער אוועקפאָהרען פון דאנען. עס איז נויטיג געווען א נייער פּלאן און אונזער נייער פּלאן איז געווען פאָלגענדער: אזוי ווי פון דער סטאנציע מאנ־ דושוריע קענען מיר דאך ניט פאהרען ווייטער, ווייל זי לויגט דאָך אויפ'ן סאמע גרעניץ, און מען פאָדערט ביי אלע פאספּאזשירען פאספּארטען, האָבען מיר דארום בעשלאָסען צו צופאָהרען אויף פערד צו דער צווייטער קלייענער באהן־סטאנציע, וועלכע לויגט נאָך מאנדזשוריע. פון דאָרט נעהמען בילעטען גלייך נאָך חיילאר און פאָהרען מיט'ן צוג אין דער בעשטימטער צייט.

מיר האָבען געגומען מאכען די נויטיגע פאָרבעריי־טונגען פאר דיזען וועג. די רעוואָלווערען, וואס מיר האָבען געהאט, האָט אונז א. גערַאטהען ניט צו נעהמען מיט זיך, ווייל דאס קען אונז פיעל שאדען אין פאל וועז מען וועט אונז בעזוכען. מיר האָבען איהם געפאָלגט און איהם אָבגענעבען דאס געווער; ער האָט אונז, פער־ שטעהט זיך, בעצאָהלט באר דעם. אבער מיר האָבען נאָכדעם שטאַרק בעדויערט, וואס מיר האָבען עס געטהאָן.

אונזער אַדרעס אין חיילאר איז געווען זעהר א זאָנדערבא־ רער. עס האָט געלויטעט אזוי: ווי מיר וועלען קומען קיין חיילאר זאלען מיר דינגען אן איזוואָשטשיק און הייסען אונז אָב־ פיהרען צום הערר ק—ן.

מיר זיינען אביסעל געווען אונרוהיג וועגען דעם אינהאלט פון דעם אדרעס און האָבען איהם דורכגעקוקט צוואמען מיט א. ער האָט אונז פערזיכערט, דאס ער איז גוט און ריכטיג. און ער פון זיין זייט האָט אויך אָנגעשריבען א צעטעלע אהין. ער האָט אונז דערצעהלט, דאָס ק—ן האָט ניט לאנג דורכגעפיהרט א געלונגע־ נע שטיקעל „ארבייט" מיט א נאנץ פעטען „פערדיענסטעל" און דא־ רום דארף מען האָפען, אז ער וועט אונז געבען די נויטיגע שטיצע.

צוויי אזייגער ביי נאכט, מיט א שטונדע צייט בעפאר דאס אָבגעהן פונ'ם צוג, איז שוין אויפ'ן הויף געשטאנען גרייט אן אייג־

האָבען שוין דורכגעמאכט זייער טערמין און בעגעהען א פערברע־כען, ווערען צוגענומען אין די אָסטראָגען אלס צייטינג פאבריק־ארבייטער.) אבער אזוי ווי דאָרט האָבען זיך דאן געפונען ארום 800 קאמארושניקעם, האָבען מיר זיך ניט געקענט דערמאָנען אייי־נער דעם אַנדערען. מיר האָבען ענדליך אויפגעהערט רעדען וועי־גען דיזע טרויעריגע עראינערונגען און האָבען גענומען רוידען וועי־גען געשעפט.

די ערשטע נויטוועגדיגקייט אונזערע איז געווען צו קריגען פאס־פאָרטען, כדי מיר זאלען קענען פאָרטזעצען אונזער ווענ. א. מיט נאָך אייגעם, וועלכער האָט זיך מיט אונז פאראינטערעסירט, האָבען זיך אוועקגעלאָזען זוכען עס פאר אונז.

מיר האָבען זיך דערווייל איבערגעטהאָן און זיינען ארוים אבי־סעל אין נאס. נאָר אנדערש האָבען איצט אויסגעזעהן די נאסען און די מענשען און אלעם ארום אונז. אלעס האָט ווי נעאטהעמט מיט פרייר, מיט גליק און מיט פרייהייט. אויף די טראטוארען האָבען זיך געדרעטט פיעלע כינעזער, וועלכע האָבען אונאויפהער־ליך און איינטאָניג געדרעט אויף זייער אונפערשטענדליכער שפראך. זאָרגלאָז זיינען זיי זיך ארומגענאנגען, און אזוי ווי קליינע קינדער האָבען זיי זיך געשפיעלט צערטליך איינער מיט'ן אנדערען.

אויפ'ן ערשטען קוק איז געווען שווער צו אונטערשיעדען מע־נער פון פרויען. געל־פנים'דינע, מיט קרומע אויגען און אָהן א סימן פון האָאר אויפ'ן נאנצען נעזיכט, אלע מיט צעפ און אין די־זעלבע מלבושים, האָט זיך געדוכט, אז זיי זיינען אויסגענאָסען אין איין פורעם. וועז מען געווענהנט זיך אבער צו צו זיי קען מען באלד אונטערשיעדען זייערע אויסערע סמנים. בעזונדער האָבען מיר זיך געוואונדערט אויף די קליינינקע, דינינקע, קינדישע פיסעלאָך, וואס האָבען בעוויזען אז זיי טראגען אויף זיך דעם קערפער פון א פרוי־ענצימער. קוקענדיג אויף זיי האָט זיך געדוכט, אז נור איין בלאָז פון דעם קלענסטען ווינטעל און זיי, די פיסעלאָך, וועלען ניט אוים־האלטען און וועלען אומפאלען.

אונבעמערקבאר איז פאר אונז אזוי פערשוואונדען די צייט וואס מיר האָבען געווארט אויף צו קריגען די פאספאָרטען. אבער וועז מיר האָבען זיך צוריקגעקהרט אין הויז האָבען מיר געפונען

צייט האָבען מיר אלץ צו דעם דאָזיגען פייערל ניט געקענט צו־קומען. און אָט נאָר פלוצלינג איז דאס הינטער אונז, אדער נאר אָן א זייט.

דאָ האָבען מיר זיך ערשט געכאפט אז מיר בלאָנדושען, אז איוואן איז אראב פון דעם ריכטיגען וועג.

מיר האָבען זיך אבגעשטעלט און א זאג געטהאָן: „נו, איוואן, וואָס טהוט מען איצט?" בורטשעט ער עפעס אזוינס וואס עס איז אונמענליך צו פערשטעהן.

מיר האָבען באלד פערשטאנען, אז פאָהרען ווייטער מיט אי־וואנ'ען מיינט פאר אונז צו פערשפעטיגען דעם צוג, ווייל מען מוז ארומפאָהרען א גרויסע שטיק וועג און מיר האָבען בעשלאָסען אז מיר זאלען בעסער געהען צופוס. מיר וועלען ארויפקלעטערען אויף א בערגעל און אויף אזא'ן אופן וועלען מיר ניכער צוקומען צו דער באהן־סטאנציע. אזוי האָבען מיר געטהאָן.

מיט געוואלד האָבען מיר ביים פוהרמאן ארויסגעקריגען עט־ליכע ענטפערס, געהייסען איהם זיך אומקעהרען אהיים און זיך גלאָזען געהן צום בערגעל.

באלד זיינען מיר שוין געווען דארט. ניט לאנג געטראכט און מיר קאראבקען זיך שוין אויפ'ן נאסיפ (דער אָרט וואו דער אייזענ־באהן געפינט זיך). אבער שוין פון אנפאנג האָבען מיר זיך אי־בערצייגט ווי שווער דאס איז פאר אונז. דיזער נאסיפ, ווייזט אויס, איז בעשטאנען אין גאנצען פון ווייכען זאמד און עס איז ניט געווען מעגליך אוועקצושטעלען ערגעץ א פוס. אָט האָבען מיר־געמאכט א פאָר טריט און מיר פאלען שוין צוריק אין דער ניע־דער. אזוי האָבען מיר געקלעטערט האלטענדיג זיך איינער פאר'ן צווייטען, צורייצטע און אויפגערעגטע טאָמער פערשפעטיגען מיר דעם צוג.

אויסגעמאטערטע און פערשוויצטע האָבען מיר דאָך ענדליך בעווייזען ארויפצוקריכען אויפ'ן נאסיפ. מיר ניבען א קוק אויפ'ן זייגער, — צוואנציג מינוטען אין גאנצען זיינען פערבליבען ביז'ן אָנקומען פון צוג. געשווינדער האָבען מיר געטומען געהן אי־בער דער ליניע, ניט מאכענדיג קיין רויש און ניט שטערענדיג די שטילקייט פון דער נאכט. דער נעדאנק, אז מיר וועלען זיך ממש

געשפּאנטער פערד און אויפ'ן וואגען איז געזעסען עפּעס א דערשלאָ־
גענער, מרה שחורה'דינער „איוואן". מען האָט אונז אריינגעזעצט
אין וואגען און געגומען אָנגעבען אי אונז אי דעם פוהרמאן פער־
שיעדענע אינסטרוקציעס. מיר האָבען ביידע געדריקט שטאַרק די
הענד פון אונזער וויבטה און ווירטהין און האָבען זיך זעהר וואַ־
רים מיט זיי צוזעגעגט. די ווירטהין, זעהר א געטרייע פרויענ־
צימער, וועלכער האָט אונז די גאנצע צייט פון אונזער געפינען זיך
האָרט ארויסגעצייגט זעהר פיעל געטרייישאפט, האָט ביז'ן לעצטען
מאָמענט ניט אויפגעהערט ארומדרעהען זיך ארום אונז, בעזארגענ־
דיג אונז מיט אלערליי קלייניגקייטען. און וען מיר זיינען שוין
געווען ארויסגעפאָהרען פון הויף, האָט זי אונז נאָך אָנגעיאגט און
אריינגעשפּארט אין האנד א קליין פּעקעלע מיט עסען־זאכען.

עס איז שוין געווען אפילו שפּעט, נור אויף די גאסען איז
נאָך געווען טומעלדיג און פון אלע זייטען האָבען זיך געהערט
מענשליכע שטימען און געלעכטערס. אונזער וועגעל האָט זיך גע־
קייקעלט איבער די שמאָלע געברוקירטע געסלאָך ציקומענדיג אלץ
נעהנטער צום עק שטאַדט. און אָט ענדליך פאָהרט שוין אונזער
וואָגען איבער דעם ווייכען וועג; קיין בעוואוינטע געביידעס זעהען
זיך שוין ניט מעהר, וואס דאס בעווייזט אז מיר זיינען שוין אויי־
סער'ן שטאַדט.

דער טומעל און די קלאָנגען פון שטאַדט שטאַרבען ערגעץ אָב
אין דער וויטקייט און מיר טרעטען אריין אין דער ממשלה פון
דער נאכט פינסטערניש און פון פרייהייט. אויפ'ן הארצען וועדט
אונז מיט אמאל אומעטיג. מיר וואלטען זיך וועלען דורכוואר־
פען מיט א פּאָר וועדטער, טהיילען זיך מיט אונזערע געדאנקען,
האָבען מיר אבער מורא פאר אונזער פוהרמאן צו רעדען הויך. האָ־
בען מיר געפּרואווט א רעד טהאָן צו איהם, זיצט ער אבער אלץ אין
איין פּאָוע, ווי א פלאָקען, שווייגט און גיט זיך ניט א ריהר. וועדט
אונז נאָך מעהר אומעטיג.

אין גיכען האָט זיך אין דער פינסטער בעוויזען א פייערל.
מיר האָבען פערשטאַנען, אז דאס איז די סטאַנציע און האָבען
זיך פערנומען אויסרעכענען ווי וויייט דאס פייערל איז פון אונז
און ווי גרויס איז געווען אונזער וואונדער, וען נאָך א היבשע

הויז. מען האָט אונז געזאגט, אז ער וועט ניט קומען פריהער ווי מיטאג צייט.

דערוויסענדיג זיך אז מיר זיינען דורכפאָהרער האָט מען אונז געהייסען וואַרטען אין מכבר געווען מיט טהעע און פערביסען. דערווייל האָבען מיר זיך אביסעל דערוואוסט ווער ק—ן איז. עפעס אן אָנגעקומענער יונגערמאן, ווי עס האָט זיך אונז געוויזען, א שטארקער פערהרער פון ק—ן, האָט אונז אין א געשפרעך דערצעהלט, אז ער, ק—ן, איז א גרויסער חשוב ביים פאָליציימייסטער, אז יענער איז מיט איהם אין זעהר נאָהנטע בעציהונגען און אז ער שפיעלט א בעדייטענדע ראָלע אין שטאָדט. די אלע מעשיות האָבען אונז שטאַרק געמומען בעאונרוהיגען און מיר האָבען געוואָלט בעקומען וועלכע עס איז צופריעדענשטעלענדע ערקלעהרונגען וועגען דער פערזאָן, וועלכע האָט אונז בעדארפט ארויסריכטען וויייטער.

אזייגער צוועלף איז ער נעקומען. דאס איז נעווען א קלייינע־ געוויקסיגער מענשעל, מיט א גרויסער נאָז, מיט קלייינקע, כיטרע אויגעלעך, און מיט א פערשפיצט בערדעל. בעגעגנט האָט ער אונז מעשה סוחר און מיט ערענסט.

מיר האָבען ארויסגעזאגט דעם בעקאנטען נאָמען און פונקט ווי א—ר האָט ער באלד פערשטאַנען פון וואנען מיר קומען. מעהר האָט ער וועגען דעם ניט גערעדט און האָט אונז אייגעלאדען צום טיש. נאָכ'ן עסען, איידער ער איז אוועק פון הויז, האָט ער אונז געזאָגט, אז מיר וועלען אָבפאָהרען בייזאָכט. „קיין געלד האָט איהר דאָך ניט מסתמא", האָט ער צוגעלעגט, „אבער איך וועל אייך שוין אויסריכטען און אלעס בעזארגען. דערווייל פערברענגט זיך די צייט ווי איהר פערשטעהט."

וועג אונז איז שוין געווארען לאנגוויליג אין הויז, זיינען מיר ארויס א קוק טהאָן אויף דער שטאָדט. א לאנגע צייט האָבען מיר זיך געדרעהט איבער די גאַסען פון חיילאר, האָבען בעטראַכט די פלענער פון אונזער וויטערען וועג און געטרוימט וועגען דער צוקונפט. אבער פאר דער גאנצער צייט האָט אונז ניט אויפגע־ הערט בעאונרוהיגען אונזער חיילאַרער בעשיצער. די מעשיות וועגען איהם, זיין בענעהמען זיך האָט ניט ארויסגערופען קיין צו־ טרוי צו איהם און אונז האָט זיך אלץ געדאכט, אז ער וועט אונז

ניט האָבען וואו אהין צו טהאָן אויב מיר פערשפעטיגען דעם צוג, האָט אונז ניט געלאָזט רוהען אוּן מיר האָבען גענומען מיט אלע בחות לויפען.

אָט האָבען זיך שוין בעוויזען די פערשיערענפארביגע פייער־לאך און אלע סמנים פון דער סטאנציע. מיר זיינען צוגעקומען אהין אקוראט וועז דער ערשטער פייף פונ׳ם לאקאמאטיוו האָט אָבגע־הילכט.

אין סטאנציע זיינען מיר ניט אריינגעגאנגען. מיר האָבען זיך אָבגעשטעלט אביסעל אָן א זייט און בעשלאָסען, אז ווי דער צוג וועט צוקומען, זאלען מיר דאן אריין אוּן קויפען בילעטען.

וועז דער צוג איז אָנגעקומען אוּן מענשען האָבען זיך א שפּאר געגעבען פון די אָפענע טהירען, בין איך אריין אינ׳ם וואָגזאל אוּן מיין חבר איז אריינגעשפרונגען אין וואגאָן. וועז איך בין שוין מיט די געקויפטע בילעטען צוגעקומען צום שוועל, האָב איך זיך בעגעגענט מיט א פּריסטאוו. א גראָבער, מיט וואָנצעם, האָט ער מיך דורכגענומען מיט זיינע פערגאָסענע אויגען, נור בעמער־קענדיג אז איך האָב מיט זיך ניט קיינע זאכען אוּן בין לייכט אָנ־געטהאָן, האָט ער הפנים געדענקט, אז איך בין איינער פון די פאסאזשירען, אוּן בין נור אויף א ווייל אראבגעשטיגען. איך האָב אבער געהערט ווי ער האָט עפעס א פרעג געטהאָן ביי א בעאמטען.

אין וואגאָן האָב איך באלד אויפגעזוכט מיין חבר אוּן מיר האָבען זיך אוועקגעזעצט אויף בעקוועמע פלעצער. דעם גאנצען וועג האָבען מיר אלץ מורא געהאט טאָמער בעווייזט זיך דער פּריס־טאוו, טאָמער יאגט ער זיך נאָך וועמען עס איז פון אזעלכע חברה ווי מיר זיינען אוּן געפינט זיך אויפ׳ן צוג מיט אונז. מיר האָבען איהם אבער ניט געזעהן.

מיט׳ן בעגינען זיינען מיר אָנגעקומען אין חיילאר. מיר האָבען געכאפט דעם ערשטען פוהרמאן אוּן געפרעגט צו ער קען אונז צופיהרען צום הערר ק—ן. „געווים!" האָט ער געענטפערט, אוּן גלייך געגומען טרייבען האָס פערר. אין א צוואנציג מינוט ארום האָט ער זיך אבגעשטעלט לעבען א גאנץ אנשטענדיג הויז. אָהן איבעריגע צערעמאָניעס זיינען מיר אריין אינווענציג. עס איז נאָך געווען זעהר פריה, אבער ק—ן איז שוין ניט געווען צו

רוהיגען אוֿן פערזיכערען, אז מיר וועלען גלייך אויף דער צווייטער סטאנציע קויפען בילעטען.

דערווייל האָט דיזער סקאנדאל געצויגען אלעמענס אויפמערקזאמקייט אויף אונז. די פאסאזשירען האָבען זיך נענומען איבערקוקען אוֿן סוד'ען אויף אונזער חשבון. בעזונדער האָט אונז בעאונרוהיגט א געוויסער סוביעקט מיט זיין אויסזען פון א שפיאָן. ער האָט זיך אויסרגעוועהנלֿיך שטאַרק פעראינטערעסירט מיט אונז. צו חאַרבין איז שוין געווען ניט וויַיט אוֹן נעלד אויף בילעטען ביז חאַרבין האָבען מיר געהאט נענוג, נאָך אביסעל מעהר. ווי נור דער צוג האָט זיך אָבגעשטעלט לעבען וואקזאל האָבען מיר געקויפט בילעטען ביז חאַרבין.

געווארען אביסעל גרינגער אויפ'ן הארצען. איצט, האָבען מיר זיך געקלעהרט, קענען מיר שוין רוהיג אוֹן זיכער פאָרטזעצען אונזער רייזע. דער צוג איז געפלויגען מיט דער גרעסטער שנעלקייט, איבערלאָזענדיג אלעס הינטער זיך. אין קאָפּ איז געווארען קלאָהרער אוֹן רייַנער נאָך אלעס וואס מיר האָבען נור וואס איבערגעלעבט. נור פלוצלינג מיר גיבען א קוק, ערשט מיר דערזעהען דעם פריהערינגען פערדעכטיגען סוביעקט, וועלכער איז פאר אונז אונזערווארטעט ערשיענען. ער האָט זיך אוועקגעזעצט אקעגען אונז, גענומען אונז בעטראכטען, האָט ניט אראבגעלאזען זיַינע אויגען פון אונז. דאָ האָבען מיר זיך איבערצייגט, אז מיר האָבען זיך ניט גענארט וועז מיר האָבען איהם אָנגענומען פאר א שפיאָן.

איהם איז הפּנים געווען ניט גענוג קוקען אויף אונז אוֹן ער האָט פערפיהרט א געשפּרעך מיט מיר, גענומען פונאנדערפרעגען וואוהין אוֹן נאָכוואָס מיר פאָהרען. אין גאנצען איהם ניט ענטפערן האָב איך גערעכענט פאר אונטאקטיש, אבער ניט זייענדיג צוגענגרייט צו דעם, האָב איך זיך אביסעל גענומען פלאָנטערן אין מיינע ענטפערס אוֹן פערלירען זיך.

דאס האָט נאָך פערשלימערט אונזער לאגע. מיט אלע קרעפטען האָבען מיר גענומען בעהאלטען אונזער שטאַרקע אויפרעגונג אוֹן אָנגעהויבען ארויסגעהן גאנץ אָפּט צו בעראטהען זיך וואס צו טהאָן. מיר האָבען זיך אזוי וויַיט פערלאָרען, דאס ביי אונז איז שוין רעכט געווען ארויסצושפּרינגען פונ'ם וואגאָן, נור באלד האָ-

מסר'ן. מיט דער גרעסטער אונגעדולד האָבען מיר דערוואַרט די נאכט, אז מיר זאָלען זיך קענען צושיידען מיט אונזער פרײַנד, וועלכער איז אויך דעם פּאָליציימיסטער'ס א פרײַנד.

זיבען א זײַנער ענדלעך אין אבענד זײַנען מיר שוין מיט ק—ן געגאַנגען צום וואקזאל. אויפ'ן וועג האָט ער אונז געזאגט. דאס מיר וועלען ניט דארפען קויפען קיין בילעטען ביז חארבין. ווײַל ער איז בעקאַנט מיט די קאָנדוקטאָרען, מיט וועלכע ער פיהרט זײַנע רעכענונגען, און ער וועט אונז שוין אויסווירקען אן אומזיסטע רייזע.

דאָס איז אונז שטאַרק ניט געווען צום הארצען. מיר האָבען איהם נעזאגט, אז אזוי ווי מיר האָבען ניט קיין פּאַספּאָרטען, איז עס זעהר ריזיקאַליש און אין יעדען פאל קען זיך עס פּאַר אונז זעהר טרויעריג ענדיגען. ער האָט אונז אבער פערזיכערט, אז קיין זאך וועט מיט אונז ניט טרעפען, אז איהם איז עס ניט דאָס ערשטע מאל א. ז. ו.

מיר האָבען קיין אנדער ברירה ניט געהאט. קיין גלעזל איז ביי אונז ניט געווען נעגוג אויף קויפען בילעטען און מיר האָבען געמוזט צושטימען. וועז מיר זײַנען אריינגעקומען אין וואגאָן, האָט ער די צוויי קאָנדוקטאָרען אָנגעוויזען אויף אונז און א זאָג געטהאָן: „אָט דאָס זײַנען זיי, מיינע קרובים.“ זיי האָבען צוגעשמייכעלט און א שאָקעל געטהאָן מיט די קעפּ.

פּאַר דער גאנצער צייט וואס זיי זײַנען געפאָהרען מיט אונז, האָבען אונז דיזע קאָנדוקטאָרען ניט געטשעפעט. זיי פלעגען נור אויסשרייען: „האָט איהר בילעטען?“ און וויטער גאָר נישט.

אויפ'ן נ—סקער וואָקזאל האָבען זיך די קאָנדוקטאָרען געביטען און וועז דער צוג האָט זיך געריהרט, האָבען זיי געזומען פאָדערען אונזערע בילעטען. מיר האָבען זיי געזומען געבען אָנצוהערעניש וועגען וואס עס האנדלט זיך דא און דערמאָנט זיי די פריהערדיגע קאָנדוקטאָרען. זיי האָבען אונז אפּנים ניט פערשטאַנען און מיט כעס אָנגעהויבען שרייען, אז אויב מיר וועלען אויף דער צווייטער סטאַנציע ניט קויפען קיין בילעטען, וועלען זיי אונז איבערגעבען אין די הענד פון די בעאמטע.

ניט האָבענדיג קיין אנדער ברירה האָבען מיר זיי געזומען בע-

געענטפערט, דאס ער איז פון נ., ד. ה. פון יענעם אָרט, וואו עס האָבען זיך מיט אונז אָנגעפאנגען די לעצטע ביטערע פאסירונגען.

איך האָב איהם ערקלעהרט, אז איך האָב צו איהם א בקשה און האָב איהם דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע: איך מיט מיין חבר געפינען זיך אין זעהר און זעהר א שלעכטער לאגע. מיר זיינען אין חיילאר געזעסען אהן ארבייט. א גוטער בעקאנטער האָט אונז געזאגט, אז אין חארבין קענען מיר לייכט קריגען בעשעפטיגונג. מיר האָבען ניט געהאט געלד ביז חארבין און אבוואהל ווען מיר וואלטען שטארק געדארפט וואלטען מיר זיך אן עצה געגעבען, האָבען אונז אבער ערפאהרענע מענשען געגעבען צו פערשטעהן, אז מען קען זיך לייכט בעזעהן אהן בילטען; מען דארף נור צאהלען דעם קאנדוקטאָר און אלעס וועט שוין זיין רעכט. מיר האָבען געפאלגט ווי מען האָט אונז געראטהען און איצט האָבען מיר שטארק חרטה אויף דעם. ביז נ. איז אלעס געגאנגען גלאָט, ווי מען האָט אונז פאראויסגעזאָגט, אבער פון דארט האָבען שוין די נייע קאנדוקטאָרען גאָר ניט געוואלט וויסען פון אונז און מיט כעס געפאָדערט בילעטען. מיט איין וואָרט, מיר האָבען אונאנגענעהמליכקייטען און עס קען נאָך זיין, דאס מען זאל אונז ארעסטירען אויך. מיר זיינען גאָר ניט געווהנט צו דעם, ווייל מיט אונז האָט נאָך אזוינס קיינמאל ניט געטראָפען. אונזער בקשה צו איהם בעשטעהט דארום אין דעם, אז אויב ער האָט דאָ ערגעץ א בעקאנטען זאל ער אונז רעקאָמענדירען צו איהם. מיר וועלען זיך פאר א צייט אָבשטעלען דאָרט, וועלען זיך דורכשרייבען מיט אונזערע קרובים, וועלכע וועלען אונז געווים צושיקען הילפע, און דאן וועלען מיר זיך רוהיג אוועקפאהרען קיין חארבין. ער וועט אונז דערמיט טהאן זעהר א גרויסע טובה.

דער פאסאזשיר האָט מיך זעהר אויפמערקזאם אויסגעהערט און געענטפערט, אז ער האָט עפעס יא דאָ ערגעץ א שטיכעל בעקאנטען בריעף־טרעגער, אבער ער איז אין דעם ניט זיכער. אויף דער קומענדער סטאנציע וועט ער זיך וועגען איהם גוט פונאנדערפרעגען און וועט אונז לאָזען וויסען.

די קומענדע סטאנציע איז געווען א קליינינקע און מיר האָ־

בען מיר פערשטאנען, אז דאס וועט נאך ערגער זיין, און מיט דעם וועלען מיר זיך אליין ארויסגעבען. דאס וואלט נור בעשטעטיגט דעם שפיאנ'ס פעראכטט, אז מיר זיינען ווירקליכע פערברעכער. עס וואלט זיך אין יענער געגענד באלד אויפגעהויבען א געיעג, מיט א זוכעניש. קיין געלד האבען מיר ניט, די סביבה איז אונז אונבעקאנט און מען וואלט אונז באלד געכאפט. דאס זעלבע איז נעוען צו ערווארטען, וועו מיר זאלען אראבשטייגען אויף א וועלכער עם איז סטאנציע.

דער שפיאן האט אונז דערוויל פון אויג ניט אבגעלאזט.

„וואס טהוט מען?" — די פראגע האט דעם מח געענבערט — „ווי אזוי לעזט מען דיזע שווערע אויפגאבע?"

מען האט דאך נעמוזט געפינען אן אויסנאנג. וועו מיר זאלען נור קענען קריגען אן אדרעס אין א וועלכען עס איז שטעדטעל אדער דארף, וואלטען מיר אדער ארויסגעשפרונגען פון וואגאן, אדער מיר וואלטען ערגעץ פערשוואונדען אויף א סטאנציע אוו דארטען ערגעץ אויבערגעווארט ביז וואנען מען וואלט אונז אויפגעהערט זוכען.

אין אזעלכע נעדאנקען האב איך אנגעהויבען ארומגעהן אויבער די וואגאנעס מיט דער האפנונג צו נעפינען א סימפאטישען מענשען אוו מאכען א רער וועגען אן אדרעס. אזוי האב איך זיך ארומגעדרעהט פון איין וואגאן צום צווייטען; איך האב זיך פרובירט אוועקזעצען דא לעבען איינעם אוו דא לעבען אן אנדער פאסאזשיר, אדער נאר לעבען א גאנצע גרופע. נאך זייערע פנים'ער אוו נאך זייערע רייד האב איך נעפרואווט טרעפען צו מען קען מיט זיי פערפיהרען א נעשפרעך. ליידער האט קיינער פון זיי ניט גע־וואונען מיין צוטרוי.

וועו איך האב זיך שוין נעקליבען אומצוקעהרען זיך צוריק צו מיין חבר אוו דערצעהלען איהם וועגען מיין אומזיסטע מיה. האב איך בעמערקט א פאסאזשיר מיט אן אינטעליגענטען אויסזעהן. ער איז נעווען פערטיפט אין לעזען א בוך פון איינעם פון די יונגע שרייבער — איך נעדענק ניט בעשטימט צי נארקי'ס צי אנדרע־יעוו'ס. איך האב לאנג ניט נעטראכט אוו בין צו איהם צוגענאנגען. אויף מיין פראגע צי ער איז פון דיזער נעגענד האט ער מיר

מיר וועלען שוין זיין אויפ'ן פלאץ, וועלען מיר שוין געפינען א מיטל פאר זעלבסטפערטהיידיגונג.

דערווייל האבען זיך אין מח געמאהלען פערשיעדענע בילדער. דאס האט זיך אונז פארגעשטעלט, אז מיר זיינען שוין אין די הענד פון דער פאליציי, אבער ניט קיין לעבעדיגע... און דאס האט זיך אונז געמאהלען, אז אונז איז געלונגען אויף זעהר א געשיקטען אופן ארויסדרעהען זיך פונ'ם שפיאן. דער צוג איז דערווייל געפלויגען און געטראגען אונז ווייטער און ווייטער.

די ענדע פון אונזער אונבעשטימטער לאגע האט זיך גענומען דערנעדנטערען.

ווי נור דער צוג האט אנגעהויבען צופאהרען צום חארבינער וואקזאל האט זיך די האלטונג פונ'ם שפיאן אין נאנצען געביטען. אונזער פערדאכט האט זיך ארויסגעזייגט צו זיין א פאסט. ער האט באלד אנגעהויבען ווייזען זיין שפיאנסקע טאקטיק.

אליין, ווי עם ווייזט אויס, האט ער זיך ניט געקענט בעשליסען צוצוגעהן נעהנטער צו אונז, אבער אין זיין נעץ האט ער אונז שוין געהאלטען, ווי עס איז פעהיג א געניטער שפיאן.

מיר האבען זיך געפרובט א לאז טהאן צום ארויסנאנג פון א צווייטען וואגאן, אבער ער גלייך נאף אונז. מיר האבען ערשט פערשטאנען, אז מיר וועלען פון איהם ניט אזוי גרינג פטור ווערען. דאן איז ביי אונז שנעל פארטיג געווארען א פלאן.

מיר האבען זיך אריינגעשטויסען אינ'ם געדיכטען עולם, וואס האט זיך געשפארט אין די אפענע טהירען פונ'ם וואגאן. ער האט זיך אויף א לאז געטהאן נאף אונז. וועז מיר זיינען שוין געווען אויף דער פלאטפארם, האבען מיר דערזעהן ווי ער איז צוגעלאפען צו א זשאנדארם, האט איהם געזומען רייסען און צופען אנווייזענדיג אויף אונז. דער זשאנדארם איז אבער מיט עפעם געווען פערנומען, איז געווען אויפנערענט, האט געהאלטען אין מיטען קריגען זיך מיט עמיצען. דערווייל האט ער אויפ'ן שפיאן נאר ניט נעוואלט אומקוקען זיך. און אין דערזעלבער מינוט האבען מיר זיך צוריק א וואהרף געטהאן צום גרויסען עולם, אריינגעשפרונגען צוריק אין וואגאן און גלייך ארוים פון דער צווייטער זייט.

בען ניט נערעכענט דאָס דער שפיאן זאל זיך אונז נרייטען צו ארעסטירען דאָרט.

איידער דער צוג האָט זיך נענומען ריהרען איז צו אונז צו־נעקומען אונזער אונבעקאנטער פרייגד מיט אן ענטפער, אבער ניט מיט אזא ווי מיר האָבען ערוואַרט. מיט בעדויערען האָט ער אונז דערצעהלט, אז ער האָט נאָר נישט נעקענט אויסנעפינען וועגען זיין בעקאנטען און דאָס אייגציג וואס ער קען טהאָן פאר אונז איז נעבען אביסעל נעלד, אפילו ניט אזויפיעל וויפיעל עס פא־דערט זיך פאר דער רייזע, אבער בעסער ווי נאר ניט.

דאָס נעלד האָבען מיר, פערשטעהט זיך, ניט נענומען, אבער מיר האָבען איהם שטארק בעדאנקט פאר זיין וואַרעמען אנטהיי־ל נעהמען אין אונז.

הילפלאָז און האָפנונגסלאָז זיינען מיר נעפאָהרען ווייטער. די נערוועז האָבען זיך צושפיעלט אלץ שטארקער און עס האָט זיך נעדאכט, אז אָט, אָט וועלען זיי צוריסען וועדען פון אנשטרענגונג.

אויף יעדער סטאנציע פלענט דער שפיאן אראבקריכען און מיר פלענען זעהן ווי ער רעדט עפעס מיט די זשאנדארמען. און יעדעס מאל האָבען מיר ערוואַרטעט, דאס מען וועט אונז נלייך ארעסטירען. נאטירליך זיינען מיר נעווען שטארק צורודערט. ער האָט זיך שוין איצט נעהאלטען זעהר פאַרזיכטיג, האָט שוין אויף אונז ניט נעקוקט מעהר מיט העזה ווי פריהער און אין אלנעמיין האָבען מיר בעמערקט, אז ער וויל ניט ארויסנעבען דאָס וואס ער דענקט צו טהאָן מיט אונז. ווי עס האָט אויסנעזעהן, האָט ער הפנים בעשלאָסען צו ארעסטירען אונז אין חארבין.

נור נאָך אלעמען איז עס אבער נעווען ניט מעהר ווי אונ־זערער א פערדאכט. בעשטימט האָט מען דאָך ניט נעוואוסט וואס ער דענקט צו טהאָן און צוליעב דעם אליין האָבען מיר זיך נאָך ניט נעוואלט בעהאלטען. אויב אונזער חשד וועגען איהם איז א פאלשער און מיר וועלען מיט אמאל פערשווינדען, וועט ער דאָך ערשט דאן זיין איבערצייגט, אז מיר זיינען אנטלאָפענע, וויל ער וויים דאָך, אז מיר האָבען נענומען בילעטען ביז חארבין. דאָס אליין קען אונז ארויסנעבען. טראכטענדיג אזוי, האָבען מיר בע־שלאָסען איבערצוגעבען זיך אין די הענד פונ׳ם שיקזאל און וועז

צו קיינעם פון זיי האָט זיך ניט געגלוסט צוצוגעהן און איבער־שלאָגן זיינע געדאנקען אדער פאנטאזיעס מיט אונזערע פראגען. מיר זיינען צוגעגאנגען בעסער צו א גרופּע קלייניע קינדער, וואס האָבען זיך געשפּילט, און געפרעגט ווי רופט זיך דער האָזיגער טהייל פון שטאָדט. זיי האָבען אונז געענטפערט, אז דאס איז די „פּערעסיפּ", און ווי עס האָט זיך ארויסגעזייגט האָבען מיר טאקע בעדארפט דאָ זיין.

אונזערע אדרעסען אין חארבין זיינען געווען גוטע, — „סאזאנאוועך". מיר האָבען פרייער אויפגעאטהעמט און מיט האָפנונג געגומען אויסגעפינען דעם ערשטען אדרעס. דאס איז אונז לייכט אָנגעקומען, ווייל דאס איז געווען אין א מאגאזין פון ביכער.

ארייגקומענדיג אהין, האָבען מיר האָרט געטראפען א סימפּאטישע מיידעל פון א יאהר אכצעהן, זעהר בעשיידען אָנגעטהאָן. מיר האָבען זיך צו איהר גלייך געווענדעט און אויסגעדריקט אונזער פערלאנג צו זעהן דעם הערר ר. זי האָט אונז געזאָגט, אז זי איז זיין טאָכטער. א שאָטען פון טיפען טרויער האָט זיך פערצויגען איבער איהר צארטען פנים און זי האָט אונז מיטגעטהיילט, אז איהר פאָטער איז ארעסטירט און אז מיר קענען מיט איהר אלץ רעדען וועגען איהר פאָטער'ס ענינים.

איהרע פערטרויענדע, קלאָהרע אויגען האָבען באלד פון אונז פערטריבען אונזער צוויפעל און אונגעטשלאָסענהייט און מיר האָבען איהר ערקלעהרט דעם צוועק פון אונזער בעזוך. די קורצע ערקלעהרונג האָט אויף איהר געמאכט אן איינדרוק און עס איז געווען צו בעמערקען ווי זי שטרענגט זיך אָן צו קומען צו זיך. נאָכהער האָט זי אונז מיט אייניצע־הייטען גענומען שילדערן די אמת'ע לאגע: איהר פאָטער זיצט יעצט פאר הער ס. ר. אָרגאניזאציע און ערשט אין צוויי טעג ארום וועט זי איהם קענען זעהן. אלע רעוואלוציאנערע ארטיגע אָרגאניזאציעס זיינען ענטדעקט. כמעט אלע טהויער זיינען ארעסטירט און יענע וואס האָבען עס אויסגעמידען, זיינען אוועק פון שטאָדט. מיט איין וואָרט, זי וויסט נעבאך ניט צו וועמען זי זאל זיך וועגדרען. פּונדעסטוועגען האָט זי אונז געהיסען ארייגקומען צו איהר אין א שטונדע ארום, פערשפּרעכענ־

אויף אזא'ן אופן האָבען מיר זיך איינגעפונען אליין צווישען די וואַנאָנעס.

קיין מינוט האָבען מיר ניט פערלאָרען און גלייך געגומען קלעטערען און קריכען צווישען דער גרויסער צאָהל לאָקאָמאָטיוון און וואַגאָנעס. אין גיכען האָבען מיר זיך דערזעהן אויף אן איינזאמען אָפענעם פלאַץ, וועלכער איז געווען וויט ארומגעצאמט מיט א הויכען שטיינערנעם פּארקאן.

אין פאראויס האָבען זיך געזעהן בריטע, שטיינערנע טרעפ, וועלכע האָבען געפיהרט צום ארויסגאנג. מיר האָבען זיך אוועקגעלאָזען אהין. ערשט אויף די טרעפ האָט אונז אָבגעשטעלט א מאן און פערלאַנגט מיר זאלען איהם וויזיטן אז מיר האָבען אן ערלויבניש צו זיין דאָ. מיר האָבען איהם ערקלעהרט, אז דורך א טעות זיינען מיר דאָ און אָהן איבערינע צערעמאָניעס האָבען מיר זיך גלאָזען געהן צוריק. און אָהן א שום רעכענונג וואוהין מיר געהען האָבען מיר זיך גענומען אויסבעהאלטען. אָט זיינען מיר שוין וויטער צווישען די וואַגאָנעס.

וואָס עס זאָל ניט געשעהן, אבער מיר האָבען דאָך געדארפט ארויסקריכען פון דיזען פער'כשופ'טען קרייז און מיר זיינען גע־קראָכען צווישען רייהען וואַגאָנעס, אונבעוואוינטע געביידעס און פּארקאנעס. א לאנגע צייט זיינען מיר אזוי ארומגעקראכען און געבלאָנדזשעט אי אויף די דעכער, אי צווישען די רעדער, אלץ ציטערנדיג פאר'ן מינדעסטען נערוויש און פאר'ן קלענסטען קלאנג, ביז ענדליך האָבען מיר דערזעהן א גאס. מיר האָבען זיך א נעהם געטהאָן אין דיזער ריכטונג און אָבהיטענדיג א גינסטיגען מאָמענט האָבען מיר פון אונזער בעהעלטענישפלאַץ אראבגעלאָזען זיך אויף דער ערד אין גאס אריין.

לויט אלע צייכענס איז דאס געווען א הינטער־שטאָדטישע גע־סעל. דאָ איז געווען שטיל, קיין מענשען האָבען זיך ניט געזעהן און פון דער וויט האָט זיך דערטראגען דער שטאָדטישער טומעל.

מיר האָבען געגומען דורכשניידען די פערשיידענע גאסען און זיך דערנעהנטערען צו דעם רויסיגען צענטר, וואו מענשען זיינען געווען פערנומען מיט זייערע אייגענע געשעפטען און האָבען וויניג אויפמערקזאמקייט געשענקט צום קאָכיגען לעבען ארום זיי.

„קיין נעלד האָבען מיר ניט, קיין פּאספּאָרטען אויך ניט, וואס טהוט מען?“ — האָבען מיר זיך מיט איהר בעראטהען.

דאס איינצינג מיטעל, האָט זי אונז געזאגט, איז צוואוואר־טען די פּאָר טאָג ביז וואנען זי וועט זיך זעהן מיט איהר פּאָטער. ער, קען זיין, וועט אפשר קענען וואס עס איז אָנווייזען און געפי־נען אן אויסגאנג.

גוט, אבער וואו טהוט מען זיך אהין דערווייל? מיר האָבען געזומען בעראטהען זיך וועגען פערשיעדענע פּראָיעקטען.

„וואָס וואָלט זיין, וען מיר זאָלען איבערשלאָפען א נאכט אין א גאָרטען אדער א פּארק?“ האָבען מיר איהר געפרעגט, „עס גע־פינט זיך דאָך דאָ א שטאָדטישער גארטען!“

„דאָס טויג ניט!“ האָט זי געזאָגט. „די שטאָדט איז דאָך ערקלערט אונטער קריעגס־צושטאַנד; ביינאכט איבערהויפט גע־הען ארום פּאטרולען און וועו מען וועט אייך כאפען שלאָפערינג אדער וואכענדיגע, וועט מען אייך באלד ארעסטירען.“

„אפשר זאָלען מיר דאָסזעלביגע טהאָן וואָס אנדרעיעוו'ס העלד פון „פינסטערניש“? געוועהנליך, ניט נאָכטהאָן איהם אין אלעס, אָבער האָרט, אין דעם אָרט פון „אייביגער פרייד“ קען מען דאָך איבערנעכטיגען אָהן מורא פאר דער פּאָליציי?“

דאָס מיידעל האָט זיך פערשעהמט און מיט א בעשיידענעם שמייכעל געענטפערט: „איך גלויב ניט, אז מען זאל יעצט ער־געץ קענען איבערנעכטיגען אָהן א פּאספּאָרט, אפילו אין י ע נ ע הייזער.“

זי האָט פערצווייפעלטערהייט נעבראכען דעם קאָפ צו געפינען א וועלכען עס איז מיטעל, אבער קיין זאך האָט ניט געטויגט.

מיר האָבען געקראָגען רחמנות אויף איהר, וואס זי ליידעט אזוי שטאַרק איבער אונז. דערפאר האָבען מיר זי געזומען טרייס־טען, דאס מיר וועלען זיך שוין אליין ווי עס איז איינאָרדנען און מיר האָבען זיך מיט איהר צושיידט, פערשפרעכענדיג דאס מיר וועלען נאָך קומען נאכדעם ווי זי וועט זיך שוין האָבען געזעהן מיט איהר פּאָטער, און מיר זיינען אוועק.

א געריכטער רענען האָט געגאָסען, בעגלייט פון אן אוינאויפ־הערליכען קראכען פון דונערן. בלענדענדע בליצען האָבען דורכ־

דיג, אז זי וועט דערווייל זיך פונאנדערפרעגען וועגען דאס נויטיגע פאר אונז און טהאן וואס זי וועט נור קענען.

מיר האבען זיך מיט איהר צוזעגעגט און זיינען ארויס אין גאס. ווי אונבעשטימט אונזער לאגע איז ניט געווען, האבען דאך אונזערע אויסגעמאטערטע גליעדער געפאדערט רוה.

עס איז געווען דונקעל. איבער'ן הימעל האבען זיך ארומגעטראגען געדיכטע וואלקענס, וועלכע האבען פאראויסגעזאגט אין ניכען א רעגען. צייטענווייז האבען זיך דורך די בלייערנע וואלקענס דורכגערייסען די שטראהלען פון א מאיאווער זון, צערטלענדיג און ווארעמענדיג אונזערע פערגליווערטע הערצער. מענשען זיינען נעלאפען און מיט זאדגפולע בליקען נעקוקט צום הימעל. און מיר האבען זיך שפאצירט ווי אונבעזאדגט און זיך צוגעהערט צו דעם דאזיגען טומעל און צו די פערשיעדענארטיגע קלאנגען פון דער גאס, ביז עס איז אריבער די שטונדע און מיר האבען זיך אומגעקעהרט צום מאנאזין נאך אן ענטפער.

דער מארטירער פנים פון דאס מיידעל, איהרע אומעטיגע אויגען האבען פערטריבען אין גאנצען אונזער פרעהליכע שטימונג. איהר ענטפער איז ווירקליך געווען זעהר א טרייסטלאזער. זי האט אונז ערקלעהרט, אז זי האט נאר נישט געקענט אויסגעפינען און עפעס טהאן פאר אונז. קיינער פון די פארטיי־ארבייטער איז אין דער היים ניטא, און די אנדערע זייטיגע בעקאנטע האבען מורא צו־נעהמען אונז אויף נאכטלענגער. צו זיך אונז איינלאדען קען זי אויך ניט, ווייל נאנץ אפט און אונערוואכטעט מאכט מען ביי איהר אביסקעס.

מיר האבען געהאט נאך אן אדרעס אין חארבין, נור אזוי ווי די אדרעסען האלט מען דאך אין קאפ, כדי מען זאל אין פאל פון אן ארעסט ניט אריינשלעפען קיין זייטיגע, האבען מיר נור געדיינקט דעם נאמען און די גאס און מעהר נישט: „וואחילי פעטראוויטש, כינעזער גאס". היינט נעה און זוך וועמען מיט אזא'ן אדרעס אין חארבין.

מיר האבען זיך געזומען פונאנדערפרעגען וועגען דעם ביי דער מיידעל, האט זי אבער אויך נאר נישט געוואוסט.

אז אט באלד וועט אימיצער צו אונז צוגעהן פארצושלאגען הילף און דינסטע. נור אזא „עמיצער" איז ניט צוגעקומען; די בעזוכער זיינען אלע געווען פערנומען מיט זיך אליין און האבען אונז, דאכט זיך, אפילו ניט בעמערקט.

אום צו פערטרייבען די צייט האב איך פון א צווייטען טישעל גענומען א צייטונג, דאכט זיך אונטער'ן נאמען „חארבינער לע־בען". אויפ'ן קעפעל פון דער צייטונג האב איך איבערגעלעזען, דאס זי איז א פראגרעסיווע און איהר צוועק איז צו פערטהיידיגען די אינטערעסען פון די ארבייטער און דארפס־לייט. ווי איך האב נור איבערגעלייענט דיזע עטליכע שורות, איז ביי מיר געבוירען געוואָרען א געדאנק.

„און ווי דענקסטו", האב איך זיך געוועדעט צו מיין חבר, „אז מיר זאלען אוועק צום רעדאקטאר פון דיזער צייטונג און בעטען ביי איהם הילף? לאז שוין זיין, אז ער וועט אונז ענטזאגען אין אונזער בקשה, אבער מסר'ן וועט ער אונז דאך געווים ניט!"

מיין חבר איז דער פלאן געפעלען געווארען.

מיר האבען אויסגעטרונקען אונזער קאפע, פערשריבען דעם אדרעס און אוועק צום רעדאקטאר. מיין חבר איז געבליבען ווארטען און איך בין אריין אין רעדאקציע.

— וואס דארפט איהר? — האט מיך געפרעגט א יונגער מאן.

— איך ווייל זעהן דעם רעדאקטאר, — האב איך געענטפערט.

— וועמען? — האט ער פערוואונדערט איבערגעפרעגט.

— איך ווייל זעהן דעם רעדאקטאר, — האב איך איבערגע־חזר'ט.

— פאר קיין שום פאל קענט איהר איהם ניט זעהן, ער נעהמט קיינעם ניט אויף, — האט ער געשמייכעלט און מיך בעטראכט פון קאפ ביז די פים. — איבעריגענס, וועט איהר אפשר זאגען צוליעב וואס איהר ווילט איהם זעהן און אויב מיר אליין וועלען אייך ניט קאנען בעפריידיגען דאן וועלען מיר זעהן — האט ער זיך אזוי ווי גערייצט מיט מיר.

און כמעט שרייענדיג האב איך א זאג געטהאן:

געשניטען אין אלע זייטען דעם הימעל מיט זייער שיין. מיר זיי־
נען צוועקלאָז געגאנגען איבער די פוסטע גאסען, די רענען טראָפענס
זיינען געפאלען אויף אונזערע זודיגע קעפ און האָבען אביסעל אָבנע־
קיהלט דעם שטראם פון אונזערע טרויעריגע געדאנקען.

דער פריהלינגס רעגען איז געווארען שטארקער. מיט דער
גאנצער פרייגעביגקייט פון דער נאטור האָט ער געגאָסען, און די
ערד איז דורכגעזאפט געווארען מיט דער ערפרישענדער פייכט־
קייט. עטליכע מאל האָבען מיר זיך געפרובט בעהאלטען אונטער
די דעכער פון די הייזער, אבער די טראפען האָבען זיך אויך דאָרט
דורכגע'גנב'עט און געטריבען אונז געהן ווייטער און וויייטער. אזוי
האָבען מיר זיך ארומגעשלעפט א לאנגע צייט. דער רענען האָט
געוואשען, האָט אונז דורכגענעצט ביז'ן ביין און אונז דורכגענומען
מיט א שנייידענדע קעלט.

מיט אמאל האָבען מיר בעמערקט אז די ערטער ארום אונז
ווייזען אוים צו זיין בעקאנט. מיר האָבען זיך ארומגעקוקט און
דערזעהן ווי מען בעטראכט אונז פון די אפענע טיהרען אוז פענס־
טער מיט נייגיעריגע אדער פערדעכטיגע בליקען. מיר האָבען באלד
פערשטאנען, אז דאס האָבען מיר זיך גאנצע צייט ארומגע־
דרעהט אויף איינע און דיזעלבע פלעצער און דערפאר האָבען מיר
ארויסגערופען פערדאכט ביי אלעמען.

נור אָט האָבען מיר אויפ'ן עק גאס דערזעהן א קאפע־הויז און
מיר האָבען זיך אהין שנעל אריינגעכאפט. מיר האָבען פערנומען
א טישעל און זיך געהייסען דערלאנגען קאפע. די וואַרעמע קאפע
האָט אונז דערווארעמט און מיר האָבען דערצו בעקומען א מעגליכ־
קייט פערברענגען אביסעל אונטער א דאך.

אין דער האָפנונג צו בעגעגענען וועמען עס איז פון „אונ־
זערע", האָבען מיר זיך געגומען אייגקוקען אין די פנים'ער פון די
בעזוכער, זוכענדיג דורכצודרינגען אין זייערע נשמות. מיר האָבען
שטודירט זייערע געזיכטער, האָבען זיך צוגעהערט צו זייערע גע־
שפרעכען און נאָכגעפאלגט זייער האלטונג, וועלענדיג כאפען אן
אָנצוהערעניש, א סימן, אז מען סימפאטיזירט מיט אונז און מען
פיהלט אונז מיט.

אליין ניט קיין גלויביגע האָבען מיר דאך ערווארטעט א נס,

די לאגע איז געווארען זעהר אן אונבעקווועמע. עס האט זיך נעהערט, ווי די אנווועזענדע האבען זיך נעדרעהט אויף זייערע פלעצער, ווי זיי האבען זיך נע׳סוד׳עט צווישען זיך, אליין ניט וויסענדיג ווי צו האנדלען דא.

מיין אויסזעהען איז דערצו נאך געווען א משונה׳דיגער. צושויבערט, פערוואסטען און אין לאנגע בלאטיגע שטיוועל, האב איך מיט זיך פארגעשטעלט א קאמישעם בילד. דאס אלעס האט נאך פערגרעסערט די רעטענישן אין די אויגען פון די מיטארבייטער.

איך האב נאכאמאל ערקלעהרט דעם רעדאקטאר אז איך האב מיט איהם צו ריידען וועגען א פריוואטע, א פערזענליכע אנגעלעגענהייט, נור צו איהם אהיים קען איך ניט גיהן. אבלענען קען איך עס ניט און מוז טאקע דא אויפ׳ן פלאץ איהם דאס זאגען און קיינער אויסער איהם אליין טאר עס ניט הערען.

איך האב געהערט ווי אימיצער איז ארויסגענאנגען. איך וויים ניט צי וועך עס איז נאך דארט פערבליבען נור איך האב באלד נענומען דערצעהלען דעם רעדאקטאר וועגען דעם צוועק פון מיין בעזוך. איך האב אבער פריהער געהאלטען פאלגענדע פאררעדע:

„אויב איהר וועט ניט קענען ארער ניט וועלען אונז העלפען, וועט איהר דאך געווים ניט מיסברויכען יענעם סוד, וועלכען איך ווייל אייך ענטדעקען."

— איהר קענט אין דעם זיין זיכער, — האט ער מיך בעדוהיגט.

„ווי אזוי הויבט מען דא אן?" האב איך געטראכט, „ווי אויבערצייגט מען איהם, אז איך דערצעהל דעם אמת? ער קען דאך מיר ניט גלויבען!"

איך האב מיט זיך געהאט עטליכע פאטאגראפישע בילדער פון א פאר אקאטויער. אין די פרייע טעג, ביז דאס אנטלויפען פון נערשוני, איז דער רעזשים אין אקאטוי געווען אזא מילדער, דאס די פאליטישע קאטארזשניקעם האבען געהאט פאטאגראפישע אפפאראטען, מיט וועלכע זיי פלעגען זיך פאטאגראפירען. אויף אזא׳ן אופן האבען זיך עטליכע אזויגע בילדער ביי מיר געפונגען.

איך האב ארויסגענומען יענער סאואנאוו׳ס בילד און געפרעגט דעם רעדאקטאר צי ער ווייסט ווער דאס איז.

— איך דארף נויטיג זעהן דעם רעדאקטאָר אליין און איך בעט אייך איהם צו מעלדען וועגען דעם!

דאָרט האָבען זיך געפונען נאָך מענשען, וועלכע האָבען זיך די גאנצע צייט צוגעהערט צו אונזער גענשפּרעך מיט א שמייכעל, נור וועז זיי האָבען דערהערט מיינע לעצטע ווערטער זיינען זיי נע־ווארען ערענסטער. דער יונגערמאן איז מיט אן איראָנישען שמייכעל אריינגענאנגען אין א זייטיגע טהיר.

אין עטלעכע מינוט ארום האָט ער פונאנדערגעשפּענט די טהיר און מיך אייגנעלאדען אינעווענינ, אנצייגענדיג מיר אויפ'ן רעדאק־טאָר.

דער צימער, וואוהין איך בין אריינגעקומען, איז געווען א הויכער, א גראמער און א בעקווועמער. פון ביידע זייטען זיינען גשטאנען לאנגע טישען, אנגעשטעלט מיט שרייב־גצעייג און בי־כער, ארום וועלכע עם זיינען גשזעסען די מיט־ארבייטער, וואהר־שיינליך. אלע זיינען זיי געווען מיט צוקודעלטע, לאנגע האָאר און שטארק פערטיעפט אין זייער ארבייט. ביי א בעזונדער שרייב־טיש אנקעגען זיי איז גשזעסען דער רעדאקטאָר, א מאן פון מיטעלע יאָהרען, הויכען געווואוקס און סימפּאטישען אויסזעהן. איך בין צוגעגאנגען גלייך צו איהם.

— מיט וואם קען איך אייך דיענען? — האָט ער מיך גנע־דיג בעגעגענט.

— איך דארף מיט אייך רעדען פערזענליך, אונטער פיער אויגען, — האָב איך גשזאָגט.

— ווי? — האָט ער מיך פערוואונדערט גשפּרעגט. איך האָב גשפּיהלט אז אלע אנוועזענדע האָבען אויף מיר גענומען קוקען.

— יא, איך דארף ריידען מיט אייך אליין, — האָב איך אוג־טערגעשטראכען דעם לעצטען וואָרט.

— איך פערשטעה ניט! — האָט ער גשזאָגט, וואַרפענדיג מיט די אויגען דאם אויף די מיטארבייטער, דאָם אויף מיר. — אויב איהר דארפט עפּעם האָבען וועגען דער צייטונג, קענט איהר פריי זאָגען וואם איהר ווילט, נור אויב איהר האָט מיט מיר צו רעדען וועגען א פריוואט־אנגעלענהייט, דאן קומט בעסער צו מיר אהיים.

וועלען זיך זעהען מיט איינעם, וואס דארף זיין אונזער מלאך מושיע, — האָב איך ארויפגעווארפען אויף מיין חבר א מרה־שחורה. איך בין געווען זעהר ענטוישט און ענטמוטהיגט. האָך האָבען מיר מיט שוואכע, געהיימע האָפנונגען געמומען גיך געהן אויפזוכען דעם ארדעם.

דאס איז געווען א מאגאזין, און מיר האָבען זיך טאפע גע־דארפט זעהן מיט'ן אייגענטהימער.

אויפ'ן וועג, ווי געווהנליך, האָבען מיר זיך דורכגעווארפען מיט פערשיעדענע מיינונגען וועגען אונזער נייער בעגעגעניש, וואס האָט באלד געדארפט פארקומען. פון ווייטען האָבען מיר דער־זעהן א שילד מיט'ן אויפשריפט „ב...'ס מאגאזין".

מיר האָבען בערעכענט, אז מיר זאלען פריהער זיך בעסער אזוי פארבייגעהן און זעהן וואס עס קומט פאר אינעווענינ, נאכהער אריינגעהן.

וועג מיר זיינען פארבייגעגאנגען די קראָם, האָבען מיר דער־זעהן אין מיטען שטעהן איינעם, געקליידט ווי א פראנט. מיט דער גאנצער קונסט פון א פלינקען סוחר האָט ער זיך געדונגען מיט א קונה. ער האָט זיך געווארפען און געשליידערט אין אלע זייטען, ווי עס פאסט זיך פאר א כיטרען, לעבעדיגען פריקאזטשיק.

ניט שוין־זשע זאָל דאס זיין ע ר אליין? — האָט זיך אונז ניט געגלויבט. מיר זיינען געשטאנען אויף אונזער ווינקעל און געווארט ביז די קונים וועלען ארויסגעהן פון קראָם. ווי נור זיי זיי־נען ארויסגעגאנגען האָב איך זיך א לאָז געטהאָן אהין. איך האָב דאָרט געטראפען דעם זעלבען פראנט.

— קען איך זעהן דעם העררן ב.? — האָב איך געפרעגט.

— דאָס בין איך אליין, — האָט ער מיר געענטפערט.

— מיך האָט צו אייך געשיקט דער רעדאקטאָר פון „חארבי־נער לעבען" — האָב איך געזאגט און זיך אין מיטען אבגעהאקט. איך האָב זיך געמומען ארומקוקען אין אלע זייטען, צי געפינט זיך ניט א זייטיגער מענש. מיר איז גלאט עפעס שווער געווען צו ריידען. איהם האָט וואהרשיינליך איבערראשט מיין זאנדערבא־רע האלטונג, מיין אונרוהינקייט און דאס ווייניג צוטרוי, וואס מיין פנים האָט געוויס אין יענעם מאָמענט אויסגעדריקט.

— א בעקאנטע געזיכט, אבער איך קען זיך ניט דערמאנען וואר דאס איז, — האט ער געזאגט, בעטראכטעדיג דאם בילד.

— דאס איז יענאר סאזאנאוו, — האב איך איהם ערקלעהרט, — איך מיט נאך א חבר זיינען נור וואס אנגעקומען קיין חארבין פון יענעם פלאץ, וואו סאזאנאוו געפינט זיך... מיר האבען אהער צווויי „יאווקעם": אייגע צו ר., וועלכער, ווי איהר ווייסט שוין געווים, איז ארעסטירט; די צווייטע אדרעס האבען מיר פערגעסטען; מיר געדענקען נור די וואר טער „חינעזער גאס" און דעם נאמען, אבער מיט דעם אליין איז שוואר אויסצוגעפינען עס. אויב מיר קענען ערוואר טען א וועלכע עס איז שטיצע פון ר., וועט עס ערשט מעגליך זיין אין א פאר טעג ארום, נאך דעם ווי מען וועט זיך שוין מיט איהם זעהן. מיר זיינען אבער אין צווייפעל אויב ער וועט עפעס קענען טהאן פאר אונז וואן ער איז אליין א געפאנגענער. היינט שטעלט זיך פאר אונזער לאגע. קיין געלד האבען מיר ניט, קיין פאספארטען אויך ניט און דער עיקר מיר האבען אפילו ניט וואו איבערצונעכטיגען און מיר זיינען אויסגעזעצט יעדע מינוט ארריינצופאלען צו דער פאליציי אין די הענד. א לאנגע צייט האבען מיר זיך ארומגעשלעפט איבער'ן שטאדט און האבען ניט געזעהן קיין אויסגאנג פון אונזער פערצווייפעלטער לאגע, ביז וואנען אונז איז ארויפגעקומען דער גערואנק זיך וועגרען צו אייך נאך הילף.

ער האט א וויילע נאכגעדיינקט און זיך אבגערופען:

„איך וועל אייך געבען אן אדרעס צו א געוויסען מענשען. איהר זאגט איהם, דאס איך האב אייך געשיקט, און איהר קענט איהם פריי אלעס דערצעהלען. איך האף, אז ער וועט אייך איינארדנען."

איך האב איהם בעדאנקט און פערלאזען די רעדאקציע. אין גאס איז מיר אנטקענענגעקומען מיין חבר, אן אויסגעמאטערטער פון אונגעדולד.

— נו, וואס גוטעס איז ארויסגעקומען פון דעם אינטערוויו מיט'ן „פראגרעסיוון" רעדאקטאר? — האט ער מיך האפנונגסלאז געפרעגט.

— דערוויל האט ער ארויסגעוויזען זיין גאנצען ראדיקאליזם, אין וועלכען מיר וועלען זיך איבערצייגען ערשט דאן, וען מיר

נען אין דעם ליידיגען צימער, וועלכער געפינט זיך צום הויף פון זיין קראָם.

— נו, איז וואָס איז דאָ צו זארגען! — האָבען מיר זיך דער־פרעהט.

ער האָט אונז גלייך אריינגעפיהרט אהין, האָט פערהאנגען די פענסטער און איז אוועקגעלאָפען צוגרייטען פאר אונז עסען.

דער צימער איז געווען אן אָבגעלאָזענער און פול מיט שטויב. מיר האָבען זיך ווי די גראפען אויסגעצויגען אויף דער פאָדלאָגע, אויסצוגלייכען אונזערע אויסגעמאטערטע גלידער. נאָכ'ן עסען האָ־בען מיר זיך וויעדער צולעגט אויף די דילען און זיינען אנטשלאָפען געווארען מיט א שווערען, אונרוהיגען שלאָף.

אלעס וואס איז אמאל און אין דער נאָהענטער פערגאנגענהייט דורכגעלעבט און דורכגעליטען געווארען האָט זיך צונויפגעמישט אין אָבגעריסענע שטיקער און האָט געוועבט משונה'דיג טרויערי־גע און קאָמישע חלומות.

אין אן אונאטירליכען צוזאמענהאנג זיינען פארבייגעלאָפען דער פרעכער פנים פון דעם שפיאָן, די פער'שיכור'טע אויגען פון דעם פריסטאוו מיט די גרויסע וואָנצעס, דער יסורים־פנים פון דאס מיידעל און דער געזונדער, גראבער רעראקטאָר.

איין חלום פערבייט זיך אויף א צווייטען... מען יאגט זיך נאָך... שוין גאָר נאָהענט לעבען אונז הערט זיך א שיסעריי... אן זיי־נען שוין די סאָלדאטען. פאראויס זעהט זיך דער בעקאנטער קאָנ־וואָינער אפיציער, מיט'ן אויפזעהער פון אסטראג... עס פייפען קוי־לען... אך, אן אימה! וואו איז דער סם?... איך זוך איהם, ניטאָ קיין סם!... און אָט בין איך אין דער קאנצעלאריע פון אסטראג. דער נאטשאלניק זיצט און שמייכעלט כיטרע... „איז עס טאקע אן אמת?" קלעהר איך אין חלום און דאס הארץ ווערט פערשטאָרבען. אָט ליגע איך שוין אויף די נאָרעס אינ'ם אלגעמיינעם טורמע־קאמער... „אויף פאוועקע!"... שלעפט מיך פאר'ן פום דער נאר־זיראטעל... איך כאפ זיך אויף — מיין חבר שלעפט מיך עס פאר'ן פוס און וועקט מיך.

ווי גליקליך האָב איך אויפגעאטהעמט!

דער העלער שיין פונ'ם טאג האָט זיך דורך די שפאלטען פון

ער האָט זיך אויפמערקזאם איינגעקוקט אין מיר און מיט אמאָל האָט ער מיט זיינע בריידע הענר א כאפּ געטהאָן מיין האנד און א זאָג געטהאָן:

— חבר! זאָגט אפען וואס איהר ווילט, ענטדעקט אלעס וואס איהר טראגט אין הארצען, איהר האָט צוטהאָן מיט אייערן א חבר!

דאָס איז ארויסגעזאגט געווארען אזוי אויפריכטיג, מיט אזא וואַרעמען און עהרליכען נעפיהל, אז טרעהרען פון פרייד האָבען זיך מיר שיער ניט געשטעלט אין די אויגען. איך האָב איהם אין קורצען אלעס איבערגעגעבען.

אויסהערענדיג מיך האָט ער געזאָגט: „זעהר גוט, חבר, זייט רוהיג! איהר זייט גראַטעווען, מיר ווילען אייך שוין בעזארגען. קומט אריין אין א שעה ארום און פאר דער צייט ווילען מיר צוגרייטטען אלעס וואס נויטיג איז.“

אָהן דעם קלענסטען שאָטען פון פערדאכט האָבען מיר צוגעבראכט די שעה אין גאס. מיר זיינען איצט געווען זיכער, אז צו אונזער אונענדליכער וואנדערונג איז דאָך געקומען א סוף.

דער רעגען האָט שוין אויפגעהערט. דער הימעל האָט זיך אויסגעלייטערט, און די זון אין מערב זייט האָט מיט איהרע זאנפטע שטראהלען בעגאָסען די אבגעפרישטע ערד. דיזעלבע נאטור, ווילבע איז גאָר ניט לאנג געווען אזוי בייז און כמורנע, האָט איצט פריינדליך צוגעשמייכעלט צו אונז. די לופט איז געווען אָנגעפילט מיט די פרעהליכע קלאנגען פון דעם ערוואכענדען פריהלינג. אלעס ארום אונז האָט זיך אויסגעלייטערט, האָט אבגעלעבט און אונז אויך הינגעריסען מיט איהרע בעלעבונגס־כוואליעם. אין דער טיעפקייט פון דער נשמה האָט ערוואכט דער פערבאָרגענער, פערשטיקטער אבער מעכטיגער אינסטינקט פון לעבען און גליק. און ווען אונזער פאנטאזיע האָט זיך צושפּיעלט אין איהר נאנצער בריטקייט, האָבען מיר דערזעהן, דאס עס איז שוין צייט צו גיהן צוריק.

חבר ב. האָט אונז בעגענעגנט מיט א שולדיגען שמייכעל. ער האָט אונז דערצעהלט, דאָס ער האָט ערגעץ ניט געקענט קריגען קיין קווארטיר און אז עס וועט אונז אויסקומען איבערצונעכטי־

מען צו ווייטע, אונבעוואוסטע ברעגען, — האָט חבר אלעקסאנדער פּאעטיש א זאג געטהאָן.

אין אונזערע וויטערע געשפּרעכען איז אונז אויסגעקומען בעמערקען, אז ער האָט זיך זעהר אָפט לייב צו בענוצען מיט פּאָעטישע פּראזען. זיין אויסזעהן האָט אָנגעצייגט, אז דאָס איז א יונגער רוסישער רעוואָלוציאנער.

מיר זיינען געגאנגען מיט זייטיגע געסעלאך און געשמועסט וועגען פערשיעדענעם. עס איז געווען קענטיג דאָס ער וויים וועגען אונז, אבער דאס האָט אונז ניט בעאונרוהיגט. ער האָט אונז דערצעהלט וועגען די לעצטע בעגעבענהייטען, וועגען דעם צושטאנד פון דער רעוואָלוציאנערער בעוועגונג, א. ז. וו.

וועז מיר זיינען שוין געווען נאָהענט צו אונזער ציעל, האָט ער אונז ערקלעהרט, אז מיר נעהען צו א געוויסער פרייליין מיט'ן נאָמען קאטיא. און אָבווּאָהל דאָס דאָזיגע הויז האָט געהאט א „דורכפאל", אבער אין שטאָדט איז דערווייל קיין אנדערע ניטא, און מיר וועלען דארפען האָבען אין זינען, אז עס קאָנען קומען אוכגעבעטענע געסט.

„אָט דאָ איז עס", האָט ער נעזאָגט, „אנווייזענדיג מיט'ן האנד אויף אן איינזאמען הויז מיט א נערטענדל דערבי.

פון דער וויטען האָבען מיר שוין דערזעהן אויפ'ן שווּל א הויכע, שלאנקע מיידל, מיט שווארצע, קורצע האָאר. צוקומענדיג נעהענטער, האָבען מיר שוין נעקענט אונטערשיעדען די צארטע, אינטעליגענטע שטריכען פון איהר נעזיכט. איהר דונקעלער ווי אָבגעברוינטער פּנים האָט בעוויזען, דאָס זי האָט לאנג פערבראכט אונטער דער ברענענדער זון אויף די פרייע פעלדער, אָדער בייי די ברעגען פון'ם דרום־ים.

באגעגענט האָט זי אונז, ווי מיר וואָלטען שוין פון לאנג נעקענט אייגער דעם צווייטען, ווי נאָהענטע פרייגד, וועלכע זי האָט שוין לאנג ניט געזעהן.

— ענדליך געקומען! נו, וואס־זשע, פעטערלאך, זייט איהר אזוי פאהוואלקענט? — האָט זי לוסטיג געלאכט, און געדריקט אונז הו הענד.

מיט איהר פרייגדליכער און הארציגער באנעהמונג האָט זי

די לאָדען אריינגע'נגב'עט אין צימער און האָט קלאָהר נעמאכט מיין בעוואוסטזיין נאָך דעם נאָר־וואָס איבערגעלעבטען קאשמאר.

אויף מאָרגען האָט ב. אויך ניט געקענט געפינען קיין קווארטיר פאר אונז און אזוי איז פעראיבער איין טאָג נאָכ'ן צווייטען. אלע טאָג פלעגט ער אונז אריינטראגען עסען, האָט אונז בעזארגט מיט ביכער און צייטונגען, פלעגט אונז דערצעהלען אלערליי נייעס. אויף אזא'ן אופן האָבען מיר פערבראכט די צייט, ערוואַרטענדיג פון טאָג אויף טאָג ארויסצוקומען אויף דער לימטיגער וועלט.

אין דיזער ערוואַרטונג האָבען מיר אין דעם האָזיגען ניט בעוואינטען און ניט זעהר בעקוועמען צימער צוגעבראכט נערשפאר־טערהייט א נאנצע וואָך צייט. און וואר וויים וויפיעל מיר־וואלטען נאָך דאָרט נעדארפט זיין, וועז ניט א געוויסער צופאל.

געווהנלעיך, זיינען קינדער זעהר נייגיעריג און האָבען ליעב אלץ וויסען. דעריבער ווי נור מיר פלעגען דערהערען די קינ־דערשע געשרייען ניט ווייט פון אונז, פלעגען מיר פערשפארען אלע אריינגאנגען דורך וועלכע זיי וואלטען אונז געקענט דערזעהן. זיי איז אבער געווארען אויפפאלענר, וואס די פענסטער אין אונזער צימער זיינען אימער פערהאנגען, און איינער האָט דורך א שפאלט אריינגעקוקט אהין און האָט אונז דערזעהן.

ער האָט זיך אפנים שטאַרק דערפרעהט מיט זיין ענטדע־קונג, ווייל גלייך האָבען די איבעריגע יונגע חברה געזומען אויפער נאָך דעם אנדערען אריינקוקען צו אונז און יעדער אויפער האָט דערביי געקוויטשעט און געלאכט. דאָס האָט אונז געדיענט אלס א סיגנאל, אז מיר דארפען זיך בעצייטענס זעהן אָבטראגען פון אונזער פלאץ. מען האָט געקאָנט ערוואַרטען, אז דאָס קלייגווארג וועט וועגען דעם דערצעהלען די „גרויסע" און פאר אונז, פער־שטעהט זיך, איז עס ניט געווען זעהר אנגענעהם.

וועז ב. האָט זיך וועגען דעם דערוואוסט, האָט ער אויך גע־פונען פאר גוימיג אונז אוועקפיהרען פון דאָרט. און נאָך אין יענעם טאָג פארנאכט איז ער צו אונז אריינגעקומען מיט נאָך א יונגען מאן, וועלכען ער האָט פאר אונז פאַרגעשטעלט אלס חבר אלעק־סאנדער.

— נו, מאכט זיך פארטיג אין וועג אריין און מיר וועלען שווי־

עס איז געווען קענטיג, אז די דאזיגע אימער פרעהליכע און לעבענסלוסטיגע מיידעל לעבט דורך שארפע און שמערצליכע וועה־טאגען. עפעס זאנדערבאר איז זי געווען, ווען זי האט זיך פער־טיעפט אין איהרע עראינערונגען.

— וואס רעגט איהר זיך אויף? — דאס איז דאך שוין א לאנגאניגע געשיכטע, — האב איך אונעמטשלאסען באמערקט.

— פארשטעהט איהר מיך, — האט זי ווייטער געזאגט, — איך קען זאגען, דאס איך בין א „ספירידאנאווקע", דאס הייסט זי האט מיך געמאכט פאר א רעוואלוציאנערין. איך וועל אייך דער־צעהלען ווי אזוי דאס איז געווען: איך בין דאן געווען אין דעם לעצטען קלאס גימנאזיע, ווען עס האט פאסירט די געשיכטע מיט ספירידאנאוא'ן. איך פלעג פערגיסען געניג טרעהרען, ווען איך האב געלעזען אין די צייטונגען וועגען די אלע פייניגונגען, וואס זי איז אויסגעשטאנען. דיזע עראיגניסע האבען צוטרייסעלט מיין נאנצעם וועזען, און איך האב דאן געשווארען פארטצוזעצען איהר ארבייט און נעהמען ראכע פאר איהר. איך בין אליין א סיבי־ריאטשקע און ווען איך האב זיך דערוואוסט, אז מען פיהרט איהר צוזאמען מיט אנדערע פאליטישע אויף קאטארגע, האב איך גע־וואכט טעג און נעכט אויפ'ן וואקזאל, וואו זיי האבען געדארפט דורכפאהרען. ענדליך איז מיר דאך געלונגען צו זעהן זיי פאר־בייפאהרען. איך האב דערזעהן ספירידאנאווא דורך די גראטעס פון דעם ארעסטאנטען־וואגאן. איך האב, פערשטעהט זיך, ניט נעקענט אויסדריקען מיינע געפיהלען פאר איהר אהן טרעהרען. וואס איך האב איהר דאן געוואגט קען איך זיך ניט דערמאנען. איך געדענק נור, אז איך האב נעצוויגען אויף זיך אלעמעס אויפמערק־זאמקייט. ספירידאנאווא האט מיר דורך די גראטעס דאן צוגע־ווארפען א צעטעלע, וועלכען איך האלט נאך ער היום ביי זיך. אט דאס איז עס.

ביי די ווערטער האט זי פון ערגעץ ארויסגעשלעפט א צו־קנייטשטען און שוין צוריבענעם שטיקעל פאפיער. דאס צעטעלע איז געווען געשריעבען מיט א בלייפערער און עס איז שווער געווען איבערצולייענען די ווערטער.

זי האט מיר אבער דערצעהלט דעם אינהאלט.

גיך ווייך געמאכט אונזערע פערהארטעוועטע הערצער. מיר האָבען זיך דערפיהלט אין דער געזעלשאפט פון קאטיא'ן און אלעקסאנדער'ן אזוי ווי מיר וואלטען א לאנגע צייט געווען צושוידט מיט נאהענטע גוטע פרייגד און איצט האָבען מיר זיך ווידער צוזאמענגעטראפען. ווען מיר זיינען פארטיג געווארען מיט דער סעודה, וואָס זי האָט פאר אונז צוגעגרייט האָבען מיר פערבראכט געמיטהליך דיסקוטי־רענדיג פערשיערענע זאכען און פראגען.

פון אונזערע געשפרעכען מיט קאטיא'ן האָבען מיר פערשטאנען, דאָס זי איז אויך בעקאנט מיט די איינצעלהייטען פון אונזער אנט־לויפען און זי ווייס די אורזאכע פון אונזער פארברייגגען דאָ אין חארבין.

— זאָגט נור אקארשט, פעטערל, האָט זי א פאטש געטהון מיט די הענד אין מיטען שמועס, — צי זייט איהר ניט פון יענע לענדער, וואו עס געפינט זיך מאריא ספיריד'אנאָווא?

איך האָב איהר ערקלעהרט, דאס ספיריד'אנאָווא געפינט זיך אויך אין נערטשינסקער קאטאָרגע, וועלכע בעשטעהט פון פיעלע אָסטראָגען. די פרויען, צווישען וועלכע עס געפינט זיך אויך ספי־ריד'אנאָווא, האלט מען בעזונדער. אין דער מאלצעווער קאטאָרזש־נער טורמע.

— נו, איז אייך קיינמאל ניט אניסנעקומען זי צו זעהן? — האָט זי מיך אויסגעפרעגט.

— וועז איך בין געווען אין זערענטויער סורמע האָב איך זי דאָרט געזעהן אין דעם האָספיטאל וואס דינט פאר אלע אָסטראָ־גען, — האָב איך געענטפערט.

דערביי האָב איך דערצעהלט וועגען א קאמפף, וועלכער האָט זיך צופלאקערט צוויישען די זערענטויער פאָליטישע קאטארזשניקעס און דער ארטיגער אדמיניסטראציע צוליעב דעם וואס מען האָט ניט געוואָלט ספיריד'אנאָווא'ן אריינגענעהמען אין האָספיטאל, וועז זי איז געווען זעהר קראנק.

— וואָס זשע מאכט זי אן וויי זעהט זי אוים? — האָט זי ווי־טער געפרעגט, — טהייערע הייליגע מאריא מיינע; — האָט זי ארויסגעזאגט מיט א מין פארגעטערונג, — איז אפשר מעגליך מיט איהר צונויפצושרייבען זיך?

אין פערלויף פון די לעצטע עטליכע טעג, וועלכע מיר האָבען צוגעבראכט אין פערשיידענע פלעצער, האָט מען פאר אונז בעקומען פאספארטען, ווי אויך א ביסעל גאלד. און מיר זיינען געווען פארטיג צו לאָזען זיך ווייטער.

אין וואדיוואסטאק, וואוהין מיר האָבען פריהער געהאט פאָהרען, האָבען מיר צוליעב פיעלע אורזאכען ניט געקענט. דערפאר האָבען מיר זיך, לויט דעם ראָטה פון די חברים, א קאהר גהטהאָן צו דעם גרענעץ־שטאדטיל קאונטשענדזי, צו יאפאן צו.

דאָס מאל האָט שוין אונז בעגלייט צום וואקזאל א גאנצע חברה אייגענע. מיט א געפיהל פון בדויערען האָבען מיר זיך צוזאגענט מיט דיזע נייע אבער טרייע חברים.

וען דער צוג האָט זיך געגומען דערווייטערען און מיר האָבען שוין ניט געקענט זהען מהר די אבשיעדס־סיגנאלען פון אונזערע חברים, זיינען מיר אריינגענאנגען, ווי אונזערע בילעטען האָבען געצייגט, אין׳ם פיערטען קלאס. אלע וואגאנעס פון פיערטען קלאס זיינען געווען איבערגעפאקט מיט כינעזער. אן אויסערגעווענליכער טומל האָט געהערשט און די שטיקענדע לופט איז געווען דורכגענומען מיט דעם ריח פון זייערע מאכלים.

בגענדיג די עצה פון אונזערע חאבינער חברים, זיינען מיר איצט אריבער אין א וואגאן פון דריטען קלאס און האָבען דאָרט פארנומען פלעצער, און וען דער קאנדוקטאָר האָט געקליבען די בילעטען, האָבען מיר איהם אריינגעשפארט אונזערע בילעטען אין האנד צוזאמען מיט א גאלד־פאפיערל. דערמיט האָבען מיר זיך שוין אויך פארזיכערט מיט זיין הילף אויפ׳ן גרענעץ. מיר האָבען זיך געקענט אויף דעם פערלאזען דערפאר, ווייל אין יענער צייט זיינען אויף דיזען וועג געפאהרען פיעל רוסישע ארבייטער. געפיהרט האָט מען זיי אויף די האוואיער אינזלען, וואו מען האָט זיי פערשפראכען גאלדענע בערג, וען זיי וועלען ארבייטען אין די אר־טיגע צוקער־פאבריקען.

צוויישען די דאזיגע מאסען ארבייטער זיינען, געווענליך, גע־וען א סך וואס האָבען ניט געהאט ניט קיין בילעטען און ניט קיין אויסלענדישע פאספארטען און זיי האָבען געמוזט דורכגאהן דורך

— איז עס ניט זאָנדערבאר? — האָט קאטיא געזאגט, — דאכט זיך, אז עס פאסט גאר ניט זיין אזוי סענטימענטאל, איבער־הויפט פאר אן ערענסטען מענשען און דערצו נאָך א רעוואלוציאָ־נערין! איהר פארשטעהט, אויף יעדען איינעם האָט דאָך איהר געשיכטע געמאכט אן איינדרוק און אויף פיעלע האָט זי ארויפ־געלאָזט איהר שטעמפעל. נור אין מיין לעבען איז דער נאָמען פון סאָפירידאָנאָווא פערבונדען מיט א גרויסער אומוועלצונג אין מיין נשמה. דערפאר, וועז איהר האָט מיר געבראכט אזא לעבעדיגען גרום פון איהר, האָב איך זיך עראינערט אָן דער וויטער און צו דערזעלבער צייט נאָהנטער פערגאנגענהייט — האָט זי זיך אזוי ווי פארענטפערט.

פון אונזערע וויטערע געשפרעכען האָב איך זיך מעהרער בע־קאנט מיט איהרע אנשויאונגען און מיט איהר טהעטיגקייט.

פון אנפאנג איז זי נעווען אן ס. ר. איצט איז זי אן אנאר־כיסטין פון קראפאטקינ'ס שוהלע. די צאהל פון דיזע חברים איז נעווען קליין און זיי האָבען מעהרסטענס געארבייט צווישען מילי־טער. אלעקסאנדער, וועלכער איז נעווען פון די „יונגע" ס. ר., האָט אויך געארבייט צוזאמען מיט זיי.

צו יענער צייט האָבען זיי נעהאלטען אין אויסארבייטען אן אטענטאט אויף דעם קאמענדאנט פון שטאָרט. לויט ווי איך האָב זיך נאָכדעם דערוואוסט איז דער דאָזיגער אקט דורכגעפיהרט נע־ווארען, אָבער אָהן ערפאָלג. קאטיא'ן האָט מען ארעסטירט, אָבער איהר איז גלונגען גאר אין גיכען צו אנטלויפען פון אָסטראָג.

א לאנגע צייט האָבען מיר אזוי נערעדט און ווען מיר האָבען זיך ארומגעקוקט איז שוין נעווען שפעט אין דער נאכט. אלע האָבען זיך ניט נעקענט לייגען שלאָפען מיט אמאל, ווייל טאָמער מאכט מען אן איבערפאל. די טיהרען וון פענסטער האָט מען צוגעפענט און מען האָט אונז אנגעווויזען אלע וועגען און שטעגען אין פאל אונז וועט אויסקומען צו אנטלויפען.

מיר זיינען נעווען זאלבעפיערט. צוויי האָבען נעשלאָפען, וועה־לענד די אנדערע צוויי האָבען נעוואכט מיט גלאָדענע רעוואלווע־דען אין פאל עס וועט טרעפען אן איבערפאל פון דער פאָליציי.

אָבער די נאכט איז פאריבער רוהיג.

דינע געזאנג־קלאנגען. זיי האבען געקוויטשעט און אויסגעשריען ווילדע קולות, זיינען צוגעשטאנען דאם צו איינעם, דאם צום צווייטען פון די אנגעקומענע פאסאזשירען. נאטירליך זיינען זיי צוגעלאפען צו אונז אויך, האבען עפעס א זאג געטהון אויף זייער אונפערשטענד־ליכען לשון, געהייסען בלייבען שטעהן, צוגעבראכט אנדערע און ווייטער אוועקגעלאפען.

מיר האבען ניט געקענט פארשטעהן, וואס דאָ קומט אזוינס פאר און וואס דאם אלעס בעדייטעט.

וען זיי האבען אונז א גאנצע מחנה געזומען פיהרען איבער די שמוציגע און שמאלע גאסען פונ׳ם כינעזער שטעטיל, האבען מיר זיך ערשט געכאפט, אז דאם מוזען זיין אנגענטען פון אייגפאהר־הייזער, וועלכע לאדען עס איין אויף אזא אופן די געסט צו זיך.

וען מיר זיינען ארייגעקומען אין אכסניה, האבען זיך די אנגענטען ערשט ארומגעקוקט, אז מיר זיינען אייראפעער. זיי האבען דאן געזומען קוקען אויף אונז און זיך וואונדערן. זיי האבען פרובירט ריידען מיט אונז און אויסגעפינען צי זיינען מיר על פי טעות ניט פארקראכען אהער. מיר האבען אבער אהן שום איבריגע צערעמאניעס פארנומען גלייך מיט אלעמען פלעצער אויף די בריטע בענק, וועלכע האבען אונז עראינערט אן די נארעס אין אסטראג. די כינעזער, זעהענדיג אז מיר האלטען זיך פראסט און ווייסען ניט פון נאציאנאלע אונטערשיידען, האבען אנגעהויבען בעריעגען אונז מיט בעזונדער פרייגדליכקייט.

איך מוז אבער זאגען, אז א חוץ טהעע האבען מיר, ניט אכטענ־דיג אויף אונזער קאסמאפאליטיזם, זיך ניט געקענט צוריהרען צו קיין אנדער כינעזער שפייז. דעם הונגער אונזערען האבען מיר ג־שטילט מיט דעם וואס מיר זיינען גיך שטארק אנשלאפען געווארען. און אין דער פריה זיינען מיר ארוים זוכען אונזער אדרעס.

אין קאנטשענדזי האבען מיר נעהאט אן אדרעס צו אן אנגע־זעהענעם ס. ר., וועלכער האט פערטראטען א שטעלע אין דער רוסיש־כינעזער באנק. אונזערע חארבינער חברים זיינען געווען זיכער, אז ער וועט אונז געבען א ביסעל געלד און אויסריכטען ווייטער.

פארבארגענע וועגען. אין אזא קאכיגער צייט האט מסתמא דער קאנדוקטאר צוואמען מיט די קלענערע ארטיגע בעאמטע אין זינען געהאט זיין אייגענע קעשענע און האט אויסגענוצט די געלעגנהייט.

א דאנק דעם איז אונז טאקע גרינגער אנגעקומען אריבערפאהרען קאונטשענדזשי, — דעם רוסיש־כינעזיש־יאפאנישען גרענץ. וועז מיר האבען געראדפט צופאהרען צו דער סטאנציע האבען מיר ערקלעהרט דעם קאנדוקטאר, דאס מיר ווילען ניט, אז די גרענעץ בעאמטע זאלען אונז זעהן. ער האט אונז געגעבען אנצוהערעניש, אז עס וועט שוין זיין רעכט.

דער קאנדוקטאר האט אונז מתרה געווען, אז וועז דער צוג וועט אנקומען, זאלען מיר ניט אריסגעהן אויף דער סטאנציע, נור מיר זאלען פארבלייבען אין וואגאן. און אזוי איז טאקע געווען. דער גאנצער עולם, כמעט אלע כינעזער, איז אריוס פון די וואגאנען, און מיר זיינען פארבליבען אינעוועניג. דער קאנדוקטאר האט צוגעמאכט די טהיר און אליין איז ער פערבליבען ביים אריינגאנג.

מיר האבען געהערט, ווי די זשאנדארען האבען געוואלט אריינגעהן און ווי זיי האבען איהם געפרעגט אויף זייער לשון, צי עס זיינען דא ניטא „אוילכע". דער קאנדוקטאר האט געענטפערט, אז דא איז קיינער ניטא. וועז זיי זיינען אוועק, האט ער אונז אריסגעלאזען און אנגעוויזען אין וועלכער זייט צו גיהן, זייענדיג צופריעדען מיט באקומען זיין שכר פאר דיזער גוטער טהאט.

עס איז געווען צוועלף אזיינער ביי נאכט. א שטארקער רעגען האט גענאסען און מיר האבען קוים געשלעפט די פיס אין דער טיפער בלאטע. אבער באלד האבען מיר דערזעהן א סך פייערלעך, און עס האבען זיך פון דארט דערטראגען מענשליכע שטימען.

מיר האבען זיך גלאזען גיהן אין יענער זייט. וועז מיר זיינען צוגעקומען אהין, האט זיך אונז אויסגעוויזען, אז מיר זיינען אריינגעפאלען אין גיהנום. מען האט געקענט מיינען אז דא איז א מענשען־יאטקע און דאס די מענשען שרייען עס און קרעכצען פון וועהטאג און גסיסה־אנגסטען.

כינעזער מיט פיעלפארביגע לאמטערנעס אין די הענד זיינען ווי די משוגעים ארומגעלאפען און האבען ארויסגעלאזען משונה'־

מיט קיין זאַך ניט העלפען. צום סוף האָט ער נאָך צוגעלעגט, דאָס אויב מיר וועלען גלייך ניט אוועקגעהן, וועט ער זיך וועגדען צום קאָנוואָי.

נאָך זיין אויספיהרען זיך און נאָכ'ן טאָן, מיט וועלכען ער האָט עס ארויסגעזאגט, האָבען מיר געקענט אורטיילען, אז ער וועט זיינע וועדטער מקיים זיין.

די פרוי, וועלכע איז געווען די אורזאכע פון דעם דאָזיגען אינ־ צידענט, איז געווען זעהר פערצוויפעלט. זי האָט אָבגעמאכט צו טרעפען זיך מיט אונז אליין, אָדער שיקען וועמען עס איז אנדערש, אויף א געוויסען פלאץ, וואו מען וועט אונז איבערגעבען א ביסעל געלד אויף צו פאָהרען וויטער. און ווירקליך, אין דער בעשטימטער צייט און אויפ'ן בעשטימטען אָרט איז צו אונז צוגעקומען א פרוי און אונז דערלאנגט א ביסעל געלד אויף דער רייזע. דאָס געלד האָט די פרוי נעבעך אליין געמוזט קריגען.

אין אבענד זיינען מיר שוין געלעגען אויף אלע פיער אין א וואַ־ גאָן אונטער'ן באנק פון א יאפאנער צוג, וועלכער האָט אונז גע־ טראגען צו דער שטאָדט דאלני.

אין דאלני זיינען מיר דורך א רעקאָמענדאציע פערפאָהרען צו חברים. דאָ זיינען מיר שוין געווען אויסער יערער געפאָהר, וויי־ יאפאן גיט ניט ארויס קיין פאליטישע פערברעכער. אָבער אזוי ווי דאָ האָט מען קיין ארבייט ניט געקענט באקומען און קיין מיטלען צו פאהרען נאָך אמעריקא האָבען מיר אויך ניט געהאט, האָט מען אונז געראטהען צו פאָהרען אין דער בינעזער שטאָדט שאנחאי. דאָרט, האָט מען געזאגט, זיינען מעהר דאָ שאנסען צו קריגען ארבייט.

דאלני און שאנחאי, — דאָס זיינען געווען גלייך די ערטער, וואו עס קומען זיך צונויף אלע אנטלאפענע. אין שאנחאי האָבען מיר זיך בעגעגענט מיט עטליכע אנטלאפענע פון קאטארגע, מיט וועלכע אונז איז אויסגעקומען צו לעבען צוזאמען. עס האָט אונז אויף פיעל ארויסגעהאלפען א געוויסע פארטגעשריטענע און איינ־

געוואהנט האָט ער צוזאמען מיט א רעוואלוציאָנערין, וועלכע איז פארבליבען אן איבערגעבענע ארבייטערין אין דער בעווע־גונג. בלויז זי אליין האָבען מיר געדארפט זהען אום איבערצוגעבען איהר עפעס וועגען א געווישען ענין, און ער האָט דערפון ניט בע־דארפט ווישען.

ווי אזוי דאס וועט פארקומען האָבען מיר נאָך אליין ניט ג׳ע־וואוסט, אָבער מיר האָבען גערעכענט, אז וועט מיר וועלען שוין זיין דאָרט, וועלען מיר ווי עס איז קענען זיך זהען מיט איהר אליין.

וועט מיר זיינען אריינגעקומען אהין, האָט אונז באגעגענט ב...וו אליין, וועלכער האָט אונז אויפגענומען זעהר קאלט — און זאָגאר כמעט אונוויליג. מיר האָבען איהם איבערגענעבען דעם צעטעלע, וואס מיר האָבען געהאט צו איהם. ער האָט עס איבער־געלייענט און געהייסען אונז קומען ארום פיער א זייגער.

מיר האָבען אבער אויך געהאט א צעטעלע צו דער פרוי בע־זונדער און מיר האָבען עס געמוזט איהר פערזענליך דערלאנגען. אויף אונזער פראגע צי קאנען מיר זי זהען האָט ער אונז זעהר אונצופריערען געענטפערט, אז זי איז ניטא אין דערהיים, אבוואהל מיר האָבען זי יא געזהען פארבייגעהענדיג. ניט ווידערשפרעכענ־דיג איהם האָבען מיר פערלאזען דאס הויז, פארשפרעכענדיג צו קו־מען פיער אזייגער.

זהען די פרוי האָבען מיר געמוזט זעהר נויטיג, דערפאר האָ־בען מיר גערעכענט, אז מיר זאלען זיך אהין מעלדען מיט א שטונדע פריהער, דענקענדיג, דאס צו יענער צייט וועלען מיר זי אליין טרע־פען און קענען ריידען מיט איהר. אויב אָבער מיר טרעפען איהם אויך, דאן וועלען מיר שוין געפינען א וועלכען ניט איז תירוץ.

און אזוי איז געווען. דרייַ א זייגער זיינען מיר שוין געווען דאָרט. איהם האָבען מיר ניט געטראפען. מיר האָבען אָבער קיין צייט ניט געהאט רעכט מיט איהר זיך דורכריידען, וועו ער איז פלוצלונג אנגעקומען. וועו ער האָט אונז דערזהען פריהער פאר דער אבגערעדטער צייט, איז ער מיט כעס ארויסגענאנגען. מיר האָבען געהערט ווי זי האָט מיט איהם ג׳טענה׳ט און ווי ער האָט געשריען מיט כעס, אז ער ווילי פון אונז ניט ווישען און וועט אונז

דאָס טרויעז פון גליק אויף דעם אנדער ברעג; די יאפאנישע שטעדט; זייערע מאהלערישע ווילדע אינזלען; די יאָהרהונדערטע אלטע, שטרענגע, מאיעסטעטישע טעמפלען פון בודהא אין נאגאסאקי; דאס שפאציערן פון די טוריסטען אין די יאפאנישע קווארטאלען; די האוואי־אינזלען... אמעריקא...

אזוי ענדיגען זיך די איבערגעלעבטע פאסירונגען פון'ם אנטלאָפענעם פאָליטישען קאטארזשאנין.

טעלינענטע פאמיליע. ווארום נאָך דעם רוסיש־יאפאנעזער קריעג האָבען זיך אין שאַנחאי באזעצט א סך רוסישע.

אזוי ווי כינא גיט אַרויס אויפֿן פערלאַנג פון דער רוסישער רעגיערונג אלערליי פארברעכער, דערפאר עקזיסטירט דאָרט א גאַנצע מחנה פון געהיים־פּאָליציסטען. און אזוי ווי מיר זיינען דאָך געווען געצוואונגען צו פערבלייבען דארט א געוויסע צייט, זיינען מיר שטענדיג געווען ארומגערינגעלט פון פיעלע שפיאָנען. מיר זיינען אלע מאָל געווען אויסגעזעצט דער נעפאהר צו ווערען ארעסטירט.

דער ערשטער אוועקצופאהרען פון דארט איז געווען מיין חבר און דערנאָך איז נעקומען מיין רייה. איך האָב באקומען די מענליכקייט אבצופאהרען נאָך אמעריקא.

ווען איך האָב זיך געזעצט אויפֿן אמעריקאנער דאמפּפער און ער האָט זיך אנגעהויבען אברוקען פון די שאַנחייער ברעגען, האָב איך צום ערשטען מאָל דערפיהלט, אז איך בין פריי. איך האָב בענריפען, אז נאָך פיעלע יאהרען פון קאטארזשנע געפאנגשאפט און נאָך אזוי פיעל נעפאהרען, וועלכע זיינען געווען פערבינדען מיט אונזער אנטלויפען, האָב איך ענדליך עררייכט די פרייהייט.

אונטער'ן נעחיימניספולען נערויש פון די מאיעסטעטישע כוואליעס פונ'ם אונאומפאסענדען אקעאן, האָט ערשט מיין ווידערגעבארענע נשמה דערזעהן אין א גייסטינען ליכט יענע דראמא, וואס איז פאר מיר געווארען א פערנאנגענהייט — די דראמא פונ'ם פּאָליטישען קאטארזשניק אונטער דעם רוף: „פון קייטען צו פרייהייט".

מיט דער גאנצער קראפט פון א בעניט הארץ עמפּפינד איך אלע אייגדריקע אויף דעם וועג צו א נייעם לעבען, צו „א נייע וועלט".

דאס מורמלען פון די טיעפע ים־וואסערען, ווען לכע זינגען דעם חימן פון זיעג; די טיעפע, שטיל לבנה־נעכטע אויפֿן אקעאן;

אדא

א. בראנדון

שטן קיין מאן צו פרווי הויט

#2562

MAR 26 '64	3405	dec 20/48
	1064	15070
MAY 12 '75	12854	342.65
	13722	

MAY 28 1999

FEB 16 1999

אדא

#2562

Toronto Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT

21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 5 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

MAR 26 '84

MAY 15 '84

MAR 12 '75

MAR 25 '75

OCT 29 '76

APR 11 '78

JUL 16 '79

JUL 16 '79

SEP 18 '80

OCT 9 '80

MAR 8 '81

APR 29 '81

OCT 28 1988

Sept 16/90

DEC 20 1990

MAY 28 1999

SEP 16 1999